NAZ. CENTR.
32
5 B
16
R. BIBLIOTECA VITT. EMAN. II
ROMA

III f. 27
f. 2. f 2
9-3-e-19

32-5-B-16

32-5-B-16

DELICIAE ERVDITORVM

SEV

VETERVM

ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ

OPVSCVLORVM COLLECTANEA

IO. LAMIVS

Collegit, illuſtravit, edidit.

FLORENTIAE. MDCCXLIV.

Ex Typographio PETR. CAIET. VIVIANII
Ad Inſigne D. THOMAE AQVINATIS.

Cum adprobatione.

GABRIELIS SEVERI
ET ALIORVM GRAECORVM
RECENTIORVM
EPISTOLAE.

Digitized by Google

CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO VIRO
DOMINO DE LA CVRNE
SAINTE PALAIE
REGIAE PARISIENSIS ACADEMIAE
INSCRIPTIONVM ET BONARVM ARTIVM,
SOCIO CELEBERRIMO.
DOMINO MEO MAXIME HONORANDO.
ET AMICO VERO AC LIBERALI.
HOC QVALECVMQVE AMICITIAE
ET VENERATIONIS MONVMENTVM
I O. LAMIVS
DEDICO CONSECROQVE.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

QVanta cum animi laetitia, quanta cum voluptate, TE licet abſentem, immanique intervallo diremtum,

tum modo compellem & adloquar, VIR PRAESTANTISSIME, non niſi is intelligere poteſt, qui menti volucri, & quolibet eunti, praeſentia omnia, & nota in primis atque iucunda, ſemper adeſſe perſpicaciter comprehendit; quique penitus novit, quantum Gallicae nationis homines, & maxime Pariſienſes, cultu, elegantia, eruditione, ceteris hominibus praeſtent, & ſua comi facilitate, & humanitate liberali, omnium amorem ac benevolentiam incredibiliter obligent, ac promereantur. At TV, VIR CLARISSIME, inter homines illos cultiſſimos & politiſſimos ita excellis, ut ſi oris comitatem, conloquii gratiam, nitidam orationis venuſtatem, ſubſpiciam; nullum ſuperiorem: ſi multiiugem

ca-

caſtigatamque eruditionem, doctas lucubrationes in vulgus proditas, opera bona fruge plena a Te ſcribi coepta, demirer; aequales paucos: ſi egregias animi virtutes, humanitatem ſingularem, amicitiam conſtantem, utilem liberalitatem, ſinceram benevolentiam, mente revolvam; parem neminem, Tibi eſſe diiudicem. Memini, quum Florentiae verſareris, quantis me amoris & benevolentiae argumentis ſuaviter devincires; quantas mihi de largo & exundanti Tui pectoris penu doctrinae opes prodige effunderes; quanta animi contentione, & ſtudii ſedulitate, libros quaereres, quaeſitos evolveres, evolutos atque perlectos in memoriae theſauro alte penituſque reconderes. Quid de viris doctis,

quos adſidue conveniebas, dicam? Quid de codicibus manu exaratis, quorum rariores comparabas, eloquar? Quid de veterum Poetarum Provincialium carminibus undique a Te conquiſitis, atque deſcriptis, & publica luce olim donandis, pronunciem? Quid denique de ineditis monumentis, quibus Gallicam historiam locupletares, inveſtigatis diligenter, & cupide collectis, iam efferam? Quum per Italiam noſtram vagareris, inſtar illorum fluviorum eras, qui per montes auri argentique divites effluunt, atque una cum aquis pretioſa illa metalla, undecumque conradentes, ad mare evolvunt ac deferunt: ſic Tu enim emenſam Italiam laudabiliter populatus, litterariis opibus onuſtus & ad-

fluens

ſluens in Galliam Tuam reverſus, popularium Tuorum laudem & plauſum optimo iure meruiſti. Sed quando Provincialium Poetarum, quos veros Poetas indigena ipſum nomen oſtendit, *Inventores* peculiari adpellatione demonſtrans, mentionem feci, dicam TIBI in primis propoſitum, vetuſtatis dilucidandae gratia, quotquot illorum opera & carmina exſtant, caſca illa lingua exarata, vulgare; & eorum vitas adiicere, quales Provinciali idiomate a fere συγχρόνοις Scriptoribus litterarum monumentis commendatae fuerunt; qualeſque plures in Florentinis Bibliothecis adſervantur; quas omnes, alibique etiam repertas, in Tuum uſum deſcribendas prudenter induſtrieque curaviſti. Sed, etſi

pro-

procul a nobis profectus eſſes, & me praeſentia Tua rebus ita ferentibus privaviſſes, non tamen vultus meus Tuo pectore lapſus eſt; ſed initae amicitiae uſque memor, me Lutetiae morans cum aliis beneficiis cumulare, tum munere peramplo & gratiſſimo, eximio ſcilicet *Orientis Chriſtiani* opere, quo praecipue mihi opus eſſe ſciebas, donare munificentiſſime voluiſti. Ne igitur ingratus vivere omnino videar, hunc libellum TIBI nuncupare animum induxi meum, qui veluti anathema quoddam exſtaret obſervantiae, & grati animi erga TE mei; quod quidem munuſculum, etſi leve & exiguum, TIBI tamen haud iniucundum fore confido, dum quae in ſe complectatur ille conſidero. Epi-

ſtolae enim ſunt *Gabrielis Severi*, Philadelphiae Archiepiſcopi, Viri inter Graecos eruditione percelebris, aliorumque Graecorum recentiorum, haud amplius editae; erutae vero ex Codice MS. ſingulari Viri Cl. *Scipionis Maffeii*, Marchionis Veronenſis, & Collegae Tui perilluſtris, utpote Academiae Tuae Socii digniſſimi; ex quibus multa haurire eſt, quae ipſum *Orientem Chriſtianum* locupletent atque perficiant, & non parum ad Eccleſiae Graecae, iam prope conclamatae, hiſtoriam nobis proximiorem texendam conferant, aeque ac aliae a me editae *Maximi Margunii*, *Dionyſii Cateliani*, aliorumque illius gentis hominum eruditiorum Epiſtolae. Quum autem omnes nova delectent, quanam

hae

hae animum tuum voluptate perfundent, arcana monumenta, ignotoſque ac latentes libros, adſidue inveſtigantem venantemque prae ceteris;&obſcuris illuſtrandis, abditis detegendis, inſatiabiliter inhiantem? Noſſe quoque delectabit, popularem Tuum *Rich. Simonium*, τὸν κριτικώτατον, in ſimili ferme arena deſudaſſe, & alias eiusdem Philadelphienſis Metropolitae opuſcula publici iuris iterum feciſſe; meque Italum hominem eius veſtigiis inſiſtentem laudata quadam aemulatione cum eo decertare. Verum quidem eſt illum &Latinam ſuam interpretationem Graeco contextui adpoſuiſſe, & luculentis commentariis opuſcula illa enarraſſe; me autem Graece tantum haſce Epiſtolas exhibere, nulliſque prope ſcholiis,

& ani-

& animadverſionibus ediſſerere. At haec omnia in praeſens tempus fortaſſis omiſi, & alii libello reſervavi, probe ſciens, TE huiuſmodi adiumentis praeſidiiſque non indigere, quum Graecis litteris adprime excultus ſis, & Atticae Sapientiae adyta rite initiatus penitus ſubire conſueveris. Et profecto qui Graecanica litteratura TE lateat, ſuavis, amabilis, iucundiſſima, qui nec hiſpida & inamoena barbari aevi ſtudia horres ac refugis; & corruptas foedataſque Latinae linguae propagines, nominumque ac verborum, quae ſequior aetas peperit ac procudit, originationes ſedulo ſubtiliterque perquiris; & obſcura incertaque vocabula interpretaris; Gallicumque idioma ex tot aliis coalitum

& co-

& coagmentatum illuſtras, ut tot ac tanta volumina de huiuſmodi argumento a TE conſcripta teſtantur? Vtinam tandem operoſa haec & erudita volumina publici iuris facias, ut tot gloſſemata, & ignota nomina, quae veteres Gallicos Scriptores, atros & tenebroſos efficiunt, manifeſtae demum ſignificationis adpareant, & librorum obſcuriſſimorum intelligentia iam pateat, atque opacis umbris involuta hiſtoriae fides legentibus clara & perſpecta referetur! Interea tamen unum praecipue velim a TE in hoc libello caſtigari & corrigi, vel ſaltem mature expendi, quod *pag.* 7. legitur, ubi in meo ſcholio me ambiguum traducere videor in ſubſcriptione illa Epiſtolae: *Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ*

ὴλ ὁ Σεβῆρος Φιλαδελφίας ὁ ἐκ Μονεμβασίας· Ibi enim talem me praeſto, quaſi ignoraverim *Gabrielem Severum*, Epidaurum, Peloponneſi urbem, Monembaſiam deinde adpellatam, patriam habuiſſe, id quod & *Leo Allatius*, & *Richard. Simonius* teſtantur. Ceterum quum ſubſcriptio illa corrupta & interpolata fuerit a recentiore quodam, fortaſſis illud Φιλαδελφίας inepte adpoſitum fuit, quum anno MDXLVII. *Gabriel Severus* Archiepiſcopus Philadelphiae nondum eſſet; & ſubſcriptio ita ſe habere debet, ut videtur: Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος ὁ ἐκ Μονεμβασίας. At haec omnia Tuo ſubacto iudicio examinanda relinquo; interea, quaeſo, aequi bonique conſule, VIR DOCTISSIME, hoc qualecumque of-

officium, & meae venerationis argumentum; ex eoque intellige animum meum ad gratias TIBI referendas paratum & alacrem, ſi mea fortuna pateretur, vel Tua amplitudo requireret. Vale. Dabam Florentiae Idib. Septembr. Anno Domini MDCCXLIV.

ΓΑΒΡΙ-

Digitized by Google

ΓΑΒΡΙΗΛΟΥ ΤΟΥ ΣΕΒΗΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

Τῷ πανιερωτάτῳ κυρίῳ μακαρίῳ μητροπολίτῃ μονεμβασίας, γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ σεβῆρος εὐπράττειν.

Παρασκευαζομένων ἡμῶν ἤδη, πανιερώτατε δέσποτα, ἐς κρήτην ἀπάραι, ἤδη καὶ ὁ τοὺς οἴακας τῆς αὐτῆς ὑμῶν προχὼν μητροπολίτης ἱερεμίας ἡμᾶς κατελάμβανε, μεθ' οὗ νύκτα συνεκάθευδον, οὐκ ἄνευ τοῦ σοφωτάτου μου καθηγητοῦ, ἤδη δ' οὖν ἀλλήλοις ἡμῶν διαλεγομένου οὐκ ὀλίγων λόγων λαβὰς, εὐθὺς ἐκεῖνος γράμμα ἡμῖν (οὐκ ἀληθῶς εἰδόσιν εἰ πατριαρχικὸν διατετέλεκεν ὂν) ἐνεχείρισεν, ὃ δὴ ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες ἡμεῖς, ὑπὲρ τῆς σῆς ἐς ψόγον αἰδεσιμότητος διενέγκαμεν

ἤπερ ἀνδρὸς φθονερώτατοι, οὐ τὸν κριτὴν τὸν τοῖς λαλοῦσι τὸ ψεῦδος ὄλεθρον ἐπαγγελλόμενον δεδοικότες, τῇ σῇ πανιερότητι ἀπηγγέλαντο, ἀλλ᾽ εἰς ἡμῶν (μάρτυρ θεὸς) λυσιτέλειαν, ᾠόμην γὰρ θεοδώρῳ τῷ μακαρίτῃ τῷ σεβηρῷ ἐκείνῳ, ὡς νομίσας ξυμφέρειν ἐπιδεῖξαι, βοηθῶσοι ὄντι καὐτῷ, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου διατετέλεκεν ὤν. κυθήροις δ᾽ ἔπειτα προσοκείλαντες, τὰ ἱερεμίᾳ προειργασθέντα ἐς δημηξίου βασκηνάρου διαλεγόμεθα, τηνικαῦτα κἀγὼ τὸ προρηθὲν γράμμα ἀφθόνως καὶ ἀπαθῶς ἐκείνῳ προσέδειξα, μᾶλλόν γε πρὸς κατηγορίαν ἐκείνου, ἢ πρὸς ψόγον ἡμέτερον, ὡς οἱ φθονεροὶ ἀπηγγήλαντο, καὶ ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ ἱερεμίας ἀνακυκῶσας τὰ πάντα κατεστρέψατο. τἀληθὲς μὲν οὖν οὕτως ἔχει, πανιερώτατε δέσποτα, ἐγὼ γὰρ οὔπω σε ἐπαινῶν θειότατε, πέπαυμαι, καὶ ἐς ἂν ὕδωρ ῥέοι καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλοι, καὶ ἥλιός τ᾽ ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε σελήνη, κατὰ τὸν ὑπέρσοφον οὔποτε παύσομαι ὅμηρον. οὐδὲν γὰρ ἀεικὲς τῇ σῇ τελειότητι σύνοιδα, διὸ δὴ ἐπαινεῖν σε ὀφείλω, ὡς καὶ ὁ σημέραι μάρτυς θεὸς ὁ πανάγαθος τὰς ἡμετέρας ἀγαθοεργίας καὶ ἀνακτίσεις καὶ τὰ τῇ ἡμῶν μητροπόλει ποιῆσαι σοι δόξοντα, καὶ τὰ ὑπερβαλλούσας σου χάριτας, θαυμάζειν καὶ ἐς ὕψος ἐπαίρειν οὐ πέπαυμαι, ἡμᾶς δὲ διαβάλλειν ἑκάστοτε πρὸς τὴν πανιερότητα, ὡς αὐτόθεν ἀπόντας τῷ τυχόντι καὶ βουλομένῳ γε ἔξεστιν, ἔργον δ᾽ ὑμέτερον ὡς ἂν ἦν κριτὴν δικαιό-

καιότατον μὴ ταῖς τῶν ὑπεναντίων διαβολαῖς πίθεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἡμῶν ἐπανέλευσιν προσδοκόντα, ἐπὰν τὴν ἀνεγκαμένην καταλαβεῖν ἡμῖν γε προσγένηται. τότε τἀληθὲς ἀνιχνεύειντε καὶ ψῆφον κατὰ τοῦ ὑστεροῦντος καὶ ἡττημένου, δι' ὧν ἄγειν. καὶ τούτων μὲν ἅλις, ἡμεῖς δὲ διὰ τῶν σῶν εἱλικρινῶν εὐχῶν, καθηγητῇ φιλοσόφῳ ἐντύχομεν, ὑφ' οὗ ὁσημέραι διδασκόμεθα, καὶ ἡμῖν ἀρκούντως παρέχει τὰ δέοντα. τὸ γηΐνον γὰρ ἄρδειν ὁσημέραι οὐ παύεται, Θωμᾶν δὲ Ξιβηζάνον ὀνομάζουσι, ὥπερ οἱ ἐντυγχάνοντες ἐν ἀκαρῇ χρόνῳ μεταμφιέννυνται, καὶ ἀντιφασῶν θάνατον περιστεραὶ περιφαίνονται, ἀλλ' οὖν εἰ καὶ τοῦ κακοῦ τῆς ὑμετέρας τανῦν ἐξεβλήθημεν πανιερώτητος, ὅμως παρακλήθητι, ποιμὴν ἀγαθὲ, μήποτε ἐπιλαθέσθαι ἡμῶν τῶν ἀείποτε μιμνημένων σου, καὶ τῶν ὧν ἀνασόμα ἑκάστοτε ὁ θαυμαστὸς καὶ γενναῖος μακάριος, σὰ γὰρ ἐσμὲν θρέμματα καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένος οἴδαμεν, καὶ ἥπερ ἂν αὐτὸς ἡμᾶς προσκαλέσοιο, ἀόκνως σοι συνεψόμεθα. ἔρρωσο.

(1) Hanc Epiſtolam, quum quando ſcripta fuerit non conſtet, heic temere collocavimus; nam alicubi collocanda erat.

Εἰς Καρδινάλην.

ΕΙ μὴ ἀναγκαίαις ἀσχολίαις τῇδε κατεχόμην, θειότατε καρδηνάλεων, οὐκ ἂν ἐπέ-

ςελλον, ἀλλ' αὐτὸς αὖ ἀφικόμην τὴν ἱερὰν σου ὀψόμενος κεφαλὴν, ϗ προσέτι γονυπετήσας (ὡς ἔθος δούλοις δεσπόταις) ἀσπάσασθαί σε τὸν ἄριστον καὶ φιλελληνικώτατον καρδηνάλεων, ϗ συγχαρῆναί σοι ἐπιβάντι ἤδη καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς. τὸ μεγαλεῖον εἰς ϗ ἀξίωμα, ὅσον ϗ οἷον διετέλει ὄν; ἐξεςίσοι καὶ ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, ἁπότε διατάξων καὶ προσαγμάτων τῶν ἀοιδίμων αὐτοκρατόρων τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας, προσέτι δὲ ϗ ἀπὸ θεσπισμάτων τῶν ἱερῶν ξυνόδων. ὑπέταξαν γὰρ αὐτῇ τῆς χριςιανῶν ἐκκλησίας, ὅσας δὴ καὶ κατέχει τὸ ἰλλυρικὸν, ἤπειρος, ἀκαρνανία, ἀμβρακία, αἰτωλία, πελοπόννησος, βοιωτία, θετταλία τε ἅπασα, ϗ ἔτι μακεδονία, θράκη τε, καὶ μυσία, ϗ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντα τὰ τῶν ὑπερβορέων ἔθνη. πρὸς δὲ τούτοις, ὅσας πόντος, καππαδοκία, φρυγία, ἀσία, βιθυνία, ἑλλήσποντος, κυκλάδων ῥόδος, καὶ κρήτη, ἵνα καὶ ποιητικῶς εἴποιμεν τιμήεσσα διὸς μεγάλοιο τιθήνα, ϗ ζάκυνθος, ϗ κεφαληνία, καὶ λιπαρὴ κέρκυρα φίλον πέδον ἀλκίνοοιο, σικελία τε ξύμπασα, ἣν ϗ ῥώμης ταμεῖον οἱ παλαιοὶ τῶν ῥωμαίων οὐκ ἀπηξίωσαν καλεῖν, ὑπέκειντο γὰρ καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις τε ϗ νῆσοι, ὧν τὰ ὀνόματα, φιλανθρωπότατε καρδινάλεων, ἀφίημι τανῦν ἐξεπίδες, ἵνα μὴ τοῖς πάντα ἀργυραμοιβικῶς ἀνιχνεύουσιν, εἰκότως ἂν ἀπειρόκαλοι φανείημεν, ἐν εἴδει ἐπιςολῆς φιλοτιμηθέντες χωρογραφεῖν, εἴ τε ϗ γεωγραφεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, (τὴν χά-

ριν,

ριν) διεξήλθομεν, αἰδεσιμώτατε κύριε, ὡς ἂν εἰδείης ὡς οὐ τῆς τυχούσης τῶν ἀρχῶν ἐπέβης. κατέχει γὰρ τὰ δεύτερεῖα, ἵνα μὴ εἴπω, ὡς οἱ πολλοὶ διϊσχυρίζονται καὶ τὰ ἴσα τῆς παλαιᾶς ῥώμης. βασιλεία δὲ καὶ ἱερωσύνη μέγιστα παρὰ θεῷ δῶρα τυγχάνουσι, καὶ τοσοῦτον ἱεροσύνη βασιλείας, ἐμὴν κρίσιν, μείζων, ὅσον ἡ μὲν τῶν θείων, ἡ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιμελεῖται. ὅτι ἡ τῶν μεγάλων φαρνεσίων οἰκία, καὶ πάλαι τῶν περιβλέπτων, καὶ ἐνδόξων ἐτύγχανεν οὖσα, οὐδεὶς ἂν ἀπαρνήσαιτο· καὶ νῦν εἰ τοῖς μεγίστοις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀξιωμάτων κοσμεῖται, καὶ λαμπρύνεται, οὐκ ἀπὸ τοῦ καθήκοντος τυγχάνει. πρέπει γὰρ τὰ ῥωμαίων ἀγαθὰ ἐπὶ τοὺς ἑαυτῶν εὐγενεῖς ἀπογόνους ἐπανακυλεῖσθαι. ὅτι δὲ καὶ ἡ ἱερωσύνη παρὰ τοῖς πάλαι ῥωμαίοις τε καὶ ἕλλησι, καὶ βαρβάροις ἐτύγχανε περιμάχητος καὶ αἰδέσιμος, οὐ πολλῶν σοι περὶ τούτου δεήσομεν μαρτυριῶν ἀλλ' ἢ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν, καὶ ταῦτα τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων. ἀλέξανδρος γὰρ ὁ φιλίππου ὁ τὴν τῶν περσῶν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσας καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὀλίγου δεῖν οἰκουμένην τοῖς ἑαυτοῦ σκήπτροις ὑποτάξας, πρῶτον ἐπὶ γῆς τὸν μέγιστον παρὰ ἰουδαίοις ἀρχιερέα προσεκύνησε, καὶ τὸ παρ' ἑβραίοις ἔθνος, αἰδοῖ αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐλεύθερον, ἀλλὰ καὶ αὐτόνομον ἀφῆκε. τί δὲ μωσῆς ἐκεῖνος καὶ ἀαρὼν ὁ μέγας, οὐχ ὁ μὲν στρατηγὸς, ὁ δ' ἕτερος μέγας ἀρχιερεύς; ὁ δὲ ἰούλιος καῖσαρ, ὁ ἐξ ἀπὰς με-

μεγάλας αὐτῷ πράξεις θεὸς ἐπονομάθεις, οὐ πᾶσαν ἐνεδείξατο φιλοτιμίαν, καὶ βίαν ἐπὶ τῷ τυχεῖν τῆς ῥωμαίων μεγίστης ἀρχιερωσύνης; ἢ ἀγνοεῖς ὃν ἀπόρρητον λόγον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατέρα τῆς οἰκίας ἐξερχόμενος εἰπών, ὥσπερ σήμερον τὸν υἱὸν ἢ ἀρχιερέα ἢ φυγάδα ὄψει; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀνταγωνιζόμενος, πρὸς ἰσαυρικοὺς καὶ κάτλους, εἴτε βίᾳ εἴτε τινὶ ἄλλῳ τῶν φιλοτίμων χρησάμενος, ἐγκρατὴς ἐγένετο ὧν ἐφίετο. ὁ δὲ σὸς μακαριώτατος πάπας, οὐσίᾳ, οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλὰ κοινῇ πάντων τῶν ἀρίστων αἱρέσει καὶ νεύσει, καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπέτυχε. ὅσον τοίνυν αἵρεσις βίας τιμιώτερον, τοσοῦτον κρείττων καίσαρος ἐκεῖνος, ὅσος εὐδαίμων παπᾶς. τί δαί; οἱ σοὶ φίλτατοι καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοί, οὐχ ἡγεμόνες; οὐ πρόεδροι τῆς μεγάλης τῶν ῥωμαίων πολιτείας; οὐ γαμβροὶ τῶν νῦν μεγίστων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων; τί δαί; ὁ ξυνετώτατος, καὶ στρατηγικώτατος, ὁ μέγας λέγω τοῦ οὐρβίνου ἡγεμών, οὐ κηδεστὴς σὸς ἐπὶ τῇ νῦν νεογάμῳ καὶ καλλίστῃ καὶ σωφρονεστάτῃ σου ἀδελφῇ τυγχάνει ὤν, ἣ καὶ πάντ' ἂν δέξαιτο, οἷς ὅμηρος ὁ θεῖος κοσμεῖν εἴωθεν ἐκείνας τὰς πάλαι σωφρονεστάτας ἡρωΐδας, καὶ τουτωνὶ κρείττονα καὶ λαμπρότερα ποιήσασθαι εἶχεν ἡ τύχη, κἀκείνων ἂν οὐκ ἄμοιρον ἀνέδειξε τὴν εὐγενῆ καὶ ἀοίδιμον οἰκίαν τῶν μεγάλων φαρνεσίων. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε κρείττονα τῶν παρόντων ἀγαθῶν, οὔτ' ἀτυχέστερα παρὰ τῇ τύχῃ εὑρεῖν οἷόν τε

ἐστὶ,

ἐστὶ, οὐδ' ἔμοὶ, ὧν εἰρήκαμεν, δοκεῖ περαιτέρω εἰπεῖν. τὰς γὰρ παππῴας ἀρετὰς, οὐ μόνον ἂν τῶν νῦν ὄντων μόγις, ἀλλὰ καὶ τῶν πώποτε ἐπὶ λόγοις ἐπιφανῶν κατ' ἀξίαν τις ὑμνήσει διόπερ σιγῇ τιμάσθωσαν. καὶ ὁ λόγος μοι ἐς τόδε ὡρμήθω. τὴν δ' ὠτὰ πολυβίου βιβλίαντα διερισκομένην ἐπιτομὴν, ἀμβροσίῳ τῷ σῷ πιστοτάτῳ καὶ δυνατάτῳ θεράποντι δεδώκαμεν πέμψαι, ἵν' ἅμα μέν σοι εἴη καὶ δεῖγμα καὶ ἐνέχυρον τῆς ἐμῆς πρός σε καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς εὐνοίας. σὺ κράττοις ἀνδρῶν μοι ἄριστε. ἐξ Ἐνετιῶν, μηνὸς μαιμακτηριῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, ἔτους ἐξέχοντος ἀπὸ τῆς θεογονίας. αφμζ'.

Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ σεβῆρος φιλαδελφίας ὁ ἐκ μονεμβασίας. (1)

(1) Haec ſubſcriptio in textu archetypo corrupta & interpolata eſt recentiori manu, & nomen in ea *Gabrielis Severi* effictum, priori, quod inerat, eraſo; quamquam illud ὁ ἐκ μονεμβ. integrum intactumque eſt. Certe anno 1547. *Gabriel Severus* Archiepiſcopus Philadelphiae non erat, quum ex Epiſtolis ad eum ſcriptis nec anno quidem 1573. fuiſſe Archiepiſcopum liqueat; imo ex *Gerlachio* apud *Cruſium* ſciamus eum demum anno 1577. die XVIII. Novembris ab Ieremia Patriarcha Archiepiſcopum Philadelphiae ordinatum fuiſſe. Potuit tamen eſſe

Hieromonachus, ſi annoſus deceſſit; nam ultra annum 1604 vixiſſe videtur: vel Patavii, ubi litteris operam dedit, tunc erat. Neſcio eum Latinis umquam addictum fuiſſe. *Arſenii* Monembaſiae Archiepiſcopi eſſe non crediderim, quum vix forte hanc aetatem attigerit; nec ſubſcriberet ὁ ἐκ *μονεμβασίας*, ſed ὁ *μονεμβασίας*. Quicumque tamen hanc Epiſtolam ſcripſerit, eam certe ſcripſit Cardinali *Rainuc. Farneſio*, qui ut videtur anno 1547. ad titularem Patriarchae Conſtantinopolitani dignitatem evectus eſt, quum anno antecedenti Cardinalis a *Paulo III.* Avo ſuo creatus fuiſſet, ut ſcribit *Onuphrius*. Erat is *Aloyſii Farneſii* filius, & *Pauli III.* Nepos. Ex hac Epiſtola corrigi poteſt *Jo. Alb. Fabricius* qui huius Cardinalis Patriarchatum anno 1550. conſignat.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης γαβριὴλ τῷ σεβηρῷ.

ΤΟ πρὸς ἡμᾶς σου πλῆρες ἐπαίνου γράμμα πάππος ὁ σὸς ἐναγχός μοι ἐνεχείρισε, καὶ δὴ τοῦτο ἀναγνοὺς τοιαῦτ' ἐφθεγξάμην, ὁ ἐμὸς γαβριὴλ ᾖσε παλινῳδίαν, τοὺς γὰρ πρὸ μικροῦ ὀνειδισμοὺς τε καὶ ἐλέγχους, ἢ τἀληθὲς εἰπεῖν μέμψις τε καὶ λιδορία, ἃς ὑπ' ἐναγὼν ἀνθρωπισκων, συῶν ἐχόντων κεφαλὰς, καθ' ὅμηρον, φωνήντε δέμας καὶ τρίχας, καὶ τῆς πολυφαρμάκου κίρκης ποτοῦ ἐκπιόντων, καθ' ἡμῶν κινηθεὶς ἐγράψατο: νῦν δ' ὡς μεταβαλλόμενος, ἵνα μὴ παροιμιακῶς, ὡς κρειὸς τὰ τροφεῖα ἀπο-

ποτίσῃ, διενοήθη ὡς πρὸς φίλον ἥμαρτε, καὶ ἀντὶ τῶν προτέρων κατηγοριῶν καὶ μέμψεων, ἐγκώμιά τε καὶ ἐπαίνους προσήγαγε. ἀλλά γε δὴ ἴθι οὖν, πανιερώτατε ἄνερ, εἰ οὔπω θᾶττον οὐ μεταβάλλου, καὶ σαυτὸν ῥᾷσθ᾽ οὕτως οὐ μετέθου, οὐκ ἂν ἐξέφυγες τὴν ἐπὶ ἐξοχοῦ κόλασιν. θεῶν δὲ ἐφετμίαν ἰξίονα φαντὶ ταῦτα βροτοῖς λέγειν ἐν πτερόεντι τροχῷ παντᾷ κυλινδόμενον τὸν εὐεργέτην ἀγὰν ἀμοιβαῖς ἐποιχομένους τίνεσθαι. ὅμως δ᾽ οὖν, ἐπεὶ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, καὶ μετάμελόν σε ὁρῶντες, πόῤῥω που ἀποῤῥήψαντα τὰς πανδέλτιας γνώμας, αἵ σε τοῦ καθήκοντος σχεδὸν παρεκβαπῆναι εἰργάσαντο. οὐκ ἔτι δεῖ ἡμᾶς ἄχθεσθαι, μηδὲ χόλον ποιητικῶς φάναι, ἐν θυμῷ θέμενον. οὕτω γὰρ δεδιδάγμεθα, οὐ δὲ μέχει δυσμῶν ὑλίου χρὴ θυμὸν ἢ ὀργὴν φυλάττειν. ἀλλὰ τοὺς μὲν διαβάλλοντας σέ τε καὶ ἡμᾶς, οἷς κλῆρος τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ, κατὰ δαβὶδ, σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς ἐς κόρακας βαλλόμεθα, ἡμεῖς δ᾽ αὖθις εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ἀνέκαθεν σχέσιν τε καὶ διάθεσιν ἀμετάβλητον καὶ ἀκραιφνῆν διατηρήσομεν. τῆς γὰρ σῆς πολυχρονίου παρ᾽ ἡμῖν ἀναστροφῆς τε καὶ διατριβῆς ὁ διαπυρὸς καὶ διακαὴς ἀείποτε ἔρως ἐξάπτει με. ὃν οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν, οὔπω πέποιθα, καί σοι ἀσφαλίζομαι, δυνήσαιτο σβέσαι, καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῆς τῶν λόγων σου παιδείας, ἧς οὐδὲν οἶμαι τιμιώτερον, πρὸς τὸ τέλεον αὐτὴν κτήσασθαι, πάντα κάλων ἀνάσειε, καὶ πάντα πτέρον

κεκινεῖ. οἶδας γὰρ οἶδας καλῶς, ὅσον ἰσχύει παιδεία τοῖς μετιοῦσιν αὐτήν. παιδεία γὰρ, κόσμον παρέχει καὶ ἀσφάλειαν. εὐτυχοῦσι μὲν κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον. παίδευσίς τε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἀγωγὴ σωτήριος. ὅθεν οὖν εἴδῃς καὶ τῆς σῆς ἀγχινοίας, κατὰ τὸ πινδαρικὸν ἔπος ἐκεῖνο, ὡς ἀγλαΐζεται καὶ μουσικῆς ἐν ἀώτῳ. οὕτω μὴ ἀπαναίνου, καὶ τὴν γλῶτταν ὅτι μάλιστα ἐξελληνίζειν, καὶ ἀποδιώκειν μακρὰν πᾶν βαρβαρῶδες καὶ ἄλογον, εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος σοι ἡ τοῦ ἀγαθοῦ παραμένειν δόξα, καὶ ἐκ δυνάμεως δύναμιν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ἐλθεῖν κατὰ τὸ ψαλτῴδημα. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μὴ ἐπιλάθου. μαιμακτηριῶνος ἡ φθίνοντος.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης.

Εὐγνώμονάσε πρὸς ἡμᾶς ὦ μὴν εἶναι καὶ χάριν ὁμολογεῖν, καὶ δὴ δίκαιον εἴη, καὶ ἀντὶ χάριτας διαπράττεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς, ἱερέων αἰδεσιμώτατε, οὐ μόνον ἀχαριστίαις, ἀλλ' ἐλέγχοις καὶ ὀνείδεσιν ἐκ τοῦ πλείονος τοὺς εὐεργέτας ἀμείψα. οὗ δὴ ἕνεκα, ἣν ἰάθην μάλ' ἔγωγε καὶ ἠγανάκτησα. τὸ μὲν, ὡς οὐ πολλοῦ χρόνου διεληλυθότος, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἔθου τὰ καθ' ἡμᾶς, ὃ τεκμήριον ἀγνωμοσύνης καὶ ἀκραιφνίου μεταβολῆς, τὸ δ' ὅτι πεισθεὶς σικοφαντίαις καὶ διαβολαῖς ἀνδρῶν εὐηθεστάτων, μὴ

μὴ πρότερον ἀληθείας ἐρευνήσει χρησάμενος,
αἰτίους ἡμᾶς (φεῦ τῆς ἀχαριστίας) τῆς σῆς ἀρ-
γίας καὶ τολμητὰς τῶν μὴ ἀνηκόντων ἡμῖν ἀπο-
φαινόμενος διατελεῖς, ἐν τοιαύτῃ γὰρ σε προσε-
δόκουν φιλίᾳ συνηρμόσθαι. ὅς οὔτε τῆς γύγου
σφενδόνης σὲ διαλύσει, οὔτε τοῦ μίδου μετα-
βαλεῖν ἰσχύσει χρῦσος μή τι γε πλοῦτος εἰπεῖν
κροίσου. σὺ δὲ ἀγαθὲ, σαυτὸν οὕτως ἀπερι-
καλύπτως μεταθέμενος, καὶ τὴν γνώμην θᾶτ-
τον μεταβαλόμενος, καὶ ὡς ἄλλας σειρῆνας πα-
ραπλέων ὅλως ἐπιλάθου ἡμῶν, καὶ ὧν σοι
ἀγαθῶν γεγενήμεθα αἴτιοι. καὶ οὐ τόσον τῆς
σῆς λήθης καὶ ἀμνημοσύνης δυσχεραίνω, ὅσον
τὰς οὐκ ἀληθεῖς διαβολὰς, ἀληθὲς ἀναμφι-
λέκτως καὶ ἀνενδιάστως ἀναφαίνεις, καὶ τὸ τοῦ
πλάτωνος πρὸς τὸν σωκράτην, σαυτῷ συνα-
πίζον παραστησάμενος. γνώσῃ δ᾽ οὐκ εἰς μα-
κρὰν συκίνων τοῦτο ἐπικουρίαν, ὃ δὴ λέγεται
προβληματισάμενος εἰ πέπεισαι τοίνυν, τοιοῦ-
τον εἶναί με, ὁποῖον οἱ διαβάλλοντες εἰσά-
γουσιν, πολὺ τῆς ἀληθείας ἁμαρτάνεις, οὐ
τοσοῦτον οὖν ἡμεῖς, φίλη κεφαλὴ, ἀναιδεῖς καὶ
ἀπαίδευτοι ὡς ἀπροόπτως καταπολμᾶν τῶν μὴ
προσηκόντων ἡμῖν, ἡ γὰρ ἀνέκαθεν ἡμῶν δι-
αγωγὴ καὶ πολιτεία, σοί τε δήλη πρῶτον, εἶτα
καὶ τοῖς τὸ ἐμὸν ἦθος δυναμέναις διακρίνειν,
οὐ κομπάζω, οὐδὲ μεγαλαυχούμενος, ταῦτ᾽
ἀγορεύω, ἄπαγε, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τὸ ψεῦδος ἐν
ἰσχύσει τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ σοῦ, φίλτατε,
κατίσχυσε ὁ φθόνος καὶ τὰ ψεύδη, τῶν τὴν γνώ-
μην

μην διαφθειρόντων συκοφαντῶν, καὶ κατὰ τοῦ σοῦ τροφέως ὀνειδισμούς τε καὶ ἐλέγχους ἐξηρεύξω. οὐκ ἐν φρεσὶ ὅλως ἐνθεὶς ἐκεῖνο τὸ τοῦ Θουκυδίδου, τὸ, διαβολὰς οὐ σώφρων, οὔτε λέγειν οὔτε ἀκούειν ἀποδέχεται, οὔτε τοῦ κλεάνθους κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστί πω. λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν ἀναίτιον. πρὸς ἐπὶ τούτοις, οὐ δὴ τῆς τέννου νομοθεσίας, καὶ σόλωνος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔνορκον, τὸ ἀμφοῖν ὁμοίως δεῖν ἀκροᾶσθαι. εἰ μή τε δίκην δικάσης πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης. ἀλλ' ἀνέτους, ὡς ἄλλος ὁ τῆς φρυγίας βασιλεὺς, τὰς ἀκοὰς τοῖς κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι παρέχων, ἡμῖν δὲ ἀπολογίας χώραν οὐδὲν τὸ σύνολον κατέλιπον. καί τοι γε οὐ θέμις ἦν, ποθεινότατε, καθ' ἡμῶν τοιαῦτα γράφειν καὶ ἀγορεύειν τῶν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων πρός τε παιδείαν, ἤθη τε χρηστὰ, καὶ πρᾶξιν θεάρεστον διεγειράντων. ἀλλ' ἔδεισε τρόφιμον ὄντα λόγων, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σοφῶν τρόπον μιμεῖσθαι, καὶ μὴ ὅτι δάκνεσθαι, ἢ καὶ ὁποσοῦν πιστεύειν ταῖς τῶν συκοφάντων καὶ φιλολοιδόρων ψευδολογίαις; ὑφ' ὧν κατὰ τὸν εἰπόντα, πατέρες κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ὁμογενῶν, καὶ παῖδες κατὰ τῶν γεινομένων. ὅμως δ' οὖν, πάντα ταῦτα χαίρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας χρὴ λέγειν, εἴτε τῆς ἀκαταμαχήτου λήθης ἐξήρτηται. τῶν γὰρ πεπραγμένων ἔνδικα τε καὶ παραδίκων, ἀποίητον οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάν-

των

των πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος, ἔφη ὁ μουσοποιὸς πίνδαρος. ἡγοῦ δὲ ἡμᾶς, τὴν γὰρ χάριν δεῖ ἀμεταμέλητον εἶναι, καὶ ἀσφαλέστατα πίστευε φίλους σοι γνησίους καὶ ὁμοψύχους καὶ τὰ βελτίω βουλομένους τέ σοι καὶ συνευχομένους, καὶ πρὶν, καὶ νῦν ἤδη μάλιστα, καὶ διὰ βίου παντός. ὅπερ ὄντως καὶ τὸ ἀγαπᾶν σε δι' ἔργων ἐδείξαμεν, καὶ μέν τοι δεικνύομεν, οὐ μόνον πρὸς σὲ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σοὺς, ὅση δύναμις, ἀγχιστάς τε καὶ συγγενεῖς. πλὴν δ' οὖν ἔτι τοσοῦτόν σοι παραινῶ, μὴ οὕτω ῥαδίως οὐ λέγω περὶ ἡμῶν, οὐ φροντὶς ὅ φασιν ἱπποκλείδου περιπίπτῃς ταῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολαῖς. ἀλλὰ τοὺς λάθρα τοῦ πλησίου καταλαλοῦντας, καὶ ὅ δρῶσιν αὐτοὶ, τοῦτ' ἄλλοις περιάπτειν πειρομένους, τούτους κατὰ δαβὶδ ἐκδίωκε, ἀσινῆ τὴν γνώμην τοῖς φίλοις καθάπαξ διατηρῶν. ἔρρωσο, καὶ ἡμῶν μὴ ἀμνημόνευε. ἑκατομβαιῶνος ἡ φθίνοντος.

Ἐγὼ συμφοιτητής σου νικόλαος ζέβερνος ἡδέως ἀσπάζομαι τὴν σὴν ἁγιωσύνην.

ΛΙθον κινεῖ φησὶν ἡ παροιμία, ὡς παίδων τε καὶ ἀδελφῶν μοι ἐν ἱερομονάχοις Γαβριὴλ παμφίλτατε. τὸ κατ' ἐμὲ δὲ ὅσον λέγω, ἐπείπερ παρὰ πολλῶν καὶ πολλάκις πάνυ γε τὴν σὴν πιστωθεὶς ἀρετὴν, καὶ τὴν κατὰ θεὸν σοῦ χρηστὴν τρίβον, οὔπω προσεπι-

χα-

γράψαι σοι πέφθακα. τῇ ῥαθυμίᾳ δεινῇ γε οὔσῃ καθυπαχθεὶς, ἀλλ' οὔ γε δὴ ταύτην μακράνπως χαίρειν ἐάσας, γράφω, ου δῶρά σοι, μή τε λόγους πέμπων ἁπλῶς ἀλλ' εὐχὰς, ἃς παρὰ μόνου τοῦ τῶν φώτων πατρὸς αἰτήσας τύχοιν, ὡς ἀπὸ χρηστοῦ εἰς χρηστὸν, ἐξ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν διαπαντὸς μέχρι μοι τοῦ ζῆν ἔνεστι ἀκούοιμί σε μεταβεβλῆσθαι εἴσω, δὸς σαυτόν τινι κόπῳ καὶ περὶ οὗ τὰ πλεῖστα ἤδη διατελῶ ἐφιέμενος παρακαλῶ, εἴπερ καὶ σύ με φιλῆς. τῶν διδαχῶν τοῦ πάλαι κυρίου ἀρσενίου τὸν στύλον, ἔχω χρείαν ἰδεῖν. σὺ δὲ ἄριστέ μοι υἱῶν ἐὰν κοπιάσας ταύτας μοι γράψαι, οὐ μόνον τὸν πρέποντα παρ' ἐμοῦ μισθὸν ἕξεις, ἀλλὰ καὶ πλείστας τότε ὁμολογήσω αὖ σοι τὰς χάριτας, ὁρίζοντί με καὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἴ τι δέῃ ὡς οἰκειότατον σόν. ἔρρωσο, καὶ διαπαντὸς εὐτύχει ἐν ἁγίῳ πνεύματι. ἰωάννης θύτης ὁ ναθαναήλ. αφξς' φευρουαρίου ιζ', ἐκ ῥυθείμνης.

Εμμανουὴλ ὁ πήγας τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

ΟΡᾶς οἷα πράττεις, ὦ φίλη μοι κεφαλή; ἐμὲ γὰρ καὶ ἀπροαιρέτως σχεδὸν εἰπεῖν καὶ βιαίως γράψαι τοιαῦτα ἐπιστέλλων ἠνάγκασας. ἐγὼ γὰρ τὼ ὀφθαλμὼ πονήρως ἔχω, καὶ πάνυ ῥευματιζομένω καθ' ἑκάστην, καὶ μηδὲ μικρὸν

γοῦν

γοῦν ἐμφιλοχωρεῖν πῶς τινι ἀναγνώσει κἂν διαγωγῆς ἕνεκα, μή πωγε σπουδάζειν τι τῶν ἀναγκαίων παρεχομένῳ. τοιαῦτα γάρ μοι οἱ τὰ πάντα ὑπισχνούμενοι ἰατρῶν παῖδες ὁσημέραι κελεύονται καὶ ἐκ προστάγματος τό γ' ἐμοὶ εἰπεῖν μόνον οἱανοῦν νόσον ἰατρεύοντες, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἰατρεύειν φαινόμενοι, καὶ δόσεις μὲν ποικίλους, φάρμακα γὰρ παντοῖα παρασκευάζοντες, οὐδὲν μέρος δὲ νόσου θεραπεύοντες. τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' ἐμὲ ὦ θεῖε γαβριῆλε, ἐξ ὧν εἴσῃ, καὶ ὅτι οὔθ' ἑκὼν καθυφίεμαι, οὔθ' ὡς ἀμελῶν τῶν φίλων καὶ σοῦγε μάλιστα, μάθοις δ' ἂν κἀξ ὧν χθὲς ὡς δι' ἐμοῦ σοι ὁ κύριος συμεὼν γέγραφε, σὺ δ' ὑγιαίνοις μοι, καὶ πρεσβεύοις ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς κύριον καὶ συγγινώσκοις μοι μικρὰ ἐπιστέλλοντι, τὸ πάθος ἀλλ' οὐκ ἐμὲ εἰκότως αἰτιώμενος. ἔρρωσο, ἐκ παταβίου νοεμβρίου πέμπτῃ φθίνοντος.

Γαβριὴλ ἐμμανουήλῳ.

Ἐπεὶ μὲν οὕτως ἔχων διατελεῖς, φίλ' ἐμμανουῆλε, εἰς τὸ γράφειν δὲ οὐκ ἀναβάλλου, μήτε τῆς νόσου ἀκηδίαν τινὰ ἢ ῥᾳστώνην ἡμῖν ἐπιδειξάμενος, τοὺς εἰλικρινοῦς τῷ ὄντι τῶν φίλων πάντας ὑπερεκόντισας, καὶ μόνος σχεδὸν τὰ ἐκείνων ἆθλα ἦρου. τίς γὰρ οὑτωσὶ παρέχων καὶ ταῦτα τῶν μορίων τοῦ σώματος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν τὸ αὐτοῦ μονονουχὶ, ἢ τῶν ἄλλων ἐφρόν-

τι-

τίζε; αὐτὸς τῆς νόσου καὶ τῆς ἀλγηδῶνος ὑπερεφρόνησας, καὶ μᾶλλον τὸν σύνδεσμον τῆς φιλίας δῆσαι προαιρούμενος. τίς ἂν τὸν κατ' ἀξίαν ἐπαίνων προσενέγκοιεν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς καθ' ὑπερβολὴν νὴ τοὺς λόγους ἠλγήσαμεν τῶν σῶν ἀκούσαντες. γεγονὸς σοι (ὡς κοινὸν γὰρ πάντηγε οἰόμεθα) καὶ οὐχ ἧττον ἀσοῦ τὸ συμβὰν λογιούμεθα νόμιζε, ἀλλ' εἴπερ τινὰ τῶν τὴν θεραπείαν σοι δοῦναι ἠπιστάμην, ὑπισχνοίμην ἂν αὐτῷ εἰ δυνατὸν καὶ τιμὴν αἵματος. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷός τε ὢν πρός τ' οὐμὸν μέλημα, τοῦτο γὰρ ἔδει ποιῆσαίμε, καὶ μὴν ἠδίω παραπολὺ ἀφικέσθαι συγγνωστέον, καὶ ταῖς τῆς ἐκκλησίας φροντίσι, καὶ ταῖς τοῦ λαοῦ ἤδη ἐξομολογήσεσι αἴτιον ἀποδοτέον.

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ σεβηρῷ πατρὶ ἐν κυρίῳ τιμιωτάτῳ μελέτιος ὁ μοναχὸς παρὰ κυρίου παντοκράτορος παράκλησιν καὶ σωτηρίαν.

ΕΠετυχόν σου τῆς ἐπιστολῆς, ὦ θεία καὶ τιμιάμοι κεφαλὴ, δι' ἧς ἡμῖν τὸν θάνατον ἐγνώρισας τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ, ἐν ᾧ ἅμα καὶ τὸ φιλόστοργον καὶ εὔσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπέφηνας, καὶ τῆς ἀνωτέρας φιλοσοφίας τὸ στερρεόν. οὔτε τὸν ἀπελθόντα (τὸ τοῦ θεολόγου φάναι) πλέον θρηνῶν, ἢ καλῶς ἔχει, καὶ πρὸς τοῦ μεγάλου θεοῦ παράκλησιν καὶ λαμβάνων,

καὶ

Digitized by Google

καὶ προσδοκῶν. λαμβάνων μὲν νῦν τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς εἰς πάθη τὴν ψυχὴν ἐφελκούσης καὶ διὰ τοῦτο ἐνδεοῦς τυγχανούσης οὔσης παραμυθείας. προσδοκῶν δὲ τὸ τέλειον, ὅ ποτε τὴν ἀφθαρσίαν περιτιθέμενος, τῇ ἀπαθείᾳ ἀναλάμψῃ, ᾗς νῦν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς περιαυγάζεται ταῖς ἀκτῖσι ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης παροικίας, εἰς τὴν κατοικίαν μεταθέμενος, ὅθεν ἡμᾶς ἐλεεῖ ἴσως τῆς τοῦ βίου τρικυμίας πανταχόθεν εἰροῦ ἐπανισταμένης, καὶ πάντοθεν ναυάγιον ἀπειλούσης. ἧς τοὺς ἀπαλλαγμένους μακαριστέον ἔγωγε φαίην ἂν μᾶλλον ἢ θρηνητέον, καὶ ταῦτα τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου εὖ εἰδὼς εἰς οἷον ἐξ οἵου τοὺς εὐσεβεῖς βίον διαπορθμεύει. λυπεῖ μὲν ἡ σὰρξ τῆς σαρκὸς ἀποξενεχθεῖσα τῶν ἀπελθόντων τοὺς ἀπελθεῖν μέλλοντας, ἀλλὰ παραμυθήτω τὸ πνεῦμα τοῖς ἀπερχομένοις συναπερχόμενον τῇ διανοίᾳ καὶ συμμετέχον τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰωνίων. ὑποχωρεῖν γοῦν καὶ ἐφυσηχάζον τῇ διατάξει τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ τῇ ζωῇ ὅρια τιθεμένου. πάντες γὰρ ὀφείλομεν θάνατον, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμεῖς γράφοντες γλαῦκας ἐς ἀθήνας, ὁ δὲ θεὸς καὶ πάσης πατὴρ παρακλήσεως παραμυθήσειε τὴν θείαν καὶ ἱεράν σου κεφαλήν. σῶαν συντηρῶν εἰς θ᾿ ἡμετέρας καὶ εἰς ὠφέλειαν πολλῶν. περὶ δὲ περιφανεστάτου μουδάτζου ὅ μοι ἐνετείλας σπουδαῖος μάλα ἐτέλεσα. ὁλοψύχως γὰρ διὰ τῶν συνδεδεμένων μου γραμμάτων ἀνατέθεικα τὸν ἠγαπημένον μου διδάσκαλόν τε καὶ πατέ-

ρα. ἔχω δὲ καὶ οὐ μικρὰς ἐλπίδας ἔσεσθαι ἐκεῖνον πρὸς ἡμᾶς καὶ δι' ἐμὲ σπουδαιότερον. ἔρρωσο, τιμιώτατε πάτερ, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸν Θεόν σου ἐντεύξεσι μνημόνευε. τὸν εὐσέβιον πέπομφε τοῦ εὐλαβεστάτου ἱερομονάχου μαξίμου, ὥσπερ μοι ἐπέστειλας διὰ τοῦ σοῦ πρώτου γράμματος.

Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ ναθαναὴλ τῷ ἐν μοναχοῖς ἱερεῖ γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

Ἵνα τί περίλυπος εἶ, ἵνα τί συνταράσσεις με; φησὶν ὁ προφήτης, οὐχ ἧττον δέ μοι ταυτὸ λυπουμένῳ καὶ ἀθυμοῦντι πεφυκὸς ἔοικε, γαβριὴλ ἐμοὶ πάντων παμφίλτατε, τὸ μὲν, ὡς ἅπαξ καὶ δὶς γραμμάτων ἀποληφθέντων σοι παρ' ἐμοῦ, μηδαμῶς ὑπὸ σοῦ κἂν ψιλοῦ τοῦ χαίρε(ιν) κατηξιώθην. ὅπερ ἀληθῶς ὀλιγωρίας τε μᾶλλον [illegible] τὸ δὲ, ὡς ἐλπίδας λαβὼν ἐλαχίστης ἐπιστολῆς [illegible]

μὲν αὐτοῖς συνετράφημεν, τὸν ἐξ ἰωαννίνων καὶ ἀγαθὸν ἱερομόναχον τὸν ἰωανάν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς τῶν φίλων ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσειπε. πέποιθα εἰς θεόν, ὡς τάχιστά με παρ' ὑμῖν ἔξοιτε χαίροντα. μάλιστα δέπως εἴπερ γενίκη καὶ τοῖς χριστιανοῖς τῷ θεῷ δωρηθείη. ἀπὸ ῥώμης αφοβ', ὀκτωβρίῳ κ'.

Τῷ ἐν πατρᾶσιν ὁ σοφωτάτῳ, καὶ ἐν ἱερομονάχοις αἰδεσιμωτάτῳ, κυρίῳ γαβριήλῳ, ἀνδρέας ὁ σπαῦρας ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΟΙ πρὸς τὸ μέλι ἔχοντες ὡς τοὺς τῶν ἡδέων φίλους εἰκός, οὐδὶ ἦν ποτε εἰς πικρὸν αὐτοῖς τὸ γλυκὺ παρεσχηματίσαι (λέγω δ' ἐφ' ὅσον τὰ ἡλκωμένα δάκνει καὶ καθαίρει) δυσχεραίνουσί τε καὶ μεθίστανται, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερφιλοῦσί τε καὶ ἀντιποιοῦνται. τί δέμοι βούλεται τὸ μέλι ἐπισαγόμενον; καὶ τίνος χάριν τοιούτῳτινὶ προοιμίῳ ἐξεβακχεύθην, οὐκ ἄνευ λόγου (εἰ τῆς σῆς πάντως μνήμων πέφυκας ἐπιστολῆς) τοιουτωσίμε ἐνάρξασθαι ἴσθι. τῆς σῆς γάρ με δακνούσης τὴν καρδίαν, καὶ οἷα μέλι τὴν ψυχήν μου ἀποκαθαιρούσης, οὐ τοσοῦτον ἡδῦ ἅμοι, ὅτι τῆς φιλίας τὸ ἔργον ὀρθῶς ἐπραγματεύσατο, τῆς κολακίας μακρὰν ἀπολείπουσα ἔδοξεν, ὡς γὰρ ἀληθὴς καὶ φιλικὴ παρρησία τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπεφύετο, ὅσον μοι καὶ πικρὰ τοιαύτην μου ἄγκλοισιν καταψηφίζουσα παρεφάνη. πῶς γὰρ ἐγώ γε σοῖο λαθοίμην, ἵν' οὕτως εἴπω, ὁ καὶ τῆς σῆς γλώτ-

 της

της τῷ ῥεύματι ὑπέχων τὰς ἀκοάς, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγὼ τοῦ τοιούτου πταίσματος ἔνοχός εἰμι νὴ τὸν φίλιον, ἀλλ᾽ ἴσως οἱ τῇ σῇ οὐκ ἀποδόσαντες αἰδεσιμότητι τὰς ἐπιστολάς, ὥς τε με τοιαῦτ᾽ ἀδοκήτων πολλάκις τὴν ὄρεξιν λελυπήκασιν. ἀλλὰ τίνος χάριν οὐ πλείους ἢ συνεχῶς ἔγραψας; ὁ τῆς τεκούσης με θάνατος ὠφιλέτης αἴτιος, ὃ καὶ πολλῶν μοι ἀσχολιῶν γεγονὼς ἀπαίσιος ἀπαρχή. ἐκείνου γὰρ οὕτω τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ἐκεχωρήκει. ἡμῶν δὲ σχεδὸν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπενοσφίσθη, ψυχὴ τοῦ σώματος οὐχ ὑπερβαίνει. τοῦτο δὲ λέγω· ὡς μᾶλλον τὰς σωματικὰς ἐν νῷ ἔχοντες πράξεις, ἢ πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἀφορώμενος θεορίας. καὶ τούτου χάριν ἄφωνος μόνον οὐκ ἂν τοὺς φίλους καὶ ἄτολμος γέγονα. ὅμως σου νὴ τὸν φίλιον οὔτε νῦν οὔτ᾽ ἐς τὸ ἐπερχόμενον οὔτ᾽ ἔλαβεν οὔτε λήψει λήθη, ἵνα δέσοι καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν εἴπω, ἐς᾽ ἂν ὕδωρ τε ῥέει καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλει, ἠέλιός τ᾽ ἀνιὼν λάμπει, λαμπρά τε σελήνη. τὰ πάντα σου τῆς ἐπιστολῆς, ὅ, τε ῥυθμὸς καὶ ἡ τῆς ἰσορίας πυκνότης, σχῆμά μοι δυνηκοΐας διαρίθμητον ἐνέβαλλε, ἀλλ᾽ ὡς ἡδύ ἅμοι οἷα μέλι καθέστηκε. οὐκ ὀλίγης μέντοι με ἔμπλεων ἐποίησε τὸ περὶ τῶν σαυτοῦ ἔργον τι γράψαι ἀπαξιώσασθαι. ἔδει γὰρ, εἰ καλῶς ἴσμεν, τοὺς φίλους τὰς ἀλλήλων πράξεις καὶ ἀπούσας ὡς παρούσας ὅμως ἔχειν, καὶ μίαν ὥσπερ ψυχὴν ἐν ἑνὶ τοὺς δύο σώματι οἰκεῖν. ἡ γὰρ φιλία κατ᾽ ἀριστοτέλη μία ψυχὴ ἐν δύω σώμασιν οἰκοῦ-

σα

σα πέφυκε. διόπερ εἰ καὶ περὶ τῶν σῶν τρόπων καὶ σπουδῆς τῆς τε χώρας ἀναδοχῆς, καὶ τῆς ἀξιότητος, τῆς ἱερᾶς σου λέγω κεφαλῆς, ἐπιστέλλειν τοῖς σοῖς ἀξιώσαιο, οὐκ εἰς ἀπεικὸς ἂν ποι ἀποβαίεις, τερπνὸν γὰρ ἐνίοτε δὲ καὶ χρήσιμον τὸ τοὺς φίλους τὰ τῶν φίλων ἔργα εἰδέναι πῶς καὶ οἵως διάκειται, οὐκ ἄκαιρον ἀρέσαι περὶ τῆς σῆς καὶ ἡμᾶς κατάτι ἀναμνῆσαι διαγωγῆς, τὴν παρ' ἐμοὶ τοῦ βιβλίου ἐκθεῖσαν παρὰ τῆς σῆς αἰδεσιμότητος ἐπιμέλειαν, οὐ τοσοῦτον αὐτὸς ἐπιλέλησμαι ὅσον οἱ οὐκ ἑτοίμως ταύτην ἀναγράψαντες ἀναγραφεῖς. ἀλλ' ὅμως καίπερ τοσοῦτον χρόνον μ' ἠδικήκασιν, ἐτελείωσαν, διὰ μέντοι τὴν τούτου κεφαλαίωσιν οὐ πέπομφα. σὺ δὲ τῷ παμπρώτως ἀφ' ἡμῶν ὡς ἡμᾶς ἀποδημησομένῳ πλοίῳ ταύτην φιλοφρόνως ἀποστελῶ. γράφε δὲ συνεχεστέρως τὰ προσφιλῆ σου γράμματα, τιμιώτατε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς μεθ' ἑκάστου πλοίου ἐπίστελλε. εἰ γὰρ τοῦθ' οὕτως πράξεις, καὶ συνεχεστέρας δέξῃ, καίπερ ταῖς σαῖς οὐδ' ὅλως συγκρινομένας, ἐμοὶ γὰρ ἤν τι ἐξ ἀξίου πάθω τοῦ ξύλου κατὰ τὴν παροιμίαν ἥδιον πέφυκεν. ἔρρωσο, ἐκ κρήτης ποσειδεῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, χιλιοστῷ ἑβδομικοστῷ τρίτῳ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ ἀνδρέας ὁ σπήρας εὐπράττειν.

Ἐδεξάμην τὰ τῆς σῆς λογιότητος γράμματα, αἰδεσιμώτατέ μοι πατέρων, ἐν ἀγορᾷ, καὶ τούτοις μὲν ἐντυγχάνων, αὐτὸν σ' ἐποπτεύειν, καὶ αὐτοῖς ἐφορᾶν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπελάμβανον. ὅθεν ὑπεροπτικῶς μὲν ἔχων πρὸς ἅπαντας, διὰ τὸ μὴ πάντως τοιούτου ἀνδρὸς φιλίας ἀμέτοχος εἶναι, (οὗ γε καὶ ἐς κρήτην τὰ τῆς φήμης δεξιῶς ἀναπτύσεται ἀξιώματα) καὶ διὰ τὸ μὴ παντάπασιν ἠμελεῖσθαι, συνεχέστερον τὰ γεγραμμένα διεξέρχομαι, καὶ ἄρτι μὲν αὐτοῖς ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ προσεπιβλέπων, ἄρτι δὲ πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐπίνοιαν ἀναφέρων, σὲ μὲν τῆς σπουδῆς ἐμακάριζον, καὶ τοῦ αὐτόθι ἀξιώματος (ὡς οἱ παρ' ἡμῶν εἰς ἡμᾶς πλέοντες ἀπήγγηλαν ἐρωτώμενοι) εἰ καὶ σὺ ἀναμνῆσαι ἡμᾶς περὶ τοῦ τοιούτου ἀπηξίωσας, οὐ μόνον δέ σε, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς πολίτας, τοὺς τοιαύτης κεφαλῆς τὰς γνώμας, καὶ τὰς τῆς γλώττης ῥήσεις δυναμένους καθ' ἑκάστην ἀκροᾶσθαι, εὐδαιμόνησα τῆς ἀκοῆς. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον; οἱ τοιαύτης πηγῆς ἀπολαμβάνειν τὸ ῥῆθρον εἰς τὰς ἀκοὰς ἠξιώθησαν, σέτ' ἐν τοιαύτῃ πόλει περιβόητον διὰ τὴν ἀκραιφνῆν σου σοφίαν ἡδυνήθησαν ἀποτελέσαι, ὥστε με τοὺς τῆς φήμης ἐπαίνους καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς λογικωτάτης σου κεφαλῆς ἀκούοντα ὁσημέραι, ὑπερήδεσθαί τε καὶ εὐφραίνεσθαι, ἀλλὰ πάλιν λυπεῖσθαί με ἴσθι,

διὰ

διὰ τὸ μήσε μηνύειν, εἰ αὖθις σοι εἴη ἐγνωσμένον τὴν ἐπὶ τῆς κρήτης στέλλεσθαι, ἐν ᾗ καὶ ἡμεῖς τῆς σῆς ἔχοιμεν ἀγχινοίας ἀπολαῦσαι, ἀλλ᾽ εἰ μὲν σοι οὐ ῥάδιον τοῦτον καταλαβεῖν τὸν τόπον, μᾶλλον δ᾽ ἐνετίαις παραμένειν σοι δοκεῖ, ἀλλ᾽ οὖν γε ἡμεῖς εἰ θεὸς βούλοιτο, ὡς ἡμᾶς τάχα ταχέως ἐλευσόμεθα. ἴσθι σοι καὶ τὸ βιβλίον ἡμιτελὲς πέπομφα. διὰ γὰρ τὰς ἀσχολίας καὶ τὰς σωματικὰς τύρβας οὐκ ἐδυνήθην αὐτὸ τελειῶσαι. ὅταν δ᾽ εἰς σχολίας ἥξει τὰ τῆς ἀσχολίας, καὶ τὸ σῶμα τῆς τοιαύτης τύρβης ἀνακουφίσω, ἀσμένως αὐτὸ περανῶ. καιροῦ μὲν καὶ σχολῆς ἀπορῶν, οὐ πλείω σοι τυγχάνω γεγραφὼς, ἂν δὲ καιροῦ καὶ σχολῆς λαβοίμεν ἐκ τῶν ἐπικειμένων μοι πραγμάτων, μακροτέροις πρὸς σὲ ἴσως τε καὶ κομψοῖς τοῖς γράμμασι χρήσομαι. ἔρρωσο, σὸς ὅλος ἀνδρέας σπαίρας. ἐκ κρήτης, αφοδ᾽, μεμακτηριῶνος δεκάτη φθίνοντος.

Τῷ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ, γεώργιος ὁ καρυοφίλης.

ἈΝερευνήσας ἀκριβῶς, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ὅπερ ἔφθειν εἰπὼν τῇ ἁγιωσύνῃ σου, περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ εἰωθότος παρὰ τῶν πανευφημίων τοῦ χριστοῦ φοιτητῶν εἰς τὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ὄνομα γίνεσθαι, οὐχ οἷός τε ἦν μέχρι τοῦ εὑρεῖν. ὑπισχνοῦμαι δέ σοι, πάτερ

ἅγιε, πάντα λίθον φασὶ κινῆσαι, ἕως ἂν τοῦ ἐφετοῦ ἐπιτύχω. καὶ τότε παραχρῆμα δηλοποιηθήσεται ὑμῖν παρ' ἡμῶν. λίαν γὰρ ἐρωτικῶς ἔχω δρᾶν τά σοι οὐκ ἀποθύμια. δέσποτά μου, καὶ οὐδέν μοι προὔργου, ἢ τῷ ὑμετέρῳ χαρίζεσθαι θυμῷ. τὸ κυρωθὲν παρὰ τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου περὶ τῶν διαταγῶν, ὄψῃ συνεκπεπόμφαμεν γὰρ ἢ τὴν τοῦ ζωναρᾶ ἑρμενείαν. ἐπανακάμπτει δὲ πρὸς τὸν ἴδιον κύριον καὶ ἡ τοῦ βλαστάρεως βίβλος, ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῦ γλυκᾶ δυσσεβοφρόνως ῥηθέντα ἀναγνοὺς ὑπερήσθην, οὗ ἕνεκεν ἀριθμοῦ κρείττους οἴδασι χάριτας. δυσδαιμονίης κατ' ἄμφω ὑπερευχόμενος καὶ ἡμῶν τῶν ἀνυποδύτως τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην φιλούντων. σκιρροφοριῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, ͵αφοϛ'.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ὑπερτίμῳ καὶ προέδρῳ φιλαδελφίας ἐν κυρίῳ εὖ πράττειν.

ΠΟλλοὶ μὲν, ὦ αἰδεσιμώτατε καὶ λογιώτατε πατὲρ, τῶν ποτε ὑπὸ θεοῦ ἀνδρῶν, νεύσει θείᾳ, εἰς τὰ τῶν τετιμημένων ἁγίων ἠξιώθησαν καὶ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν, ἔγνωσαν τὰ πάντα, καὶ πῶς, καὶ διὰ τί, καὶ αἰωνίου τῶν ὑπὸ κατὰ γῆν μακαρίζονται οὕτω, τίμιε πατὲρ καὶ σεβασμιώτατε, καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς τὰ τῆς σῆς ἁγιότητος μαθόντες, καὶ τὸ τοῦ ὄνομα-

ματός σου ἀξίωμα περιποιήσαντες, ὡς αἰδεσίμως καὶ φιλευσεβῶς καθοδεγηθὴς πάντας, καὶ τῷ τῆς ἀγνωσίας κρυμνῷ ὄντας, παιδεύεις καὶ νουθετεῖς. καὶ ἐκ θεοῦ ὁδηγηθέντες, κοινῇ γνώμῃ, τοῦτε πατρὸς αὐτοῦ καὶ μητρὸς, καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, καὶ ὡς ἠξίωσαν καὶ ἡμᾶς γράψαι πρὸς τὴν σεβασμιότητά σου ὀνόματι ἀλεξάνδρου, οὗ τὸ ἐπίκλην δράκων, φοβούμενοι ὡς ἄνουν ἵνα μήπως ἐκ τῶν ἡμᾶς κρατούντων ἐμπαίσει εἰς τὴν τοῦ ἐχθροῦ παγίδα, καὶ παίγνιον γένει τοῦ διαβόλου, καὶ ὀνειδισμὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. σὺ δὲ, ὦ τιμιώτατε πατὲρ, ποίησον αὐτὸν ὡς ἴδιον, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καθοδήγησον αὐτὸν ὡς οἶδας, ἵνα τύχοις ἐπαινεῖν ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὑφ' ἡμῶν. καὶ μάλιστα ὡς καὶ βαπτιστικὸν κυρίου μανουὴλ τοῦ μουζάλου. καὶ εἰς μνημόσυνόν σου αἰωνίως γένοιτο. αἱ δὲ ἁγίαι σου καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ, εἴησαν μεθ' ἡμῶν φυλακτήριον βίῳ παντί. ἔρρωσο σεβασμιώτατε πατὲρ.

Λαμπαδάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
γεώργιος καὶ δοῦλος τῆς σῆς μεγίστης
ἁγιότητος.

Τῷ

τίζε; αὐτὸς τῆς νόσε καὶ τῆς ἀλγηδῶνος ὑπερεφρόνησας, καὶ μᾶλλον τὸν σύνδεσμον τῆς φιλίας δῆσαι προαιρέμενος. τίς ἂν τὸν κατ' ἀξίαν ἐπαίνων προσενέγκοιεν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς καθ' ὑπερβολὴν νὴ τὲς λόγες ἠλγήσαμεν τῶν σῶν ἀκέσαντες. γεγονὸς σοι (ὡς κοινὸν γὰρ πάντηγε οἰόμεθα) καὶ οὐχ ἧττον ἀσε τὸ σιμβὰν λογιούμεθα νόμιζε, ἀλλ' εἴπερ τινὰ τῶν τὴν θεραπείαν σοι δοῦναι ἠπιςάμην, ὑπισχνοίμην ἂν αὐτῷ εἰ δυνατὸν καὶ τιμὴν αἵματος. ἀλλ' ἐπεὶ ἐχ' οἷος τε ὢν πρός τ' οὐμὸν μέλημα, τῦτο γὰρ ἔδει ποιῆσαιμε, καὶ μὴν ἠδίω παραπολὺ ἀφικέσθαι συγγνοτέον, καὶ ταῖς τῆς ἐκκλησίας φροντίσι, καὶ ταῖς τῦ λαῦ ἤδη ἐξομολογήσεσι αἴτιον ἀποδοτέον.

Τῷ εὐλαβεςάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ σεβηρῷ πατρὶ ἐν κυρίῳ τιμιωτάτῳ μελέτιος ὁ μοναχὸς παρὰ κυρίου παντοκράτορος παράκλησιν καὶ σωτηρίαν.

Ἐπετυχόν σε τῆς ἐπιςολῆς, ὦ θεία καὶ τιμίαμοι κεφαλὴ, δι' ἧς ἡμῖν τὸν θάνατον ἐγνώρισας τῦ ἡμετέρε ἀδελφῦ, ἐν ᾧ ἅμα καὶ τὸ φιλόςοργον καὶ εὔσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπέφηνας, καὶ τῆς ἀνωτέρας φιλοσοφίας τὸ ςερρεόν. οὔτε τὸν ἀπελθόντα (τὸ τῦ θεολόγε φάναι) πλέον θρηνῶν, ἢ καλῶς ἔχει, καὶ πρὸς τῦ μεγάλε θεοῦ παράκλησιν καὶ λαμβάνων,

καὶ

καὶ προσδοκῶν. λαμβάνων μὲν νῦν τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς εἰς πάθη τὴν ψυχὴν ἐφελκούσης καὶ διὰ τοῦτο ἐνδεοῦς τυγχανούσης οὔσης παραμυθείας. προσδοκῶν δὲ τὸ τέλειον, ὅ ποτε τὴν ἀφθαρσίαν περιτιθέμενος, τῇ ἀπαθείᾳ ἀναλάμψῃ, ἧς νῦν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς περιαυγάζεται ταῖς ἀκτῖσι ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης παροικίας, εἰς τὴν κατοικίαν μεταθέμενος, ὅθεν ἡμᾶς ἐλεεῖ ἴσως τῆς τοῦ βίου τρικυμίας πανταχόθεν εἰροῦ ἐπανισταμένης, καὶ πάντοθεν ναυάγιον ἀπειλούσης. ἧς τοὺς ἀπαλλαγμένους μακαριστέον ἔγωγε φαίην ἂν μᾶλλον ἢ θρηνητέον, καὶ ταῦτα τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου εὖ εἰδὼς εἰς οἷον ἐξ οἵου τοὺς εὐσεβεῖς βίον διαπορθμεύει. λυπεῖ μὲν ἡ σὰρξ τῆς σαρκὸς ἀποξενεχθεῖσα τῶν ἀπελθόντων τοὺς ἀπελθεῖν μέλλοντας, ἀλλὰ παραμυθείτω τὸ πνεῦμα τοῖς ἀπερχομένοις συναπερχόμενον τῇ διανοίᾳ καὶ συμμετέχον τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰωνίων. ὑποχωροῦν γοῦν καὶ ἐφησυχάζον τῇ διατάξει τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ τῇ ζωῇ ὅρια τιθεμένου. πάντες γὰρ ὀφείλομεν θάνατον, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμεῖς γράφοντες γλαῦκας ἐς ἀθήνας, ὁ δὲ θεὸς καὶ πάσης πατὴρ παρακλήσεως παραμυθήσειε τὴν θείαν καὶ ἱεράν σου κεφαλήν. σῶαν συντηρῶν εἰς θ' ἡμετέρας καὶ εἰς ὀφέλειαν πολλῶν. περὶ δὲ περιφανεστάτου μουδάτζου ὅ μοι ἐνετείλας σπουδαῖος μάλα ἐτέλεσα. ὁλοψύχως γὰρ διὰ τῶν συνδεδεμένων μου γραμμάτων ἀνατέθεικα τὸν ἠγαπημένον μου διδάσκαλόν τε καὶ πατέρα.

ρα. ἔχω δὲ καὶ οὐ μικρὰς ἐλπίδας ἔσεσθαι ἐκεῖνον πρὸς ἡμᾶς καὶ δι' ἐμὲ σπουδαιότερον. ἔρρωσο, τιμιώτατε πάτερ, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸν θεόν σου ἐντεύξεσι μνημόνευε. τὸν εὐσέβιον πέπομφα τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ μαξίμῳ, ὥσπερ μοι ἐπέσκηψας διὰ τοῦ σοῦ πρώτου γράμματος.

Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ ναθαναὴλ τῷ ἐν μοναχοῖς ἱερεῖ γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

Ἵνα τί περίλυπος εἶ, ἵνα τί συνταράσσεις με, φησὶν ὁ προφήτης, οὐχ ἧττον δέ μοι ταυτὸ λυπουμένῳ καὶ ἀθυμοῦντι πεφυκὸς ἔοικε, γαβριὴλ ἐμοὶ τέκνων παμφίλτατε, τὸ μὲν, ὡς ἅπαξ καὶ δὶς γραμμάτων ἀποληθέντων σοι παρ' ἐμοῦ, μηδαμῶς ὑπὸ σοῦ κἂν ψιλοῦ τοῦ χαῖρε κατηξιώθην. ὅπερ λήθης ὀλιγωρίας τε μᾶλλον σημεῖον εἶναί μοι κατεψήφισα. τὸ δὲ, ὡς ἐλπίδος λαβὴν ἐλαχίστης ἐπιγνοὺς ἐφ' ἐμὲ κατέχειν οὑτινοσοῦν ἐπ' ἄκραν ἡρμοσμένον φιλίαν. ἀλλ' ὁμῶς δέξαι καὶ ταύτην ἣν ἀνὰ χεῖρας λαβὼν, μὴ ἀποσκυβαλίσῃς οἷα δὴ καὶ τὰς προτέρας, ἀλλὰ ταύτης τε κἀκείνων τὴν ἀντίδωσιν χορηγῶν, κεχαρισμένον λίαν ἔργον μοι ἐκτελέσαις. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς φίλους, ὅπως διάγουσι εἴπερ τοῦτο φιλεῖς, δίελθε, ἐσμὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς σὺν θεῷ ὑγιαίνοντες μετὰ τοῦ υἱοῦ, τὰ πατρῶα ἡμῶν ἔθη καὶ ὅσια μὴ ἀποβάλλοντες, μονονουχὶ δὲ παρ' ὅλων ἀντιφιλούμενοι, κἂν ἐνταυθὶ μήτ' ἐγεννήθημεν, οὔτε

μὲν

μὲν αὐτοῖς συνεξάφημεν, τὸν ἐξ ἰωαννίνων καὶ ἀγαθὸν ἱερομόναχον τὸν ἰωαναν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς τῶν φίλων ὡς ἀπ᾽ ἐμοῦ πρόσειπε. πέποιθα εἰς θεὸν, ὡς τάχιστά με παρ᾽ ὑμῖν ἕξοιτε χαίροντα. μάλιστα δέ πως εἴπερ γενίκη καὶ τοῖς χριστιανοῖς τῷ θεῷ δωρηθείη. ἀπὸ ῥώμης αφοβ´, ὀκτωβρίῳ κ´.

Τῷ ἐν πατράσιν ὁ σοφωτάτῳ, καὶ ἐν ἱερομονάχοις αἰδεσιμωτάτῳ, κυρίῳ γαβριήλῳ, ἀνδρέας ὁ σπαῖρας ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΟἹ πρὸς τὸ μέλι ἔχοντες ὡς τοὺς τῶν ἡδέων φίλους εἰκὸς, οὐδὲ ἣν ποτε εἰς πικρὸν αὐτοῖς τὸ γλυκὺ παρεσχημάτισαι (λέγω δ᾽ ἐφ᾽ ὅσον τὰ ἡλκωμένα δάκνει καὶ καθαίρει) δυσχεραίνουσί τε καὶ μεθίστανται, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερφιλοῦσί τε καὶ ἀντιποιοῦνται. τί δέ μοι βούλεται τὸ μέλι ἐπισαγόμενον; καὶ τίνος χάριν τοιούτῳ τινὶ προοιμίῳ ἐξεβακχεύθην, οὐκ ἄνευ λόγου (εἰ τῆς σῆς πάντως μνήμων πέφυκας ἐπιστολῆς) τοιουτωσί με ἐνάρξασθαι ἴσθι. τῆς σῆς γάρ με δακνούσης τὴν καρδίαν, καὶ οἷα μέλι τὴν ψυχήν μου ἀποκαθαιρούσης, οὐ τοσοῦτον ἡδῦά μοι, ὅτι τῆς φιλίας τὸ ἔργον ὀρθῶς ἐπραγματεύσατο, τῆς κολακίας μακρὰν ἀπολείπουσα ἔδοξεν, ὡς γὰρ ἀληθὴς καὶ φιλικὴ παρρησία τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπεφύετο, ὅσον μοι καὶ πικρὰ τοιαύτην μου ἄγκλοισιν καταψηφίζουσα παρεφάνη. πῶς γὰρ ἐγώ γε σοῖο λαθοίμην, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, ὁ καὶ τῆς σῆς γλώτ-

της τῷ ῥεύματι ὑπέχων τὰς ἀκοάς, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τοῦ τοιούτου πταίσματος ἔνοχός εἰμι νὴ τὸν φίλιον, ἀλλ' ἴσως οἱ τῇ σῇ οὐκ ἀποδόσαντες αἰδεσιμότητι τὰς ἐπιστολάς, ὥς τε με τοιοῦτ' ἀδοκούντων πολλάκις τὴν ὄρεξιν λελυπήκασιν. ἀλλὰ τίνος χάριν οὐ πλείους ἢ συνεχῶς ἔγραψας; ὁ τῆς τεκούσης με θάνατος ὠφιλέτης αἴτιος, ὁ καὶ πολλῶν μοι ἀχολιῶν γεγονὼς ἀπαίσιος ἀπαρχή. ἐκείνου γὰρ οὔπω τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ἐκεχωρήκει. ἡμῶν δὲ σχεδὸν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπενοσφίσθη, ψυχὴ τοῦ σώματος οὐχ ὑπερβαίνει τοῦτο δὲ λέγω. ὡς μᾶλλον τὰς σωματικὰς ἐν νῷ ἔχοντες πράξεις, ἢ πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἀφορώμενος θεωρίας. καὶ τούτου χάριν ἄφωνος μόνον οὐκ ἂν τοὺς φίλους καὶ ἄτολμος γέγονα. ὅμως σοῦ νὴ τὸν φίλιον οὔτε νῦν οὔτ' ἐς τὸ ἐπερχόμενον οὔτ' ἔλαβεν οὔτε λήψει λήθη, ἵνα δέσοι καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν εἴπω, ἐστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέει καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλει, ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπει, λαμπρά τε σελήνη. τὰ πάντα σου τῆς ἐπιστολῆς, ὅ, τε ῥύθμος καὶ ἡ τῆς ἰσορίας πυκνότης, σχῆμά μοι διηκοιᾶς διαρίθμητον ἐνέβαλλε, ἀλλ' ὡς ἡδύ ἅμα μοι οἷα μέλι καθέστηκε. οὐκ ὀλίγης μέντοι με ἔμπλεων ἐποίησε τὸ περὶ τῶν σαυτοῦ ἔργον τι γράψαι ἀπαξιώσασθαι. ἔδει γὰρ, εἰ καλῶς ἴσμεν, τοὺς φίλους τὰς ἀλλήλων πράξεις καὶ ἀπούσας ὡς παρούσας ὅμως ἔχειν, καὶ μίαν ὥσπερ ψυχὴν ἐν ἑνὶ τοῖς δύο σώματι οἰκεῖν. ἡ γὰρ φιλία κατ' ἀριστοτέλη μία ψυχὴ ἐν δύω σώμασιν οἰκοῦ-

σα

σα πέφυκε. διόπερ εἰ καὶ περὶ τῶν σῶν τρόπων καὶ σπουδῆς τῆς τε χώρας ἀναδοχῆς, καὶ τῆς ἀξιότητος, τῆς ἱερᾶς σου λέγω κεφαλῆς, ἐπιστελλεῖν τοῖς σοῖς ἀξιώσαιο, οὐκ εἰς ἀπεικὸς ἂν ποι ἀποβαίνεις, τερπνὸν γὰρ ἐνίοτε δὲ καὶ χρήσιμον τὸ τοὺς φίλους τὰ τῶν φίλων ἔργα εἰδέναι πῶς καὶ οἵως διάκειται, οὐκ ἄκαιρον ἀρέσαι περὶ τῆς σῆς καὶ ἡμᾶς κατάτι ἀναμνῆσαι διαγωγῆς, τὴν παρ᾽ ἐμοὶ τοῦ βιβλίου ἐκθεῖσαν παρὰ τῆς σῆς αἰδεσιμότητος ἐπιμέλειαν, οὐ τοσοῦτον αὐτὸς ἐπιλέλησμαι ὅσον οἱ οὐκ ἑτοίμως ταύτην ἀναγράψαντες ἀναγραφεῖς. ἀλλ᾽ ὅμως καίπερ τοσοῦτον χρόνον μ᾽ ἠδικήκασιν, ἐτελείωσαν, διὰ μέντοι τὴν τούτου κεφαλαίωσιν οὐ πέπομφα. σὺ δὲ τῷ παμπρώτως ἀφ᾽ ἡμῶν ὡς ἡμᾶς ἀποδημησομένῳ πλοίῳ ταύτην φιλοφρόνως ἀποστελῶ. γράφε δὲ συνεχεστέρως τὰ προσφιλῆ σου γράμματα, τιμιώτατε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς μεθ᾽ ἑκάστου πλοίου ἐπίστελλε. εἰ γὰρ τοῦθ᾽ οὕτως πράξεις, καὶ συνεχεστέρας δέξῃ, καίπερ ταῖς σαῖς οὐδ᾽ ὅλως συγκρινομένας, ἐμοὶ γὰρ ἥντινος ἀξίου πάθω τοῦ ξύλου κατὰ τὴν παροιμίαν ἴδιον πέφυκεν. ἔρρωσο, ἐκ κρήτης ποσειδεῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, χιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ ἀνδρέας ὁ σπεῖρας εὐπράττειν.

Ἐδεξάμην τὰ τῆς σῆς λογιότητος γράμματα, αἰδεσιμώτατέ μοι πατέρων, ἐν ἀγορᾷ, καὶ τούτοις μὲν ἐντυγχάνων, αὐτόν σ' ἐποπτεύειν, καὶ αὐτοῖς ἐφορᾶν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπελάμβανον. ὅθεν ὑπεροπτικῶς μὲν ἔχων πρὸς ἅπαντας, διὰ τὸ μὴ πάντως τοιούτου ἀνδρὸς φιλίας ἀμέτοχος εἶναι, (οὗ γε καὶ ἐς κρήτην τὰ τῆς φήμης δεξιῶς ἀναπτύσσεται ἀξιώματα) καὶ διὰ τὸ μὴ παντάπασιν ἠμελεῖσθαι, συνεχέστερον τὰ γεγραμμένα διεξερχόμενος, καὶ ἄρτι μὲν αὐτοῖς ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ προσεπιβλέπων, ἄρτι δὲ πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐπίνοιαν ἀναφέρων, σὲ μὲν τῆς σπουδῆς ἐμακάριζον, καὶ τοῦ αὐτόθι ἀξιώματος (ὡς οἱ παρ' ἡμῶν εἰς ἡμᾶς πλέοντες ἀπήγγηλαν ἐρωτώμενοι) εἰ καὶ σὺ ἀναμνῆσαι ἡμᾶς περὶ τοῦ τοιούτου ἀπηξίωσας, οὐ μόνον δέ σε, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς πολίτας, τοὺς τοιαύτης κεφαλῆς τὰς γνώμας, καὶ τὰς τῆς γλώττης ῥήσεις δυναμένους καθ' ἑκάστην ἀκροᾶσθαι, εὐδαιμόνησα τῆς ἀκοῆς. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον; οἳ τοιαύτης πηγῆς ἀπολαμβάνειν τὸ ῥῆθρον εἰς τὰς ἀκοὰς ἠξιώθησαν, σέ τ' ἐν τοιαύτῃ πόλει περιβόητον διὰ τὴν ἀκραιφνὴν σου σοφίαν ἠδυνήθησαν ἀποτελέσαι, ὥστε με τοὺς τῆς φήμης ἐπαίνους καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς λογικωτάτης σου κεφαλῆς ἀκούοντα ὁσημέραι, ὑπερήδεσθαί τε καὶ εὐφραίνεσθαι, ἀλλὰ πάλιν λυπεῖσθαί με ἴσθι,

διὰ

διὰ τὸ μήσε μηνύειν, εἰ αὖθις σοι εἴη ἐγνωσμένον τὴν ἐπὶ τῆς κρήτης στέλλεσθαι, ἐν ᾗ καὶ ἡμεῖς τῆς σῆς ἔχοιμεν ἀγχινοίας ἀπολαῦσαι, ἀλλ' εἰ μὲν σοι οὐ ῥάδιον τοῦτον καταλαβεῖν τὸν τόπον, μᾶλλον δ' ἐνετίαις παραμένειν σοι δοκεῖ, ἀλλ' οὖν γε ἡμεῖς εἰ θεὸς βούλοιτο, ὡς ἡμᾶς τάχα ταχέως ἐλευσόμεθα ἴδου σοι καὶ τὸ βιβλίον ἡμετελὲς πέπομφα. διὰ γὰρ τὰς ἀσχολίας καὶ τὰς σωματικὰς τύρβας οὐκ ἐδυνήθην αὐτὸ τελειῶσαι. ὅταν δ' εἰς σχολίας ἥξει τὰ τῆς ἀσχολίας, καὶ τὸ σῶμα τῆς τοιαύτης τύρβης ἀνακουφίσω, ἀσμένως αὐτὸ περανῶ. καιροῦ μὲν καὶ σχολῆς ἀπορῶν, οὐ πλείω σοι τυγχάνω γεγραφώς, ἂν δὲ καιροῦ καὶ σχολῆς λαβοίμεν ἐκ τῶν ἐπικειμένων μοι πραγμάτων, μακροτέροις πρὸς σὲ ἴσως τε καὶ κομψοῖς τοῖς γράμμασι χρήσομαι. ἔρρωσο, σὸς ὅλος ἀνδρέας σπαίρας. ἐκ κρήτης, αφοδ', μεμακτηριῶνος δεκάτῃ φθίνοντος.

Τῷ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ, γεώργιος ὁ καριοφίλης.

ΑΝερευνήσας ἀκριβῶς, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ὅπερ ἔφθειν εἰπὼν τῇ ἁγιωσύνῃ σου, περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ εἰωθότος παρὰ τῶν πανευφημιῶν τοῦ χριστοῦ φοιτητῶν εἰς τὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ὄνομα γίνεσθαι, οὐχ οἷός τε ἦν μέχρι τοῦ εὑρεῖν. ὑπισχνοῦμαι δέ σοι, πατὲρ

ἄγιε, πάντα λίθον φασὶ κινῆσαι, ἔϛ᾽ ἂν τοῦ ἐφετοῦ ἐπιτύχω. καὶ τότε παράχρημα δηλοποιηθήσεται ὑμῖν παρ᾽ ἡμῶν. λίαν γὰρ ἐρωτικῶς ἔχω δρᾶν τά σοι οὐκ ἀποθύμια. δέσποτά μου, καὶ οὐδέν μοι προὔργου, ἢ τῷ ὑμετέρῳ χαρίζεσθαι θυμῷ. τὸ κυρωθὲν παρὰ τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου περὶ τῶν διαταγῶν, ὄψει· συνεκπεπόμφαμεν γὰρ ἢ τὴν τοῦ ζωναρᾶ ἑρμενείαν. ἐπανακάμπτει δὲ πρὸς τὸν ἴδιον κύριον καὶ ἡ τοῦ βλαϛάρεως βίβλος, ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῦ γλυκοῦ εὐσεβοφρόνως ῥηθέντα ἀναγνοὺς ὑπερήσθην, οὗ ἕνεκεν ἀριθμοῦ κρείττους οἶδασι χάριτας. εὐδαιμονίης κατ᾽ ἄμφω ὑπερευχόμενος καὶ ἡμῶν τῶν ἀνοθεύτως τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην φιλούντων. σκιρροφοριῶνος ἕκτῃ ἱϛαμένου, αφοϛ΄.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ὑπερτίμῳ καὶ προέδρῳ φιλαδελφίας ἐν κυρίῳ εὖ πράττειν.

Πολλοὶ μὲν, ὦ αἰδεσιμώτατε καὶ λογιώτατε πατὲρ, τῶν ποτὲ ὑπὸ θεοῦ ἀνδρῶν, νεύσει θείᾳ, εἰς τὰ τῶν τετιμημένων ἁγίων ἠξιώθησαν καὶ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν, ἔγνωσαν τὰ πάντα, καὶ πῶς, καὶ διὰ τί, καὶ αἰωνίου τῶν ὑπὸ κατὰ γῆν μακαρίζονται οὕτω, τίμιε πατὲρ καὶ σεβασμιώτατε, καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς τὰ τῆς σῆς ἁγιώτητος μαθόντες, καὶ τὸ τοῦ ὀνό-

μα-

ματός σου ἀξίωμα περιπεισήσαντες, ὡς αἰδεσίμως καὶ φιλευσεβῶς καθοδεγηθὴς πάντας, καὶ τῷ τῆς ἀγνωσίας κρυμνῷ ὄντας, παιδεύεις καὶ νουθετεῖς. καὶ ἐκ Θεοῦ ὁδηγηθέντες, κοινῇ γνώμῃ, τοῦτε πατρὸς αὐτοῦ καὶ μητρὸς, καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, καὶ ὡς ἠξίωσαν καὶ ἡμᾶς γράψαι πρὸς τὴν σεβασμιωτητάσου ὀνόματι ἀλέξανδρον, οὗ τὸ ἐπίκλην δράκων, φοβούμενοι ὡς ἄνουν ἵνα μήπως ἐκ τῶν ἡμᾶς κρατούντων ἐμπαίσει εἰς τὴν τοῦ ἐχθροῦ παγίδα, καὶ παίγνιον γένει τοῦ διαβόλου, καὶ ὀνειδισμὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. σὺ δὲ, ὦ τιμιώτατε πατὲρ, ποίησον αὐτὸν ὡς ἴδιον, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καθοδήγησον αὐτὸν ὡς οἶδας, ἵνα τύχοις ἐπαινεῖν ἐκ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὑφ' ἡμῶν. καὶ μάλιστα ὡς καὶ βαπτιστικὸν κυρίου μανουὴλ τοῦ μουζάλου. καὶ εἰς μνημόσυνόν σου αἰωνίως γένοιτο. αἱ δὲ ἁγίαι σου καὶ θεοπειθεῖς εὐχαί, εἴησαν μεθ' ἡμῶν φυλακτήριον βίῳ παντί. ἔρρωσο σεβασμιώτατε πατέρ.

Λαμπαδάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
γεώργιος καὶ δοῦλος τῆς σῆς μεγίστης
ἁγιώτητος.

Τῷ

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀρχιερεῖ φιλαδελφίας ὁ λονδάνος ἱππότης εὖ πράττειν.

ΟΥ' μὰ τὰς μούσας οὐδὲν ὑγιὲς ὁ πανοῦργος κερκυρῖος ἀναπολεῖ, ἀλλὰ φαιακίζει, καὶ προσποιεῖται, ἄχρι τοῦ λῦσαι τὰ πρυμνήσια τὴν ξιήρην, ἀναβαλλόμενος τὴν διασάφησιν τῆς ῥητῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐκπληρῶσαι τὸ χρέος τῆς συμφωνίας ὑπέσχετο τῇ ὑστεραίᾳ, ὅτε μεταπεμψάμενος ὑπὸ τῆς ἡμετέρας εὐνοίας, σοφῶν ἄριστε, ἀφῖκτο, καὶ προτιθεὶς κωλυόμενον γενέσθαι, τὴν εἰς τὴν βελτίονα ζωὴν μετάβασιν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ, τῆς μήπω γενομένης ἐκτυπώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. ἀλλ' ὦ λῷστε, βουλοίμην πείθεσθαι τὴν τιμίαν σου κεφαλὴν τὸν πίξιππον τοῦτον κλέπτειν νόον. καὶ γὰρ ἀπεμάξατο τὴν ἅπασάν μου βίβλον. διὰ τοῦτο πλάττει τὰς τοιαύτας ἐρρεσχελείας καὶ γραιδίων κολοσυρτῶν μυθολογίας, ὥστε χρεὼν σε πρὸς δοκιμασίαν αὐτοῦ ἀφορισμοῦ μετελθεῖν καὶ διὰ συγγραφῆς ἰδίας χειρὸς ἀποδεῖξαι τὸ πρὸς ἐμὲ χρέος αὐτὸν τοῦτον διασαφηνίζων, καὶ τὰ τῆς ἀναβολῆς πρὸς ἐκπλήρωσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμῆς βίβλου σήμερον, καὶ γὰρ δέομαι ταύτης, μάλα νὴ τὴν ἱερὰν σου κεφαλὴν, πρὸς τοὔργον ὥπερ αὐτὸς πολλάκις με κατηνάγκασας τέλος ἐπιθῆναι. ὁ δὲ κύριος δώησοι τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα ἔρρωσο. ἀσπάζομαί σου τὴν δεξίαν, καὶ δεόμαι σου σύγγνωθί μοι. εἰ γάρ σοι βαρὺ δοκεῖ τοῦ

καθ'

καθ' ἑκάστην ἐνοχλεῖν σου τὰς ἀκοάς, ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἐπισύρω εἰς τὸ δικαστήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ.

Θαυμάζειν μου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἔοικας, ὅτι τὰ κατ' ἐκείνου ὅτ' ἔδει σοι οὐ δηλώσαντι, καὶ μετὰ ταῦτα σαφῆ ποιῆσαι θελήσαντος. ἐγὼ δὲ ὦ θειότατε δέσποτα ἐς τὰ μάλιστα τοῦτ' ἐκεῖνα, ἀλλὰ δεδεικὼς τό, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; καὶ μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε, ὅπερ καί μοι νὴ τὸν θεὸν αἴτιον, οὐκ ἐδήλωσα. αὐτὸς δέ μοι συγγνώμην περὶ τούτου πάρεχε, καὶ οὐχ ὡς δοκοῦντα καὶ φθεγγόμενον, ἀλλ' ὡς ἀληθῆ καὶ ὄντα τῷ ὄντι φίλον ὑπολάμβανε. τὸ δὲ βιβλίον καθ' ὅλον τὸν σκιρροφοριῶνα, ἐμοῦ καθ' ἑκάστην ἓν τετράδιον ἢ καὶ πλέον γράφοντος, τὸ τέλος λείψεται, καίπερ ἄχρι τοῦ νῦν ἓξ καὶ τετταράκοντα χάρται μοι γεγράφθησαν, μέγιστον καὶ κατὰ στοιχεῖα πάνυ δυσνόητον, ἄλλως δ' ὠφελιμώτατον τῇ ἀληθείᾳ καθέστηκε. σκιρροφοριῶνος ἱσταμένου ἀπὸ παταβίου, σὸς δοῦλος συμεών.

Τῷ

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας (1) κυρίῳ γαβριὴλῳ συνέσιος ὁ ἑλλωνικὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Δεινὸν ὡς τοὺς σοφοὺς γράφειν, δεινότερον ἢ τὸ μὴ συνεχῶς τοῖς φίλοις ἐπιστέλλειν. οἷάπερ ὀφύκτως ὁ τάλας ἐγὼ πέπονθα τήμερον. τοῦτο μὲν μηδόλως εἰδὼς, τοῦτο δὲ μὴ διακομιστὴν ἔχων ὁ τετυχηκώς. ἐπεὶ δ' ἂν κατὰ θεοῦ εὐδοκίαν, οἷάπερ φίλου ἀνέκαθεν ἐντυχὼν, μὴ μόνον καλάμῳ καὶ μέλανι, ἀλλὰ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ γράφων προσαγορεύω κἀσπάζομαι τὴν σὴν λογιότητα. πῶς γὰρ οὔ; ἢ πολλὰ πολλῶν ἔτη πέρι, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. τὰ δὲ περὶ ἐμὲ, πάντα καλῶς. ὁ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς ἄριστος τῶν σπουδαίων, ὃν καὶ συνίστημι τῇ σῇ λογιότητι, κύριος μητροφάνης ἀναγγελεῖ. ἔρρωσο, ἐκ τοῦ μοχολκείου τῆς ἑλλάδος.

(1) Quum *Gabriel Severus* Metropolita Philadelphiae anno 1577. creatus fuerit; omnes Epiſtolae, quae ei Metropolitae ſcribuntur ab hoc anno initium ſumunt.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας ἰωάννης ὁ σωζόμενος ὁ κύπριος εὖ πράττειν.

Η σὴ πρὸς ἡμᾶς ἄφιξις, θεῖε μητροπολίτα, πάντας μὲν, ἐν τοῖς μάλιστα δ' ἐμὲ ἐς ὑπε-

ὑπερβολὴν ἥσε δίψοντα ἤδη ἐκ μακρῷ ξυγγε-
νέσθαι σοι, καὶ τῶν σῶν καλίστων μοίρας τινὸς
ἀρετῶν ἐμφορεῖσθαι ὅσων δὲ καὶ οἵων τούτων νυ-
νὶ τοῖς πᾶσι καθίσεις θεάζον, ὦ πάντων
θεὸς ὑπεραίρει πᾶν ὑπερβολῆς μέζον. οἶ-
μαι καὶ τοῦ ξυνδιάγοντος σοι μονονοὺ ἐγχέειν τὴν
ψυχὴν τῇ πρὸς σὲ ὁσημέραι περιπτύξει, καὶ
προσρήσει, ὕμνους χαριστηρίους τῷ θεῷ ἀπο-
θύοντας καὶ πρὸς αὐτὸν χεῖρας ἱκέτιδας αἴρον-
τας ὑπὲρ τοῦ θείας τῷ ὄντι τυχεῖν τύχης. ἐ-
γὼ δὲ σὺν τούτοισὶ καὶ ἀπὼν ἐπιδημῶ, καὶ φίλ-
ξοντι περὶ τὴν ψυχὴν ζωπυρῷ, ἀργῶν ὥς ἔ-
νι διὰ τάχους τῷ ἱερῷ χεῖρε κῦσαι καὶ ἥδυστα ἐς
τὸ ἀπὸ τοῦδε συνδιημερεύειν, εἴθ' οὕτως ἀπο-
βαίη ἐπαίρει δέ με ταῖς ἐλπίσιν, καὶ τὸ τῶν
αὐτόθι σοφῶν περὶ τὸ τοὺς ἰδίους παῖδας τὴν ἰ-
θαγενῆ ἀποσβεννυμένην ἤδη, καὶ ἐς λήθην ἀ-
πιοῦσαν ἀναλαβεῖν πρόθυμον, οἵπερ οὐκ ἠνέ-
χοντο τοῦ τὴν εὐθὺ παταβίου βαδιεῖν με, καὶ ἀ-
νάγκην ὥς τὰ πολλὰ εἰσέφερον, ἐν τῷ μέρει, ἕ-
κασος τὸν καθήκοντα μισθὸν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου
ἔκλαμπρον ἔργον μετιέναι καταθέσθαι ὑποσχνού-
μενος. ἐγὼ δὲ μέχρι τῆς σῆς ἐπιδημήσεως ἀνε-
βαλλόμην, τὰ νῦν δὲ πᾶν ὅτι συνθήσεις, ὡς δόγ-
μα ψυχῆς εὐφρονούσης καὶ πρὸς τὸ θεῖον τὸ πᾶν
ποδηγετούσης νομιεῖται καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνά-
γραπτός σοι κείσεται χάρις, κἀμοὶ ἐκτόπως
καὶ ἡδονὴν ἔσαι τὸ τοὺς ἕλληνας μᾶλλον ἢ τοὺς ἀλ-
λογενεῖς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν παιδεύειν. πε-
ρὶ δὲ τοιαύτης ὑποθέσεως σοι μελήσει τῷ θεῷ
ἑαυ-

ἑαυτὸν ἐπιστρέψαντι, καὶ ἀναθέντι γνώμην καὶ χεῖρα ὑπηρέτην εἰσενεγκεῖν, τέως πολλῶν μαθημάτων θεολογικῶν τε, καὶ φιλοσοφικῶν ἐχόμενος, οὐ δύναμαι μακροτέροις τοῖς πρὸς σὲ χρῆσθαι λόγοις. ἔρρωσο, καὶ ἐρρωμένος διαβιώης μακρῷ χρόνῳ τὴν ἱερωσύνην συγκαταλύσων. ἐκ Παταβίου.

Οὐκ ἀπεκόπη σου τὸ βιβλίον ἐμοὶ, πανιερωτάτε πατὲρ καὶ δέσποτα, ἀλλ' εἰς μικρὸν ἐχωρίσθη, καὶ δοκῶ συγγνώμην δοῦναι σου τὸ φιλάνθρωπον τῷ προξένῳ τούτου καὶ φιλαλήθει ἐμοί. ἐπαγγειλάμενος γὰρ ἀνδράσι συγκοινῶσαι τὸ ἕρμαιον. ἔκεινα πάντως τὸ διαμαρτεῖν τῶν αἰχίστων, κἀμοὶ ἀηθὲς καὶ ἀλλόξιον, δέξαιο γοῦν εὐμενῶς τὸ βιβλίον, διὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ σοφοῦ Ἀλοΐζου τοῦ Λουλίνου, ἀνδρὸς ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φιλούντων, καὶ θερμῶς συμπονοῦντος καὶ συναγωνιζομένου τὰ περὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου. ἅμα καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς ταύτην διάθεσιν, ἑκάστοτε καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον ἥσθην. ἀλλὰ πῶς οἶον; βαθέως ἥσθην, μαθὼν ἰθύνεσθαί σου κατασκοπὸν τὴν πανιερώτητος ἐφ' οἷς διετέλει πονοῦσα. τί γὰρ ἄλλον ἐχρῆν προσδοκᾶν, ἢ τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς εὖ πράττειν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἥδεσθαι, καλῶς ἄρα μισθὸς ἡ φροντὶς παρὰ θεῷ πεπαροιμίασται. πρὸς δὲ τὸν ἀλιτήριον Ἀβούρνην τί χρὴ καὶ λέγειν, ἢ ὅσθ' ὅλως λυπεῖσθαι καὶ πονηρῶς ἔχειν; ᾧ ὑπα-

θεν-

θέντας φσ͂ τὸν κοινὸν ἐπίσκοπόντε ϗ κηδαίμονα τὸν πανα γιώτατον δηλαδὴ πατριαρχὴν, συγκοινωνεῖν ἀκοινωνήτοις, καὶ τούτους ἐν τιμαῖς ἔχειν καὶ ἀξιώμασιν; τίσι γὰρ ἡμεῖς τῶν ἄλλων δοίσομεν. εἴπερ οἱ κακῶς καὶ πονηρῶς βιοῦντες, πρὸς ἐκείνου στέφοιντότε ϗ λαμπρῶς περιφέροιντο, ὥστε σύμμικτον ἔχειν με τὴν διάθεσιν, μέχρι χράμματα κομίσασθαι, καθ' ἕκαστον ἰσοροῦντα, ἐν οἷς εἴη δ' ἄν τι χρηστὸν, ϗ περὶ τὸν κεφαλῆνα, τὸν τοὺς ζακυνθίους ποιμαίνοντα. ἐῤῥωμένος ϗ ἐν εὐθυμίᾳ βιώης πανιερώτατε μοι πατὲρ καὶ δέσποτα βίῳ παντί. ἀπὸ πατάβιου, μαΐου β'. προσειρήσθωσάν μοι οἱ φίλοι, ὅτε κύριος γεώργιος ὁ μουρμούρης. ϗ κύριος ἀνδρέας ὁ γερμανὸς, ἀσπάζομαι τοὺς ἱερωτάτους ἐφημερίους. δοῦλος τῆς ἀρχιερωσύνης σοῦ.

Γ'ωάννης ὁ βοναφεὺς.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ σεβηρῷ νικηφόρος ἱεροδιάκονος ὁ παράσχης εὐπράττειν.

ΤΗι προξιτάτῃ μοι, αὐτόθεν ἀφικόμενος ὁ αἰδεσιμώτατος ἀνδρέας, ἀρχιερέων ἄριστε, περὶ οὗ αὐτῷ εἴρηκε βιβλίου πρὸς αὐτὴν πέμψαίσου ἡ λογιότης εἰπεῖν μοι, δινλέχθη. ἴσω πίνυν ἀκριβῶς αὐτὴ τὰ κατ' αὐτό. διάθεσιν

τι-

τινα ἡμεῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς ἀλλήλους (οἷα
εἰκὸς τοῖς περὶ λόγους) ἔχοντες, ὅτ' ἀποβε-
βιωκὼς τῶν φίλων σιγοῦρος καὶ αὐτὸς, πολλά-
κις ἀλλήλοις (φιλεῖ γὰρ τουτὶ παρὰ πολλῶν
γίνεσθαι τῶν περὶ λόγους) τῶν ἡμετέρων μετε-
δίδομεν βιβλίων, τοῦτο δὴ τήμερον καὶ ἡμέτε-
ρον τοῖς ἐκείνου, καὶ τὰνάπαλιν τοῖς ἡμετέροις
ἐνέσι βιβλίοις, ὥσθ' ἑκάστου ἤδη τὸν παρ' ἐ-
μοῦ τοῦτο λαβεῖν αἰτοῦντα, οἷόν τε εἶναι ἔχειν
αὐθ' ὅτε βούλοιτο παρασχόντα μοι τὸ ἡμέτερον,
ταύτῃ μὲν τὰ περὶ τούτου. εἰ δ' αὐτὴ χρεία τῶν
ἡμέτερων; μετ' αὐτὰ καὶ τὸ τούτων ἐφόρει (ὅπερ
αὐτὸς ἔσθ' ὑπήκοον ἀφιξομένῃ ἐνταῦθ' ὅτι τά-
χιστα ξὺν θεῷ. ἔτι δὲ τῇ πρώτῃ φθίνοντος τοῦ
παρελθόντος ποσειδεῶνος, περὶ τοῦ πόθ' ὡς
τὸν οἰκουμενικὸν αὐτὴν γράψειν πιθόμενος τῷ τό-
τ' αὐτόθι τετυχικὼς, ὅπανὲπὶ κωνσταντίνου πό-
λιν ἀποπλεύσουσι πλοιάριά τινα τῶν ἀρίστων,
ἀνταποκριναμένης αὐτῆς ἀκήκοα, ἅπερ ὡς ὁ
αἰδέσιμος ἰωαννίκιος τῇ παρούσῃ ἢ τῇ μετ' αὐ-
τὴν ἑβδομάδι εἰ καιρὸς θεοῦ συναιρομένου ἀπο-
πλεύσουσιν ἀναμφίλεκτα, ὡς ταύτην εἰ θελη-
τὸν ἅμ' ἀποστεῖλαι καὶ τὰ πρὸς τὸν αὐτὸν ἡμέτε-
ρα τῶν γραμμάτων γράψαι οἷόν τε εἶναι μοι, κατ'
ἐπεισόδιον δὲ, καὶ τινα τὰ παρὰ τοῦ σελυμβρί-
ας πεμφθέντος γράμματος διαλαμβανόμενα·
πρὸς τούτοις δ' αὐτὴν ὡς ζόφιμον τῆς τε σπου-
δῆς καὶ τῶν θείων ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων γεγε-
νημένην ἐπὶ μακρὰν δωθεῖσθ' ἄξιον τὰ παρά-
τινων αὐτῇ κατ' ἐμοῦ λεχθέντα σωμύλματα

ἐρε-

ἐραγγελίας μεστὰ καὶ βουφωνίας, ἀνδρὸς εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθὲς περί τε τοὺς λόγους καὶ τὰ θεῖα παιδόθεν αὐτόντε καὶ τὰ ἑαυτοῦ καταναλύσαντος, καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος οὐ λήξαντος, οὔτε λήξοντος ἐπ' ἂν τοῖς ζῶσιν ἐγκαταλέγησαι, οὔτε μὲν τινος ὡς ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ νῦν θεοσεβῶς τῇ περὶ τούτου ἀκριβείας καὶ συνεχεῖ μελέτῃ ἐμυήθη δογμάτων τε καὶ κανόνων καταφρονήσαντος; τὸ ἀνάπαλιν δὲ ἡ δυνάμεως ἔχει φρονοῦντός τε καὶ οὐκ ὀλίγοις ἀνθ' ὁσημέραι κηρύττοντος. ἵν' ὁ πάσης κακίας ἀφαιρετὴς καὶ σκανδάλου παντὸς πρόξενος κοσμοκράτορας τοῦ σκότους ἐκποδὼν ἡμῖν γένηται τῆς χάριτος χάριτας ἀντιποιουμένοις. οὐαλέτε καὶ μέγα χαῖρε ἀντιφιλῶν τὰ ἴσα οἷς αὐτὸς ἐπέκεινα τυγχάνεις φιλούμενος ἀνδρῶν, ἄριστε. ἀπὸ παταβίου ἐλαφηβολιῶνος ά ἐπτῇ δέκα, τοῦ αφοη.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τῆς φιλαδελφίας ἀρχιερεῖ καὶ κυρίῳ ἡμετέρῳ, κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ τούτου θεράπων, εὖ τε πράττειν διαζῶντα, καὶ μακαρίως ποτ' ἀπαλλάττειν.

ΜΑτθαίῳ τῷ σοφῷ, χθὲς ἐμοῦ περὶ διάλην ὀψίαν ἐλλάδι τῇ φωνῇ γεγράψαντος, καὶ τὰ δι' ἠπείρου ἐς βυζάντιον, κἀκ βυζαντίου ἐς χῖον πρὸς ἐμοῦ ἀποστελλόμενα συστησαμένου, οὐκ ἄκαιρον ᾠήθην, οὐδὲ τοῦ φιλικοῦ καθήκοντος ἀλλότριον, μὴ καὶ πρὸς σὲ τὸν τῆς ἡμετέρας στορ-

Digitized by Google

γῆς τὰ πρωτεῖα φέροντα ἐπιςεῖλαι, καί τι τῶν
συμβάντων ἀνακοινώσασθαι. ἴσθι τοίνυν τὸν τῆς
χίου ἀρχαῖον καθηγητὴν, τὸν ὁσιώτατον καὶ σο-
φώτατον ἰγνάτιον ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης σχεδὸν
ἑκατονταέτη συναρπασθέντα καὶ ἐς οὐράνιον
χῶρον μεταςάντα, καὶ τὸ παρ' ἐμοῦ τῶν τοῦ πτω-
χοπροδρόμου ἐπιγραμμάτων βιβλίον ἀποςα-
λὲν οὐ φθάσαντα ἐγχειρισθῆναι. γράμματα γὰρ
οἴκοθεν κομισάμενος τοῦ γαμηλιῶνος μεσοῦντος
ἤδη γραφέντα ἔγνων ἐναργῶς πάντα. ἀντιβο-
λῶ δέ σε μετὰ τοσαύτης δεήσεως ὅταν ἐνδῷ και-
ρὸς ἐς ζάκυνθον ἐπιςεῖλαι τῷ ἐμῷ πολίτῃ
ἰγνατίῳ τῷ βεςάρχῃ, εἰ ῥάδιον καὶ ὡς ἀπ' ἐμοῦ
πρόσθες, ἐνετίαζε τὸ ῥηθὲν ἀνταποςεῖλαι βι-
βλίον, ἵνα μὴ τὴν ἄλλως οὑτωσίπως καὶ δίχα
σκέψεως διαπέσῃ δυσαρετώτατον ὄν. εἶεν. ἐγὼ
δὲ γλίχομαι ὁσημέραι τῆς ἐμῆς ἐνεγκαμένης
πυθέσθαι, τὴν σὴν ἀρχιερατικὴν πανιερότητα
προςάττουσαν καὶ μηκέτι ταῖς τῶν ἁλιέων ψευ-
δομέναις φροντίσιν ἐγκαλινδεῖσθαι. παρὰ σοὶ
γὰρ οὐδὲν προπετὲς, οὐδὲ παρακεκινδυνευμένον,
ἀλλὰ πάντα πρὸς ςάθμην ἀπηκριβωμένα, καὶ
τῷ ἀρχιερατικῷ πάγματι ξυνῳδὰ, ὅθεν μοι
δοκεῖ τὰ τελευταῖα νῦν, σοῦ ἐς χίον ἀφικνουμέ-
νου, ταύτην γραῖν ἤδη ταῖς ξικυμίαις γεγονεῖ-
αν, ἀναθαλήσειν τε καὶ ἐπανήξειν ἐκ τῶν πά-
λαι ῥυτιδίων ἡβῶσαν, καὶ πλείςην καρπώσασ-
θαι τὴν ὠφέλειαν. ὅτι ἄλλοι μὲν ἄλλοις χαί-
ρουσι, σοὶ δὲ θεολογία καὶ φιλοσοφία τὸ σπου-
δαζόμενον, ὥςε καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν μελέτης, οἱ-

οντι

ὄντι κοινὸν πρυτανεῖον, τοῖς ὁπόσοι ἀρετὴν ἀντιουμένοις, ἀνεῴχθαισε τὴν οἰκίαν, ὅπερ πρὸς τὰ τῶν τρόπων ἤθη, καὶ τὰς τοῦ βίου πράξεις, καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν, οὐκ ἐλαχίστην ξυμβάλλεται μοῖραν. διὸ ἐμοὶ χρησάμενος συμβούλῳ, τοῖς πᾶσι χαίρειν φράσας ἅπτου τῆς ἐς χίον πορείας, ὄμνυμι δέ σοι τὸν φίλιον κρείττονως ταύτην τό γε νῦν ἔχον τῶν ὑπουρανὸν διοικεῖσθαι, ἄνδρας τε τῶν εὐπαίδων ἔχουσαν ἐς ἀρετῆς κάλλος ἀκριβῶς ἐξησκημένους, καὶ σωφροσύνης διαπαντὸς ἐπιμελουμένας. τοσοῦτον δὲ τὰ τῆς πολιτείας σφόδρα καλῶς κεκόσμηται, ὥστε καὶ τὸν μῶμον αὐτὸν εἴπως αὐτῇ δικάστην ἐπιστήσειεν οὐδαμῇ ταύτην μωμήσαιτο, εὐανδροῦντε καὶ εὔνομον οὖσαν, καὶ πάσας κεκτημένην τὰς ἀρετὰς, ὅσας εἴτις εἰπεῖν ἔχει, εἰ μὴ μόνον βραχύν τινα φόρον, καὶ δασμὸν ἐπέτειον, τοῖς ἀσεβέσιν ἐχθροῖς ὑποτελῆ τυγχάνουσαν. καὶ ταῦτα μὲν δὲ ταύτῃ. καθομηρίζων δὲ ἀναμνήσω καὶ τὴν τῶν ταύτης παραδείσων ἀμύθητον ὡραιότητα, παρεμφερῆ τῇ ἐν τῷ τοῦ ἀλκινόου διαγραφείσῃ κήπῳ.

Γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεα ὑψιπέτηλα
Ὄχναι καὶ ῥοιαὶ, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι
Συκαί τε γλυκεραὶ, καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι,
Κλεῖθρητ' αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
Τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει.
Χείματος οὐδὲ θέρους ἐπετήσιος, ἀλλ' αἰεὶ αὔρη
Ζεφυρίη πνείουσα, τὰ μὲν φύει, ἄλλα δὲ πέσσει.

οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἄμπελοι παμμήκεις, καὶ λίαν ὑψηλαὶ, παντοδαπῶν δένδρων γένη περιελίττονται ὥστε ἀνακλᾶν πάντας ἐπὶ πολὺ τὸν αὐχένα πρὸς θέαν τῶν κύκλῳ συναιωρουμένων βοτρύων, ὧν οἱ μὲν ὀργῶσιν, οἱ δὲ περκάζουσιν, οἱ δὲ ὄμφακες, οἱ δὲ οἰνάνθαι δοκοῦσι, καὶ πάντα καθ' ὅμηρον τοιαῦτα ἀπηκρίβονται, οἷα πᾶς τις ἂν ἰδὼν ἀγασθείη. προσέτι δὲ πηγαὶ χαριέσταται ὕδατος ποτίμου, ψυχικοῦ τε εὖ μάλα καὶ διαγοῦς περιῤῥέουσαι, κἂν δ' ἐγὼ οὐ πάντα διεξέρχομαι τὰ πλεῖστα παρατρέχων, παρ' ἄλλων πεύσῃ. ἅλις οὖν τούτων ἵνα μὴ καὶ τὰ λεγόμενα δοκεῖ τὸ τῆς ἐπιστολῆς ὑπερβάλλειν μέτρον. ἐγὼ μὲν ἔῤῥωμαι, σὺ δὲ εὐτύχει καὶ σώζοιο, ποθεινότατε, δυοῖν μὲν καλλίσταιν φιλοσοφίᾳ τε καὶ θεολογίᾳ κοσμούμενος, καὶ τῶν σῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων ἀπολαύων, οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεός δέ τοι ὄλβια δοίη. ἐκ πατιβίου, μηνὸς μουνιχιῶνος ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάδι, τοῦ αφπά ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

ΕΓὼ μέν σε ἅπαξ ἰδὼν ἐν ῥώμῃ, θειότατε καρδιναλέων, εὔνους ἐκ τοτέσοι ὡς ἄλλος τις τῶν σῶν γνωρίμων τυγχάνων διατελῶ καὶ φιλῶ, καὶ μέμνημαι, καὶ ἔραμαι, καὶ ἀκούων ὑγιαίνειν σε χαίρω. καὶ τοῖς φίλοις λόγον ποιοῦμαι τὰ σὰ, τοῖς τε εἰδόσι, τοῖς τε μὴ τὸ σύνολον φήμη γὰρ κατ'

διεῤ-

εὐελπίδην, τὸν ἐσθλὸν πανταχοῦ δείκνυ σιγῆς, ὧν οἱ μὲν, ὀλίγα ἄττα λέγειν με φασιν, οἱ δ' οὐκ ὀλίγα τε καὶ θαυμάζουσι, σὲ μὲν καλοῦντες μακάριον, ἐμὲ δὲ εὐδαίμονα, τοιοῦδε φίλου τετυχηκότα (κατασοφίζομαι γὰρ αὐτοὺς συναριθμεῖσθαι λέγων τοῖς φίλοις σου) εἰ δὲ ἦν ἔλεγον ἐπὶ πυθαγόρου καὶ πλάτωνος, πολλάκις ἂν εἶπον ἐκεῖνοι χαίρειν διονυσίου τε καὶ φαλάριδος, ἐφ' ὧτε συνδιατρίβειν τοιῷδε ἀνδρὶ, πάνθ' ὅσα πᾶσιν οὐδέδοται τἀγαθὰ μονονοὺ κεκτημένῳ, εἰ καὶ φορτικὸς ὁ λόγος ὁμήρου μηδενὶ ταῦτ' εἶναι συνδραμεῖν ἀποφαινομένῳ. ὃν δή φασι ὅτι νέστωρ πεποίηκεν, οὐχ ὁ τοῦ ἀγαμέμνονος, ἀλλ' ὁ σὸς λάσκαρις ὁ ἄλλος πλάτων, καὶ τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος. εἴθε δὲ καὶ αὐτὸς συμπαρείην τῇ τοιαύτῃ ἀκαδημίᾳ συνομιλῶν τοιοῖνδε ἀνδροῖν ἢ δαιδάλου τέχναισιν ἢ θεῶν τινος. ἐπειδὴ τὸ νῦν εἶναι τῇ χειροποδάγρᾳ πιέζομαι, ἀλλὰ τί πάθω; ὑπεικτέα μοι τῷ τῆς ἀνάγκης σθένει τῷ ἀδηρίτῳ. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχει τὰ κατ' ἐμὲ, θειότατε καρδηνάλεων, ὄρεξον πρὸς θεοῦ χεῖρα βοηθείας ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ τῷ γένει τῶν ἑλλήνων κοινῇ. πρὸς τίνα δὲ βοήθειαν ἐπικαλούμεθα σὲ τὸν φιλελληνικώτατον καὶ τὸν τῶν καρδηνάλεων ἐλευθεριώτατον, ἀναγνοὺς εἴσῃ. τὰ γράμματα πέμπομεν τῷ θειοτάτῳ λασκάρει. γνοὺς δὲ τὸ ζητούμενον, δὸς ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἡμᾶς λυπηρῶν. δὸς τῇ ἑλλάδι τὸν ἕλληνα λόγον, ἢ τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἀβάρβαρον ἐπὶ σοὶ διαμεί-

νας ὡς ἐπὶ σοὶ βεληθέντι μόνον, ἔνεςι ταυτὶ διασώζεσθαι, ἤγȣ ταῦτα λέγειν, ἐχ ὅπως ἐμὲ, ἀλλὰ τῶν τὰς ἕλληνας ἐκείνους τῶν παλαιῶν, ἐφ' οἷς τὸ περὶ ὧν τῆς σοφίας οὐκ ἀγνοεῖς ὅσον ἂν καὶ οἷον ἐτύγχανεν, ὅ καὶ πολλοῦ εἴτις πρίαιτο, ἠθύμησας ἂν, αὐτὸς οὐκ ὢν ὁ πριάμενος.

Καὶ τῶν ςοιῶν ἐπισκόπων τῆς τε ἱερᾶς πίτνας, καὶ τῆς χερροννήσου προςατεύουσιν ἐπισκόποις τανῦν μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν αὐτῶν θρόνων συγχωρῆσαι τοσυνόλον καθὰ δήμοι μανσήλιος καὶ δαμόντες τῷ ἐπισκόπῳ φθονήσαντε πεποιήκατον.

Haec Epiſtola forte *Arſenii* Monêbaſiae eſt.

Ακηκόαμεν ὡς ἐς κρήτην ἐπέμφθη γραφὴ παρὰ τȣ ἄκρȣ ἀρχιερέως, αἰτήσει τῆς σῆς μεγίςης αἰδεσιμότητος, μήτε τοὺς λοιποὺς τῶν μαθημάτων ἱερέων ἀπαγορεύȣσα προκαιροῦ λαμβάνειν τὸ σιτηρέσιον παρὰ τῶν συμπαθῶς καὶ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς γε διακειμένων, καὶ διὰ τȣ̃το πρὸ τȣ̃ γαμηλιῶνος, οὐ πρὸς τὰ τέλη καταβάλλειν ὀφείλȣσι τῇ πατριαρχικῇ τραπέζῃ τὰ ὀφειλόμενα, τȣ̃το ἡμῖν προδιδόασι μηδὲν ἀηδὲς καὶ παντα ποιοῦντες τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι, ταῦτα μαθόντες, ὑπεικτέα ἔδοξεν εἶναι σοῦ τȣ̃ ἡμετέρου δεσπότȣ βȣλομένου τε καὶ προςάττοντος, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, παναγιώτατε δέσποτα, πρὸς θεὸν, πρό-

ας-

ταξον τοῖς καλοῖς ἐπιτρόποις μὴ ἀναβάλλεσθαι ἀποδοῦναι ἡμῖν τὸν μισθόν. εἰώθασι γὰρ οὐκ ἀποτίειν αὐτὸν, πρὶν ἂν ἡμᾶς ἴδωσι πολλάκις τῆς ἡμέρας περὶ τὰς ἐκείνων θύρας γε ἀναστρεφομένης, καὶ πρὶν ἂν γνῶσιν ἠρβύλας τοὔλαττον κατερρωγότας ὀκτώ. ἢ δοκεῖς τὸν μοναχὸν ἱερώνυμον, καὶ ῥόδιον τὸν ἐκείνου συνόμιλον ἐπ' ἐφελείᾳ τῇ σῇ, ἀλλ' οὔτῃ ἐκείνων αἰτησαμένους τοιαυτί. ὥς τ' ἀπορῶ μᾶλλον χρημάτων τοῦ πραγματεύεσθαι, ἀλλ' ἡμῖν μὲν εἴτε παρὰ τούτων εἴτε παρ' ἐκείνων ἀπολαμβάνειν αὐτὸν ἐν καιρῷ ἐπεὶ δὲ καὶ ὑμετέρα πανα-γιότης ἀκριβῶς εἰδυῖα τὴν ἐκείνων γε αἰσχροκερδίαν, δι' ἣν ὀφείλουσι χρυσίνους ὡς ἀκήκοα τῶν τριακοσίων ἐπέκεινα, καὶ μὴ δυνάμενος φέρειν ἐκείνην εἰς τὸ ἑξῆς, συνεχώρησας ἑτέρῳ ἀρχιερεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, δήλωσον δικαίῳ τῇ ἐκείνου αἰδεσιμώτητι ὅπερ δὴ θαῤῥῶ καὶ πεποίηκας, τὴν συμφωνίαν ἣν ἔχομεν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ εἴωθας γὰρ ἄλλως ἢ τὰ ὑπεσχημένα διατηρεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι. καὶ πρὸς τούτοις διάθες αὐτὸν, ὥστε πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, μήτε ἡδίω μήτε ἐπιεικεστέραν τῆς σῆς δεσποτείας ἐνδείξεσθαι.

ἘΚ τῆς πελοποννησίου ἐπιδαύρου ἐς ἐνετίας ἐπανιὼν, ἀναγκαίων πραγμάτων κατεπειγόντων με, βίβλον αὖθις ἥκω κομίζων ἀξιολογωτάτην, καὶ ἀναγκαιοτάτην ἴσως τοῖς μέχρι φιλοσοφίαν σπουδάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πε-

περὶ τὰς μαθητικὰς ἐπιςήμας γεγυμνασμένοις ταμάλιςά γε συμβάλλεται, τοσαύταις πραγματείαις βίβλος αὕτη ἐναβρυνομένη σεμνύνεται, ἀλλ᾽ ὁ ταύτης πατὴρ, ἄγνωςος ἡμῖν γε διατελεῖ, τῆς ἐπιγραφῆς ὑπαρχούσης καταπεπατημένης τοσύνολον. πλὴν τοσοῦτον ἠδυνήθημεν ἀναγνῶναι, τοῦ γερασηνοῦ. εἰ δὲ γερασηνὸς ἦν ὁ γεννήσας αὐτὴν, νικόμαχός ἐςιν ὁ πυθαγορικὸς, γερασηνὸς γὰρ κἀκεῖνος. ὅς ἄλλα τε πλεῖςα καὶ δὴ καὶ περὶ ἀριθμητικὴν συγγεγραφὼς ἔτυχε διεξοδικώτερον. ἐλπίσας οὖν τὴν βίβλον ἕξειν πολλοὺς ἐραςὰς, εἰ ἐκθείην αὐτὴν τοῖς βουλομένοις κοινὴν, τοῦτο δ᾽ ἂν οὐκ ἄλλων ἐδόκει γενέσθαι, ἢ τοῖς τύποις χρήσασθαι, ἐπιδιορθώσας αὐτὴν ἀκριβῶς, καὶ τὸ σκάζον ἔντε τόνοις, καὶ ὀρθογραφίαις ἐνερείσας ὡς οἷόν τε ἦν (ἔτυχε γὰρ τὸν τὸ βιβλίον οὐκ ὀρθογραφοῦμενον) τοῖς τυποῦν ἐπιςαμένοις ἐνεχείρισα συςησάμενος. ἥγε δὴ παρ᾽ ἐκείνων ἐπιμελῶς σὺν θεῷ ἐκτετύπωται. πρόκειται τοίνυν τοῖς ἐραςαῖς, ὀλίγου μισθοῦ τὴν χάριν αὐτῆς ἀποδρέπεσθαι. ἐκτίθημι δὲ τὸ βιβλίον εἰς ὄνομα σὸν τοῦ σοφωτάτου γαςτάρεως, δηλῶν μὲν προηγουμένως ὡς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τὸ δὴ λεγόμενον, πολλὰ περὶ φιλοσοφίαν γε πονησάμενος, καὶ τὰς λοιπὰς ἀκριβωσάμενος ἐπιςήμας ταμεῖον ἀρετῶν γενέσθαι τὴν σαυτοῦ ψυχὴν προητοίμασας, καὶ διὰ πάσης ἐπιςήμης ἐς ἄκρον ἐληλακυῖαν ἀπέδειξας. ἐπεὶ τάδε καὶ πρὸς ἔνδειξιν, ἅμα μὲν, τῶν πρὸς ἐμέσου γενομένων

με-

μεγάλων καὶ πολλῶν εὐεργεσιῶν, ὧ δὲ λέγειν, καὶ τῶν γενησομένων ἐσέπειτα ἅμα δὲ καὶ τῆς φιλίας, ἣν ἡμῖν ἀντίστροφος συνέστησε εὔνοια. καὶ εἴηγε τηρουμένη, ἕως ἂν ἐν ζῶσι διατελοίημεν, ἐφ᾽ ᾧτέ σε μὲν ἐμὲ γεροντα γωγεῖν καὶ περιέπειν· ἐμὲ δὲ τὰ σὰ γεραίρειν καὶ ἐκθειάζεσθαι.

Inſequens Epiſtola *Arſenii* Archiepiſcopi Monembaſiae fortaſſis fuerit, ſcripta quidem ſub *Clemente* VII. cuidam viro praeclaro Romae tunc verſanti, & quidem Graeco. Vereor ne *Antonio Eparcho* ſcripta ſit.

ΜΕγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος καὶ ἐπαίνου παρὰ πάντων ἡ περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδεμονία παρὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας καὶ λογιότητος, καὶ ταύτην μὲν καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἄν, μάλιστα δὲ ἐξ ὧν τὸν διδασκαλικὸν λόγον ποικίλον καὶ πολυανθῆ τοῦτον ποιεῖς. ὁρῶν γὰρ τοὺς τῶν ἑλλήνων λόγους τὰ λοίσθια πνέοντας...... δέπω καὶ τήμερον (καλῶς ποιῶν) ἐκείνοις πάνυ συνάρασθαι καὶ τοῦτο σου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον σχέσεως. ἀλλὰ σὺ μὲν τοιοῦτος. ἐγὼ δὲ, καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδώσεως ἐπιμελῶς τε καὶ ἐμπονῶς με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς ἴχνεσιν ὅ

στη δύναμις ἐπακολουθοῦντα, προσηκὼν εἰμὶ παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι, καὶ ταῦτ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὴν βυποδομουμένην ἐνδοθέν μοι ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν προσενεγκεῖν, εἰς προὔττον ἐκεῖνα δεῖν, ὅπως ἂν δαυχσαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγὰρ ἄμφω τὰ χρέη τοναίως ἀποτινῦντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν καὶ ἀναμιμνήσκειν, σὺ δὲ τοῦ πράττειν μηδοπωσοῦν τὸ σύνολον λήξωμεν, ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς, πείσας τὸν ἀρχιποίμενα γυμνάσιον ἐνεργεῖν ἑλληνικὸν ἀναδεῖξαι δυοκαίδεκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνέδειξαι σοῦ καταβαλλόντος τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν ὡς ὁ καλὸς... ῥήτωρ οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες ὁ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσίν, ἐπίδοσις οὐ μετρία τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἀποιχομένου δ᾽ ἐκείνου, φεῦ κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ᾽ ὦ θειότατε, ὑπερίστασο καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον καὶ εἶναι κἂν τῇ ἑλλάδι τοὺς λόγους ἀνθῆσαι, ὁ τῶν λόγων γε πρύτανις, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον δὲ καταξηρανθέντας τὸ σύνολον, ἔργον τέλεσον καὶ πανῦν τιμιόντε καὶ ἀπετὲς ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς

χρη-

χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ ἄκρος ἀρχιερεὺς ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποιμένος λέοντος ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἕξομεν πάλιν αὖθις εὐεργεσίαν, οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρης ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας ἐτύχομεν. ἵνα δ' ἐγνῷς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἱερὸν τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς, ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς αἴτησον ἐπικυρωθῆναι, καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ διαμένειν ἀμετακίνητα, καὶ μὴ ἀποπέμψαι ἐξίτηλα πρὸς θεοῦ. ἄγε τοίνυν ἀσμένως καὶ προθυμῶς βοήθησον, διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι. σοῦ γὰρ τῶν πραγμάτων ἐῤῥωμένως συναραμένου καὶ αὖθις βεβαίου τοὺς λόγους, ὁ πρύτανις τῶν λόγων. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς συμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τε ἐς οὐρανὸν, καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν, ὃ μὴ γένοιτο χεῖρε πανταναξ.

Ἱερόθεος μητροπολίτης μονεμβασίας τῷ φιλαδελφείας ἀρχιερεῖ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ.

ΘΑλάσσαις ἐπαίνων ἡμᾶς κατεποντισας, θεοῦ θεράπων θαυμάσιε, καὶ τῶν αὐτοῦ θείων τελετῶν μύστα καὶ μυσταγωγὲ, καὶ ποταμοῖς ἐγκωμίων κατέδυσας ἐν ἁγίῳ πνεύματι

τι, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτῦργε. ἀνθρώπυς παιδόθεν ὡς εἰπεῖν ἀκρατῦ μεταχηκότος τῦ χείρονος. καὶ ςοιχείου τῦ κατωτάτου τοῖς χηραμοῖς ἀεὶ ἐμμένοντας. ἅτε τὰ καθαίροντα φύσιν πνεύματος τῦ φαντασικῦ, αἴθησιν οὖσαν αἰθήσεων; δι ὧ δεχεῖα τῦ θεῦ χρηματίζομεν, ἔργα μὴ ἀγωνισάμενοι, καὶ ἀπλέμενοι φυλάττειν ὑποχεθέντες συντηροῦντα τὸ ἀκριβὲς τῆς εἰκόνος περ ὡσάμοι. ἀλλὰ μέχρι μὲν τῆς τοσαύτης ἐπιῤῥοῆς ἀντέχειν ἐνόμιζον, καὶ διανοίξεσθαι κατ ὀδυσσέα ἢ λέανδρον κυλινδύμενος εἰς γῆν ἐξενεύσασθαι ἤλπιζον, ἐμοὶ δ᾽ ἂν ἄλλα τοῖς ἐλπιζομένοις καὶ χείρωνα τῶν πρότερον συνέβη τὰ ὕςερον. τὸ γὰρ ὕφος καταλέξιν ἀναγινώσκοντι, ἐῤῥάγησαν αἱ τῆς ἀβύσσου πηγαὶ καὶ οἱ καταρράκται τῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λόγιον ἠνεώχθησαν, ὅτι ποσειδῶν ἐφ᾽ ἅρματος παροχέμενος τὴν ἀμφιξίτην νηρηίδας τε καὶ ξίπωνας ἔχων, οὐ χειμῶνας, καὶ ζάλας καὶ ξικυμίας, ἀλλὰ πεντακυμίας καὶ δεκακυμίας διήγηρε, καὶ πρὸς πέξας ὑφαλεῖς καὶ σκοπέλους ἀποκρήμνυς ἠπείγετο περιῤῥῆξαι, μόλις δ᾽ ἐκ τῆς τοσαύτης ἀναδὺς θαλάσσης παραδόξως γαλήνης με περιδραξαμένης, ἐφ᾽ ἀπαλὴν τινα ἠιόνα κατήχθην, ἄσματος πλῆρες τὸ σῶμα, καὶ τὸν νῦν φροντίδος ἔχων παράφορον, ὡς ὢκ ὄφελον, ταῦτα με ἡ τῶν σῶν παρ ἀξίαν ἐπαίνων ὑπερέψωσις παθεῖν ἠνάγκασε, δέσποτα ἅγιε. τύτοις καὶ τύτων ἐπέκεινα ἡ μελισαγὴς καὶ θαύματος ἀξία ἐπιςολήσυ περιπεσεῖν ἐβιώσα-

σατο. τίς γὰρ ἐγὼ καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ὥστε πόλιν τοσαύτην δι' ἐμὲ τὰ μέγιστα εὐδαιμονίζειν, καὶ σωρὸν ἀγαθῶν πλουτεῖν ὡς γράφεις, κἂν τὴν κατὰ κανόνας καὶ νόμους κυβέρνησιν προβάλλῃ, τὸ τῶν πολλῶν ἀνύπαρκτον ἐνεπιδείξῃ τοῦ μέρους σοφιστικῶς σὺ στῆσαι βουλόμενος. ἐμὲ δ' αὐτῆς μάλιστα μέγα τὸ κλέος ἀράμενον καὶ ἀείμνηστον πόλεως τοσαύτης προστατεύειν λαχόντα θεοῦ κρίμασιν ἀρρήτοις ἣν βασιλεῖς ᾑρετίσαντο οἰκεῖν ἐν αὐτῇ. καὶ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς χρυσοβούλῳ λόγῳ ἐθέσπισαν, προκαθημένην μὲν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι πάσης Πελοποννήσου, τοὺς δὲ λαχόντας, παναγιωτάτους εὐφημίζεσθαι καὶ προεδρεύειν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν συνελεύσεσιν, εὐκαιρίαν θέσεως, ἐρυμνότητος ἀσφάλειαν, οἰκητόρων πλῆθος πολύολβον, εὐγένειαν, πολιτείαν, τεχνῶν ἀσκήσεις, πασῶν πάντας εὐροῦντας τὰ παρακινοῦντα, εὐανδρίαν τε καὶ εὐφυΐαν, καὶ μάλιστα τὸ κάλλιστον πάντων, τήν τε πρὸς θεὸν πίστιν ποιμένος τε καὶ ποιμνίου, καὶ εἰς τοὺς ἐκείνους ἐνεργοῦντε καὶ ἄτρεπτον παντάπασιν εὔνοιαν, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν προλαβόντων χρόνων ἔργοις τὴν πεῖραν ἐπεδείξατο, καὶ τὸ πιστὸν καθάπαξ ἄσειστον ἐγγυήσατο τούτοις, οὐ πρόπαλαι δὲ μόνον ὅτε τὸ σέβας κατ' οὐδὲν ἐλλειπὲς εἶχε τῆς δόλου ὡς αἵμηρα τὴν κλῆσιν ἐσχηκέναι ταῖς ἐνδελεχέσι θυσίαις τῶν ζώων θυομένων τῷ Ἀσκληπιῷ. οὐθ' ὅτε ταῖς ἀριστείαις τοῦ περιφανεστέρων ταύτην καὶ περίδοξον τείχεσί τε καὶ

βα-

βάρεσι τελέσαντος ἐπὶ ταύρου ἐκαλλύνετο, γεν-
ναίους καὶ πρὸς πάντας θαυμασίους τοὺς οἰκήτο-
ρας ἔτρεφεν ἀλλὰ μέχρι καὶ νῦν εἰ καὶ ζυγὸν
δουλείας φεῦ ὑπῆλθεν, οὐ λήγει ἄνδρας τοῖς
ἀρίστοις διὰ μνήμην ὄντας, καὶ πρὸς φιλοσοφί-
αν ἐξ οἰκείας ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου ἔρωτος κεκινημέ-
νους ἐκφύειν. καὶ δεῖγμα τῶν λόγων ἀναμφίλεκ-
τον ἡ κατὰ πάντα σὴ αἰδεσιμότης, ὅτε βαθύ-
νους χωνιάτης νικόλαος, καὶ ὁ ἀγχίνους κόμης
ὁ μαμωνᾶς, ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ὑπερειδόντες
πάντων ἐν τῷ βίῳ τερπνῶν, σωφρόνως τε καὶ
εὐσεβῶς καὶ ἀνεπιλήπτως πολιτευόμενοι διατε-
λεῖτε πρός τε φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην τῶν μα-
θημάτων σπουδὴν ὀξύτι φύσεως, δηλοὶ ἐν που-
ρὶ κατὰ τὸ παροιμιῶδες εὑρεθέντες εἰς ἄκρον
κατὰ τὸν νῦν καιρὸν ἐφθάσετε παιδείας, ἀσ-
φαλῆ τούτοις τὴν κρηπῖδα ἐνθέντες ὑπ᾽ ὀρόφῳ τῶν
μαθημάτων πρὸς θεὸν ἀνελθεῖν καθ᾽ ἑκάστην
ἐρείζετε, εὐδαιμονίαν τὴν ἐσχάτην μόνον καὶ ἐρασ-
τὸν ἔρωτα τοῦτον εἰδότες ὑπὲρ ὧν σοὶ μὲν κατὰ
παῦλον ὡς καλῶς προεστάμενῳ τῆς τοῦ χριστοῦ
ποίμνης διπλὴν τὴν τιμὴν χρεωστοῦμεν, καὶ πε-
ρισσοτέραν ὡς ἐν λόγῳ κοπιῶντι καὶ διδασκα-
λίᾳ, τοῖς δὲ τιμὴν τὴν προσήκουσαν καὶ βαθμὸν
τὸν πρέποντα ἐν καιρῷ ἀποδοῦναι τῷ οἰκείῳ,
καὶ θεοῦ δέεσθαι τοῦ τὰ τέλη τῶν ὑψηλοτέρων συ-
νάπτοντος ταῖς ἀρχαῖς τῶν ταπεινοτέρων κα-
τὰ τὸν θεῖον διονύσιον, καὶ ἀναβάσεις διατιθε-
μένου ἐν καρδίαις ἰσχὺν ἐπιδοῦναι πέρας αὐ-
τοὺς ἐπιθέσθαι τῆς ἐπαινουμένης ἀρχῆς, ὁλικῶς τε

ἑνω-

ἑνωθῆναι κατὰ μέθεξιν τῷ στεφοδότῃ, οὐκ ἄρα τὴν πόλιν ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν εὐδαιμονίζειν, τὰ γὰρ αἰσθητὰ κινοῦσι τὴν αἴσθησιν, καὶ τὰ φαντάσματα τὸν δυνάμει νοῦν, ὥς ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ γ´ περὶ ψυχῆς ἀποφαίνεται. εὐγέ σοι τοίνυν, καὶ χάρις σοι τῆς πρὸς ἡμεῖς τοσαύτης διαθέσεως, ἀρχιερέων ἐλλογιμώτατε. ἐθισθεῖσα γὰρ ἐκ βρέφους ἡ εὐμαθὴς καὶ ἀπλήστου ψυχὴ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς, ὡς οἱ παρ' ἡμῖν μεγαλοφυῶς εὐδοκιμήσαντες παῖδες θεόσοφοι, οἳ τοὺς κύνας εὐλογημένους ἐκάλουν· καὶ τὸ τῶν ἀκκιζομένων πορνῶν κάλλος καὶ μύρων ἀποζουσῶν ἐπὶ ψυχικὴν ἀρετὴν λαμβάνειν τοὺς ἀποταττομένους ἐδίδασκον, ἐξ ἔθους δὲ καθ' ἕξιν τῷ ἐπιπόνῳ τὸ καλὸν κτησαμένη· πάντας καλοὺς, πάντας ἁγίους εἶναι ὑπολαμβάνει. εἴωθε γὰρ πᾶς τις ἐκ τῶν οἰκεῖ φαντάζεσθαι τὰ ἀλλότρια, τὴν ἡμῶν οὐθενότητα, πρὸς θεὸν εὐσέβειαν, πρὸς ἀρετὰς πάσας ἐπιστηπότητα. παιδείας πηγὰς ἐν στόματι ὠφελούσας τοὺς ἀκούοντας διὰ πρυσίου κεκτῆσθαι γράφων ἐπιστέλλεις, πάντων ἀμοίρους ὄντας, πρὸς δὲ καὶ κατεστίκτους κηλῖσι τῶν καθ' ἑκάστην ἀτοπημάτων. ὁ θεός σε τοίνυν τὴν ἱερὰν κεφαλὴν στεφάνοις τοσούτοις ἐν τῇ ἀποθέσει τοῦ πολυπόνου σώματος ἀναδήσειεν, ἐν γήρᾳ πίονί τε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βίου χαρίσαιτο, περιόντι δὲ πλησίαις αὐτοῦ ταῖς δωρεαῖς ἔξωθέν τε καὶ ἔσωθεν κατακοσμήσειεν, ἀνθ' ὧν εἰς ἡμᾶς ἐνέδειξας ἀγαθῶν. οὐ δὲ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἀξίας ἀνταποδοῦναι τὰς ἀμοι-

μοι-

μοιβὰς τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν. ἢ δέος δ' ἔτι δικαιολογισαίμην, μὴ ὀλιγωρίαν τὴν μακρὰν μου σιωπὴν ὑπολάβῃς φίλτατε, ἢ λήθην τῆς ἀδόλου καὶ καθαρᾶς σοῦ φιλίας. σὺ γὰρ πρωϊνὸν ἐνθύμημα, σὺ καὶ δειλινὸν ἐντρύφημα, ἀλλ' ὁ τῆς μακρηγορίας αἴτιος μπαπατέστος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν λῃστρικῶς καὶ οὐ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενοι λύκοι ὕβρεις ἀτιμίας, ζημίας, καὶ χολὴν μὴ κεκτῆσθαι τοῖς φίλοις ἀντιγράφειν προὐξένησαν. πάντα θεσμὸν ἐκκλησιαστικὸν, πᾶσαν εὐταξίαν ἐκκλησίας χριστιανικῆς ἐκ βάθους ἀναξέψαντες, ὁμόφρονας τε καὶ σύμφρονας, τοὺς μὲν φόβῳ τῶν κρατούντων, τοὺς δὲ διαφθορᾷ χρημάτων, ἄλλους δὲ ἐλπίδι μείζονος βαθμοῦ καὶ κέρδους φενακίσαντες ὑπηγάγοντο πάντας τοὺς γενικοὺς ἀρχιερεῖς. ἐγὼ δὲ ἀσυνετοῦντας ὁρῶν ἐξεπληττόμην ὅτι θεῶ δικαιωμάτων ἐπελήθοντο χαλάσαντες ἀπὸ τῶν ξίβων αὐτοῦ. κανόνας καὶ νόμους καὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης φρικτὸν χρῆμα, παικτὰ γεγονότα, μὴ ἀνεχόμενος ἐλάλουν, ἐστηλίτευον τὸ ἀτοπώτατον καὶ ἀσεβὲς τοῦ ἐγχειρήματος. οἱ δὲ πρὸς τὸ κακουργεῖν προχειρότατοι τὴν τοῦ ὀνείδους μὴ φέροντες ἀλήθειαν, εὐάμορφον δραξάμενοι ἐγκλήματος βασιλεῖ καὶ τοῖς αὐτοῦ προστάγμασιν αὐθήσασθαι μικροῦ δεῖν καὶ κατέλυσαν ἡμᾶς, καὶ εἰς ἐρέτας ἐγκατέμιξαν, εἰ μὴ θεὸς διὰ τοῦ λαοῦ τὰ αὐτῶν βουλεύματα ἐματαίωσεν. ἀδείας δὲ νῦν μόλις καὶ εἰρήνης μετρικῆς ἀπολαύσας τῆς διετοῦς ἀποδημίας ἐπιστέλλω σοι ταύτην τὴν βαττα-

ει-

ρικὴν ἐπιστολὴν, ψυχροτέραν μὲν τῆς κασπιακῆς χιόνος, καὶ τοῦ κελτικοῦ κρυστάλλου ταῖς λέξεσι, θερμοτέραν δὲ τῆς πυλάδου καὶ ζωπύρου φιλίας τῇ προαιρέσει. εἰ δὲ καὶ αὐχμὸν νιὸς ἐν τοσαύτῃ ἐπομβρίᾳ λέξεων ἔχει, ἡ ἔμφυτος καὶ πολυμαθεστάτη σου ἀγχίνοια τὸ κεχηνὸς καὶ πίπτον τοῦ μέτρου τῷ τῆς φιλίας σταθμῷ ἀναπληρωσάτω. ἔρρωσο ἐν μέσῳ πολλῶν ἀρχιερατικὴ σύνεσις, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν εὐχαῖς σου μέμνησο. ὁ ἐν ἀρχιερεῦσι ἐλάχιστος καὶ σὸς κατὰ πάντα, ἱερόθεος ὁ μονεμβασίας τῆς σῆς πατρίδος, ἀπὸ καλαμάτης, ἐπιστέλλω σοι μίαν ζωὴν μνήμης ἀγαταιχάρεις.

Ἀνωνύμου, ἢ τοῦ ἡμετέρου δεσπότου γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφίας.

Ἄρτίως μοι ὁ λογοθέτης προσελθὼν εἴρηκεν, ὡς διὰ φροντίδος ἔχει πρὸς ἡμεῖς ἀφικέσθαι. ὑπερφρονεῖ γὰρ θαλάττης, καὶ ὁδοῦ μακρᾶς, καὶ τῆς ποθεινῆς ἕνεκα πατρίδος. ἀσπάζομαι γοῦν καὶ αὖθις τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν, καὶ ἀποστέλλομαι σοι ἐγχειρίδιον τι ἡμέτερον περὶ τῶν μυστηρίων, μικρὸν μὲν τῷ ὄντι καὶ εὐτελὲς καρπὸν δὲ φέρον θεῖον, καὶ τοῖς εἰς ἔπειτα κλέος προξενήσει ἀναμφιβόλως σωτήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ Συμεὼν εὖ πράττειν.

Ἐγὼ μὲν καὶ νῦν ἀκριβῶς εἰδώς εἰμι, ὅτι κατὰ τὸ ἀριστοφάνειον ἐκεῖνο λόγιον πέπονθα. ὅπερ παλαί ποτε, Εὐριπίδῃ καὶ Δικαιοπόλει προσαιτοῦντι ἐπέβη γενέσθαι. αὐτὸς δ' ὥσπερ ὁ Εὐριπίδης σαφῶς οἶδα, τοὐμὸν οὖν πείσῃ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐς ἀεὶ ἐνοχλούμενος, ἀλλ' ὡς χρυσομύστης, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος κατ' ἀκρίβειαν, οὐδὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ σοι φερόμενον ὀχληρὸν ὑπολήψει, καὶ τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ τῆς σῆς χρηστότητος τεκμήριον, περὶ οὗ σοι πρὸ ὀλίγου ὁ κύριος Ἐμμανουῆλος γέγραφε ὁ ἐμὸς λόγος ἀνδρῶν ἄριστε, ὅπερ εἰ βούλειο τὸν κύριον Ἰωνᾶν ὑπὲρ τῶν φίλων ἕτερον μετὰ τοῦ γράμματος, πρὸς τὸν ἐν ἄρχουσι Ῥαβένα, ἀποσταλθῆναί σοι, καὶ ἐξ ἐκείνου, ὡς ἔθος, τἀργυρεία λήψεται. αὐτὸς δέ μοι καὶ ταῦτα ἐν μεγίστῃ χρείᾳ ἀποστελοῖς, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων οὔποτε λήθης γενήσεταί σου ἕνεκα ἄξιον. πρὸς τούτοις καὶ ταυτασὶ τὰς ἐπιστολὰς τῷ Ἀκαργάνι ἐκείνῳ, ὡς προείπομεν παρέξειας, ὃν ἱκετεύω τὴν ταχίστην ταύτας ἀποστείλλεσθαι. ἔρρωσο γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἐπιδέκα ἱσταμένου. ἐκ Παταβίου.

Οὐ μετρίως ἥσθην, πανιερώτατε δέσποτα, τὴν σὴν ἐνετίαζε ποθεινοτάτην ἡμῖν τε ἀκηκοὼς ἄφιξιν. ὅσων γὰρ λυπῶν αἴτιος ἡ σὴ ἀφ' ἡμῶν

ἡμῶν ἀποδημία ἐγένετο, τοσούτων ἐξ ἀμοιβᾶς εὐφροσύνων ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἐπιδημία κατέστη, εἰκότως μάλα. συναυξηθείσης γὰρ πῶς ἤδειμου, καὶ συντακείσης τῆς ψυχῆς τῷ λαμπρῷ κάλλει τῆς σῆς μεγαλονοίας τε καὶ καλοκαγαθίας, εἶτα τοσοῦτον ἀποληφθείσης χρόνον, πονήρως διεκείμην, καὶ τὴν πολυχρόνιον ταύτης ἀπουσίαν φέρειν οὐκ ἐδυνάμην, μέχρι καὶ τῆς πρόξιτα, ἐν ᾗ τὴν σὴν εὐαγγελισθεὶς ἐπάνοδον, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς ἐξαίφνης λήθημοι τοῦ πάθους ἐγένετο, γλιχόμενος δὲ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι, καὶ μηδεμιᾶς τό γε νῦν ἔχον οὔσης μοι τὸ παράπαν σχολῆς, διὰ καλάμου καὶ χάρτης τὴν σὴν θείαν κεφαλὴν δουλικῶς προσειπεῖν ἔγνωκα. οἶμαί γε μὲν ὁ μετ' οὐ πολὺ ἐπανήξειν ἐνετίαζε, ἵνα καὶ τὴν σὴν ἀσπάσωμαι δεξιὰν, καὶ τὸν ἀγχειρίζοντάσοι τουτὶ τοὐμὸν γραμμάτιον πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπισκέψωμαι ἀποδημίας, ὅνπερ τῇ σῇ πανιερότητι συνίστημι καὶ τοῦτ' ἀξιῶ ἵν' ἀντεμοῦ ὡς ἐμοὶ τούτῳ προσφέρῃ θείῳ ἐμῷ ὄντι καὶ καθ' ἡμᾶς προσήκοντι. τέως τοίνυν εὐτύχει καὶ εἰ τούτων τῇδε χρήζεις ὧν ἱκανὸς εἰμὶ ὑπουργῆσαίσοι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γὰρ προσειρείσθωσαν πάντες οἱ παράσοι. ἐῤῥωμένως μοι καὶ εὐαγῶς διαβιώης ἡμέτερε κύριε, ἐκ Παταβίου, τοῦ ͵αφπβʹ ἔτους, σκιῤῥοφοριῶνος ϛʹ ἱσταμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ πανσοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας κυρίῳ γαβριὴλ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης χίου ἱππόλυτος ἐν χριςῷ χαίρειν καὶ ἐν πᾶσι εὐτυχεῖν.

ΑΙ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀντιλήψεις, δένδρεσι ἐοίκασιν ἱςαμένοις ἐν τῇ ὁδῷ καὶ καρπούς ἔχουσιν, ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις ἐςὶ, καὶ πρὸς πελ᾽ ἀνακωλύτως καὶ ψυχέσθαι ὑφ᾽ αὐτοῖς ἐν ὥρᾳ μεσιμβρίας, καὶ καρπὸν δρέπεσθαι, οὕτω πρόκεινται καὶ αἱ τῶν δυναμένων καὶ ἀγαθῶν εὐποιίαι τοῖς θέλουσιν, εἰς κοινὴν ἀπόλαυσιν τῷ τι γε καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὴν σὴν ἐν θεῷ πανιεροπρεπεςάτην προαίρεσιν. ἀξιώσας ὁ παρὼν (ἢ οἶδας τοὺς παρόντας) κύριος ἰωάννης παππαδόπουλος, υἱὸς τοῦ ποτε ἐκείνου παπᾶ κυρίου κοδομήνου, μετὰ τοῦ ὑμετέρου καὶ ἡμετέρου ἐν ἱερεῦσι τιμιωτάτου κυρίου ἀντωνίου ναθαναήλου ἀξιῶσαι τὴν σὴν τελειότητα, εἰ μὴ ἀπαξιώσῃς δοῦναι χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς ἐν τοῖς αὐτόθι ἐν οἷς χρήζωσι μετὰ δικαιοσύνης καὶ αὐτοῖς κατ᾽ ἀμφοτέρων συνοίσονται, καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ὡς ἂν θεὸς ὁδηγοίησε, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῦ σοι δωρηθὲν, καὶ ταμιευθὲν, τοιούτων ἕνεκεν (ἀμαλθείας κέρας πηδάλιον γνώσεων) ἰθῦναι ἐν καιρῷ δηλαδὴ τῷ προσήκοντι. ἐῤῥώσομεν ἐῤῥωμένου ἐν κυρίῳ ἐῤῥωμένος δεσμὸς ἀλληλένδετος. βάσκανοι καὶ λῆροι μὴ τὴν σὴν παραχρεέσθωσαν φρόνησιν, ἡμεῖς γὰρ σοι οἰκέται ἱκέσιοί ἐσμεν (ὡς καὶ πάντες οἱ κατὰ θεοῦ φιλίας οἴδασι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς προείπω-

πομϑυ) ἐφ' ὥρῳ ζωῆς ἡμῶν. σύγγνωϑι πρὸς βίον γράφοντι.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφοτάτῳ ἐν ἀρχιερεῦσι κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφίας ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κοσμίως πάνυ καὶ αἰδεσίμως ἐγχειρισθείη.

Πανιερώτατε, καὶ σοφώτατέ μοι φιλαδελφίας δέσποτα.

ΟΙ'ς ἑλληνικοῖς ἐνατενίζειν με γράμμασι, τὰ τῆς θείας σου ψυχῆς ἐφευρήματα πειρῶϛ ἤνεῖ τυμία μοι κεφαλὴ, πρὸς σύνθεσιν λόγων διεγείροντα καὶ τὸν ἄκοντα, ἤδητε τοῦ χρονίου ὕπνου ὡς ἀληθῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποσείοντα φαίνεται, πρὸς ἐπίγνωσιν τῶν ἐσφαλμένων βεβαρημένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀμαθίας ἐπιστειρόμϑυα. τί γὰρ οὐχὶ πρὸς σὲ τ' ἀληθῆ λέγειμι; ὃς ὅτε τοῖς νόμοις ἐγκείμϑυος πέφυκα τῇ τῶν ἰδιωμάτων δεινοτάτῃ καὶ εὐπορωτάτῃ ταῖς λέξεσι οὐδένα φόρων προσάξας, ἀνδράσι τοιούτοις τοὺς σκινδαλμοὺς αἰσχύνομαι καὶ ψελίσματα ὑποκρίνεσθαι, καὶ τούτους ἐρυθριῶ ὑπ' ἄλλων προσβλεπομένους ἀκούων. ἀλλ' ἔμοι καὶ ταῦτα πρὸς ἡδονὴν εἰ τῶν σῶν οὐκ ἀνάξια δούλων νομίζοιτο, ὑπὸ τοιούτων καὶ μάλιστα, φίλων δηλέγω προσοχαζόμϑυος, οὐκ ὑπὸ φιλαιτίων καὶ φιλομέμπτων ἀνθρωπίνων τεχνολογούμϑυα. εἴπερ γὰρ παρ' ὑμῶν μου τὸ ἀμαθὲς ἐπισκώ-

σκώπτηται κριτῶν ἀρίστων, ἀλλ' οὖν γε ἐξ ἀξίου τοῦ ξύλου (κατὰ τὴν παροιμίαν) ὑποίσω τὸν ἔλεγχον ἐπικομπάζων, τὴν τοῦ καιροῦ καὶ μάλα ἀσχολίαν εἰδότων, τὴν τοὺς ἐν παταβίῳ γυμναζομένους μᾶλλον πρὸς τέχνην ἐπαγγελίαν τὰ πρὸς τὸν βίον ἀποφερούσης παρορμῆσαι ἢ πρὸς ἐγκυκλίους μαθήσεις ἀφορᾶν ἐπαγγέλλομεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις χάριτάς τε μεγάλας προσεπιγνώσομαί σου τῇ θείᾳ κεφαλῇ πρὸς τὸ ὀρθῶς (κατά μοι τὸ δυνατὸν) γράφειν ἐπικουρούσῃ, ἐνδείκνυσθαι γράφων μετὰ τῶν ἄλλων τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίῳ ἀλοιζίῳ τὰ γράμματα. περὶ δὲ τῶν βίβλων καὶ καλάμων ὁ ἐν ἱερομονάχοις αἰδήσιμος ἀποκρινεῖται θεοφάνιος τέτταρας ἀποφέρων τὴν εὐσταθίου καὶ κεδρηνοῦ, μετὰ τεσσάρων σοι καλάμων. τὰς δὲ λοιπὰς αὐτὸς οἴσω. ἔρρωσο θεία καὶ πανιερωτάτη ψυχή. εὖ τ' ἀσπάζεταί σου τὴν πανιερότητα εὐσεβῶς τὼ χεῖρε προσκύνων ὁ κύριος ἰωάννης ὁ φωναφεύς.

Ἐκ παταβίου, τῆς σῆς πανιερότητος ὁ κατὰ πάντα δοῦλος

Ἀνδρέας ὁ ἀσπεῖρας.

Τοῦ φιλαδελφίας κυρίου γαβριὴλ τῷ σκευοφύλακι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Πολὺς μὲν τῶν σῶν γραμμάτων τὴν ἐμὴν κατατέτηκεν ἔρως ψυχήν, λογιώτατέ μοι μέγα σκευοφύλαξ, καὶ τὸ τυχεῖν με τούτων οὐράνιον ὅσον, καὶ τὸ διακαὲς σφόδρα καὶ διάπυρον. εἰ γὰρ καὶ ἄψυχα ταῦτα καὶ οὐχ ὡς αἱ φωναὶ σύμβολα τῶν τῆς ψυχῆς εἰσι παθημάτων, ἀλλά γε τὰς ἐν αὐτῇ διαθέσεις τοῖς πόῤῥωθέν πως ποθοῦσι καταμηνύουσι, καὶ γίγνεται αὐτοῖς ἔαρ, καὶ ὡρῶν λαμπρότης, καὶ γῆ ποικιλλομένη τοῖς ἄνθεσιν, ἡ τούτων παρουσία. ἔτι δὲ καὶ φιλίας βαθὺς ῥυθμὸς, καὶ ἀκριβὴς σύνδεσμος, καὶ τὰ μὲν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἀναμνήσεως φιλεῖ αὐξάνειν, καὶ ἀναζωπυρεῖν αὐτὰ, διαστήματι τυχὸν ἢ λόγοις ἐχθρῶν ἀσθενῆ ἢ ἀφανῆ γεγονότα. τὰ δὲ τῆς ἔχθρας καὶ ἀμνημοσύνης ἐλαττοῦν καὶ μειοῦν τὰ μέγιστα. ὅθεν κἀυτὸς ἐγὼ τούτοις προσέχων τὸν νοῦν, εἰ καὶ μὴ πυκνοῖς γράμμασιν, οὐκ ἐπαυσάμην προσαγορεύειν τὴν θείαν σου κεφαλὴν, ἣν ἐγὼ ἄκρως ταῖς ἀρεταῖς καὶ λόγοις εὐδοκιμοῦσαν εἰδὼς, πῆ μὲν, ἀφορμὴν ἐνδιδοὺς γεύσασθαί με τῆς ἀττικῆς σοῦ μελίττης. πῆ δὲ τὰ φιλικὰ ἀνανεοῦν προαιρούμενος. σὺ δ' αὐτὸς ἄριστε τῶν καθ' ἡμᾶς πάντων ἀμνημονεῖν ἔοικας, ὁ μηδὲ γράμμασι ποτὲ ἢ λόγῳ πρὸς αὐτοὺς ἡμᾶς φανεὶς προσφθέγξασθαι. τοίνυν ἀπάλλαξον ἡμᾶς τῆς ὅσης ταύτης θλίψεως. καὶ ἀνταπέστειλον ἡμῖν τι τῶν σῶν θεσπε-

θεσπε-

θεσπεσίων γραμμάτων, τοῖς αὐτὰ ἰδεῖν τὰ μάλιστα γλιχομένοις. πρὸς τούτοις δὲ ἀντιβολοῦμεν σὲ τὸν τοῦ βίου καθηγητὴν, καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἄριστον φύλακα, ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσαι καὶ σὺν τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ τὴν πλήρην φρονήσεώς φημι πολίαν, ψεύδους γέμουσαν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἔναγχος γραφὴν ἀποδεῖξαι. καὶ τοὺς ἡμᾶς σκαιῶς ἀτιμάσαντας, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς λοιδωρήσαντας, ἐναντίως ἅπασι τοῖς νόμοις βεβιωκότας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐρυθριᾶν οὐκ ἐπισταμένους, τοῖς ἐνταῦθα πᾶσι φανερῶς ἐκδηλῶσαι, μεγὰ γὰρ δῶρον ποιοῦντι παρὰ τῆς τύχης τοῦτό μοι ἔσται, καὶ ὑμῖν τὰς μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας ἐς ἀεὶ ἀφορμὴ εὐλογωτάτη. ἔρρωσο. ᾳφπγ' φεβρουαρίου κβ' ἐξ ἐνετιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τὴν μὲν εὐλογίαν ὑμῶν, πατέρες αἰδεσιμώτατοι, μεθ' ὅσης τῆς εὐλαβείας ἐκομισάμεθα, καὶ ταύτην ὑπὲρ τὸν τοῦ χρυσοῦ θρυλλούμενον ἐλογισάμεθα θησαυρὸν, καὶ πῶς γὰρ οὔ; ἀνδρῶν εὐλογίαν τῶν τὰ τῇδε πάντα μηδὲν καταπτιθεμένων, ἀλλὰ τὸ πᾶν διωνόημα, πρὸς ἃ ὁ παῦλος ἡμῖν ἐπαγγέλλεται ἐπεκτεινομένων. τοὺς δ' ἀδελφοὺς ὡς εἰκὸς ἀπεδεξάμεθα, καὶ ὡς οἷοντε ἐπικουρήσαμεν αὐτοῖς, ὑφ' ὧν καὶ μεγάλαι ἀπονάμεθα, τὴν τῶν αὐθοτι μακαρίων ἀνδρῶν

δρῶν τῶν μὴ κατειλημμένων τινὶ τὸν θόρυβον ϗ νύκτα τῇ ψυχῇ ἐμποιέντων διαγωγὴν ϗ βιωτὴν ὁσημέραι διηγεμένων. τοίνυν καθικετεύομεν τὴν ὑμῶν σεμνοπρέπειαν, μνημονεύειν ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον λιτανεύσεσι, ὅπως δυνηθῶμεν τὰ μεγάλα πελάγη τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς κέφως περάσαι, ϗ τῶν ἐνταῦθα ὑπερφρονῆσαι, καὶ ἄραι τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν τοῦ κυρίε, ϗ εἰς τὸν αὐτόθι λιμένα καταντῆσαι, ἔνθα ἡ τῶν ἀγγέλων χορεία ἐμπολιτεύεται, ϗ ἡ ἀληθεινὴ φιλοσοφία ἀσκῆται παρὰ τῶν νῦν ὑγίαν ἐχόντων. ἐῤῥώσοτε.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ καὶ μικροῦ τὰ ἡμῶν ἔχειν σε μαλ' ἐπέγνωμεν, ϗ ὀλίγα ὡς ἔοικας ποιεῖν τὰ ἡμέτερα, ὅσον γ' ἐξ ὧν διατεκμαίρεσθαι, ἐξ ὧν μέχει τε δεῦρο μικρὸν γεν καὶ ἡμῖν ἐγχαράξαι γραμμάτων διέγνωκας, θεῖαμοι κεφαλὴ μέγα λογοθέτα, ἡμεῖς δ' ὅμως ε παυόμεθα ὑπεραύξειν τὸν διακαῆ, ὃν πρὸς σε τὸν τῆς σοφίας τρόφιμον, ϗ τὸν σὸν θεῖον ἀδελφὸν, ἔχοντες διατελεμεν πόθον. ἔτι δὲ ϗ τὰ φιλικὰ ἐπεκτείνειν, ϗ διὰ τιμῆς ἄγειν τὰ ἤματα πάντα ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν ε διαλίπομεν. ἐγώ γε με τό γ' ἐμὸν εἰπεῖν, ὅς καὶ τρὶς ἐπροσηγόρευσαν ὑμᾶς, τὰς λίαν φιλικῶς κατέχειν ἀεὶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοέμενος. ἐκτελεμεν διὰ

ματ-

ματθαίου, ἔναγχος δὲ διὰ νικολάου τοῦ ἱερέως
τῶν κυπρίων. οἷς καίτοι τῶν τῆς φιλίας συμ-
βόλων μετὰ πάσης εὐνοίας ἐνεχείρησα. οὐ τόσον
τῇ ποσότητι τοῦ πεμφθέντος θαῤῥήσας, πόῤ-
ῥω γάρ μοι ταῦτα πάντα νενόμισται τοῦ τῶν σο-
φῶν γενναίου σκοποῦ. ὅσον τῇ ἐν ὑμῖν ἐλευ-
θερίᾳ καὶ ἐμφύτῳ συνέσει, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν
κατ᾽ ἐμὲ πάντων, οὗ ἂν ἐδεήθητε προθύμως
διανύειν πρὸς ἀπόδειξιν. ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις
μοι ἀνιαροῖς καὶ τόγε ἄκρως ὑπὸ τῆς τύχης
προσετέθη μοι, τὸ ἀποτυγχάνειν με τοῦ ποθου-
μένου δηλαδὴ, καὶ τὸ διόλου ὑστερῆσθαι οὐχὶ μό-
νον τῆς ὑμετέρας ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν
ἡμετέρων γραμμάτων. ὅπερ οὐκ ἄλλοθέν μοι σκο-
πεῖται τὰς ἀφορμὰς ἔχειν, ἢ τῶν ἐχθρόδως
ἡμῖν διακειμένων καὶ ὁσημέραι πλημμύραν
σκανδάλων καθ᾽ ἡμῶν κινεῖν οὐ διαλιπομένων.
καὶ δυσωπῶ ὑμᾶς τοῦ φιλοῦντος καὶ ποθοῦντος ἐ-
μοῦ, πάντα δὴ τρόπον κατασοφιζομένου. οἶ-
δας μὲν οὓς λέγω, τοὺς δυσγενεῖς, τοὺς συ-
κοφάντας, τοὺς ψευδογράφους, καὶ ψευδοξάρχους
τοὺς τὴν ἄτιμον αὐτοῦ διαγωγὴν διὰ γραμμάτων
φερόντων μὲν πατριαρχικὸν ὄνομα, ἥκιστα δ᾽ ὄν-
των ἀληθῶν. παρὰ γὰρ τὴν τοῦ οἰκονόμου συ-
νετωτάτου ἔννοιαν, καὶ ἀρίστην αὐτοῦ θέλησιν ταῦτα
γε πάντα γίγνεσθαι, θαῤῥῶν εἰμι καλύπτειν
ὡς οἷόν τε καταμηχανῶνται. ἀλλ᾽ ἔγχοντ᾽ ἀντι-
κρὺς οἱ παμμίαροι, ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ
τῆς φήμης, καὶ ἑκαστάχου ὑπὸ τοῦ ἑαυτῶν βίου
καταμαρτυροῦνται, καὶ ὡς τοῦ ψεύδους γεννήτο-
ρες,

ρες, κ̀ κακίας ἐφόρεται κ̀ δόλϐ παντὸς κ̀ φθόνϐ πίθοι μεμεςωμένοι ἀναφανδὸν ἐκκηρύττονται, οἷς ϐ δεῖ πιςεύειν, ἢ ῥαδίως καταπείθεσθαι ὡς κακούργϐς κ̀ τϐ πονηροῦ κόμματος ὄντας, κ̀ τῆς διαβολῆς ἧς οὐδὲν κακϐργότερον κατὰ κλέαντη. λάθρα γάρ φησιν ἐκεῖνος ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀνάπτει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον) θρέμματά τε κ̀ γεννήματα, τοίνυν βοηθήσατε ἡμῖν, μᾶλλον δὲ τῇ ἀληθείᾳ, τοῖς μηδὲν εἰδόσιν ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον ὧν ἡμῶν ἀδίκως οἱ ἐπὶ κακίᾳ διαβόητοι, ἐγκαλοῦντες κατηγοροῦσι. κ̀ γὰρ ὡς τοῖς αὐτοῖς δολίοις ἔοικε γράμμασι, θάτερον παθεῖν ἡμᾶς ἐπιπϐργήσαντο, ἢ τὸν οἰκϐμενικὸν κ̀ τὰς ὑπ' αὐτὸν πάντας ἀπεχθῶς ἡμῖν διακεῖσθαι ποιῆσαι, ἢ τὴν γαληνοτάτην ἀρχὴν τῶν ἐνετιῶν τιμωρῆσαι ἡμᾶς κ̀ δεινῶς κολάσαι, διεγεῖραι, θάνατον γὰρ πάντως ἢ φυγὴν ᾤοντο ἡμῖν ἔσεσαι τὸ παρὰ τῶν ὧδε κρατϐντων ψηφισθὲν, ὅπερ πέρας ἂν εἴληφεν, εἰ μὴ κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν κ̀ ὑπεράσπισεν, κ̀ τὸ ἔλεος αὐτϐ ἐκύκλωσεν ἡμᾶς. ὅθεν ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν ὑμᾶς τὰς πάσῃ ἀρετῇ κ̀ σοφίᾳ κεκοσμημένϐς, ὑπὲρ ὑμῶν παντὶ σθένει φροντίσαι, κ̀ πάντα κάλον κατὰ τὴν παροιμίαν κινῆσαι, τέως ἂν ὁ οἰκϐμενικὸς νόθον τοῖς ὧδε κρατϐσι κ̀ πλάσμα σφαλερῶν ἀνδρῶν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν γραφὴν ἐμφανίσαι, κ̀ διὰ προσκυνητϐ αὐτϐ γράμματος ἐσφραγισμένου, τὰ πάντα ψευδῶς ἔχειν τοῖς ἀνὰ τὴν ἰταλίαν πᾶσι φανερῶς ἐξελέγξῃ.

ξῃ. ἔςαι γάρ μοι τοῦτο φιλίας ἄκρον τεκμήριον, καὶ τοῖς ἑσπερίοις πᾶσι, κρίσεως ἀκριβοῦς καὶ ἀδώρου ψήφου. σύμβολον αἱ φωνές. ἔρρωσο, αφπγ΄ φεβρουαρίου κδ΄, ἐξ ἐνετιῶν, ὁ ὑμέτερος κατὰ πάντα,

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας

Haec Epiſtola ſcripta eſt magno Logothetae magnae Eccleſiae, Conſtantinopolitanae videlicet.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ καί τινι ἄλλῳ ἐξῆν ἐπὶ μέγα αἴρεσθαι, καὶ ὡς ἄλλος οὐδεὶς εὐφραίνεσθαί τε καὶ ἀγαλλιᾷν, ἐξῆν ἐμοὶ, μακαριώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα, τῷ μάλα ἡδέως τὴν τῆς λαμπρᾶς ἀλεξανδρέων πόλεως παρὰ θεοῦ εἰληφέναι σε προστασίαν ἀκηκοότι. τῇ μὲν τῆς ὀφειλῆς, ἣν ἀνεξάλειπτον τῷ μνήμην ἔχοντι καὶ διαπροῦντι. τῇ δὲ τῆς εὐτυχίας ὑπερφυοῦς εὐδαιμονίας, ἣν ἐκεῖνος ὁ θρόνος ἢ τἀληθὲς εἰπεῖν ἡ ὑφήλιος ἅπασα νῦν ἀπειληφὼς ἦν, δικαίως καθορῶντι. εὐφρανοίης τοίνυν ἡμᾶς τοῖς μελισταγέσι σου γράμμασι, δι᾽ ὧν ἰδικώτως τὰ κατὰ τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν δηλώσειας, ἡμῖν εὐαγγελιζόμενος. ἴσθι γὰρ ἴσθι, ὡς μεγάλης ἡμᾶς ἐμπλήσεις εὐφροσύνης τοῦτο ποιῶν. τοὺς μέ-

χρι

χει τῷ νῦν οὔπω παύλαν, τῷ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοχήμων ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἐφ' οἷς ἐπεποίθαμεν μὴ ἐπηρεάζεσθαι σχεδὸν ἐφευρηκότας.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΜΕλέτιον ἐκεῖνον, ὃν ἐγώ γε διὰ θαύματος εἶχον, καὶ ἔχειν οὔποτε παύσομαι, ὡς τοῖς πάλαι ἄξιον παραβάλλεσθαι καὶ συγκαταλλέγεσθαι θείοις ἀνδράσι, τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον διοικεῖν πνεύματι θείῳ διαδεξάμενον ἐπύθομεν. λείπει τυχεῖν δὲ τούτου τοῦ γράμματος τὰ μέγιστ' ἐφίεμε τὸν ἄνδρα, τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ φιλικῶς τὰ πρὸς αὐτῶν εὖ μάλα εἰδὼς ἐχούσῃ προσανατίθημι. τοίνυν πέμψειας ἢ ἀποδώσειας αὐτὸ ὅσον τάχος, ἡμῖν τοῖς ὅλῃ ψυχῇ καθικετεύουσι, καὶ τοῖς ἄκρον φιλοῦσί σε καὶ ποθοῦσι, τὰ μέγιστα χαριζόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' μὲν τῶν ὄντων οὐδὲν ἀντάξιον εἶναι τοῦ πιστοῦ φίλου οἱ θεσπέσιοι τῶν διδασκάλων φασὶ δι' ὅτι ἂν ἐξισχύσαι μ' εὑρεῖν, ἢ εἰπεῖν ἔχω ὑπὲρ τῆς σεμνοπρεπείας, θείαμοι κεφαλὴ ἰωάσαφ. τῆς ἀεὶ ἔργῳ γε καὶ λόγῳ ἡμῖν μνημονευούσης καὶ διὰ θαύματος τὰ ἡμέτερα ἀγούσης,

σης, οὐ πρὸς χάριν ἢ πρός τι τῶν αἰσθομένων ἀποσκοπούσης, ἐφ᾽ οἷς τοῖς νόθοις τῶν φίλων μόνον σκοπὸς ὢν παυσάμενος, καὶ ὁ τῆς φιλίας συνεξηφάνιστον σύλλογος. ἀλλὰ ῥυθμὸν καὶ τάξιν φιλίας τηρούσης ἀκίβδηλον, καὶ ταύτην ἐν παντὶ βίῳ καὶ καιρῷ ἀγαθὸν ὑπερεκτείνειν εὖ εἰδούσης, πάνυ εὐχαριστοῦμέν σοι τῆς μνήμης καὶ λαμπρᾶς εὐνοίας, ἣν πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς καλῆς σου ἐκείνης ἐνέδειξας ἐπιστολῆς. καὶ ἴσθι μὲν ἀντιφιλεῖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐκ μέσης αὐτῆς τῆς καρδίας τὴν ἐμὴν θεσπεσίαν ψυχὴν, ἠθῶν καὶ τρόπων εὐκοσμίαν καὶ θαυμαστὴν σου φύσιν ἣν ἡμῖν ἐμφανῆ κατέθετο, τὰ εὐμεθόδως σοι γραφέντα, οὐ τοῖς παροῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάλαι θείοις ἐκείνοις ἀνδράσι ἀξίαν εἶναι συνεξετάζεσθαι, καθομολογεῖν οὐκ ἄν ποτε διαλειψώμεθα. ἔρρωσο.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ευχαριστῶ σοι τῆς διαθέσεως, καὶ τῆς πρὸς ἐμέ σου διηνεκοῦς μνήμης, ἐπιεικέστατέ μοι κύριε ἰωάννες, καὶ γὰρ ἤδη τοῦτί σχεδόν μοι ἐνεστέρνιστο, καὶ εἰς ἔπειτα τηρηθήσεται ἕως ἂν ὕδωρ τε ῥέει, ἠέλιος λάμπῃ, κατὰ τὸν ποιητὴν. οὐκοῦν ἴσθι, τὸν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πεμφθέντα ἱερέα, ναυπάκτῳ μόνον προσοκειλάντα ἔνθα στρώματα καὶ τὰ περὶ τὴν κλίνην, ὡς ἐκεῖνος ἐκέκτητο τοῦ ἐπισκόπου χρήμασιν ἐμπορευθέντα

μὴ

μὴ ταὐτὸς ὁ πανοῦργος κομίσαι τὰ ἡμῶν ᾧ ὑπέσχετο προαιρεθεὶς γράμματα, μήτε τι τῶν ἐκεῖσ' ἀφιγμένων διδόναι, ἀλλὰ ταῦτ' ἔχων, οὐκ οἶδ' ὅπως σπεύσας ἀπράκτως ἐπάνηκεν. τοιγαροῦν συναλγήθητι τῷ κακῶς πράσσοντι καὶ τῷ ὄντι δυστυχοῦντι ἐπισκόπῳ. καὶ γὰρ συγγενὲς ψυχῆς τοῦτ' αὐτὸ ἴδιον, τὸν δ' ἀλιτήριον τὸν ἄβουσον. οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνον καλῶ, εἰ καὶ στεφανίτην αὐτὸν ἐπανελθεῖν οἱ ὑπερεμοὶ ἀπεφήναντο, οἰκονόμον τε καὶ ἔξαρχον πάσης Ζακύνθου ποιηθέντα τε καὶ πεμφθέντα ὅπερ νὴ τὴν τριάδα, ἧς κἀυτὸς λάτρις ὢν διατελῶ, οὐ μικρὸν τὴν πᾶσαν ἐκείνην διεδόνησε πόλιν ὥστε μονονουχὶ λέγουσα ἐδοτιοῦν τὸν πεμφθέντα δέξασθαι θέμις, οὔτε μὲν τοῖς πατριαρχικοῖς θεσπίσμασιν ὑπείκειν. ὁρᾷς γε τοίνυν πῶς τὰ ἡμῶν διοικεῖται καὶ ποίαν τὴν λύμην τοῖς πιστοῖς οἱ ἀμεθόδως τὰς ἀποφάσεις ποιοῦντες προσενηνοχέναι περασκευάζουσιν, ἀλλὰ τί μοι πρὸς ταῦτα καὶ λέγειν, οἴχεται τὰ ἡμῶν οἴχεται. ἄλλῳ τε ἱερεμίᾳ διηνεκῶς θρηνεῖν ταῦτα χρήζει. τὰ ἐπὶ τῆς ἡμῶν λαβῆς, εἰ πέρας ἤπερ τὴν ἀρχὴν λείψειεν, ἐντυχῆσαι τὰ μέγιστα. αὐτὸς δὲ ὑγίαινε, καὶ ὁ τὰ περὶ τῆς ῥώσου ἡμῖν συνεχῆ δήλου μεγάλην ἡμῖν τοῖς βασιλέως ταῦτα μανθάνειν ὑπηρεσίαν ποιούμενος.

τὸν κύριον ἡμῶν τὸν διάκονον ἀσπάζομαι, καὶ τοῖς ἡμᾶς καὶ σὲ φιλοῦσι τὸ προσῆκον αὐτοῖς ὡς ἐξ ἐμοῦ ἀφειδῶς χορήγησον.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἤρισέ ποτε περὶ μὲν ᾠδῆς ὅμηρος ἡσιόδῳ. περὶ δὲ εὐγενείας καὶ διαίτης φυσίγναθος, καὶ ψιχάρπαξ οἱ γενναῖοι, ὡς παρ' ὁμήρῳ μυθεύεται. ἡμῖν δὲ τῷ τε πατρὶ νικηφόρῳ, κἀμοὶ, οὐχ ὁ τυχὼν ἀγὼν πρόκειται. ἡ δὲ πάλη, οὐ περὶ λέβητος χαλκέου, ὡς ἄν τε εἴποι, ἀλλ' ὥς τις τὰ περὶ τὸν περίβλεπτον ἀλοίζον ᾄσεται μουσικώτερον. καὶ συγγνώμητε ἡμῖν τοῖς ἐν οὐ παικτοῖς παίζουσι, καὶ σκόπτῳ χωμένοις ἀνδρὶ, ὅν τινα καὶ πίνδαρος ἐπαινῶν αἰδεσθήσαιτο. ἐγὼ τοίνυν κλαγίῃ τὸν ἀντίπαλον προκαλούμενος, ἄρχομαι δωρικώτερον, καὶ λέγω τὰν ἀρετάντι, οἷα ἦχον τυμπάνου προφερόμενος τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲ ὁ ἀνταγωνιστὴς, μένεα πνείει, καθ' ὁμήρου, ὃς ἤρισε περὶ λύρας καὶ ταῖς μούσαις αὐταῖς, ἤδη παρὰ πολλῶν ὁμολόγηται, διὸ δέδοικα, μή τ' ἐπαχθὲς πάθω ὥσπερ ἑρμοῦ ὁ μαρσίας, καὶ τοῖς κυσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἑλώριον καὶ κύρμα γενήσομαι καὶ τοῦ μὲν τοῦ στιχοπλέκειν ἢ ἀθυρεύεσθαι καὶ ψελλίζειν ἡμᾶς αἴτια, εὐγενὲς ἀλοίζε. καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ αὐτεξετάζειν ταῦτα καὶ ἀντιπαραβάλλεσθαι ταῖς πολλαῖς σου πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν, ἀλλὰ σὺ μὲν οὐδέποτε ἀνύσειν ἔοικας, πάντα τρόπον χαριζόμενος, καὶ τιμῶν ἀεὶ τὰ ἡμέτερα καὶ νῦν ἀπόντος μου δῆλον εἶ. φῆς γὰρ με ἐν τῇ καλῇ σου ἐπιστολῇ, συνεχῶς

σε μεμνῆσθαι καὶ πράττειν πάντα καὶ λέγειν. ἃ πρὸς ἐπαινόντε, καὶ δόξαν τὴν σὴν ἀφορᾷ. καὶ ταῦτα πρὸς τὸ νικᾶν σε ταῖς φιλοτιμίαις καὶ ἐπιγράμμασιν, ὅτι ἀνθ' ἑνός σοι, πέντε πέπομφα. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω τούτοις ἀμοιβεῖσθαι, ὥστε μοι ἀβίωτον ἡγοῦμαι τὸν βίον, ὅτι μή σοι καὶ τρόπον ἄλλον τῶν προυπραγμένων ἔξεστιν ἀποτίσαι τὴν χάριν· τὸ μέντοι διὰ τοῦ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινεῖν τὰ σὰ κοινὸν ἐμοί γε πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων ἅπαντάς ἐστιν. οἷς σὺ τοῦ εὖ λέγειν τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιος. εἰ καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον. οὐ χάριν οὐδεμίαν μὰ δία ἀποδιδόναι σοι, διὰ τούτων πειρομένου, οὐδὲ ἐπαινέτου τάξει καθιστάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγώ, ὥστε μὴ τιμῆς κρείττω τὰ κατὰ σέ. ἄλλῳ μὲν γὰρ ἄλλοτι τῶν δοκούντων εἶναι καλῶν ἔδωκέ φασιν ὁ θεός, ὧν ἐφ' ἑνίγε τῷ σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι τῷ κεκτημένῳ δικαίως. σὺ μέντοι πάντα ταῦτα συλλαβὼν ἔχεις, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τὴν πάντων χρησιμωτάτην, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν εὐγενῶν τοῖς ἐκλαμπροτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν, καὶ πλοῦτον ἄλλος μὲν ἄν τις θαυμάσειε, τῶν ἀτοπώτερον διατιθεμένων, σὺ δὲ τὸν ἀληθῆ τε ἅμα καὶ ὄντως ἀκήρατον ἀσπασάμενος πλοῦτον, τοὺς λόγους φημὶ καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτήν, ἐφ' οὕτω παρούσης σοφίας τε καὶ δόξης, ὥστε τῆς ἐν τοῖς λόγοις δεινότητος

 πα-

παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὁμολογουμένως ἀνῃρεῖσθαι τὰ πρωτεῖα. καί τοι τὸ μὲν περὶ τὴν πάτριον εὐδοκιμίας φωνὴν, καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις ἐξίσου καθίσασθαι, μεγὰ μὲν καὶ λαμπρὸν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως. τὸ δὲ περὶ τὴν ἄλλην, ὡς ἄντις εἴποι, καὶ τοῖς πλείστοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικὴν, πσοῦτον διενεργεῖν, ὥς τε παρὰ πάντων θαυμάζεσθαι, καὶ νομίζεσθαι, ἐν τῇ μεσογίᾳ ἐξαφῆναι τῆς ἀττικῆς, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἕλλαδα, καὶ παλαιοὺς ῥήτορας, φιλοσόφους, ἀναφέρειν σου τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου, καὶ τοῦ ἤθους. τοιαῦτα μὲν τὰ σὰ, ὦ ἀλοίζιε, οἷς τόγε ἐνδιατρίβειν, ἡ δὴ μὲν καὶ ἄλλως οὐ φορτικὸν, ἀγωνιστικώτερον δ' ὅμως ἢ κατ' ἐπιστολὴν καὶ ἐπιγράμματα, εἰς ἄλλον ἀναβεβλήσθω καιρόν. ὑγίαινε. προσαγορεύουσί σου τὴν φιλόσοφον καὶ θαυμασίαν ψυχὴν, οἱ ἐνταῦθα φίλοι, ἐξ ἁπάντων δὲ μάλιστα νικηφόρος καὶ διονύσιος ἡ τιμία ξυνωρίς. προσηρήσθω μοι ἑταῖρος ὁ ἔπαρχος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν φίλων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΜΕτὰ τὴν τοῦ διοτυχοῦς πατριαρχείου τραγῳδίαν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ ἐκείνου (οἴμοι τοῦ ἀθλίου) διαπόρθησιν ἢ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων, καὶ αὖθις, οἴ μοι ἔξωσίν τε καὶ ἔκβλησιν, ἣν ἀδακρυτὶ οὐ διῆλθον, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ γένους ἡμῶν κοινὴν ὑπερφρόνησιν, ἰδιαίτατα δὲ τὴν τῶν φίλων ξυμφορὰν, καὶ ταῦτα τῆς

σῆς

τῆς μεγαλοφυΐας, ἣν κοινὴν νῦν τὴν ἀλήθειαν ἥγημαι ἢ ἡγοῦμαι, τὰ κατ' ἐμοῦ ἡ καλήσου καὶ εὔρυθμος περιεῖχεν ἐπιστολή, ὧν τὰ μὲν ὁ ἐπὶ κακίας διαβόητος καὶ ὁμώνυμος σεραφὶμ, τὰ δὲ ὁ νόθος καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν κλῆσιν δουκατάρης, ὁ νέος οὐρσῖνος παραλόγως ἅμα καὶ φθονερῶς ἐξέμεσαν, πῆ μὲν μισάνθρωπον πῆ δὲ κενόδοξον καὶ σοβαρὸν ἀποκαλοῦντες καὶ πρὸς ἐξουσίαν τὸ πρῶτόν φημι, ὅτι τὸ μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους διχῶς νοεῖται, ἢ κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἢ κατὰ τὰς πράξεις τὰ περὶ αὐτὴν τὴν φύσιν; ὥστε κατὰ μὲν τὸ ἂν τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ, μισεῖν μὲν τὴν φύσιν, ἐξ ἧς αὐτὸς ὢν τυγχάνω. θηριῶδες γάρ. καὶ τὸ δεύτερον, ἔπελθε ἔμπροσθεν ἐν τούτῳ τὸ σήμερον, τὸ ἐλέγχειν με καὶ ἐλευθεροστομεῖν, τοῦτό μοι προσεπέθηκαν τοὔνομα, τῆς ἡμῶν πόῤῥω ξὺν θεῷ ὄντα γνώμῃ τε καὶ θελήσει. δοκεῖ δέ σοι θέμις πρὸς θεοῦ σεραφὶμ ἐᾶν καλλιστίλβοντα, περὶ ἡμῶν δὲ ξυστίδα τῶν λεπτοτάτων; οὐκ ὀφθαλμὸν, οὐ φρόνημα, οὔτ' ἴχνος ὅλως φέροντι μοναχῶν, ἀλλὰ λόγῳ μὲν μοναχικὸν ἐπαγγελλόμενον ἔχειν βίον, ἔργῳ δὲ ἅπασαν κακίας ἰδέαν μετερχόμενον, ἀνὰ τὴν τῶν ἐνετῶν ἀναιδῶς οὑτωσὶ περιόντα. καὶ ταῦτα ἐνταῦθα ἔνθα σκηπτοῦχοι βασιλεῖς, ἐπεκδύοντο δὲ λαοὶ, ἥν τε ἔθνεα εἰσὶ μαλιστάω ἀδινάων. λείπει. ὧν χάριν ὁ μὲν τὴν ἐπὶ τὰς κυκλάδας, ὁ δὲ τὴν ἐς κύπρον ἐνεχειρίσθη ὑπὸ τοῦ δαιμονῶντος νικηφόρου. πρᾶγμα μὲν τῷ ὄντι αὐτῷ ἀνῆκον ποιήσας, μεγάλην δὲ ζημί-

 αν

αν καὶ σκάνδαλον ᾗ ἀτιμίαν, ἐπὶ τῷ δυστυχεῖ πάντων προσεπίφερε γένει. ἀλλὰ τίς ἂν δύνατ' ἀκύειν, ἢ φέρειν γεννεσίως, ὅσατε καὶ ὁποῖα οἱ τῶν κυπρίων τὰ πρωτεῖα ἐνταυθὶ φέροντες, ᾗ οἱ ὡς ἡμᾶς ἐκεῖθεν ἀεὶ καταίροντες, ἄθλατε καὶ ἀγῶνας, ὓς ὁσημέραι τοῖς ἐκεῖ ἐπιφέρυσιν, ὅτε ῥηθεὶς οὐρσῖνος καὶ συνεκείνῳ λαυρέντιος ὁ φήμης ὁ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἐπέκεινα ἀγαδείρων διελθὼν, ᾗ κρητῶν, καὶ τὴν τῶν ἰβίρων, ὑὸν τῆς θεωδώρας ὁ παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ τὸ δίκαιον, πόρυς ἡδονῆς ἐκ παντὸς πειρόμϑυος ἀνευρίσκειν, ο σφραγίδας σιδερέας τῶν ἁπάντων ἔχων παξιαρχῶν ᾗ γράμματα τύτων ἀνὰ χεῖρας φέρων, τὴν δύσιν ἅπασαν πειρῶν σωρὺς χρημάτων συνάξας κακῶς ὁ κακὸς ταῦτα δαπάνησε. μάρτυς τύτων φλωρεντία, καὶ παρθένιός τις ἱερομόναχος ὁ ἐκεῖ ἐφημερεύων. μάρτυς τύτων ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὐρσῖνος, ὃς παρὼν ἦν ἡνίκα τὰς σφραγίδας ᾗ τὰ γράμματα ἐν τοῖς ἐκείνου ηὕραμϑυ κιβωτίοις. καὶ ἂν μὴ προσέχως ἐπὶ τὴν τῦ γένυς εἶχόν τι μὲν, τοῖς ἐν τῇ ξιήρῃ συγκατεψηφησάμην τὸν ἀλητήειον, ἀλλ' ὁμόξοπος αὐτῷ νικηφόρος, ἀρχιεπίσκοπον κύπρυ χειροτονίσας, τοῖς ἀθλίοις ἐκείνοις ὡς ἄλλην ἀκρίδα, ἢ χάλαζαν, ἢ βέλτιον φάναι λοιμῦ ἀνάλωσιν βαρυτέραν ἐξέπεμψεν. ἆράγε δοκεῖ σοι θεία μοι κεφαλὴ πρὸς ἀνδρὸς ἐλευθέρως τ' ἀληθῆ λέγειν ἐθέλοντος, παρὰ κανόνας τῦτο ποιῶν; ἀλλὰ τῦ μϑυ φημὶ τῦ ἐκ κυδωνίας ἀγροίκου ταῦτα.

τα. τὰ δὲ περὶ τὸν δυκατάειν τίς ἂν ἐξαρκέσειεν χρο.. ἐξειπεῖν ὃς πάντων μὲν κρετεῖν ἐθέλει, πάντων δ' ἀνάσσειν.....ἀρσῖνον καβαλλέρην ἱππότην, πρωτοψάλτην πατριαρχικὸν ἀποκαλεῖν ἀέκοντα ἑκόντι ἐπαναγκάζων. τίς γοῦν πρὸς θεοῦ προστατοῦων λαοῦ ταῦθ' ὁρᾶν τὰ καθάρματα καὶ ἀκούειν ἀνέχεσθαι δύναται.

Τοῦ αὐτοῦ τῷ παναγιωτάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. σχόλιον. οὕτω γράφουσι καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφήν.

ΤΗν μὲν μεστὴν φθόνου, καὶ παντὸς πάθους ἐπηρείας καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἔναγχος ψευδογραφήν, ἤδη σοι πέμπομεν, παναγιώτατε δέσποτα. ἐφ' ἣν οἱ τὰ πρῶτα δυσμενῶς πρὸς ἡμᾶς ἔχοντες, καὶ εἰς ἔτι τὸν τῆς κακίας σπινθῆρα ὑπέχοντες, ἔργον ἀνόσιον ἢ παράνομον ποιήσαντες, πατριαρχικὸν προσεπέθηκαν ὄνομα νομίσαντες δῆθεν οἱ ἀσελγεῖς τε καὶ μισητέοι, τοὺς τῶν ὧδε κρατοῦντας ῥαδίως φαινακίσαι, ὥς τε ἀναμφιβόλως πατριαρχικὴν οὖσαν ταύτην θαῤῥεῖν, ἡμῖν δ' εὐθύνας τῶν ἀνηκέστων, καὶ τιμὰς τῶν ἀφορητῶν προσενέγκεῖν. ἀλλ' οὐ κατὰ σκοπὸν γέγονε ταυτὶ τοῖς παμμιάροις, οὐθ' ὡς ὀνειροπόλουν οἱ δυσγενεῖς. εἰς πῦρ γὰρ ἔδοξαν ξαίνειν, καὶ πάντως γύγαρ τουφῖσαν κατὰ τὴν παροιμίαν. οἱ γὰρ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος σιών. τὰς δ' ὑπὲρ κόρον ὕ-

 βρεις

βρεις, καὶ τὰς ὑπὲρ τὸ μέτρον λοιδορίας, ἃς κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς σκαιῶς πάνυ καὶ δυσσεβῶς οἱ ἐπὶ κακίαν διαβόητοι, μελαγχολοῦντες ἐξέμεσαν, οὐ μετρίως ἔφερον, δέσποτα, οὔτ' ἂν ποτε φέρειν δύναμαι, μὴ τὴν ὀργὴν κατ' ἐκείνων κινεῖν, μέχρις ἂν τὴν κατ' αὐτῶν θεάσομαι κατὰ κανόνας καὶ οὐ πρὸς χάριν ἐνδιδοῦσαν, ὑπὸ τῆς σῆς παναγιότητος θείαν ψῆφον ἐξενεχθεῖσαν. εἰ δὲ καί τις τῶν σοφῶν οὐδὲν ἥδιόν φησιν, οὔτε μουσικώτερον, ἢ δύνασθαι τὸν λοιδορούμενον φέρειν, ἀλλ' αὗται ἱκαναί εἰσιν αὐτῆς καρδίας μέσης καθάψασθαι, καὶ τὴν τῆς πραότητος ἀρετὴν, περὶ ὀργὰς καὶ θυμὸν διεγεῖραι. ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις. ἐμὲ δὲ τὴν καρδίαν εὖ ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, σφόδρα δηχθῆναι, ὁποίαν ἤκουσαίμοι τὰ τῆς γραφῆς ἐκείνης πάντα ῥωμαϊστὶ μετοχετευθῆναι, καὶ πρὶν ἢ τὴν ἑλληνικὴν με κομίσασθαι. πεπόμφασι γάρ μοι ταύτην οἱ τῆς ὧδε γαληνοτάτης ἀρχῆς καλούμενοι Σάβιοι, οὐ μόνον δεῦρο, ἀλλὰ καὶ μέχρι ῥώμης αὐτῆς διασπαρθῆναι, κἀμὲ ἀτόπων ἔργων πληρωτὴν διατερατολογηθῆναι. πρὸς δὲ καὶ τοῦ διδασκάλου καὶ δεσπότου μου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκλαμπροτάτων κληρικῶν, χωρῆσαί με διακοδωνηθῆναι, τὸν μηδὲν ἄξιον τριχὸς κατὰ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀξιαγάστου εἰπόντα ποτὲ κεφαλῆς ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ θεσπεσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ θαυμάζοντα καὶ διὰ τιμῆς ἄγοντα, καὶ μετ' εὐφημίας σὺν τῷ παντιμίῳ αὐτῆς ὀνόματι κἀκείνους διηνεκῶς παραπέμποντα. τοι γὰρ-

οὖν

οὖν σπλαγχνίσθητι, δέσποτα, καὶ τὸν σωρὸν τῦ ἐν τῇ γραφῇ ἐκείνῃ ψεύδυς, τὸν κατ᾽ ἐμοῦ ἀδίκως ὁρμήσαντα τῇ τῆς ἀληθείας ἰχύι διασκέδασον, καὶ τὸ ἐπέκεινα τῆς ἀληθείας καθ᾽ ἡμῶν ἁπ..ντων ἀναφυεῖσαν μέμψιν ἐξάλειψον. ἄδεται γὰρ ὑπὸ τῶν ὧδε ὡς οἱ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διοικηταὶ, πρὸς τοῖς ἄλλοις χρηςοῖς, καὶ τὸ τηρεῖν τὰς ἐξομολογήσεις συναπόλεσαν. τοίνυν κυβέρνησον τὰ πάντα, ὦ τῆς ἐκκλησίας φωςὴρ, καὶ τὴν ἀλήθειαν τὰ μέγιςα ὑπερασπίζων, καὶ ἀκίβδηλον ταύτην διατηρῶν. καὶ τοῖς μὲν ἐνταυθὶ ὅπω μὲν ἡγεμόσιν ἰταλοῖς, οὕτω δὲ τοῖς ἡμετέροις γραικοῖς νόθον τὴν γραφὴν, διὰ προσκυνητῦ. σῦ γράμματος διαξάνωσον. καὶ πλάσμα ταύτην ἀνδρῶν ἀναιδῶν ὧν ἡ βδελυρὰ καὶ ἀνόσιος φύσις τῷ αὐτῷ ἐπιθυμεῖ, τοῖς ἑκαςαχῦ ἐμφάνησον. τὺς δὲ νοθεύσαντας, ἢ πλάσαντας, τῆς ἐκκλησίας ὡς παρανόμυς καὶ ἀθέσμων ἐργάτας ἐνεργειῶν ἀποδείωξον. πολλὺς γὰρ πῶ ὄντι, δέσποτα παναγιώτατε, ἀπαλλάξειας πραγμάτων ψυχοφθόρων τῦτο ποιῶν. καὶ τίμιον καὶ διαπρεπὲς ἐμοί τε ἰδία, καὶ παντὶ τῷ χεισονύμῳ λαῷ χρησιμώτατον ἔςαι. ἔτι δὲ καὶ πολὺ βελτίω εἰς τὸ ἑξῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγκαταςήσειας, καὶ ἡμᾶς τὺς σοὺς δύλυς τὺς καθάπερ κύκλος εἰς κενξον ἀεὶ ἀφορῶν πάς τε, δεινῶν τε καὶ απροσδοκήτων ἀπολυξώσειας παθῶν, καὶ εἰρηνικῶς διάγειν τὸ λοιπὸν διανύσειας τῦ βίου, ὐ γὰρ περὶ

 χαλ-

χαλκοῦλέβητος ἤδη ὁ ἀγὼν, δέσποτα, οὐδ᾽ ὁ κίνδυνος τῶν ῥαδίων ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. ἧς τὸ πᾶν τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ ἀνατίθημι ἐκβλύσει, ἀφ᾽ ἧς ὕδωρ πηγάζει, καὶ πρὸς ὁσίαν τοὺς ἀῤῥυομένους μετοχετεύει, καὶ φθόνου παντὸς καὶ τῆς δεινῆς ἔριδος σβεννύει τὸν καύσωνα. ἔῤῥωσο παναγιώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα. ͵αφπγ᾽ ἰανουαρίου κβ᾽ ἐξ ἐνετιῶν.

Τῆς παναγιότητος σου δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

(1) Haec Epiſtola ſcripta eſt *Ieremiae II.* Patriarchae Conſtantinopolitano, eiuſque mentio facta eſt in obſervationibus ad Epiſtolas *Maximi Margunii pag.* 301.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ, ἐν ἀρχιερεῦσιν ἐξοχωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τῆς φιλαδελφείας ἀρχιεπισκόπῳ, νικόλαος ἐλάχιστος ἱερεὺς ὁ ῥόδιος εὐπράττειν.

Ἐγὼ μὲν ὡς ἀεὶ καὶ γαβριὴλ ἐπαινῶ, καὶ πρώτιστον ἀρχιερέων ἐκκηρύπτω, καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἢ γράφειν ἥδυμοι πέφυκεν εἶναι, διὸ καὶ τὸ μὴ ξυνεῖναι τούτῳ διαπαντὸς

τῶν

τῶν λυπηροτάτων τίθεμαι. ἀλλὰ τί ἂν καὶ πάθοιμι, πολλὰ κακὰ γένοιτο τοῖς τῶν ἀνθρώπων πονηροῖς, καὶ χαιρεκάκοις, τοῖς κακῶς εἰδόσι λέγειν ἐπεὶ καλῶς οὐκ ἔμαθον. καὶ γὰρ διὰ γραμμάτων ὡς ἔοικα τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτου κυρίου λαυρεντίου τοῦ μαρίνου ἔγνων, ὥς τινες παρά τινων ἐκβιβασθέντες ἴσως τῶν τῆς σφάκης ἀπογόνων κακῶς σοι κατάγγει- λάνμου, ἐφ' ᾧτε κωλύσωσιν ἴσως ἢ καὶ τέλεον ἀπαλείψωσι τὴν πρὸς ἡμᾶς σου σχετικὴν εὔνοιαν, καὐτοῖς δὲ πάλιν τὰ ὅμοια κατεπιφερόντων, τὸ κατ' ἐμοῦ ὂν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐνόμιζον εἶναι. ἀλλὰ πρὸς τοῦ θεοῦ, σοφώτατε δέσποτα, τὰ κακῶς καὶ οὐκ ἀληθῶς εἰρημένα καὐτὸς ὡς τάχιστα ἔκλειψον, καὶ τοὺς παρὰ σοὶ προαιρουμένους εἶναι, καὐτὸς τὸ συγγνωμον δεχόμενος ἔχειν ἐθέλησον. καὶ γὰρ εἰ δυνατὸν μή τινας σκανδαλισθῆναι παρὰ σοὶ χρονοτριβῆσαι διέγνωμεν. διχῆ καὶ γὰρ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς πατρίδος ἔξοδον διῃρήσαμεν, ἢ ἐς πόλιν κωνσταντίνου, ἢ εἰς τὴν τῶν ἐνετιῶν. περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν ἐκείνῃ κλιμάτων οὐδεμίαν φροντίδα καταβαλλόμεθα, καίπερ μὲν ὑμετέρων ἐτύχομεν πολλάκις ἐς τιμὴν προσκαλούντων. φοβεῖται καὶ γὰρ ἡμᾶς τὸ τῆς πανόλης δέος, ὅπερ τὰ πλεῖστα τοὺς ἐκεῖθεν πολεμοῦντας θανατοῖ. περὶ δὲ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀσπασίως ἄνευ καὶ ἐνδοιασμοῦ, σπουδῆς τοῦ πρὸς πατρὸς μοι χαίρειν ἐγκαλεσθέντος ἀδελφοῦ. τοῦτο δὲ πολλάκις εἰς νοῦν θέμενοι, καὶ ἵνα μή τις ἀγνοῶν τὴν ἡμετέραν πρὸς ὑμᾶς ἄφιξιν, ἑτέρων μὲν

μὲν σέρησιν, ἑαυτῶν δὲ κέρδη ταύτην ὀνομάσει, οὐχ ἡ τῆς γνώμης θέλησις ἐς τὄργον αὐτὸ κατεπείγετο, ἀλλ' εἰ σοὶ ἡ πανιερώτης τὸν ταύτῃ ὑπακούοντα, καὶ τὸν ἐς πλεῖσον ἀγαγεῖν ἐλπίζοντα τὴν περίφημον αὐτῆς ἀρετὴν, προαιρεῖται παρ' αὐτῇ ἔχειν, δῆλα τὰ τῆς προαιρέσεως ἐγκατασησάτω, ἢ καὶ τὸ ἔργον ἐκ πάντων ἀκολουθήσει. οὐδεὶς γάρ ἐςιν ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῇ τοῖς καλοῖς. εἰ οὖν μικροῖς ἂν γράμμασιν ἐλθὲ λέγουσιν ἐκπέμψοι, τάχιςα ὃν εἶχεν υἱὸν πρότερον ὑπήκοον, πάλιν ἐν ταύτῃ προθυμότατον ὄψεται. ἔρρωσο, σὺν πάσῃ ἐν θεῷ εὐτυχίᾳ, πανιερώτατε δέσποτα, πρὸς σύςασιν τῆς λογικῆς ποίμνης τοῦ κυρίου. κατὰ τὸ αφπδ' ἔτος ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, μαιμακτηριῶνος γ ἱςαμένου.

ΕΥ'λαβέςατε πρωτοπαπᾶ .... υἱὲ ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴησοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἕκαςον ὀφφίκιον ἔχοντα τὸ οἱονοῦν δεῖ τοῦτον σύμφωνα τῷ ὀφφικίῳ ἑαυτοῦ πράττειν ὡς ἂν εἴη δικαίως ἔχον τὸ ὀφφίκιον, καὶ σὲ πρωτοπαπᾶν ὄντα ταῖς τῷ πρωτοπαπᾷ καθήκουσι πράξεσι δεῖ ἐφαρμόζειν σεαυτὸν, ὅπως δοξάζηται μὲν ὁ θεὸς, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ κατερχομένη, τοῖς οἷς ἐδόθη ἢ δίδοται παρέχεται. ὠφελῆται δὲ ὁ βλέπων λαὸς τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα, καὶ τρίτον, καὶ σὺ αὐτὸς μάλιςα.

οὐ

οὐ γὰρ περὶ ἑαυτοῦ μόνον ἕκαστος μεριμνᾶν ὀφείλει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων σωτηρίας κήδεσθαι τὰ εἰς τοῦ ἑαυτοῦ δύναμιν φθάνοντα. ἔσο οὖν τύπος τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ λαοῦ, καθὸ καὶ ὑπερέχεις αὐτῶν τῷ ἀξιώματι. οὕτω δὲ ποιῶν, ἕξεις μὲν παρ' ἡμῶν τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν, παρὰ δὲ θεοῦ τὸν μισθόν, οὗ ἡ χάρις μετὰ σοῦ.

(1) Haec Epiſtola ſcripta eſt Proſopapae Corcyrenſi, qui Praeſul eſt Graecorum in ea Inſula degentium, ab Archiepiſcopo Philadelphiae, ni fallor, qui Graecis Venetiarum, & fortè etiam Corcyrae praeeſt.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας, σὺν τοῖς περὶ αὐτόν, μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων οὐτιδανὸς καὶ ἐλάχιστος, εὖ πράττειν,

ΕΙ' καὶ προέξιτες διὰ πάχους καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξαπίνης ἀπεσταλκάσοι τὸ οἰκεῖον δισύλλαβον ἐπιστολείδιον. μεθ' οὗ χάριν μικρᾶς ἐνθυμήσεως καὶ δέκα δέσμας ἀσπαράγγων τῇ τῆς ὥρας βραχύτητι πεπομφὼς ἔφθην· ἀλλ' οὖν καὶ αὖθις τῇ σῇ ἄκρα πεποιθὼς εὐνοικῇ καλοκαγαθίᾳ καὶ διαθέσει οὐ κατώκνησα κατὰ τὸ ἐνόν μοι σοι γράψαι, καὶ δηλῶσαι τὰ κατ' ἐ-

μὲ

μὲ οἷα καθέστηκε. καὶ πρῶτον μὲν ἴσθι, ἐλλογιμώτατε δέσποτα, ὅτι εἰ προειδὼς ἦν τὰ τούτου μῶρα, φημὶ δὲ καὶ τὸ σφῶν ἄστατον καὶ φιλόνικον καὶ ἐριστικὸν καὶ ἀσύμφωνον εἰς ὃ ὁσημέραι διατελοῦντες τυγχάνουσιν, οὐκ ἂν ἐνταυθοῖ ἀφικόμην. νῦν οὖν ἐπεὶ ταῦθ᾽ οὕτως γέγονεν, ἀνάγκη με ταῦτ᾽ ὑπενεγκεῖν, εἰ καὶ οὐκ ἀνεκτά. ἔγωγε δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀναστάσεως, εἰ βουλητὸν ἦν τῷ θεῷ, βούλομαι τῶν ὧδε ἀπᾶραι καὶ τὴν αὐτόθι παραγενέσθαι, καὶ τῆς σῆς ποθεινῆς καὶ ἐπεράστου θέας ἀπαπολαῦσαι. θεῷ δ᾽ εὔχομαι μόνον οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τὴν σὴν τιμίαν εἶναι δεδεγμένος ἐπιστολήν, δι᾽ ἧς ἔγνων ὅτι οὔπω ἀπειληφότες ἐστὲ τὰ ζητούμενα. κἀκ τούτου τεκμαίρομαι ὅτι καὶ αὐτὸς ἐγώ γε τὴν ἄλλως προσμένω τοῖς ὧδε, ἄχρι τοῦδε, τῶν πραγμάτων μηκέτι ἀπολειψομένων τὰ οἰκεῖα ἐξ ὧν ἐξώθησαν καὶ οἱ μέλεσιμοι περὶ τούτων καὶ μὴν μὰ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνας, τῆς σῆς μόνον λογιότητος ἐν εὐπραγίᾳ καὶ ὑγείᾳ τὸν βίον διατελούσης καὶ οὐχ ἡδύτερόν μοι καθέστηκεν ὡς ἡ τῶν δεσποτῶν μου καὶ φίλων διαγωγή τε καὶ πολιτεία ἐπὶ καλοῦ ἀχειργήρως καὶ πρεσβεῖον τοῖς πᾶσι διαφημίζεται. εἰσὶν ὁ ἐν μοναχοῖς κῦρ ἀρσένιος ὁ ποτὲ καὶ πέρυσι τῶν λατινικῶν μυστηρίων μεταλαβών, προσῆλθεν αἰτιῶν ἐξομολογήσασθαι καὶ μεταλαβεῖν τῶν μυστηρίων τῶν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ οὐ κατένευσα τούτῳ μὴ πρότερον τοῦτο ἀνενέγκας σοὶ τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ καὶ δεσπότῃ, ὃς δέ μοι προσ-

σέ-

σέθετο ὅτι ποτὲ τούτων ἐν ῥώμῃ μεταλαβόντι συνεχώρησας ἐπανήκοντι αὐτῷ ῥώμηθεν. καὶ οὐκ ἀπαξιῶν τοῦτον τῆς θείας δωρεᾶς ταυτησί. μὴ γένοιτο. ἀλλὰ δεδιὼς τὴν τῶν λατίνων διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν, καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου σχήματος ἐξωμοτικὸν ὁ αὐτὸς πέπραχεν ἑωρακὼς καὶ κείνας μὴ δεῖν ἐάσαι τοῦτο ἀνεκφώνητον τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, οὐχ ὑπῆξα τῷ τούτου αἰτήματι, ἐς τ' ἂν τὴν ἀπόκρισίν μοι ὅτι τάχιστα περὶ τούτου παρέξοις. ἀξιῶ κἀπὶ τούτοις εἰ ἡσυχίαν διάγεις γράψον μοι καὶ περὶ τοῦ ζωγράφου κυρίου γαβριήλου, οὗ προτερον ἕνεκα ἔφθην σοι γράψας, πῶς γλίχεται τὸν μοναστὴν ὑπεισελθεῖν βίον. μετὰ μέν τοι τῆς τοιαύτης καταναλώσεώς τε καὶ ὑποσχέσεως φημὶ δὲ τῆς συμπλασάσης μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω ἔτι δὲ περὶ τοῦ ἰωάννου μανδρινοῦ τοῦ συμπλεύσαντός μοι ἐνταῦθα, ἀντιβολῶ γράψειας τί γέγονε ἡ κατ' αὐτοῦ γραφὴ, εἰ ἐξαλείφθη τῆς δίκης καὶ τοῦ γραμματίου ἢ οὔ. πρὸς δὲ, ταῦτα ἔσω σοι ἐν μυστικῷ τρόπῳ καὶ ἀπορρήτῳ χαριτῶν με δέσποτα. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δέ μοι ἐρασμία καὶ θεοφίλη ψυχὴ ἐρρωμένη διαβιώης ἐς ἐπιμήκιστον χρόνου τῶν σοι καταθυμίων ἐπαπολαύουσα.

Ἐκ πόλας, θαργηλιῶνος ὀγδόῃ ἱσαμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας, ἀβλαβῶς καὶ προσηνῶς δοθείη.

Ἐς ἐνετίας.

Ἐγὼ

Τοῦ φιλαδελφείας κυρίου γαβριήλ.

ΕΓὼ μὲν ᾤμην σε, παναγιώτατε δέσποτα, καθ' ὑπερβολὴν ἀχθῆναι καὶ λυπηθῆναι, ἐφ' οἷς ἐκνομιώτατα προπιλακίσθην, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς σῆς δόξας. ἔτι δ' ὅσην πρὸς σὲ εὔνοιαν ἔχων διατελῶ, τοσαύτην παρὰ σοὶ εὑρεῖν με βοήθειαν ἐν τῇ νῦν μου ἐλαττώσι, τὸ μὲν ὡς τὸ σὸν φέρω πρόσωπον, ἐφ' ᾧ οἵτ' ἔπαινοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ οἱ ψόγοι τῶν πονηρῶν διαβαίνουσί πως ἀνδρῶν. τὸ δὲ, ὡς καὶ αὐτὸς ἀρχιερατικὴν, εἰ καὶ ἀναξίως περιτίθεμαι ἀξίωσιν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαίμοι ὡς τοὺς διχερεῖς καθ' ἡμῶν λόγους προβαλλομένους, ἐφ' οἷς διαπεπράχασιν ἀνυπευθύνους εἴασας, κἀν τῇ ἀγορᾷ ἐλευθέρως περιιέναι παξίδος, οὓς συνοδικῇ ἔδει ὑποβάλλειν καταρᾷ, τοῦτί γε οὐκ ἄκρας καρδίας ἔψαυσέ μου, καὶ εἰ μὲν ἰσότης εἶεν ἡ αὐτὴ ἐμοί τε κἀκείνοις, παναγιώτατε δέσποτα, εἰκότως γ' εὖ μάλα τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις εὔνοιαν ἔδει σε ἔχειν. εἰ δ' ἂν οὐδὲν ἴσον, ἄρχοντος γὰρ ἀρχομένου, καὶ τῶν ἐννόμως βιούντων, καὶ παρανόμως ἀνισότης δήπου καθέστηκεν, οὐ θέμις ἄρα τὸ τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις διάθεσιν ἔχειν, οὔτε μὲν γενέσθαι δ' αἴτιον, εἴ γε μοι ἐξῆν τοῦτο εἰπεῖν, τὸ τῶν ποιεῖν διαμαρτεῖν οἱ καθ' ἡμῶν ἐξεμέσαντες, λείπει.

(1) Haec Epiſtola ſcripta videtur *Ieremiae II.* Patri-

triarchae CP. vel anno MDLXXIX. quando primum de ſede deiectus eſt; vel anno circiter MDLXXXIV., quando iterum e recepto throno deturbatus fuit.

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

Τοῦ πρέσβεως τοῦ τῆς φραγγίας ἄρχοντος εἰς τὸν ἐνταυθὶ ναὸν εἰσελθόντος, παναγιωτάτε δέσποτα, καὶ τὴν ἡμετέραν θείαν μυσταγωγίαν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πάντα ὅπως τελεῖται ἀκριβῶς ἐθέλοντος ἰδεῖν, φιλοτίμως αὐτὸν προϋπαντήσαντες, οἷα εἰκός γε προσεδέχθημεν. φιλικῶς δὲ μετὰ τὴν τελετὴν ὑπὲρ τῆς μητέρος ἡμῶν, τῆς μεγάλης φημὶ ἐκκλησίας λαλήσαντες, ταύτην αὐτῷ γνώριμον ἐποιήσαμέν τε καὶ συνιστήσαμεν, δυναμένῳ ἡμῖν δοκοῦντι χεῖρα ταύτῃ ὀρέξαι, κυμαινομένῃ ὡς ἤδη τὰ πολλά, καὶ χειμαζομένῃ, καὶ αἰνότατα τῶν πώποτε πεπονθείᾳ. ὁ δὲ, πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους, εἴ γε δυνατὸν ἔφη, ὑπὲρ αὐτῆς ὑποστῆναι, καὶ συναρέσθαι αὐτῆς, καὶ βοηθῆσαι αὐτῇ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ὡς οἷόν τε πρός τε πολλῶν καθυπέσχετο, καὶ γραμμάτιόν τι τῶν ἡμετέρων τῇ σῇ προσκομίσαι παναγιότητι προσεξητήσατο. μεσίτην ὅ γε μοι δοκεῖ, τοῦτο θέλων τῆς πρὸς αὐτὴν διαθέσεως. δεχθείη τοίνυν αὐτὸν ἀσμένως οἷα ποιμὴν ἄριστος, καὶ τὰ τῆς φρονήσεως βάθη ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἔμφυτα ἔχων, καὶ φιλοφρόνως

νως

νως καθάπερ κοινὸς πατὴρ ἐνηγκαλήσοις, τῷ καιρῷ ἀκολουθῶν, ὧγε καὶ θεοὶ αὐτοὶ δουλεύειν ὡς ὁ λόγος, ἄντικρυς κατέμαθον.

(1) Haec quoque Epiſtola *Ieremiae II.* Patriarchae ſcripta videtur, circa eadem tempora, quibus ſuperior.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΚΑτασκοπόν μοι ἔδοξε, θεία μοι κεφαλὴ συμεὼν, ὅπως τὰ ἡμῶν ἔχει τῷ ἤδη πρὸς ἡμᾶς ἀφιξομένῳ πρέσβει δηλῶσαι σοι, καὶ λαβὴν τινα δοῦναι τῶν ὑμετέρων τὴν διοίκησιν ἁπάντων ἡμῖν γνωρίσης. προχειρεῖ γὰρ οὐδὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς γνωστὸν ἡμῖν γέγονεν οὔτ᾽ εἴδησιν τινα τούτων ἔχοντες διατελοῦμεν, καὶ ταῦτα νῦν ταύτης εἴπερποτε δεόμενοι καὶ ἐκτόπως ἀφικόμενοι. ἴσθι με τοίνυν σοῦ ἔχοντα καὶ μικρόν τι ἐπὶ τὴν φυσικὴν ἀσχολούμενον, καὶ τὴν τῶν λατίνων ἠρξάμενον γλῶτταν ἀσκεῖν, ὡς μᾶλλον τῶν ἁπάντων τοῦτόγε τοῖς ὀρθῶς φιλοσοφεῖν θέλουσι ξυμφέρον νομίσαι. διὰ θαύματος γὰρ ἔχων τὴν περὶ τὰς μεθόδους αὐτὰς αὐτῶν τάξιν, καὶ τήν τε τῶν ἀριστοτελικῶν ξυγγραμμάτων ἐπὶ τὸ κείμενον διαίρεσιν, ἀφ᾽ ὧν ῥαδίως, τόν τε σκοπὸν, καὶ τὴν αἰτίαν τούτους, καὶ τὴν συνεχίαν δυνατ᾽ αἴτις ἀμέσως διανυσεῖν, τὴν δὲ τοῦ βερνάρδου βίβλον

βλον σὺν τῇ ἑτέρα τῇ αὐγούςυ, μετὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς πλεύσαντες λήψειας ἀσμένως φίλων ἔκκειτε.

Τὴν πολὺ ἐξαίρουσαν ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ σε τὸ τοῦ ἀρχιερέως θεῖον χρῆμα, ἀσμένως ἐκομισάμην ἐπιςολήν σου, θεία μοι κεφαλὴ ἱππολυτε ἐν ᾗ τὸ πρὸς τὴν σοφίαν αὐτὴν ξόφιμον, καὶ τὸ ἐν λόγοις γλαφυρὸν, σύντομόν τε καὶ δυνατὸν, καὶ τὸ τῆς ἁρμονίας ἔναυλον. ἅμα δὲ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἄλλα ἥδυςα δὴ μάλα εἰδὼς, θαυμάζειν σε κατ' ἀξίαν, καὶ ἱκανῶς ἐγκωμιάζειν τοίντι ἐμαυτὸν πολὺ τοῦ δέοντος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου ἐκλείπειν προσεπέγνωμαι. μείζονος γὰρ κομιδῆς δεῖται δυνάμεως ἢ τῆς ἡμῶν, ὁ προαιρεθεὶς ἐπαινέσαισε τὸν ἐπὶ σοφίαν διαβεβοημένον. τοίνυν προσδεχθείοις τὴν ἐξ ἡμῶν ταύτην προιοῦσαν ῥανίδα, ὡς οἱ τῶν μεγίςων οἱ ποταμοὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ποσὸν τῶν ςαγόνων, καὶ οἱ μεγάλοι θησαυροὶ τοὺς ὀβολοὺς, ὃν δέ μοι συνιςᾶς νικόλαον, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς νόμιζε λήξειν, συνεπιλαβέσθαι αὐτῷ καὶ ἀντιποιῆσαι. καὶ εἴ γε δυνατὸν καὶ τοῦ πόνου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ μετέχειν ἡμᾶς, ἥκις' ἂν διαλιψαίμεθα. ἔῤῥωσο, ἡμῖν συγγινώσκων τοῖς πατριαρχικοῖς ἔθεσι μὴ ἐπαίρειν προαιρουμένοις, λάκωνες γὰρ ἐσμέν.

Μοῦνος ἄρα ζάθεος σοφὸς ἔξοχα ἔμμεν ἁπάντων

F Ἐν-

Ἔνθεα τῆς σοφίης εἶδε πειθοῖς θελξινόοιο.
Ῥυθμοὺς σοῖσιν ἐνὶ γράμμασι δ᾽ ἀρέμεναι.
Καὶ ῥήτωρ δεινὸς πᾶσί τε ὀψιγόνοις.

Τὰ περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀσχολουμένοις ϗ ἐς τὴν φυσικὴν οὐράνιον ὅσον ὁσημέραι φροντίζουσι.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ καὶ μὴ τὰ ἀριθμοῦ ἐπανακάμπτειν, ὁ φιλόσοφός φησι ἐλλογιμωτάτη μοι κεφαλή, ὅ, γε τοῖς πεπερασμένην νομίζουσι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν εἶναι, οὐ τὴν τυχοῦσαν αὐτοῖς προξενεῖ ζημίαν, ὅτι γε ὅλως τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπαναίνονται ἐνέργειαν, ἀλλ᾽ ἡμεῖς οἱ μὲν πέρας ταύτην ἔχειν ξανῶς ἐκκηρύττοντες ϗ τῷ τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ καὶ ἀκίνητα, ἀπειροδυνάμῳ ἰσχύει πειθόμενοι, ϗ τὸν τοῖς φυσικοῖς ἐντρυφῶντα χαίρειν εἰπόντας, τὴν πρὸς τὸ εἶναι, μᾶλλον δὲ τὴν πρὸς τὸ οὐκ εἶναι προσδοκῶμεν ἐπαναλήψεσθαι κίνησιν, ἥν περ ϗ σὲ αὐτὸν ἀξιοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος τὸν τὰ δεινὰ τῆς τύχης ἀπηντηκότα καὶ καθυπερβολὴν ἀνιαθέντα καὶ δειναῖς ἀλγήσεσι συγχεθέντα οἷόν τινα παραμυθείαν κεκτῆσθαι εἰς τὸ ἐπικουφίζειν τὰς ἐκ τῆς καρδίας συνεχεῖς ἀναφυομένας σοι ὀδύνας, καὶ τὰς ἀφορήτους λύπας, ἀλλ᾽ ὁ δαίμων σοι τῇ τῆς φιλτάτης στερήσει προξένησοι, ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπίμως τὰ τοῦ πλοῦ ἔχοντες, ἀμφοειδιόντι μέλιτος μεστὸν,

σὸν, καὶ τῶν μηδικῶν μήλων μικρόν τι μέρος, μνήμης ἕνεκα δεῖν ᾠήθημεν ἐπιστεῖλαί σοι· τῶν γὰρ ἐνταῦθα ἄλλων ἀγαθῶν οὐδὲν ἀπηλαύσαμεν, ἀλλὰ ταντάλειῳ πιεζόμεθα τιμῇ.

Ἡμῶν μνημόνευσον τῶν τὰ σὰ διὰ τιμῆς καὶ θαύματος ἄγειν ἢ ἔχειν διηνεκῶς μὴ παυόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ ἀνονόμως.

Τὴν ἔμπλεον σοφίας ἐπιστολήν σου, ἀσμένως ἐκομισάμην, ἀρχιερέων ἄριστε, ἐφ' ἣν νὴ αὐτὴν τὴν σοφίαν δὴ μάλα λελύπημαι, οὐκ ἴσης μοι χολῆς πάγε πάντ' ἄνδρα. ἰδοὺ γὰρ κρηπῶν ἑτοίμως ἔχω διαπλάσαι, ὅσα ἡμῖν τῆς σῆς ἕνεκα ὑγείας διὰ τῶν μεθοδικῶν σοι γε γραμμάτων ἐμφανίζεις, ἀλλ' ἴσθι μὲν ὡς πολλάκις ὡς λόγους τῷ μερκουριάλι ἐκείνῳ ἐλθόντες, καὶ ὅπως ἄρα δεῖ ἔχειν ἡμᾶς, καὶ τὸν δὴ πάντα χρόνον ἄπειρον, εἴ γε δυνατὸν ἀρρωστίας πυνθανόμενοι κεκτῆσθαι, οὐχ ἄν γε ἄλλως ἐκεῖνος ἀντέφησεν δεῖν κτεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ διαίτης χρησαίμεθα, πολὺ διαφερούσης τῆς γε νῦν κακοχύμου καὶ ἀνωφελοῦς ὑπαρχούσης. ἢ τῷ ἀτόμῳ τοῦ ἰ ταχινὸν, εἰ μὴ τῇ θείᾳ χάριτι φυλάττεσθαι, προσάγει τὴν κατάλυσιν. αὕτη τοίνυν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπόκρισις, πρὸς τὸ μὴ ἅπαντα ὑποβρύχιον, τοῖς τῶν νοσημάτων κύμασιν ἐθέλοντας ἔχειν. εἰ τοίνυν

τοῦ ἀτόμου, ὅγε τῇ πίστει ἐς τὸ αὐτὸ ἀνακάμψειν τῇ ἀποδείξει ἐστί, μόνα τὰ εἴδη, καὶ τὰ ἀριθμῷ ἕν, καὶ συνεχῆ τὴν χοντα, διαίτης ὑγιοῦς, καὶ τροφίμου ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ τῷ μὲν τύπων.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ καὶ μικρά γε σχολὴ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔνεστιν εὑρεῖν σπουδαιόν, ἄριστε νικόλαε, ὁπότε τῶν ὁσημέραι ἐκφυουσῶν ἡμῖν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων ἐννοιῶν, ὑφ' ὧν κἂν τοῖς ἡμᾶς φιλικῶς ἔχουσι, λακωνικῶς βουληθῆμεν γράψαι κωλυώμεθα. ἀλλ' ἄγε σου μεμνημένοι τουτὶ τὸ μικρὸν μὲν φέρον δὲ μεῖζον πόθον, προσεπιστεῖλαί σοι δέον ἐκρίναμεν, σημεῖον μέγα τῆς πρός σε ἡμῶν διαθέσεως, καὶ ἀνεξαλείπτου μνήμης, δεχθείοις δὲ αὐτὸ ἀσμένως, εἰ καὶ λόγων μοῖραν οὐκ ἐκτήμιον μεγάλην, καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ καλοῖς συγκαταλέξειας. σὺ δ' αὐτὸς τῷ τῶν μουσῶν θείῳ σηκῷ προσέρχεσθαι κατεπείγον, καὶ εἰ δυνατὸν ἀεὶ παρ' αὐτῷ μένειν μὴ κατόκνει, καὶ γὰρ σαυτὸν κατακοσμήσεις οὕτως ποῖον καὶ τοὺς φήσοντάς σε μακαρίους τε ὁμοῦ καὶ ἀειμνήστους, τοῖς ἅπασιν ἐμφανίσειας. ἔῤῥωσο, κυδονίηθεν αφπϛ' δικεμβρίου ιδ' σπουδαῖς.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΟΥ' μικρὸν λελύπημαι, θεία μοι κεφαλὴ θεοδώσιε, ἐς μηδοπωσοῦν ὄφλημα διαθέσεως, οὔτε φυσικοῦ, οὔτε ξενικὸν, οὔθ' αἰταιρικὸν, τῆς σῆς ἀπολαύσεως σεμνοπρεπείας, καὶ ταῦτα ἐφ' οἷς ἔναγχος ὑπὸ τοῦ ἀντιχρίστου σεραφὶμ, ὃν οἱ περὶ ἡμᾶς στεφανίτην ἀνὰ τὴν δυστυχίαν ἀνηγόρευσαν πόλιν, καὶ πνευματικὸν. φεῦ τῆς ζημίας, οἱ τὸ ἦθος ἐπίβουλοι καὶ μηδὲν ἴχνος χριστιανῶν ἑαυτοῖς ἐπιφέροντας, τοῖς πεπόσιν καὶ ἀχαΐδαις σοι προσίεσαν. ἆρα γε πρὸς θεοῦ ὑμεῖς ἧς τε οἱ τῶν πάλαι ἐκείνων ἀνδρῶν ἀπόγονοι; καὶ πῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων τοιούτων, καὶ καθαρμάτων κυριεύεσθαι καὶ διοικεῖσθαι ἀνέχεσθε; πῶς τὴν τῆς ἐκκλησίας σεμνοπρέπειαν, ὑπὸ ἀσήμου καὶ ἐν κακοῖς τὸν βίον διανύσαντος φέροντες ὁρᾶν διευθύνεσθαι; ἀναίσθητε παντὶ σθένει, παντὶ τρόπῳ, ἀπελάσατε τῆς μάνδρας τὸν λύκον, τὸν λυμεῶνα τῆς ποίμνης τὸν τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομον, τὸν ὃν ἡ κύπρος ἔναγχος ἀσμένως βιοῦντα ἔγνω, παπάβιον δὴ ἤδη οὐχ ἧττον ἐκείνης πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ δαιμονιῶντα διέγνω. τοίνυν ἄν σοι που σπινθὴρ φιλίας παραλέλειπται, δείξοις ἂν τοῦτό γε ἡμῖν περὶ πλείστου ποιοῦσι, καὶ αὐτοῦ ἐπιτυγχάνειν δαιμονίως ἐφιεμένοις.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι μὲν τῆς ἀληθείας ἥ τις ἐστὶν ὁ κύριος ὑπερασπίσας, καὶ ὅλῃ ψυχῇ ταύτην τοῖς ἅπασιν ἐφανέρωσας παντίπη δῆλον· ὅτι δέ γε κἀμοὶ τῷ ἀδίκως κατηγορηθέντι ὑπὲρ δὲ τῶν ἀπείρων μου ἁμαρτιῶν δικαίως τιμωρηθέντι, πρὸς δὲ καὶ τῷ γένει παντὶ τῷ ἡμετέρῳ ἐβοήθησας, καὶ ὡς ἄλλος τις ἥλιος τὴν ὁμίχλην τὴν ἐπ' αὐτὴν ἀνεγειρομένην, καὶ σχεδὸν μέλαινα ἐθέλουσαν πεποιηκέναι, διέλυσας, καὶ τοῖς τ' ἑσπερίοις ἅπασι, καὶ τοῖς ἐπέκεινα γαδείρων ἐμφανὴς γέγονε. τοίνυν ξύμπαντες ἡμεῖς εὐχαριστοῦμέν σοι, καὶ τὰς μεγίστας ὁμολογοῦμεν χάριτας, τῷ ὑπὲρ ἡμῶν συναλγήσαντι μὲν τῆς λύπης, συνηδομένα δὲ τῆς εὐφροσύνης, ἣν ἤδη ἀκήκοας, ἢ ὅσον οὔπω ἀκούεις ἐκεῖ. ὑγίαινε καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεσι μέμνησο τῶν τούτων παρὰ τῶν κροίσου χρηζόντων καὶ τὰ μάλιστα δεομένων πλούτου.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τίς κοινῇ δή γε ἀλγεῖ, παναγιώτατε δέσποτα, ἐπὶ τοῖς ἀφορήτως συμβεβηκόσι τῇ ἡμετέρᾳ μακρᾷ ἐκκλησίᾳ. τῇ τὰ ἔσχατα, οἴμοι, σχεδὸν πνεούσῃ, καὶ ἡμῖν ἅπασι τοῖς ὑπ' αὐτὴν οὔτε σηπόσι μέλεσι μείζονα τὴν ζημίαν καὶ τὴν πτῶσιν χαλεπὴν ἐπίμως ἔχεσ· προσενεγκεῖν, ἢ σὺν ἐμοὶ οὔπω καὶ μετ' ἐμὲ ἀντικρύς ἐστι καὶ γὰρ ἐγώ γε νὴ αὐτὴν τὴν Ἑλ-

άδα ἧς ϗ αὐτὸς λάξις εἰμὶ, ὐκ ἄνποτε παύσομαι ἄχθεσθαι, ϗ ὑπερβαλλόντως ἀνιᾶσθαι ἕως ἂν ταύτην ὁ τῶν ἁπάντων βασιλεὺς, ὅς ὐ μόνον τὴν αἰχμαλωτισθῆσαν φύσιν ϗ ταπεινωθεῖσαν ἐλυτρώσατο καὶ ἀνύψωσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτω τίμην ἀνήγαγε, ὑπεράνω τῶν δεινῶν γενέσθαι ταύτην, ϗ τῶν ἄκρων δυστυχιῶν ποιῆσας. ἣν οἶμαι ξὺν θεῷ τούτων ἁπάντων ταχέως ἀπαλλάξειν ϗ ὅλως ἐλευθερώσειν, διὰ τῆ θεασεσίε θεολήπτε, οὗ τὴν ἀρετὴν εἰκότως ἂν πωόντι αἰδὲς θεῖει ϗ οἱ θεοὶ, ἅσ' ὐ μόνον εὐθὺς ἑτοιμοτάτη ταύτη γε ϗ ἡμῖν ὁ πᾶσιν ὤφθη θεραπεία, ϗ τὴν λοιμωτάτην ὅσον τὰς μπατεσαονικηφορήτας φημὶ ὡς παλαιογλυκὺς ἰησὰς τῆ ναῆ, ἀπελάσας ἀπεσκοράκησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆ κυρίου πόθον ὐκ ἀσθενέστερον τῆ χρυσοῦ καθιςάναι ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ περὶ κυρίε πόθος ἀσθενέςερός ἐςιν ἡμῖν, ὅταν ὁ τῆ χρυσῆ δυνατώτερος καθέςηκε, τοίνυν ἡ σὴ πυναγιώτης δεχθείην ἀσμένως τεκμεῖρόντι τῆς πρὸς αὐτὴν ἀνεξαλείπτε με μνήμης, καὶ σημεῖον ταῖς ἄκραις δελικῆς ἀπειθείας, τῆς πρός σε τὸν δεσπότην με. εἰ δέ γε τὸ δῶρον ἀτελὲς, ἐξ ἀτελῆς μὲν πάντως ἡγῆ, ϗ τῇ ἐξολοςέρᾳ πάντων τῶν θηρίων πενίᾳ συνόντος, ἐλευθέρε δὲ, καὶ εἰδότος διδόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβανόντος ὅθεν δεῖ, εἴγε τῆτο τῆς ἀρετῆς ἴδιον, τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ εὖ πάσχειν κατὰ τὸν φιλόσοφον. ἔρρωσο, ἐξ ἐνετιῶν αφπς' ἀπριλλίου κς', δῆλος τῆς παναγιότητός σε

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ μέρος τι.

ΕΓὼ μὲν εἴπερ τις ἄλλος γράμμασι καὶ πράγμασι τὴν ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ ἐμφανίζειν ὑμῖν, ὅσον οὐράνιον ἐφίεμαι, πολὺ γὰρ μοι δοκεῖ δή που μεῖζον ἐς ἀδίκημα, καὶ ἥλικον ἁμάρτημα, τὸ μὴ διὰ μνήμης ἔχειν, οὓς ποθ' εὗρον, καὶ ὅσον οὔπω εὑρήσω, ἀνύποπτον εὔνοιαν ἔχοντας καὶ οὐτ' ἂ τοιαῦτα χαρίζεται τοῖς ἑταίροις .....πάντως μὲν ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπὸν κατὰ δημοσθένην. ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ φησι τοῦτο συμβαίνει, μάλιστα δὲ τῆς παρ' ἡμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσωπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστον, οἶμαι δὲ ὑμᾶς συγγνωκέναι μοι χειμερίοις ἐντυγχάνοντι ἀεί.

ΤΑ'ς μὲν ἐσχάτας ὑμῶν ὀδύνας καὶ ἀφορήτους ἀλγηδόνας, ἡ τῶν ἱερῶν σου γραμμάτων παρουσία διέλυσε, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ γὰρ οὐ μόνον ταῖς ἀλήκτοις ὀδύναις, ὁ ἀμόναχος σεραφὶμ, καὶ οἱ αὐτοῦ ὀπαδοὶ, ἡμῖν προσῳκηνόχασι κατεπιεζόμεθα, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῆς σῆς πανα- γιότητος, ὡς μὴ ὅλως γνῶντες ὅπως τὰ περὶ αὐτὴν ἔχει, καὶ οἵου τέλους τεύξεται, ὡς δ' ἐξαπίνης τὸν ἐμὸν καλῶς ἔχειν δεσπότην μεμαθηκὼς, καὶ χρηστὰς ἔχειν τὰς ἐπὶ κωνσταντίνου ἐλπίδας, οὐκ ἔτι συνεχόμεθα λύπαις, οὔτε ἄγιος ἡμῖν ἔνεστι. τὰ δὲ περὶ τὸν κύριον τὸν βεσιάριον, τὸν γαμαρὸν τοῦ λαμπροτάτου πρίγκιπος

βοι-

βοιβόδα, οὕτως ἔχει, παναγιώτατε δέσποτα. εἰ μὲν ὁ ῥηθεὶς ἡσυχῶς διάγειν ἐνταῦθα ἐθελήσειεν, καὶ ὡς τῶν πολλῶν εἰς διατρίβειν, μὴ δὲ πλούτῳ βρύθειν φαίνεσθαι τοῖς ἐν τέλει συγκαταλέγεσθαι, οἶμαι ξὺν θεῷ τὰ πάντα κατασκοπὸν αὐτῷ γενήσεται. εἰ δ' αὖ ἄλλως παρ' ἣ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐθελήσειεν βιῶσαι, οὐκ ἀτύχησεν, οἱ γὰρ ἐνταῦθα διοικεῖται τοὺς ὑποφόρον καὶ δουλείαν, τῇ ἐν κωνσταντινουπόλει τυράννου ὄντας, προσποιεῖσθαι φανερῶς καὶ λαμπρῶς δέχεσθαι οὐ βούλονται, τὸ παρανόμιον ἀποσκοποῦντες τοῦ ἄλλου φαλάγγιδος. τὸ συνάγειν γὰρ εἴωθεν ὅθεν οὐκ ἔσπειρε, καὶ ἁρπάζειν, ὅθεν οὐκ εἰσήνεγκε.

Ἀπὸ τῆς οὐγκροβλαχίας τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἱεροαγίου σου γράμματος, ὡς εὔφρανας ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα. τὸ μὲν τῷ μαθεῖν ὅπως τὰ περὶ τὴν θείαν σου καὶ μακαρίαν ψυχὴν διοικεῖται. καὶ τῷ μὴ παρορᾶν ἡμᾶς εὖ μάλα μεμαθηκότες. νῦν δ' ὡς ἐξαπίνης ἐπανήκειν σε πυθόμενοι ἐς κωνσταντίνου, ὡς λόγος, κατασκοπόν σοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν βέλτιον, τῇ οἰκουμένῃ, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ὑπερασπισταῖς, δείνυσθαι τὰ πάντα, τῇ διθυνέσῃ προνοίᾳ πιστεύεται, μεγάλας μὲν ταύτῃ χάριτας ὁμολογοῦμεν, καὶ ὁμολογεῖν οὐ παυσόμεθα. πῶς γὰρ οὔ; οἱ τοὺς ἀναιδεῖς, τοὺς μή τε τὰ ὄντα, μήτ' ἂν γενόμενα τολμῶντας λέγειν, καὶ

ἀναι-

ἀναισχύνται ποιεῖν. ἱερεμίᾳ τῷ πάνυ δίκην δώσουσιν ὡς εἰκὼς ἡγούμεθα, καὶ βεβαίαν παῤῥησίαν μὴ ἔχειν ὁμολογοῦμεν, τοὺς φθονεροὺς, καὶ τοὺς πρὸς πάντα χρηστὰ ἀντιπαττομένους, καὶ αἰσχύνην οὐκ ὀλίγην τῷ δυστυχεῖ ἡμῶν γένει παρισῶνται καὶ παριστήσωνται. ἀλλὰ τούτων μὲν τούτων ἅλις.

Τῷ πανιερωτάτῳ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφίας.

Δίκαιος ἂν εἴη, πανιερώτατε δέσποτα, δικαίως μέμψιν μεμφθῆναι, καὶ ἔνοχος πάσης ἀπρεποῦς ὑποπτευθείσης περὶ ἐμοῦ ὑποψίας εἶναι, εἰ γνοὺς ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὴ καταγνοὺς, μετὰ τρίτην ἡμέραν τῆς εἰς βιένναν ἀφίξεως, τῆς ἐκείνου, μὴ ἀνεχώρησα ξυνουσίας, ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον ἐξωκήλαντα γνοὺς, καὶ μηδεμίαν νουθεσίαν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ἐνεργοῦν ἔχουσαν, ἡμέρας δὲ τεσσαρεσκαίδεκα, μέχρι τῆς τιβιγγίας διάστημα ἔτι μετ᾽ αὐτοῦ δέον ὁδεῦσαι, παραιτησάμην τὸν ξυνοδοιπόρον, πῶς οὐκ ἀπελύθην ἐπὶ λοιμῶν καθέδρᾳ καθῆσθαι ἐγκλήματος. μένω τοίνυν ἐνταῦθα πανιερώτατε δέσποτα, τοιούτου πειρώμενος δαίμονος, οἷον εἴσῃ παρὼν τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀπέσταλκα πρωτοπάπᾳ, ὁ δὲ τὴν ἁπανταχῇ φέρουσαν ᾤχετο, ἀγρηδῶν πατριάρχης γραφόμενός τε καὶ ὀνομαζόμενος, ἀλλ᾽ ἐπὶ τούτοις μὲν

ἐγὼ

ἐγὼ ἠδικήθην οὐδὲν, πλὴν ὅτι τῆς προκειμένης ὁδοῦ μοι κεκώλυμαι. μένοις οὖν, πανιερώτατε δέσποτα, τηρῶν τὴν ὑπόσχεσιν ἐπ' ἐμῇ ψυχῇ εὐδαιμονίᾳ τὸν θεὸν ἱλεούμενος ἀλλὰ κἂν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς αἰὲν ἀναπεμπάζων οὐ λήγω, τί ὅτι κἀγὼ τῆς σῆς βοηθείας μετὰ πολλῶν ὅσον οὐκ ἀπολέλαυκα, οὐκ ἄλλῳ τῷ τούτου, ἀλλ' ἐμφύτῳ προσάπτω τὸ αἴτιον, ὅς ἅπερ ὡς ἐνόμιζον τῇ σῇ προσέρχεσθαι ἱερώτατε, διόπερ καὶ εἴλημαι ἀνάξιος τῆς παρὰ σοῦ παραμυθείας ἐπιτυχεῖν

ἀρ' ἀνάγκη μοι ἔθνεσιν ἀλλοδαποῖσιν ξυνδιαιτᾶσθαι εἰ τὴν σὴν εὔνοιαν, πανιερώτατε δέσποτα, εἶχον τὰ μάλα παραμυθουμένην, ἀλλ' οὖν καὶ αὖθις καθ' ἡδόνην μοι τοῦτ' ἔσαι, καίτοι μακρὰν που ἀποικισμαι ταύτης ἀπολαμβάνειν ἣν ἀποδέξηται τὸν ἱκέτην. ἐῤῥωμένην διατηρείη κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κορυφὴν, πανιερώτατε δέσποτα, ἡμῖν τὰ ἄριστα εὐχομένην. ἀπὸ βιέννας νοεμβρίου, ις' αφπθ'

μικρὸς δοῦλος λεόντιος ἱερομόναχος.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ ἡμετέρῳ κυρίῳ γαβριὴλ, ὁ ταπεινὸς χίου ἱππόλυτος, ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου

ΤΗ'ν μετὰ τῆς προσηκούσης δορυφορίας καὶ αἰδοῦς ἀνάῤῥυσιν, εἴτε παλινῳδὶ πισθεὶς τῆς σῆς ἐνδελεχοῦς μοι σεμνοπρεπειότητος, ὦ θεια

ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ἤσθην πῶς δοκεῖς μέχρι τούτου μοι τῷ ἐπεὶ χρηςέον, δι' ἃς ὑπολήψεις ματαίας καὶ ὑπονοίας, οἶδας ἡμεῖς δὲ παμφιλτάτου, τοσοῦτόν σε ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν, ἐπικαιρικῶν πραγμάτων, ἰδεῖν ἐπεξάπημεν, ὅσον οἱ ἐν πελάγει ἀλλήλου παραμειβόμενοι. πλὴν κἂν τὸ μεταξὺ διάςημα οὐκ ὀλίγον ἡμᾶς ἀπετείχισεν, ἀλλ' ἡ τῆς φιλίας διάθεσις, οὐκ ἀπ' ἀλλήλων διαςῆναι πεποίηκε, καὶ εἰ τὴν διὰ ςόματος ὁμιλίαν ἀπεκλείσθημεν, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ φωνῇ. οὐ γὰρ σιγῆσαι τὰ σὰ σὺν Θεῷ προτερήματα, ὁ θεσπέσιος φίλος δυνάμενος, καὶ ὅπερ φύσου ποιεῖν ἀμήχανος τοῦτο φιλία ἐπινοεῖν εὐμήχανον. καὶ ἔςιν ἰδεῖν ξένον θέαμα γινόμενον, τοῖς ὁρῶσί τε, καὶ ἀκούουσιν, ὃ γὰρ οὔτε δυνάςειμαι κατεπράξατο, οὔτε ἄλλη τὶς ἐπενοήσατο μέθοδος, τοῦτο φιλία καὶ ἐφελρεῖν ἠδύνατο καὶ ἐξεργάσασθαι. διὰ τοῦτο χρὴ ἡμᾶς ὁμόσε ταύτην, ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. ἃ γὰρ παρὰ τῶν ἄλλων ἀμήχανα ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀδύνατα, δυνατὰ μᾶλλον εὑρήσεις ἐν ταύτῃ ὡς καὶ τὰ ἀδύνατα δύνασθαι. ἐπεὶ καὶ σύνζοφος καὶ σύνδεσμος καθέςηκεν πάσης σοφίας καὶ φιλοσοφίας. αἳ διό ταῦτα οἴδασι, τὸ, μετρίας διαθέσθαι τὴν εὐταξίαν, καὶ εὐσχημοτάτου τὴν συμφορὰν, οἷον ἡμεῖς θαυμάσια ἐπεπόνθημεν εἰ καὶ ὁ Θεὸς οὐκ εἴασεν ἡμᾶς πειρασθεῖναι, παρ' ὃ οὐκ ἠδυνάμεθα. ἐρρωμένος μοι διαβιώης, ἐρρωμένος δὲ ἀλληλένδετος ἀρχιερέων κορωνὶς καὶ σοφῶν ἀκροθήνιον, ἐμοὶ

γὰρ κα-

ὦ κατὰ πάντα παραιδεσιμώτατε δέσποτα, καὶ καταξιῶ εἰ μὴ ἀπαξιῇς, μὴ λῆγε τοῦ γράφειν. ἴσθι γὰρ ὡς οὐκ ὀλίγης τίς παραμυθία, ἡμῖν τῆς πάντοθεν ἀπαρακλήτου ἐκ τῶν σῶν σοφωτάτων γραφῶν (τῶν ὡς ἄλλο κέρας ἀμαλθείας τό τε ὃ νῦν καὶ ἀεὶ ἐπιρρώννυε ἡμᾶς ταῖς πρὸς θεὸν διαπροσδέκτοις ἐντεύξεσιν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς πανιερωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις σοφωτάτοις τε καὶ λογιωτάτοις ἀρχιερεῦσι ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ φιλαδελφείας καὶ κυρίῳ μαξίμῳ κυθήρων τῷ μαργουνίῳ, ὁ ταπεινὸς ἱππόλυτος ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου.

ΤΡέχει μὲν πᾶς εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν ἐφ' οἷς καὶ χρήζει δεόμενος, οὐ γάρ ἐστιν ὅς τις οὐ δέεται. οὕτω γὰρ τὰ καθ' ἡμᾶς σαφῶς οἰκονομεῖ καὶ πλέκει ἡ πρόνοια, ἵνα πᾶς τις ἐξ ἑαυτοῦ μανθάνων, ὁποιόν ἐστι τὸ, δεέσθαι αὐτὸς ἐπ' ἄλλων καὶ ἄλλων δεόμενος, διέκτος εἴη τῷ δεομένῳ, ἐκ τῶν καθ' αὑτὸν τ' ἀλλότριον στοχαζόμενος, καὶ ἀρκεῖ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ἐᾶσθαι τὸν λόγον, νοήμασι καὶ οἰδήμασι λόγων καὶ ἀρχιερέων κανόσι, σταθμάσι, καὶ κορωνίσι λόγον ὑποσημαίνων συμβολικόν, νόει γάρ φησιν ὁ πίνδαρος, ἔνθεν φέρετε τὴν εἰκόνα ὑμεῖς θεσπεσιώτατοι, οἱ πολλῶν ὑπερέχοντες, καὶ εἰ καὶ πάντων εἴπω, οὐκ ἂν ἁμαρ-

Digitized by Google

τοῦ ἀτόμου, ὅγε τῇ πίσει ἐς τὸ αὐτὸ ἀνακάμψειν τῇ ἀποδείξει ἐστὶ, μονα τὰ εἴδη, καὶ τὰ ἀριθμῷ ἓν, καὶ συνεχῆ τὴν χοντα, διαίτης υγιοῦς, καὶ σοφίμου ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ τῷ μὲν τούτων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μικρά γε σχολὴ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔνεστιν εὑρεῖν σπουδαιὸν, ἄρισε νικόλαε, ὑπό τε τῶν ὁσημέραι ἐκφυουσῶν ἡμῖν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων ἐννοιῶν, ὑφ' ὧν κἂν τοῖς ἡμᾶς φιλικῶς ἔχουσι, λακωνικῶς βουληθῆμεν γράψαι κωλυώμεθα. ἀλλ' ἄγε σου μεμνημένοι τουτὶ τὸ μικρὸν μὲν φέρον δὲ μεῖζον πόθον, προσεπισεῖλαισοι δέον ἐκρίναμεν, σημεῖον μέγα τῆς πρός σε ἡμῶν διαθέσεως, καὶ ἀνεξαλείπτου μνήμης, δεχθείοις δὲ αὐτὸ ἀσμένως, εἰ καὶ λόγων μοῖραν οὐκ ἐκτήμιον μεγάλην, καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ καλοῖς συγκαταλέξειας. σὺ δ' αὐτὸς τῷ τῶν μουσῶν θείῳ σηκῷ προσέρχεσθαι κατεπίγον, καὶ εἰ δυνατὸν ἀεὶ παρ' αὐτῷ μένειν μὴ κατοκνεῖ, καὶ γὰρ σαυτὸν κατακοσμήσεις οὕτως ποῖον καὶ τοὺς φήσαντάς σε μακαρίους τε ὁμοῦ καὶ ἀειμνήστους, τοῖς ἅπασιν ἐμφανίσειας. ἔρρωσο, κυδονίηθεν αφπς' δικεμβρίου ιδ' σπουδαῖς.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ.

ΟΥ' μικρὸν λελύπημαι, θειάμοι κεφαλὴ Θεοδώσιε, ἐς μηδοπωσοῦν ὄφλημα διαθέσεως, οὔτε φυσικὸν, οὔτε ξενικὸν, οὔθ' αἱταιρικὸν, τῆς σῆς ἀπολαύσεως σεμνοπρεπείας, καὶ ταῦτα ἐφ' οἷς ἔναγχος ὑπὸ τοῦ ἀντιχρίστου σεραφὶμ, ὃν οἱ περὶ ἡμᾶς στεφανίτην ἀνὰ τὴν δυστυχίαν ἀνηγόρευσαν πόλιν, καὶ πνευματικὸν. φεῦ τῆς ζημίας, οἱ τὸ ἦθος ἐπίβουλοι καὶ μηδὲν ἴχνος χριστιανῶν ἑαυτοῖς ἐπιφέροντας, τοῖς πέποσιν καὶ ἀχαΐδαις σοι προΐεσαν. ἆρα γε πρὸς θεοῦ ὑμεῖς ἦς τε οἱ τῶν πάλαι ἐκείνων ἀνδρῶν ἀπόγονοι; καὶ πῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων τοιούτων, καὶ καθαρμάτων κυβερνᾶσθαι καὶ διοικεῖσθαι ἀνέχεσθε; πῶς τὴν τῆς ἐκκλησίας σεμνοπρέπειαν, ὑπὸ ἀσήμου καὶ ἐν κακοῖς τὸν βίον διανύσαντος φέροντες ὁρᾶν διιθύνεσθαι; ἀναίσθητε παντὶ σθένει, παντὶ τρόπῳ, ἀπελάσατε τῆς μάνδρας τὸν λύκον, τὸν λυμεῶνα τῆς ποίμνης, τὸν τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομον, τὸν ὃν ἡ κύπρος ἔναγχος ἀσμένως βιοῦντα ἔγνω, πατάβιον δὴ ἤδη οὐχ ἧττον ἐκείνης πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ δαιμονιῶντα διέγνω. τοίνυν ἄν σοι που σπινθὴρ φιλίας παραλέλειπται, δείξοις ἂν τοῦτό γε ἡμῖν περὶ πλείστου ποιοῦσι, καὶ αὐτοῦ ἐπιτυγχάνειν δαιμονίως ἐφιεμένοις.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι μὲν τῆς ἀληθείας ἤ τις ἐςὶν ὁ κύριος ὑπερασπίσας, καὶ ὅλῃ ψυχῇ ταύτην τοῖς ἅπασιν ἐμφανερώσας παντί που δῆλον· ὅτι δέ γε κἀμοὶ τῷ ἀδίκως κατηγορηθέντι ὑπὲρ δὲ τῶν ἀπείρων μου ἁμαρτιῶν δικαίως τιμωρηθέντι, πρὸς δὲ καὶ τῷ γένει παντὶ τῷ ἡμετέρῳ ἐβοήθησας, καὶ ὡς ἄλλος τις ἥλιος τὴν ὁμίχλην τὴν ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνεγειρομένην, καὶ σχεδὸν μέλαιναν ἐθέλουσαν πεποιηκέναι, διέλυσας, καὶ τοῖς τ᾽ ἑσπερίοις ἅπασι, καὶ τοῖς ἐπέκεινα γαδείρων ἐμφανὲς γέγονε. τοίνυν ξύμπαντες ἡμεῖς διαχαριστοῦμέν σοι, καὶ τὰς μεγίστας ὁμολογοῦμεν χάριτας, τῷ ὑπὲρ ἡμῶν συναλγήσαντι μὲν τῆς λύπης, συνηδομένῳ δὲ τῆς εὐφροσύνης, ἣν ἤδη ἀκήκοας, ἢ ὅσον οὔπω ἀκούεις· οὐκοῦν ὑγίαινε καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεσι μέμνησο τῶν τούτων παρὰ τῶν Κροίσου χρηζόντων καὶ τὰ μάλιστα δεομένων πλούτου.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τίς κοινῇ δή γε ἀλγεῖ, παναγιώτατε δέσποτα ἐπὶ τοῖς ἀφορήτως συμβεβηκόσι τῇ ἡμετέρᾳ μαξὶ ἐκκλησίᾳ. τῇ τὰ ἔσχατα, οἴμοι, σχεδὸν πνεούσῃ, καὶ ἡμῖν ἅπασι τοῖς ὑπ᾽ αὐτὴν οὔτε σηπόσι μέλεσι μείζονα τὴν ζημίαν καὶ τὴν πτῶσιν χαλεπὴν ἐπίμως ἔχειν προσενεγκεῖν, ἢ σὺν ἐμοὶ οὔπω καὶ μετ᾽ ἐμὲ ἀντικρύς ἐστι καὶ γὰρ ἐγώ γε νὴ αὐτὴν τὴν Τριάδα

ἀδαῆς καὶ αὐτὸς λάξις εἰμὶ, οὐκ ἄνποτε παύσομαι ἄχθεσθαι, καὶ ὑπερβαλλόντως ἀνιᾶσθαι ἕως ἂν ταύτην ὁ τῶν ἁπάντων βασιλεὺς, ὃς οὐ μόνον τὴν αἰχμαλωταθῆσαν φύσιν καὶ ταπεινωθεῖσαν ἐλυτρώσατο καὶ ἀνύψωσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτω τίμην ἀνήγαγε, ὑπεράνω τῶν δεινῶν γενέσθαι ταύτην, καὶ τῶν ἄκρων δυστυχιῶν ποιῆσας. ἣν οἶμαι ξὺν θεῷ τούτων ἁπάντων ταχέως ἀπαλλάξειν καὶ ὅλως ἐλευθερώσειν, διὰ τοῦ θεσπεσίου θεολήπτου, οὗ τὴν ἀρετὴν εἰκότως ἂν πωόντι αἰδὲς θεῖει καὶ οἱ θεοὶ, ἄσ' οὐ μόνον εὐθὺς ἑτοιμοτάτη ταύτη γε καὶ ἡμῖν ὁ πᾶσιν ὤφθη θεραπεία, καὶ τὴν λοιμωτάτην ὅσον τοὺς μπατεσαονικηφορήτας φημὶ ὡς παλαιογλυκὺς ἰησοῦς τοῦ ναοῦ, ἀπελάσας ἀπεσκοράκισεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ κυρίου πόθον οὐκ ἀσθενέστερον τοῦ χρυσοῦ καθιστάναι ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ περὶ κυρίου πόθος ἀσθενέστερός ἐστιν ἡμῖν, ὅταν ὁ τοῦ χρυσοῦ δυνατώτερος καθέστηκε, τοίνυν ἡ σὴ παναγιώτης δεχθείην ἀσμένως τεκμηριοῦντι τῆς πρὸς αὐτὴν ἀνεξαλείπτου μου μνήμης, καὶ σημεῖον ταῖς ἄκραις δουλικῆς ἀπειθείας, τῆς πρός σε τὸν δεσπότην μου. εἰ δέ γε τὸ δῶρον εὐτελὲς, ἐξ εὐτελοῦς μὲν πάντως ἡγοῦ, καὶ τῇ ἐξολοστέρᾳ πάντων τῶν θηρίων πενίᾳ συνόντος, ἐλευθέρου δὲ, καὶ εἰδότος διδόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβανόντος ὅθεν δεῖ, εἴ γε τοῦτο τῆς ἀρετῆς ἴδιον, τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ εὖ πάσχειν κατὰ τὸν φιλόσοφον. ἔρρωσο, ἐξ ἐνετιῶν αφπς' ἀπριλλίου κς', δοῦλος τῆς παναγιότητός σου

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ μέρος τι.

Ἐγὼ μὲν εἴπερ τις ἄλλος γράμμασι καὶ πράγμασι τὴν ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ ἐμφανίζειν ὑμῖν, ὅσον οὐράνιον ἐφίεμαι, πολὺ γάρ μοι δοκεῖ δή που μεῖζον ἐστ' ἀδίκημα, καὶ ἥλικον ἁμάρτημα, τὸ μὴ διὰ μνήμης ἔχειν, οὓς ποθ' εὗρον, καὶ ὅσον οὔπω εὑρήσω, ἀνύποπτον εὔνοιαν ἔχοντας καὶ οὔτ' ἃ τοιαῦτα χαρίζεται τοῖς ἑταίροις ...... πάντως μὲν ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπὸν κατὰ Δημοσθένην, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ φησι τοῦτο συμβαίνει, μάλιστα δὲ τῆς παρ' ἡμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσωπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστον, οἶμαι δὲ ὑμᾶς συγγνωκέναι μοι χειμερίοις ἐντυγχάνοντι ἀεί.

Τὰς μὲν ἐσχάτας ὑμῶν ὀδύνας καὶ ἀφορήτους ἀλγηδόνας, ἡ τῶν ἱερῶν σου γραμμάτων παρουσία διέλυσε, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ γὰρ οὐ μόνον ταῖς ἀλήκτοις ὀδύναις, ὁ ἀμόναχος σεραφὶμ, καὶ οἱ αὐτοῦ ὀπαδοὶ, ἡμῖν προσενηνόχασι κατεπιεζόμεθα, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῆς σῆς παναγιότητος, ὡς μὴ ὅλως γνῶντες ὅπως τὰ περὶ αὐτὴν ἔχει, καὶ οἵου τέλους τεύξεται, ὡς δ' ἐξαπίνης τὸν ἐμὸν καλῶς ἔχειν δεσπότην μεμαθηκὼς, καὶ χρηστὰς ἔχειν τὰς ἐπὶ κωνσταντίνου ἐλπίδας, οὐκ ἔτι συνεχόμεθα λύπαις, οὔτε ἄγιος ἡμῖν ἔνεστι. τὰ δὲ περὶ τὸν κύριον τὸν βεσσάριον, τὸν γαμβρὸν τοῦ λαμπροτάτου πίξου

βοι-

βοιβόδα, οὕτως ἔχει, παναγιώτατε δέσποτα. εἰ μὲν ὁ ῥηθεὶς ἡσυχῶς διάγειν ἐνταῦθα ἐθελήσειεν, καὶ ὡς τῶν πολλῶν εἰς διατρίβειν, μὴ δὲ πλούτῳ βρύθειν φαίνεσθαι τοῖς ἐν τέλει συγκαταλέγεσθαι, οἶμαι ξὺν θεῷ τὰ πάντα κατασκοπὸν αὐτῷ γενήσεται. εἰ δ' αὖ ἄλλως παρ' ἢ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐθέλησεν βιῶσαι, οὐκ ἐπιτύχησεν, οἱ γὰρ ἐνταῦθα διοικηταὶ τοὺς ὑποφόρον καὶ δουλείων, τοῦ ἐν κωνσταντινουπόλει τυράννου ὄντας, προσποιεῖσθαι φανερῶς καὶ λαμπρῶς δέχεσθαι οὐ βούλονται, τὸ παρανόμιον ἀποσκοποῦντες τοῦ ἄλλου φαλάριδος. τὸ συνάγειν γὰρ εἴωθεν ὅθεν οὐκ ἔσπειρε, καὶ ἁρπάζειν, ὅθεν οὐκ εἰσήνεγκε.

ΑΠὸ τῆς οὐγκροβλαχίας τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἱεροαγίου σου γράμματος, ὡς εὔφρανας ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα. τὸ μὲν τῷ μαθεῖν ὅπως τὰ περὶ τὴν θείαν σου καὶ μακαρίαν ψυχὴν διοικεῖται. καὶ τῷ μὴ παρορᾶν ἡμᾶς εὖ μάλα μεμαθηκότες. νῦν δ' ὡς ἐξαπίνης ἐπανήκειν σε πυθόμενοι ἐς κωνσταντίνου, ὡς λόγος, κατασκοπόν σοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν βέλτιον, τῇ οἰκουμένῃ, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ὑπερασπισταῖς, διήνυσθαι τὰ πάντα, τῇ διιθυνέσῃ προνοίᾳ πιστεύεται, μεγάλας μὲν ταύτῃ χάριτας ὁμολογοῦμεν, καὶ ὁμολογεῖν οὐ παυσόμεθα. πῶς γὰρ οὔ; οἳ τοὺς ἀναιδεῖς, τοὺς μή τε τὰ ὄντα, μήτ' ἂν γενόμενα τολμῶντας λέγειν, καὶ

ἀναι-

ἀναίσχυνται ποιεῖν. ἱερεμία τῷ πάνυ δίκην δώσουσιν ὡς εἰκὼς ἡγέμεθα, ἢ βεβαίαν παρρησίαν μὴ ἔχειν ὁμολογοῦμεν, τοὺς φθονερούς, καὶ τοὺς πρὸς πάντα χρυσᾶ ἀντιπαττομένους, καὶ αἰσχύνην οὐκ ὀλίγην τῷ δυστυχεῖ ἡμῶν γένει παρισῶνται καὶ παρισήσωνται. ἀλλὰ τούτων μὲν τούτων ἅλις.

Τῷ πανιερωτάτῳ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ φιλαδελφίας.

Δίκαιος ἂν εἴη, πανιερώτατε δέσποτα, δικαίως μέμψιν μεμφθῆναι, καὶ ἔνοχος πάσης ἀπρεποῦς ὑποπτευθείσης περὶ ἐμοῦ σοφίας εἶναι, εἰγνοὺς ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὴ καταγνοὺς, μετὰ ξίτην ἡμέραν τῆς εἰς βιένναν ἀφίξεως, τῆς ἐκείνου, μὴ ἀνεχώρησα ξυνουσίας, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον ἐξωικήλαντα γνοῦς, καὶ μηδεμίαν νουθεσίαν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἐνεργοῦν ἔχουσαν, ἡμέρας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα, μέχρι τῆς τιβιγγίας διάστημα ἔτι μετ' αὐτοῦ δέον ὁδεῦσαι, παραιτησάμην τὸν ξυνοδοιπόρον, πῶς οὐκ ἀπελύθην ἐπὶ λοιμῶν καθέδρα καθῆσθαι ἐγκλήματος. μένω τοίνυν ἐνταῦθα πανιερώτατε δέσποτα, τοιούτου πειρώμενος δαίμονος, οἷον εἴση παρὼν τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀπέσαλκα πρωτοπάπᾳ, ὁ δὲ τὴν ἀπαντάχῆ φέρουσαν ᾤχετο, ἀγρηδῶν παξιάρχης γραφόμενός τε καὶ ὀνομαζόμενος, ἀλλ' ἐπὶ τούτοις μοῦ

ἐγὼ

ἐγὼ ἠδικήθην οὐδὲν, πλὴν ὅτι τῆς προκειμένης ὁδοῦ μοι κεκώλυμαι. μένοις οὖν, πανιερώτατε δέσποτα, τηρῶν τὴν ὑπόσχεσιν ἐπ' ἐμῇ ψυχῇ εὐδαιμονίᾳ τὸν θεὸν ἱλεούμενος ἀλλὰ κἂν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς αἰὲν ἀναπεμπάζων οὐ λήγω, τί ὅτι κἀγὼ τῆς σῆς βοηθείας μετὰ πολλῶν ὅσον οὐκ ἀπολέλαυκα, οὐκ ἄλλῳ τῷ τούτου, ἀλλ' ἐμφύτῳ προσάπτω τὸ αἴτιον, ὅς ἅπερ ὡς ἐνόμιζον τῇ σῇ προσέρχεσθαι ἱερώτατε, διόπερ καὶ εἴλημαι ἀνάξιος τῆς παρὰ σοῦ παραμυθείας ἐπιτυχεῖν

ἀρ' ἀνάγκη μοι ἔθνεσιν ἀλλοδαποῖσιν ξυνδιαιτᾶσθαι εἰ τὴν σὴν εὔνοιαν, πανιερώτατε δέσποτα, εἶχον τἀμὰ παραμυθουμένην, ἀλλ' οὖν καὶ αὖθις καθ' ἡδονήν μοι τοῦτ' ἔσαι, καίτοι μακρὰν που ἀποίκισμαι ταύτης ὑπολαμβάνειν ἣν ἀποδέξηται τὸν ἱκέτην. ἐῤῥωμένην διατηρείη κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κορυφήν, πανιερώτατε δέσποτα, ἡμῖν τὰ ἄριστα εὐχομένην. ἀπὸ βιέννας νοεμβρίου, ιϛ' αφπθ'

μικρὸς δοῦλος λεόντιος ἱερομόναχος.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ ἡμετέρῳ κυρίῳ γαβριὴλ, ὁ ταπεινὸς χίου ἱππόλυτος, ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου

ΤΗ'ν μετὰ τῆς προσηκούσης δορυφορίας καὶ αἰδοῦς ἀνάῤῥυσιν, εἴτε παλινῳδὶ πισθεὶς τῆς σῆς ἐνδελεχοῦς μοι σεμνοπρεπειότητος,

ὦ θεια

ὦ θεῖα καὶ ἱερὰ κεφαλή, ἤσθην πῶς δοκεῖς μέ-
χρι τούτου μοι τῷ ἐπεὶ χρησέον, δι' ἃς ὑπολή-
ψεις ματαίας καὶ ὑπονοίας, οἶδας ἡμεῖς δὲ παμ-
φιλτάτου, τοσοῦτόν σε ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν, ἐπι-
καιρικῶν πραγμάτων, ἰδεῖν ἐπεξιάπημεν, ὅ-
σον οἱ ἐν πελάγει ἀλλήλου παραμειβόμενοι.
πλὴν κἂν τὸ μεταξὺ διάστημα οὐκ ὀλίγον ἡμᾶς
ἀπετείχισεν, ἀλλ' ἡ τῆς φιλίας διάθεσις, οὐκ
ἀπ' ἀλλήλων διαστῆναι πεποίηκε, καὶ εἰ τὴν δι-
ὰ στόματος ὁμιλίαν ἀπεκλείσθημεν, ἀλλὰ τῇ δι-
ανοίᾳ καὶ φωνῇ. οὐ γὰρ σιγῆσαι τὰ σὰ σὺν Θεῷ
προτερήματα, ὁ θεσπέσιος φίλος δυνάμενος,
καὶ ὅπερ φύσει ποιεῖν ἀμήχανος τοῦτο φιλία ἐπι-
νοεῖν εὐμήχανον. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ξένον θέαμα
γινόμενον, τοῖς ὁρῶσί τε, καὶ ἀκούουσιν, ὃ γὰρ
οὔτε δυνάστειμαι κατεπράξατο, οὔτε ἄλλη τίς ἐ-
πενοήσατο μέθοδος, τοῦτο φιλία καὶ ἐφευρεῖν ἠ-
δύνατο καὶ ἐξεργάσασθαι. διὰ τοῦτο χρὴ ἡμᾶς
ὁμόσε ταύτην, ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. ἃ γὰρ
παρὰ τῶν ἄλλων ἀμήχανα ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ
ἀδύνατα, δυνατὰ μᾶλλον εὑρήσεις ἐν ταύτῃ ὡς
καὶ τὰ ἀδύνατα δύνασθαι. ἐπεὶ καὶ σύνζοφος
καὶ σύνδεσμος καθέστηκεν πάσης σοφίας καὶ φι-
λοσοφίας. αἳ διό ταῦτα οἴδασι, τὸ, μετρίας
διαθέσθαι τὴν εὐταξίαν, καὶ εὐσχημοτάτου τὴν
συμφορὰν, οἷον ἡμεῖς θαυμάσια ἐπεπόνθημεν
εἰ καὶ ὁ Θεὸς οὐκ εἴασεν ἡμᾶς πειρασθεῖναι,
παρ' ὃ οὐκ ἠδυνάμεθα. ἐρρωμένος μοι διαβι-
ώης, ἐρρωμένος δὲ ἀλληλέν δετος ἀρ-
χιερέων κορωνὶς καὶ σοφῶν ἀκροθήνιον, ἐμοὶ

γὰρ κα-

ὦ κατὰ πάντα παραιδεσιμώτατε δέσποτα, καὶ καταξιῶ εἰ μὴ ἀπαξιῇς, μὴ λῆγε τοῦ γράφειν. ἴσθι γὰρ ὡς οὐκ ὀλίγης τις παραμυθία, ἡμῖν τῆς πάντοθεν ἀπαρακλήτου ἐκ τῶν σῶν σοφωτάτων γραφῶν (τῶν ὡς ἄλλο κέρας ἀμαλθείας τό τε ὦ νῦν καὶ ἀεὶ ἐπιῤῥώννυε ἡμᾶς ταῖς πρὸς θεὸν δι᾽ἀπροσδέκτοις ἐντεύξεσιν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς πανιερωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις σοφωτάτοις τε καὶ λογιωτάτοις ἀρχιερεῦσι ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ φιλαδελφείας καὶ κυρίῳ μαξίμῳ κυθήρων τῷ μαργουνίῳ, ὁ ταπεινὸς ἱππόλυτος ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου.

Τρέχει μὲν πᾶς εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν ἐφ᾽ οἷς καὶ χρήζει δεόμενος, οὐ γάρ ἐστιν ὅς τις οὐ δέεται. οὕτω γὰρ τὰ καθ᾽ ἡμᾶς σαφῶς οἰκονομεῖ καὶ πλέκει ἡ πρόνοια, ἵνα πᾶς τις ἐξ ἑαυτοῦ μανθάνων, ὁποιόν ἐστι τὸ, δεέσθαι αὐτὸς ἐπ᾽ ἄλλων καὶ ἄλλων δεόμενος, δεκτὸς εἴη τῷ δεομένῳ, ἐκ τῶν καθ᾽ αὐτὸν τ᾽ ἀλλότριον στοχαζόμενος, καὶ ἀρκεῖ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ἐᾶσθαι τὸν λόγον, νοήμασι καὶ οἰδήμασι λόγων καὶ ἀρχιερέων κανόσι, σταθμασι, καὶ κορωνίσι λόγον ὑποσημαίνων συμβολικόν, νόει γάρ φησιν ὁ πίνδαρος, ἔνθεν φέρετε τὴν εἰκόνα ὑμεῖς θεσπεσιώτατοι, οἱ πολλῶν ὑπερέχοντες, καὶ εἰ καὶ πάντων εἴπω, οὐκ ἂν ἁμαρ-

μαρτάνω, κατάγε τὴν ἀξίαν, καὶ ἐντελέχιαν τῆς σοφίας ποσότητάτε, κὶ ποιότητα τῆς ὑψηλοτάτης φιλοσοφίας, καὶ χρήζουσιν ἡμῖν ἐνταῦθα, βοήθειοιτ᾽ ἐκ τῶν αὐτόθι. οἶμαι δ᾽ ὅτι ἡ πρός με βοήθεια, καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν σεμνοπρεπειότητα διαβήσεται, καὶ ἄλλως, ἵν᾽ ὃ ἂν, καὶ αὐτοὶ χρήζηται οὐκ ἀποτυχοῦντες τῶ δέεσθαι. ᾧ γὰρ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμετρεῖσθαι παρὰ θεοῦ διδασκόμεθα, χρῆσθαι τοιγαροῦν ἐν καιρῷ τῷ ἐν δέοντι ὑπὲρ ἀδελφοῦ τῇ δυνάμει κατὰ τὴν βέλησιν, ὡς ἂν δυναμοδύναμις ἡ δύναμις γένοιτο, ὡς ἀριθμητικὸς ἀνὴρ ἰσχυρίσαιτο. ὁ γὰρ τὸν τετράγωνον ἀριθμὸν καθ᾽ ἑαυτὸν πολλαπλασιάζων, ποιεῖν τὴν δυναμοδύναμιν.

Ἔρρωσθέμοι καὶ διβιώοιτε, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, εἰ μὴ ἀπαξιῆτε αἰδεσιμώτατοι καὶ αὐθέντες καὶ δέσποται πανιερώτατοι, χαριζόμενοί μοι, κὶ ὡς ἐγὼ θέλω, θέλω δὲ ὡς αὐτὸς ἐπ᾽ ἐμαυτῶν, ζωὴν ἢ ὑμῖν καὶ τὴν κατὰ κόσμον διέπειαν πάλαι προσεπηυξάμην. τὸν ἡμέτερον ἀνεψιὸν νικόλεων τὸν ἀνδρειόπυλον συνίστημι ὑμῖν ὡς ἐμαυτὸν, τὸν οὐτιδανὸν ἐν χριστῷ ἀδελφὸν ἡμῶν. πάντες οἱ ἡμέτεροι δὲ ἡμῶν πάμπολλα προσαγορεύουσι τὴν ἡμετέραν τελειότητα, καὶ γονυκλιτῶ τὰς τὸ δεσποτικὸν σῶμα αἰροῦσας πανδουλαβῶς κατασπάζονται.

Μεμακτηριῶνος, δέκα ἐπὶ τρισὶ φθίνοντος.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἁγιωτάτης μητροπολίτῃ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ χαρτοφύλαξ αὔξησιν θείου πνεύματος.

Οὐ παύεται ἡ κακία τοὺς ἑαυτῆς ὑπουργοὺς κατὰ τῶν τὴν ἀρετὴν μετιόντων διερεθίζουσα πᾶσι τρόποις κακώσειν τούτους καὶ ἣν ἔχουσι πρὸς πάντας ἀγαθὴν ὑπόληψιν σμικρύναι μηχανομένη, οὐ φέρουσα τούτους δι᾽ ἀρετὴν εἰς ὕψος ὄντας ὁρᾶν, εἰς ὅπερ αὐτῇ διὰ πονηρίαν ἀναβῆναι οὐ δυνατόν. τοιοῦτόν τι περὶ σὲ τὴν τιμιωτάτην μοι κεφαλὴν ἔναγχος συμβεβηκέναι πυθόμενος καὶ λελύπημαι σφόδρα καὶ ἥσθην τὰ μέγιστα, τὸ μὲν, τὴν τῶν διαβαλλόντων ὀδυρόμενος ἀπώλειαν, τὸ δὲ, σὲ τὸν διαβληθέντα λαμπρότερον τανῦν ἢ πρότερον ἀναφανῆναι μεμαθηκὼς, ὥστε ἐξεῖναί μοι λέγειν ἀπεναντίας τῷ σοφῷ σολομῶντι, ὅτι συκοφαντία ἄνδρα οὐχὶ ταπεινοῖ, ὡς αὐτὸς διακελεύεται, ἀλλ᾽ ἀνυψοῖ, ὡς ἐπὶ σοὶ γεγονὸς τεθεώρηται. χαίρω τοιγαροῦν καὶ συγχαίρω σοι, πανιερώτατε δέσποτα, τῆς τοιαύτης κατὰ σοῦ τό γε νῦν ἔχον σκευωρηθείσης διαβολῆς παρὰ τῶν μὴ φοβουμένων τὸν κύριον ἀνωτέρῳ φανέντι. πῶς γὰρ οὔ; τὴν σὴν τιμὴν κοινὴν εἶναι παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν τοῦ ποτὲ μὲν περιφανεστάτου, τανῦν δὲ καὶ λίαν δυστυχεστάτου τυγχάνοντος λογιζόμενος τὴν σὴν λέγω, τοῦ μόνου σχεδὸν ὑπολειφθέντος ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις σπινθῆρος τῆς ἀρετῆς, καὶ οἱ-

οἱονεὶ ζωτικῆς δυνάμεως τοῦ ἀπονεκρωθέντος τοῦ σώματος ἡμῶν τῶν ἑλλήνων. εἴης τοίνυν διηνεκῶς ψυχῇ τε καὶ σώματι, πάτερ μου πανιερώτατε, εἴς τε καλλωπισμὸν καὶ κόσμον τοῦ ἡμετέρου γένους, καὶ καταρτισμὸν τούτου καὶ πρὸς οὐρανοὺς χειραγωγίαν διὰ τῶν πνευματικῶν ὑποθημῶν τε καὶ παραινέσεων, μᾶλλον δὲ διὰ τῶν ἐν σοὶ ὡς ἐν παραδείγματι θεωρουμένων ἀνεξαλείπτων τῆς ψυχῆς σπουδαίων ἕξεων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῶν κατ᾽ ἐμὲ. εἰ περὶ τούτων τὶς λόγος παρὰ τῇ σῇ ἁγιωτάτῃ, γινωσκέτω σου ἡ ἀρχιερωσύνη, ὡς ἤδη σὺν θεῷ ἰθὺ ῥώμης πλέομεν καὶ ἄλλων ἕνεκα ὑποθέσεων, ὡς παρὰ τῶν ἡμετέρων πᾶσι καταλεπτότερον, καὶ πρὸς ταύταις, ἄλλης τινὸς ἀναγκαιοτέρας, ἣν ἡ πάντα κυκῶσα καὶ συγχέουσα κακία διεπράξατο. διεβέβλητο γὰρ ὁ πάντα καλὸς κἀγαθὸς κύριος νικόλαος ὁ γερμάνης παρά τινων πονηρῶν καὶ μισοκάλων ἀνθρώπων, ὡς αὐτὸς εἴη καθηγεμὼν καὶ προδότης τοῖς μεμιασμένοις ἀγαρηνοῖς τῆς λήψεως πειρατικῆς τινος νηὸς τοῦ μεγάλου μαγίστρου τῆς νήσου μελίτης, ὥστε κατ᾽ αὐτοῦ κινηθέντα τὸν ῥηθέντα μάγιστρον εἰς τοσαύτην μεγίστην καὶ ἀνυπέρβλητον ὀργὴν, ἀποφήνασθαι μεγίστην ἄξιον ἔσεσθαι δωρεῶν τὸν ὑπεξαγαγόντα τοῦτον τῆς παρούσης ζωῆς, οὐ τὸ μὲν ἕτερον τῶν ὄντων κατὰ τὸν μακεδόνα τοῖς διαβάλλουσι παρασχόντα, τὸ δὲ φυλάξαντα τῷ διαβαλλομένῳ, ἀλλ᾽ ἄμφω ταῦτα τοῖς διαβάλλειν ἐθέλουσιν ἀκέραια.

πα-

παραχωρήσαντα. τούτου τοίνυν ἕνεκα ἀξιοῦμέν σου τὴν πανιερότητα ἐνδείξασθαι τὴν πρὸς πάντας εἰθισμένην σου καλοκἀγαθίαν καὶ εὔνοιαν πρὸς τὸν διαληφθέντα κύριον νικόλαον, συνιστῶσαν τοῦτον τῇ ἐκλαμπροτάτῃ γερουσίᾳ τῶν ἐνετῶν ἄνδρα χριστιανικώτατον καὶ εὐσεβέστατον καὶ τὰ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς πιστότατον ὁμοῦ καὶ εὐνοικώτατον, αἰτήσασάντε γράμμα παρ' αὐτῶν δηλοῦν τὴν ἣν ἐνεδείξατο πρὸς αὐτοὺς τῷ τῆς μάχης καιρῷ εὔνοιάν τε καὶ προαίρεσιν ἀγαθὴν διάτε σιτηρεσίου ὅτι πλείστων κομιζομένων παρ' αὐτοῦ δι' ὁλκαδίου ἰδίων ἐς κρήτην, καὶ ἄλλων ἀγγελιῶν ἀναγκαιοτάτου εἰς προφυλακὴν τοῖς πιστοῖς, ὡς ἐπίσταται καλῶς ὁ γαληνότατος πρίγκηψ, καὶ οἱ πλείους τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐτοῦ γερουσίας, ὅ, τε ἐκλαμπρώτατος κύριος ἰάκωβος ὁ φωσχαρίνης, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος λουκᾶς ὁ μικέλης. περὶ οὖν τούτων ὡς ἐκ προσώπου ἰδίου τοῦ ῥηθέντος κυρίου νικολάου ἐπιστέλλω σοι, δέσποτά μου πανιερώτατε, σὺ δὲ ὡς νουνεχής τε καὶ περὶ ταῦτα πρακτικώτερον ἔχων, οἰκονόμησον τὸ βέλτιον, ὥστε ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχων διατελεῖς εὔνοιαν καὶ ἐν χριστῷ φιλίαν καθαρητέραν ἀναδεῖξαι διὰ ταύτης σου τῆς συνδρομῆς, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκλαμπροτάτην γερουσίαν τῶν ἐνετῶν τούτου συστάσεως. ἔρρωσο, δέσποτά μου πανιερώτατε, μεμνημένοι καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν ἱεραῖς σου ἐντεύξεσιν.

Τὰ γράμματα ἀποσταλθήτησαν ἐς ῥώμην εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον καρδυνάλιν μουντάλτον ἐ-

πίζοπον τῆς καθ' ἡμᾶς σεβασμίας μονῆς. ἀπὸ ζάρας, ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ γεννήσεως, αφπθ' ἐν μηνὶ ἰουνίου α'

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ παναγιωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, εὐπράττειν.

Καί περ μέχρι θανάτου διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἐκινδυνεύσαμεν, δέσποτα ἅγιε, λοιπὸν δόξα τῷ θεῷ τῷ παιδεύοντι καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους αὖθις ἀναδεξαμένῳ δι' εὐχῶν σου ἁγίων, εἰ μὲν γὰρ ἀριθμῆσαι θέλω τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ, ἐπίλειποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, τοίνυν τὸ μὲν τμῆμα τῆς ἐξευωνύμου χειρὸς ὡς οἶδας, ἄχρι τοῦ νῦν καιριώτερόν ἐστιν. καὶ γὰρ τὸ ὀστοῦν τῆς σιδερωσίας κεχωρισμένον ἦ, καὶ ἐς ἀεὶ πιέζουσί με οἱ πόνοι καὶ ἀναθαρρεῖν οὐκ ἐῶσιν, μόνον αἱ παναγίαι σου εὐχαὶ γένοιντο ἀλεξιτήριαι. περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἐπισκοπῆς οὕτως ἔχουσιν. τινὲς πρέσβεις τῶν κεφαλληνίων ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν, ὅρμησαν καθ' ἡμῶν, φάσκοντες πρῶτον, ὅτι χρόνου πολλοῦ παρεληλυθότος, καὶ οὐδεὶς ποτε τῶν ἐπισκόπων τῆς κυθηρίας παρεγένετο, εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. δεύτερον μηδενὶ τῶν κληρικῶν δεῖ με καὶ ἔξεστι χειροτονεῖν, καὶ ἄμφω ἐκ πάλαι φασὶν ἔλαβον δι' αὐθεντικοῦ προστάγματος, καὶ ταῦτα οὐχ οἷόν τε ὡς ἔχειν, τοῦθ' ἕνεκεν κωλύουσιν ἡμᾶς ἀπιέναι εἰς τὸν θρόνον, ὃν

τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ μέσου τῆς σῆς πανιερώτητός μοι ἐδωρήσατο, περὶ ὧν τις τῶν χριστιανῶν ἐνόμισέ ποτε τοιοῦτον παρανομώτατον ἐπιχείρημα, ὅτι εἷς ἐπίσκοπος κρατεῖν καὶ ἐξουσιάζειν θρόνῳ τεσσάρου καὶ παρενορίας, κεφαληνίας, ζακύνθου, κυθηρίας, καὶ κρήτης, ὅπερ ἐστὶν ἔξω τῶν κανόνων τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, λοιπὸν τίνα ἂν δίκην ἀξίαν κομίσαιτο, ὧν εἰς ἡμᾶς εἰργάσατο καὶ ποιεῖ, ὅμως ἀνατίθειμι τὰ πάντα θεῷ, τῷ παντεπόπτῃ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἀνδρὶ, καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ ὑπερτίμῳ εὐτελὴς ἱερομόναχος ἰωάσαφ ὁ δορυανὸς εὐπράττειν.

Ἡδέως νὴ τὸν φίλιον, φίλτατε, ναὶ δεξαίμην ἂν σὸν γράμμα δι' ἀμφότερα, ὅτι καλὸν, καὶ ὅτι παρά σου, ἀπὸ δὲ τῆς χαρᾶς ταύτης ἀπεστερήθην, ἰδοὺ πέμπω ἐγὼ τὸ γράμμα τουτί. εἰ δ' ἀνειμένως ἔχω καὶ ἀφελῶς, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀρέσκοιτό τις τῶν σοφωτέρων ὁρῶν, (πόῤῥω δὲ εἰρωνίας ὁ λόγος) μή μοι τῷ ἀχρείῳ ἀχθηθῇ, ὦ σοφώτατε ἄνερ. οἶδα γὰρ καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς τὸ γράφειν ἀσθένειαν, οἶδα καὶ τὴν σὴν εὐφύιαν καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ οὕτω πέπομφα τὸ γράμμα, μηδὲν ἀναβαλλόμενος. τίνι θαῤῥήσας τῷ τοῦ δεξαμένου τρόπῳ, πε-

φυ-

φυκότος μὲν, εἴ τι καλῶς εἴργασθαι, οὐκ ἀπο-
στερεῖν ἐπαίνων. εἰωθότος δὲ καὶ τοῖς ὡς ἑτέρως
ἔχουσιν, ἐπάγειν μὲν κατὰ δύναμιν τὴν διόρ-
θωσιν, κατηγορεῖν δὲ καὶ φανερῶν πρὸς οὐδέ-
να τὴν ἁμαρτίαν, ἰατροὺς ἐν τούτῳ ζηλοῦντος τοὺς
περὶ τὰ τῶν ψυχῶν ἄκη θεραπεύοντας, ἀλλ'
οὐ τοὺς ὑλικοὺς τούτους καὶ περὶ τὰ σώματα στρεφο-
μένους, οἳ κἂν τὸ βραχύτατον νοσημάτων ἢ
τραυμάτων τύχωσι καταδήσαντες ἢ θεραπεύ-
σαντες, ἐμπομπεύουσι τῷ πράγματι καὶ πάσαις
ἀκοαῖς ἐνοχλοῦσι, τὴν περὶ θεραπείαν δεινότη-
τα διηγούμενοι, ἀλλ' ἰδοὺ πέπομφα τὸ γράμμα
τοῦτο πρὸς τὴν σὴν σεμνοπρέπειαν, πέπομ-
φα δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κατὰ θεὸν
ἀγάπης τυραννηθείς. τετυράννημαι δὲ οὐκ
ἄκων, ἀλλ' ἑκουσίως, ὡς συμβαίνειν ἐν-
τεῦθεν καὶ αἴνιγμα εἶναι, καὶ λέγεσθαι τὴν ἐ-
πιστολὴν ταύτην ἑκουσιοακούσιον, ἀλλὰ δέδοικα,
μὴ πταίσματά τινα ξυνῶσι τῷ γράμματι τού-
τῳ. τὸ δὲ καινὸν, εἰ πταῖσαι συνέβη μοι εἴτε
τῷ ἐπιλελῆσθαι, εἴτε τῷ ἀπροσεκτῆσαι, εἴτε
τῷ τι παθεῖν ἕτερον, οἷς εἰκὸς ἐστὶ πάσχειν
ἀνθρώπους ὄντας ἡμᾶς. ἀλλ' ὥσπερ ἐγὼ, τὸ
μὸν μέρος, θεσμὸν φιλίας πεπλήρωκα κατὰ
δύναμιν. οὐ γάρ μοι ἔξεστι τοῖς ἀριστοτελι-
κοῖς ἐγκύπτειν λαβυρίνθοις. ἄλλων γὰρ ἄλ-
λων, ἢ τῶν ἐμῶν ἐπαίνων ἐδέησε πρὸς τὸ σὲ
ἐπαινεῖν, οὕτω καὶ σὺ, τίμιε πατὲρ, τὸ σὸν ἐκ-
πληρῶν φάνηθι, καὶ ἀμοιβαίοις ἡμᾶς καθιλά-
ρινον σοῖς γράμμασι. καὶ τὸ χαρίῃ τὰ μέγιστα

ὅτι

ὅτι εἴπερ μοι τὰ χροῖσε προσέπεμψας τάλαντα, οὐκ ἂν ὅτως ἀσμενέσιον εἶδον ὀφθαλμοῖς, ὡς σὰ γράμματα. πλῶτον ὄντως σὲ, πανιερώτατε πάτερ, ὑπερπλησθεὶς. ὁ τὸν ρόυσὸν ἢ ἐπίκηρον, ὁ τὸν φιλῶλον ἢ φιλόσαρκον, ἀλλὰ πλῶτον ἀληθῆ, διʼ οὗ τὰς πιςὰς ἐπιδὲς τῇ μελισαγείσου γλώττῃ, διʼ οὗ ἡδονὴν ἐνοικίζεις τοσαύτην τοῖς τῶν σῶν λόγων ἀκούεσιν, ὅσον ὁδὲ αἱ σειρῆνες ἐκεῖναι τοῖς πλέεσι ξυγγενέθαισοι διʼαὖθις καὶ ξυζῆσαι σὲ σὺν ἡμῖν τοῖς σοῖς τέκνοις, οὐ πρὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸς θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ῥαδίως τελεσφορῶντος, ἀλλὰ δίωκε καὶ σὺ τίμιε πατὴρ, ἢ πράττε ἣν βούλῃ ὁποῖόν σοι ἐςὶν αἱρεμένῳ, ἢ αὖθις μὴ δίωκε, εἰ τῦτο νικῶ παρά σοι. ὡς ἡμεῖς γε καταδεξόμεθα μάλα ἀσμένως τὴν παρὰ σῦ ψῆφον, ὁποῖα ποτʼ ἂν ᾖ πλὴν ὅπως ὅπερ ἐπὶ τοῖς παροῦσι ποιῆσαι κρινεῖς, ἔχειν καὶ ἄλλοι συνεπαινεῖν. καὶ περὶ μὲν τέτων ἅλις. ἀγαπώης δὲ ἡμᾶς οὔπω τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὦ θεία ἢ ἱερὰ κεφαλὴ, μεταβάλων σαυτὸν τῆσδε τῆς διαθέσεως ὑπʼ οὐδενὸς μηδέ ποτε, ἀλλʼ ὁ αὐτὸς μένων, λέγε τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνον εἰπόντα τὸ, ἐγὼ ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἀλλʼ ἐφάπτοι τόσον τῆς ψυχῆς κύριος ἐπὶ τὴν εὐθυτάτην σε διὰ παντὸς τῶν ἑαυτῦ δικαιωμάτων ἰθύνων ὁδὸν, ἐν ᾗ καὶ τοῖς πορευομένοις, ὡς ὁ μέγας λέγει δαβὶδ, τὸ ἑαυτῦ σωτήριον δείκνυσι. ταῦτα εὔχομαι, ταῦτα καὶ ἐκπληροίη θεὸς, καὶ παρέξοισοι ὅσα εἰς ἁγιασμὸν ἢ θέωσιν τῆς σῆς

 ψυ-

ψυχῆς, καὶ ὅσα εἰς ὑγείαν τοῦ σκήνους καὶ εὐεξίαν, ὡς γένεσθαι, λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ἀρεταῖς, τῶν παρὰ πᾶσι ᾀδομένων γενναίων ἀνδρῶν ὁμόζυγόν τε καὶ ὁμότιμον. Ἔρρωσο. ἀπὸ τῆς κρήτης βοηδρομιῶνος τετάρτῃ φθίνοντος, καὶ τὸ ᾳφπθʹ ἔτος τῆς ἐνσάρκου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας.

Γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφείας.

ΤΟ' μὲν διαβάλλειν ἀπὸ τοῦ κακῶς ποιεῖν, δαιμονίου τῷ ὄντι ἐστὶ θεσμῶν καὶ ἔχθρας ξυφὴ καὶ μίσους ὑπέκκαυμα. τὸ δὲ διαβάλλεσθαι ἀπὸ τοῦ καλῶς ποιεῖν καὶ εὐεργετεῖν, κυρίου ἐστὶ ἐπίταγμα τοῦ σωτῆρος, οὕτω τοίνυν κἀμοὶ συνέβη, παναγιώτατε δέσποτα, τῷ πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τῷ τῆς κυθηρίας δὲ ἵν᾽ οὕτως εἴπω ἐπισκόπῳ εὐεργετήσαντι καὶ ἐπικουρήσαντι, ὃς ἐφ᾽ οἷς νῦν ἔδει ἀνταμείψασθαι συκοφάντας ἐπὶ τῶν ἐνθάδε ἀφορίσαι προείλετο. ἀλλ᾽ οὐ κατασκοπὸν γέγονε τὸ ῥᾳδιούργημα, μᾶλλον δὲ τοῖς μὴ εἰδόσιν ἑαυτὸν, ἐμφανῆ τῷ ὄντι κατέθετο. τοιγαροῦν ἴσθι μὲν ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα, οὐ συκοφαντεῖν μεμαθηκότας, τηρεῖν δὲ τὴν γλῶσσαν καθαρὰν κατηγορίαν ὡς οἷόν τε, καὶ μάλιστα. τὸν δὲ μαργούνιον συκοφαντεῖσθαι ὑφ᾽ ἡμῶν ἀδύνατον, ἢ μομφήν τινα κατ᾽ αὐτοῦ διεγειρομένην εὑρεῖν, αἰτιαθῆναι δὲ αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ

κα-

καταστέλλεσθαι προπέτειαν οὐκ ἀρνούμεθα. πῶς γὰρ οὐκ ἔδει, ἀρνητὰς κυρίου ἐπὶ τῶν ἐκεῖ σε. τό τε καλέσαντα ἡμᾶς. οἵ τὰ μέγιστα ἠξίουν τὴν ὅπως δήποτε αὐτῷ γεγραμμένην κατά τινος φράρου γραφὴν μὴ ἐπιστεῖλαι. παρ᾽ αὐτοῖς δὲ ταύτην ἐᾶσαι, σκέψεως καὶ ἐξακριβώσεως ἕνεκα. μυρίαις γὰρ ἀνωμαλίαις περιεπέσαμεν ἄν, καὶ γέλωτα τὸν οὐ τυχόντα παρὰ τῶν κρατούντων, ἂν μὴ σιγῇ τὰ πεπραγμένα καὶ ὡς τυχὸν διέλθωμεν, οἱ σὺν ἐμοὶ τότ᾽ ἐβόων ἀδελφοί, ὁ δὲ τῇ λατίνῳ διαλέκτῳ τάχα φυσιούμενος, ἢ καλύψαι πειρώμενος οἵαν πάλαι περιειλημμένος ὢν αἰσχύνη, ὑπερασπίζαν αὐτοῖς, καθ᾽ ὧν ὑπισχνεῖται ἀποδεῖξαι ὅτι ἡ προσθήκη καλῶς γέγονε, καὶ ὅτι πρεπόντως προσετέθη, καὶ ὅτι ἐδύναντο προστεθεικέναι αὐτήν. οὐκ ἐς νοῦν ὅλως βαλλὼν οἷα τὰ παρ᾽ ἡμῖν, ὅτι ἀσθενῆ καὶ τῆς ἀπαρρησιάστων, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας κινδυνώδη, τοίνυν καταλέγξαμεν αὐτὸν ὡς εἴρηται μήτε τὰ τῶν γραικῶν μήτε τὰ τῶν λατίνων φρονοῦντα. οὐκ οἰκοθέντι διεγείραντες, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῦ λόγοις τε καὶ ῥήμασι κατ᾽ αὐτοῦ ἠκοντίσαμεν. καὶ οἷα ὁ γενναῖος ἐνδομυχῶν εἶχε καὶ διετήρει, τοῖς ἐκεῖ τότ᾽ ἐμφανίσαμεν. τὰ γὰρ τῆς καρδίας κρύφια, παναγιώτατε δέσποτα, διὰ τῶν χειλέων καταλαμβάνεται, καὶ τὰ τοῦ νοὸς ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλάμου ἐκκυρύττει. ταῦτα πάντα τοιγαροῦν ἡ σὴ παναγιότης, διεξοδικώτερον θεάσοιτο ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἤδη πεμπομέναις αὐτοῦ γραφαῖς, καὶ ἂν μὲν καλῶς γε-

γέγονεν ἡ προσθήκη, καὶ πρεπόντως ἐπροσετέθη ἐν τῷ συμβόλῳ, σύμφωνα τῷ μαργουνίῳ ἡ σὴ σὺν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ σοι συνομολογεῖ παναγιότης καὶ συνκυροῖ, γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος τετὶ τὸ εὐαγγέλιον τοῖς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἕνωσιν ὑπερφυῶς εἰ ἂν ἐπιθυμοῦσι ἰδεῖν ἂν δ᾽ ἄλλος τὰ περὶ αὐτὴν ἐννοεῖν, τοὺς πλημητὰς περιστέλλειν τὸ φρόνημα ποίησον, καὶ μὴ ὀρθῶς ἀλλὰ παραλόγως αὐτοῖς ἐγράφη ἃ ἐγράφη, διάτε γραφῆς καὶ ζώσης φωνῆς ἐνέτειλε. ἡμῖν δ᾽ εὐχὴν καὶ εὐλογίαν τοῖς μὴ σεσήπεισι μέλεσι πέμψοιας. καὶ γὰρ τοῖς γνησίοις καὶ θερμωτάτοις τέκνοις ἑαυτοὺς ξὺν θεῷ τῆς ἀνατολικῆς εἶναι ἐκκλησίας θαῤῥοῦμεν ὑπὲρ ἧς καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν ἐσόμενον χρόνον, καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν προτιθέναι ἀναμφιβόλως προαιρούμεθα. ἔῤῥωσο, παναγιώτατε δέσποτα, τοῦ σοῦ δούλου μνημόνευε γαβριὴλ ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεσιν, ἐξ ἐνετιῶν αφς σεπτεμβρίου ιε.

Δοῦλος τῆς σῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΤΟ' θεσμοὺς μὲν τηρεῖν ἀγάπης, ὅρια δὲ διαλύειν ἔχθρας ὑπὸ τῆς σῆς νουθετεῖσθαι

θαι ἡμᾶς παναγιότητος, οὐ δεσποτικὸν μόνον ἀλλὰ καὶ πατρικὸν τὸ ἐπίταγμα, παναγιώτατε δέσποτα. διὸ καὶ ἀπὸ πρώτης ἀφετηρίας ὡς λόγος, πεισθῆναι αὐτῷ ἔδει, καὶ ἔργῳ διανύσαι τὰ ἐντελλόμενα, εἰ καὶ παρ' ἐμαυτῷ νὴ τὴν σοφίαν αὐτὴν, οὐδὲν σύνοιδα ὅσον τὰ κατ' ἐμὲ, κατὰ τοῦ νῦν ἐνδομιχῶνος κυθήρων. ὃς ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαχθείας ἐλήλυθεν, ὡς καὶ συκοφάντας αὐτοῦ, καὶ μέχρι τῆς σῆς παναγιότητος ἀποφημίζων ἡμᾶς, οὐκ ἐπαύσατο. ἀγνώμων φανεὶς ὁ τάλας ἐκείνῳ ὑφ' οὗ πολλάκις οὐ λόγῳ τὰ μέγιστα εὐεργετήθη. ἐπεὶ δὲ ἀφορισμόν τινα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπολυθέντα τὸ τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην παροτρῦνον προσεπέφερεν, ἣν ἄρ' ἀνάγκη τὰ πρὸς αὐτὴν ἀναβάλλεσθαι, μέχρις ἂν οἱ ἀδίκως παρόντι ὑπὸ τοῦ καλοῦ ἐπισκόπου διαβληθέντες ἑαυτοὺς μὲν ἀθώους καὶ ὀρθοῦ λόγου φύλακας, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπερασπίστας, καὶ ὃ εἶπον κατ' αὐτοῦ οὐ συκοφαντικῶς ἀλλ' ἐλεγκτικῶς τε καὶ πανάληθῶς, παῤῥησίᾳ διαφημήσαντας, ἐξ ὧν ὁρηθεὶς κατὰ γραικῶν καὶ λατίνων ὑποσχεῖται ἀποδεῖξαι, τὴν λαβὴν λαβόντας, τοῖς ἐνταῦθ' ἅπασιν ἐναργῶς ἐμφανίσωσί τε καὶ ἀποδείξωσιν. οὐ γὰρ περὶ χαλκοῦ λέβητος ὁ ἀγὼν αὐτοῖς δέσποτα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς σοφῶν τιμῆς, ἣν οὐχ ἧττον οἱ νοῦν ἔχοντες αὐτῆς ἔχοι τῆς ζωῆς, τὸν δὲ μαργούνιον οὐ μόνον ὅτι κρατίζειν, εἰ καὶ ὁ λόγος οὐκ ἐπὶ πάντα τῶν ἐκεῖσε, ἀλλὰ καὶ προσποιεῖσθαι μηδὲν νῦν εἰδέναι, ἅπερ προέγνω, καὶ

μὴ

μὴ θέλων ὁμολογεῖν ἃ γέγραφε. καίπερ ταῦτα ἐπίφερον ἦν τὸ χαρτίον, καὶ τοῦ γράψαντος καταβοὰν τοῖς ὁρῶσι περιέχει δικαιοσύνην. ταῦτα τοίνυν ἡ σὴ παναγιώτης ἀκριβῶς σκεφθείη, ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἀντιγραφείσαις αὐτοῦ γραφαῖς, ὧν τὴν μὲν ἑλληνικῶς γραφεισαν σῶαν, τῆς δὲ ἰταλικῶς, τὸ μέρος περὶ οὗ

ἑρμηνεύσαντες ταύτῃ ἀποστέλομεν, ἐξ ὧν κατὰ τῶν ἀθλίων γραικῶν, φεῦ τῆς δυστυχίας, ὅτι ἡ προσθήκη ἡ ἐν τῷ συμβόλῳ καλῶς γέγονε, καὶ ὅτι πρεπόντως προσετέθη καὶ ὅτι ἐδύναντο ταύτην προς τεθηκέναι, τοῖς ἐνταῦθα γαληνοτάτοις τὸν καλὸν καγαθὸν μαργούνιον γνώσῃ, καθυποσχνούμενον ἀποδεῖξαι. προς δὲ κἀμὲ προσβιάζονται, τῷ αὐτοῦ ὑπείκειν βουλήματι, τῷ τοῖς λατινοις λέγειν τὴν ἀλήθειαν ἐμφανῆσαι, καὶ ἄλλα τινὰ ὑποκρινόμενον δολερῶς ταῦτα μὲν εἰσι τῷ μαργουνίῳ ποιηθέντα, ἀφ᾽ ὧν ἡμᾶς τὰς ἀφορμὰς λαβόντες, οὔτε τὰ τῶν λατίνων φρονεῖν ἐπὶ τῶν ἐκεῖσε καθυρεθέντων ἐκαλέσαμεν, αὐτὸς κἂν τοῦτο νὴ τὴν ὄντως ἐνυπόστατον σοφίαν τοῦ πατρὸς αἴτιος ὤν. μὴ ὁμολογεῖν γὰρ τὸν κύριον ἔμπροσθε τῶν ἀνθρώπων ἡμᾶς αὐτοὺς διαβάλλεσθαι. ὅτι κατά τινος φράρου μὴ πέμψειν, τὴν αὐτῷ γεγραμμένην γραφὴν, ὅτε γασάλδος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν ἀδελφικῶς παραινοῦντες οὐκ ἐάσαμεν, τόν τε καιρὸν καὶ τὸν τόπον ἀποσκοποῦντες μὴ καταθυμὸν ἡμῶν εἶναι τοίνυν, παναγιώ-

τατε

πατε δέσποτα, ὁ μαργούνιος ὑπ᾽ οὐδενὸς ἐσυκοφαντίσθη, αὐτὸς δὲ μᾶλλον τοὺς ἀνευθύνους διέβαλε καὶ οὐ λήγει διασύρων, πλὴν ἂν, παναγιώτατε, σὺν τῇ παρ᾽ αὐτῇ ἱερᾷ συνόδῳ τῷ εἰρημένῳ φρονεῖ, καὶ καλῶς τὴν προσθήκην βεβαίαν ἔχειν, τὴν ὅπως δή ποτε προστεθηκυῖαν, ἄν τε τῷ ὁμοούσιον τὸν υἱὸν τῷ πνεύματι δηλῶσαι προσετέθη, ἄν τε τῷ αἴτιον καὶ τὸ αἰτιατὸν ἐμφανίσαι, γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος. καὶ τῷ μὲν τὰς ἀπείρας ὁμολογήσωμεν χάριτας. τὴν δὲ σὴν παναγιώτητα, λίθον ἀκρογωνιαῖς μετὰ χριστοῦ, ἥτε δόσις ἅπασα κἀγὼ, τοῖς ὑπὸ τὴν ὑφήλιον ξανῶς ἀνακηρύττειν καὶ λαμπρῶς διαλαλεῖν οὐκ ἄν ποτε παυσώμεθα, καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἐφιεμένως δὲ ἔχω μαθεῖν, εἰ μὲν ἡ σὴ παναγιότης τὴν περίσκεψιν μέλλει ποιῆσαι τῆς δυσοῦ

καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς κατασπάζομαι χεῖρας, τοίνυν γράψον ἡμῖν τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον, τοῖς ἐκμέσης καρδίας αὐτῆς ἰδεῖν προαιρουμένοις, ἔῤῥωσο, παναγιώτατέ μοι αὐθέντα δέσποτα, ‚αφϛ΄ σεπτεμβρίου ιβ΄ ἐξ ἐνετιῶν τῆς σῆς παναγιότητος δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Ὑ΄Περευξάμην ἂν τῷόντι, παναγιώτατε δέσποτα, κἀμοὶ πτέρυγας περιστερᾶς δοθῆναι, καὶ πρός σὲ τὸν δεσπότην μου πεταθήσομαι, καὶ

μεθ᾽

μεθ' ὅσης τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς εὐφροσύνης πρὸς πτύξαθαι τὰς ἁγίας σου χεῖρας, καὶ ἀπολαύσαι τῆς τῶν ἠθῶν εὐκοσμίας, καὶ τῆς τοῦ φρονήματος μεγιότητος. παιδείαν γὰρ καὶ μάθησιν ὑπὸ τηλικούτων θείων ἀνδρῶν ἀσμένως κομίζειν καὶ λαμβάνειν, εἴπερτις γίνομαι πρόθυμος, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ πανῦν τοῦτ' ἐκτελῆσαι ἀδύνατον, τῷ βραχὺ τούτῳ γράμματι, δουλικῶς προσαγορεῦσαι τὴν ἱεράν σου καὶ θείαν κεφαλὴν δεῖν ᾠήθην, τὸν πάντα πόνον ὑπὲρ τῆς τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας, ὥσπερ ἀθλητὴς γενναίως προσυπομείνασαν, καὶ θαυμαςὸν κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἄφθαρτον ἀραμένην. τοιγαροῦν δεχθείης τοῦτ' ἀσμένως, καὶ ἡμῶν τῶν οὐδὲ ποτ' ἐπιλαθέσθαι οἰομένων, τῆς μακαρίας σου ψυχῆς ἀγαλλιάσεως μὴ καταψήφειας, οὐ γὰρ καὶ ἀνκαιρία τις ἢ δαίμων ὀλέθριος, τῆς εὐτυχίας ἡμῖν ταύτης ἐφθείνησε, τοῦ μὴ κἀμὲ δύναθαι τοῖς ποθουμένοις σοι συναριθμεῖσθαι, καὶ συγκαταλέγεσθαι, ἀλλ' ἄγε θαρρεῖν οὐδείς ἐςιν ὁ κωλύσων με, μὴ ἐλπίδας ἀνεφίκτους ἐλπίζειν, καὶ σχέδον ὅλως ἀπιςεῖν, τῆς σῆς ἥκιςα μετέχειν ἀνυπόπτου εὐνοίας, καὶ μὴ λίαν πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς διακεῖσθαι τὴν σὴν παναγιώτητα, καὶ γὰρ εἰ καὶ ἀνιαροῖς ὁμιλεῖ, καὶ περιςάσεσι τῶν ἀλγεινῶν ἐνέτυχε. ἀλλὰ τὴν συνοῦσαν εὐγένειαν, καὶ τὴν συμφυεῖσαν ἀγαθότητα, οὐκ ἄν ποτε ἰσχύσειας ἀποβαλλεῖν ἀτελῆς.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΑ' μὲν ἡμέτερα, παναγιώτατε δέσποτα, μέχρι τοῦ δεῦρο σιγὴν εἶχε, καὶ ἐν ἐρεμία διῆγεν, ἐπίπερ οὐδεὶς ἦν ὁ κινῶν, ἢ σαλεύων αὐτὰ προαιρούμενος, τὰ δ' ἀπεντεῦθεν καὶ πάνυ μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον, τὴν σὴν εἰδέναι παναγιότητα, ὅπως τ' ἔχει καὶ τίνι τρόπῳ διάκειται. τοιγαροῦν ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, ὡς ὁ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἄκρος ἀρχιερερεὺς, τὰς ἐν τύπῳ ἁπάσας βίβλους, τοῖς τὴν αὐτῶν φροντίδα ἔχουσι, καὶ ἐρευνᾶν αὐτὰς καὶ ἀνακαθαίρειν ἐξουσίαν ἔχουσι, μεθ' ὅσης τῆς αὐθεντίας ἐνετείλατο, ἀνακαθαίρειν καὶ διορθοῦν αὐτὰς ἐπιμελῶς. οἱ δὲ τῷ αὐτοῦ ἑτοίμως ὑπείκειν προσάγματι βουλόμενοι ἤρξαντο ἐρευνᾶν καὶ ἀνιχνεύειν τὰ περὶ αὐτὰς πάνυ ἐπιμελῶς. ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὸ τριώδιον τοῖς τοῦ ξανθοπούλου ἐνέτυχον συναξαρίοις ἐν οἷς τότε περὶ ἀζύμων, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν εὑρόντες, τῆς ἐκκλησίας οὐ καλῶς ταῦτ' ἔφησαν ἔχειν, οὐ γὰρ τῇ ἀληθινῇ γνώμῃ συνᾴδει. διὸ τὰ μὲν δέονται σαφηνισμοῦ, τὰ δέ γε ἀναμφιβόλως ἀφανισμοῦ. τὴν γὰρ διὰ ἀζύμων θυσίαν οὐ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας μόνον διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἁγίαν εἶναι καθομολογοῦσι, φασίν. ὅτι δὲ δῆλον τοῦτο, οὐδεὶς τοῖς πάλαι ἁγίοις καὶ διδασκάλοις λόγος περὶ τούτου ἦν. ὁ δὲ ξανθόπουλος ἰδιώτης ὤν, καὶ οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχων, ἀλλὰ πά-

θει

θει κινηθεὶς τοῦτο τὸ σκάνδαλον τοῖς χριστιανοῖς ἐνέθηκε. καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν δικαίων ψυχὰς αἵ γε ὑπὸ πάντων μαρτυροῦνται ἐν οὐρανῷ εἶναι, καὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καθαρῶς ἐποπτεύειν καθὸ ψυχαὶ, μέλλουσαι δὲ τελείαν ἀπολαβεῖν τὴν μακαριότητα σὺν τοῖς σώμασιν ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει, μηδὲν ἄλλο ἔχειν αὐτὰς λέγειν, ἀλλ' ἢ τῇ ἐλπίδι μόνον χαίρειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχὰς μηδὲν ἄλλο τι τιμωρίας εἶδος νῦν κεκτῆσθαι, ἀλλὰ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι. τούτων τοίνυν οὕτωσι ἐχόντων, τὸ μὲν περὶ τῶν ἀζύμων τὸ, αἰσχυνέσθωσαν λέγων οἱ τὴν θυσίαν ἄζυμον προσφέροντες, ἐξελεῖν ὅλως βούλονται, θελόντων ἡμῶν καὶ μὴ θελόντων. πρὸς δὲ καὶ τὸ, λέγων χριστιανῶν πάσχα ἐν τῷ πασχαλίῳ καὶ λέγειν αὐτὸ, ἢ κυριακὸν ἢ ἅγιον πάσχα. οὐ γὰρ φασι θέμις λέγειν ὑμᾶς χριστιανῶν νῦν πάσχα μὴ σὺν ἡμῖν ἑορτάζειν βουλομένους. ἔδοξεν ἂν πάντως ὑμεῖς μόνοι χριστιανοὶ, καὶ οὐχὶ καὶ ἡμεῖς εἶναι τόδε, σαφηνῆσαι ἀναγκαῖόν φασι, τὸ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν. ὅτι μὲν τῶν δικαίων οὐ μόνον τῇ ἐλπίδι χαίρειν ἡ ἐκκλησία κηρύττει, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς ἀπολαύσεως μερικῶς μετέχειν αὐτὰς διαῤῥήδην ὁμολογεῖ. τὰς δὲ, τῶν ἁμαρτωλῶν οὐ μόνον τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν μερικῶς τιμωρεῖσθαι. τοίνυν, παναγιώτατε δέσποτα, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, καὶ ἐν ὅσῳ ἡ ἡμετέρα φθάνει γνῶσις, οὐδέν μοι τούτων τῆς ὑ-

γιῆ

γιῇ διδασκαλίᾳ δοκεῖ ἐναντίον. τίς γάρ ἐστιν ἐκεῖνος, ὅς γε τολμήσειε εἰπεῖν, τὴν δι' ἀζύμου θυσίαν μὴ εἶναι, σῶμα χριστοῦ; τῆς αὐτῆς οὔσης ὕλης καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ ὁ ἔνζυμος ἄρτος. τὸ γὰρ μὴ διαφέρον κατά τε τὴν ὕλην, καὶ τὸ εἶδος, πάντως ὅμοιόν ἐστι τῷ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης καὶ εἴδους πράγματι. τοίνυν καὶ ὁ ἄζυμος ἄρτος ὅμοιος τῷ ἐνζύμῳ. τίς δὲ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων, ἐν οὐρανῷ μὴ εἶναι ἀρνηθείη ποτέ; καὶ καθὸ ψυχαὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ξυνῶς μὴ ὁρᾷν. τίς δὲ τὰς τῶν ἀσεβῶν καὶ ἁμαρτωλῶν μὴ τιμωρᾶσθαι ἐν τῷ ᾅδῃ καθομολογήσει; τίς δὲ ὁ λέγων ἣν ὡς οὐ βέλτιόν ἐστι τὸ καλεῖσθαι τὸ πάσχα, ἅγιον πάσχα, ἢ χριστιανῶν; πᾶν γὰρ τὸ ἅγιον πάντως καὶ χριστιανόν, οὐ μὴν πᾶν τὸ χριστιανὸν καὶ ἅγιον. ἆρα βέλτιον τοῦ χριστιανῶν, τὸ ἅγιον λέγειν. τοίνυν ταῦτα πάντα πρὸς τὴν σὴν πωαγιότητα, τὰς τῶν ὧδε κρατοῦντας καθικετεύσαντες ἐδεήθημεν, καὶ καιρὸν διορίας δοῦναι ἡμῖν προσαιτήσαμεν οἱ μεθ' ὅσης τῆς ἐφέσεως προσδοκῶμεν, τὴν τῶν εἰρημένων διόρθωσιν. κρεῖττον γὰρ καὶ πολὺ βέλτιον καὶ τιμῆς ἄξιον καὶ μεγαλοπρεπείας, τὸ τὴν σὴν ἐξουσίαν ἀστικῶς, πωαγιώτατε, τὰ ἡμέτερα διορθοῦν καὶ σκέπτεσθαι, καὶ κυβερνᾶν καὶ διοικεῖν, ἢ ἕτεροι καὶ ταῦτα ὑποχομένων ἡμῖν ἐξελεῖν ὅσον γε δυνατόν. πᾶν τὸ καθ' ἡμῶν γραφὲν) μὴ δὸς γὰρ φησιν ἑτέρῳ τὴν δόξαν μηδὲ τὰ συμφέροντά σοι, καὶ τὰ ἑξῆς. αἱ δὲ ἁγίαι σου εὐχαὶ ἔσωσαν ἡμῖν ἅπασι φυλακτήριον ἐν βίῳ παντί.

Ἰε·

Digitized by Google

Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἱερώτατε καὶ λογιώτατε μητροπολῖτα φιλαδελφείας ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη σοι τῇ ἱερότητι, καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεως ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦμεν τῇ σῇ ἱερότητι, ὅτι πρὸ ὀλίγου καὶ αὖθις οἱ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας σου φιλαδελφείας κληρικοὶ ἱερεῖς καὶ ἄρχοντες, οἱ μὲν δι' ἀναφορᾶς ἐν ὑπογράφῳ, οἱ δὲ, σωματικῶς παραγενόμενοι, ἀνέφερον πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα συνοδικῶς προκαθημένην ὅτι εἰ καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος σιωπὴν ἦγον, καὶ τὴν τοσαύτην στέρησιν σοῦ τοῦ γνησίου ἀρχιερέως εἶχον καὶ ὑπέμενον, ἀλλ' οὖν πάντα φόβον ἀποτιναξάμενοι, ἠξίωσαν ἡμᾶς ἀπανελθεῖν σε τὸν γνήσιον αὐτῶν ἀρχιερέα, ἐπεὶ δὲ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ τῆς καθευρεθήσης ἀρχιερατικῆς συνόδου, διεσκέψατο καὶ εἶδεν, ὅτι ἐὰν καὶ νῦν τὴν αἴτησιν ἀπορράπιου ἁμαρτάνει ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις καὶ ταῦτα τῶν θείων κανόνων ἐπαναγκαζόντων. ἡμᾶς μὲν, μὴ παραθεωρεῖν τὰς εὐλόγους αἰτήσεις, σὲ δὲ ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν γνησίαν μητρόπολιν, τούτου χάριν γράφουσα ἀποφαίνεται, καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, ἵνα ἐξ ἀποφάσεως ἐντὸς διωρισμένου καιροῦ μηνῶν ἓξ ποιήσῃς ἐν τῶν

δίο

δύο τούτων, ἢ ἐπανέλθῃς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν σου ἢ διὰ παραιτήσεως ἀποστῇς τῆς τοιαύτης μητροπόλεως, ὡς ἂν ἕτερος ἐκεῖσε ἀποκατασταθῇ ποιμὴν γνήσιος, εἰς τὸ φροντίζειν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ἐκεῖσε χριστωνύμου λαοῦ. γίνωσκε δὲ, ἐάνπερ ἕνα τούτων τῶν ἀνωτέρω οὐ τελείως, μέλλεις κατὰ νόμους τῶν ἱερῶν πατέρων, ὑποπετεῖν καθαιρέσει εὐλόγῳ καὶ δικαίῳ. ἵν' οὖν τοῦτο μὴ γένοιτο, ποίησον ὡς γράφομεν. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἢ μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος. μηνὶ νοεμβρίου μεσοῦντος δ΄.

Ταπεινὸς μητροπολίτης κυζίκου δαμασκηνός.
Ὁ καισαρείας καππαδοκίας γρηγόριος.
Ἡρακλείας γερμανός.
Μητροπολίτης φιλιπποπόλεως.
Ὁ ἀδριανουπόλεως κάλλιστος.
Ὁ προύσης νεόφυτος.
Τορνόβου διονύσιος.
Βαδίνης θεοφάνης.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισις.

ΤΟ' μὲν εἰς φιλαδέλφειαν παραγενέσθαι, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ ἱερὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ὅσον μοι ποθεινὸν, ὅσον μοι ἐράσμιον, καὶ τῶν ἁπάντων λυσιτελὲς καὶ σεβάσμιον, οὐχ ὡς τοῦ ἐπισκοπεύειν γλιχόμενος, ἀλλὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὐ καὶ παῦ-

λος ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς ἀποκειματίστως παρακελεύεται, τούτου ὁ τυχὼν καὶ ἀμελῶν ἢ ἀμελήσων, οἴμοι οἷα καὶ ὅσος αὐτῷ ἡ τιμωρία, καὶ ἡ τοῦ κριτοῦ φρικτὴ ἀπόφασις ἐκείνη, ἡ τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν ἐκείνων ζητοῦσα. τὸ δὲ με εἶργον, τοῦ μὴ κατασκοπόν μοι γένεσθαι τὸ ποθούμενον, καὶ τὸ ἤδη σοι ἐν χερσῷ ἐντελλόμενον, οὐ τῇ σῇ μόνον παναγιότητι δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῦ ὠκεανοῦ ἐπέκεινα. τοίνυν εἰ μὲν τὰ περὶ τὴν φιλαδέλφειαν, ἐς τόσον ἧκεν δυστυχίας τανῦν, ὡς καὶ προσέχους ποιμένος δεῖσθαί σοι τῷ κοινῷ ἡμῶν μετὰ θεὸν κηδεμῶνι, τὸ πᾶν ἀνατίθειμι. καὶ ὃ ἂν λυσιτελὲς ὑπὲρ τῆς ἐκείνων γνοίης σωτηρίας, ἀναμφιβόλως οἷς οἶδας τρόποις διόρθωσον. ἡμεῖς δὲ τὸν ἐνταῦθα τοῦ κυρίου χριστώνυμον λαὸν, ὃν ἡ τὰ πάντα καλῶς διοικοῦσα πρόνοια, καὶ ἡ χριστιανικοτάτη καὶ γαληνοτάτη αὐθεντία τῶν βενετῶν ἡμῖν ἐπεχείρησε, παραμένωμεν εὐαγγελικῶς διδάσκειν ὡς οἷόν τε, ἀποστολικῶς τε καὶ πατροπαραδότως νουθετεῖν, ἀρχιερατικῶς ποιμένειν τε, καὶ εὐλογεῖν, μέχρι ἂν ἡ τῶν ὅλων αἰτία ἐπί τινα μεγαλυνιῶντα χῶρον μεταθέση, ὅταν δὲ ἂν θ' ἡμῶν ἄλλος φιλαδελφείας χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς, ἡμεῖς πρώην αὐτῆς καλεῖσθαι, οὐκ ἂν ἐρυθριάσωμεν. σὺ δ' αὐτὸς ὁ πρᾶος καὶ ἄκακος καὶ ὅσιος ποιμὴν ἡμῶν ἀγιαίνοις, εὐτυχείοις συνηδόμενος καὶ ἐς ἀεὶ πνευματικῶς ἀγαλλιώμενος, τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ συνόδῳ σου ἣν αἰδεσίμως προσαγορεύω, καὶ ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἀδελ-

φι-

φικῶς καὶ δουλικῶς κατασπάζομαι. ἐξ ἐνετιῶν, αφϛʹ ἰανουαρίου ιβʹ.

Δοῦλος τῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ γαβριὴλ φιλαδελφείας τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΟ μὲν τοῖς νόμοις ὑπείκειν, παναγιώτατε, ἔμφυτόν μοι ἐστὶ διηνεκῶς, καὶ οὐ τοῖς μὲν ὑποτάττεσθαι, τοὺς δ' ἀποβάλλεσθαι, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ὡς οἷόν θ' ἕπεσθαι, καὶ τούτοις κλίνειν αὐχένα ξὺν θεῷ μεμάθηκα, τὸ δ' ἐς φιλαδελφείαν παραγενέσθαι καὶ τῶν ἐκεῖ φροντίζειν, τῶν ἀδυνάτων πρῶτον, ὡς τὴν τῶν ἐκείνων οὐδέποτ' ὑποσχόμην θεὸν μαρτύρομαι τὸν τὰς καρδίας ἐμβατεύοντα, καὶ τὴν σὴν παναγιότητα ἐπιλαβεῖν φροντίδα. οὐ γὰρ οὕτως ἀποβλητέος ἐγὼ εἰ καὶ τῶν ἁπάντων ἀνάξιος ἐμαυτὸν σύνοιδα, τῆς φιλαδελφείας ἀρχιερατεύειν, οὐκ εἰς ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ καταγε τὸ νῦν μή τε εἰς ἐρημίαν, ἱκανὴν οὖσαν, τοῦ δὴ μὴ ἔχειν τὴν τῶν ψυχῶν ἐκείνων φροντίδα, φιλαδελφείας προείρημαι κεκλῆσθαι, ἂν δέ γε νῦν ἐς τοσον τὰ ἐκ τῆς ἐκεῖ δυσδαιμονίας ὥς τε καὶ ποιμένος δεῖσθαι, ὁ λόγος ἡ σκέψις καὶ ἡ αἴτησις, ἂν μή τις ὑπὸ πέξαν σκορπιός τις ἐστὶ ὅθεν κατα δυ-

δεύτερον δέ, μὴ ἐκεῖσε παραγενέσθαι δυνάμενος, τόν τε σεραφὶμ, καὶ τὸν νικηφόρον τὴν τῆς γεέννης τροφὴν φημι, οὓς τὴν σὴν παναγιότητα καὶ τῇ παρ' αὐτῇ συνόδῳ, οὐ ταῖς ψυχικαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς τοῦ ποιναῖς καθ' ὑποβολαῖς ἡγούμην, δεδοικὼς τὴν συνοῦσαν αὐτοῖς πονηρὰν φύσιν, καὶ διαβολικὴν θέλησιν. τοίνυν ἡ σὴ παναγιότης ἐχέτω τὸ ἐμὸν θέλημα, καὶ ὃν βούλη τῶν ἐκεῖ ἀρχιερατεύειν ἀπόστολον

ἣν ὁ κύριός μοι ἐδωρήσατο, καὶ τὸν ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας ὄντα λαὸν, ἐπ' ἄμβωνος τὰ τοῦ χριστοῦ διδάσκειν, ὅν μοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνχειρήσω, καὶ ἡ γαληνοτάτη αὕτη αὐθεντία καὶ χριστιανικωτάτη ἐβεβαίωσεν, μέχρις ἂν ὁ κύριος τὰ πάντα μοι δωρήσοι.

Γαβριὴλ φιλαδελφείας τοῦ ἐκ μονεμβασίας τοῦ σεβήρου πρὸς τὸν παναγιώτατον πατριάρχην κύριον ἱερεμίαν.

ΟΥ' πρὸς δούλου πιστοῦ, παναγιώτατε δέσποτα, μὴ ὡς οἷόν τε δεικνύειν, ἣν πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην, ἔχων διατελεῖ εὔνοιάν τε καὶ εὐπείθειαν, καὶ γράμμασιν τοῦ λάχιστον, ἂν μὴ ἔργοις τὸν πρὸς αὐτὸν ἐξανάπτειν πόθον. τοιγαροῦν τοῦ χρυσοβέργου εὐθὺ κωνσταντίνου, ἀπάραι βουληθέντος, τὴν πρός σε τὸν μετὰ χριστὸν δεσπότην μου, καὶ πατέρα καὶ κύριον, ἀνεξάλειπτον ἡμῶν μνήμην, διὰ τοῦ παρόντος ἡγησα-

σα-

σάμην ἐμφανίσαι σὺν ἅμα δὲ καθικετεῦσαι, ἄντινος τῆς ὧδε χρήζῃ, δεσποτικῶς κελεύειν μὴ διαλίπειν ἡμᾶς καὶ ταύτῃ μὲν ὄντως. τὰ δὲ περὶ τὸν πεζὸν βοιβόνδα διεξοδικώτερον παρὰ τοῦ γραμματοφόρου μαθήσῃς, οὗ τοῖς ἐπισκόποις ἐς λόγους ἐλθὼν, καὶ τῷ χρυσοβέργῃ εὐχαριστῆσαι νουθετήσας, οὐδὲν ἤνυσα. ἀνδράσι γὰρ ὧν θεὸς ὁ χρυσοῦς, τί εὔλογον ἀδύνατον διαπράξεσθαι. ἐν βενετίαις ͵αφϛα' σεπτεμβρίου. 12

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

ΕΓὼ μὲν, παναγιώτατε δέσποτα, τὸ προσαχθέν σοι ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀντί τινος ἀναβολῆς δεικνύσα καὶ παντί που δῆλον. ἐκφωνεῖται γὰρ κἀνταῦθα τὸ πανέντιμον ὄνομά σου, καίπερ μὴ ὄντος σταυροπηγίου τοῦδε τοῦ ἁγίου ναοῦ, μήτε εἴθισται πατριαρχῶν μνημονεύειν προσόντων ἄλλων ἀρχιερέων. τὸ περὶ ἐμοὶ πάλιν οὔτε ἐν πρώτοις οὔτε μὴν ἐν ὑστάτοις συγχωρηθήσεται ἀντὶ τῆς σῆς καλοκαγαθίας ἐπισκοπῆς τε καὶ ἐπιταγῆς, περί τε τῶν ἄλλων ὧν μοι ἐπιτάττεις, ὁ λοιπὸς συνομολογήσει μοι χρόνος. αἰσχρὸν γὰρ ἀμνημονεῖν τοσούτων καὶ τηλικούτων εὐεργεσιῶν ὧν αὐτὸς πέπονθα καὶ πάλιν εὐέλπις εἰμὶ παθεῖν θεοῦ διδόντος, ὃν τε μαρτύρομαι τῆς εὐόργου μου διαθέσεως τῆς πρὸς τὴν σὴν φιλανθρωπίαν, καὶ ὡς οὐκ ἂν ὁ πᾶς μοι βίος προσαρκέσειεν ἂν ἀξίως ἀνταμείψεσθαι

ὥστε τῶν ἀδυνάτων πάλιν ἐστὶν, τὸ κατηγορεῖν μου ἔργον ἀλαζονίας τε καὶ κατὰ τοσοῦτον πεφυσιῶσθαί με, ὡς τὸ σὸν σιωπᾶσθαι, τὸ δ' ἐμὸν, ἐκφωνεῖσθαι ὄνομα ἐν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις πεποιηκέναι μέ φασιν οἱ μύσαι τοῦ ψεύδους, οἱ τὰ πολλὰ ὑποβαλλόμενοί μοι ἐγκλήματα, ὡς βάσκανοι καὶ σκαιοὶ τὸν τρόπον βαβαὶ τῆς αὐτῶν μοχθηρίας, οἳ τυφλώττουσι καὶ τοὺς ἐμὲ προηγησαμένους ἀεὶ μεμνημονευμένους ὑπὸ τῆς τῆσδε γενέσθαι οὐ καταμαθεῖν ἠδύναντο, τόν τε Θεωνᾶν καὶ μητροφάνην τὸν ἔτι βιοῦντα φημι, καὶ μακάριον τὸν μονεμβασίας πάντας μακαριστοὺς ἄνδρας. καὶ γὰρ οὗτοι οἱ μεγάλες τῷ ἔθει ἑπόμενοι τῷ ἀνέκαθεν ἑκάστῳ ἀρχιερεῖ ἐνταῦθα διάγοντι χαρίζονταί τε τὴν ἱερὰν τοῦ μνημοσύνου δωρέαν ἐκείνην, οὐ μὴν ὅτι βούλονται ὥσπερ ὑποπτευόμενοι καὶ τῷ τῆς ἐλευθερίας προνομίῳ ἐπαίροντα τῆς οὔσης ἐνταῦθα γραικῶν ἐκκλησίας, πάντα ἄλλα ἐάσω, πρὸς τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ μόνον ἔγκλημα ἀπολογητέον ἡγοῦμαι. εἰ μὲν τῷ ὄντι εὑρέθη τις ὑπὸ τῷ ἐπιτιμίῳ τοῦ ἀφορισμοῦ ἄνευ τινὸς εὐλόγου αἰτίας δέσμιος ὑπ' ἐμοῦ γεγονὼς τὸ ἔργον ἄξιον διαθέσεως καὶ ποινῆς, καὶ πρέπον ἐστὶν ἀνταποδόσεως, εἰ δὲ καὶ πρὸς σωφρονισμὸν ἀχρειαινομένων θηρίων μυρίων σκανδάλων ἀφορμὰς ὁσημέρα παρεισαγόντων, τί θαυμαστὸν, πάτερ παναγέστατε, εἰ ἐκωλύσαμεν τὰς ὁρμὰς τούτων τοῖς κανόσιν ἐξακολουθοῦντες. ἔξεστι γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ σαθρὰ καὶ σεσαπημένα ταύτης μέλη, μέχρι καρ-

πῶν ἀξίων τῆς μετανοίας πόῤῥω διείργειν;
ἵνα μὴ πᾶν τὸ ποίμνιον τῇ αὐτῶν μιμήσει κα-
τακράτοι. ἀφανισθῇ τῇ αὐτῶν νόσῳ ὑποπεσὸν· καὶ
ταῦτα λοιπὸν συνέλοντι φάναι ἔδοξε κἀμοὶ κε-
φαλαιωδῶς παραστῆσαι τῇ παναγιότητι τῇ
ὑμετέρᾳ, ὅπως γνώσηταί με τῇ κουφότητι τοῦ
τύφου μὴ ὑπερῤειδόμενον, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις
κανόσιν οἷς ὑπηρετοῦμαι ἀπροσωπολήπτως ὡς
ἡ σοφία τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐδίδαξεν.
ὁ δὲ Θεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν τὸ ἅγιόν σου σκῦ-
νος φυλάξει ἐς λύπαρον γῆρας ὅπερ εὐχόμε-
θα, παναγιώτατε δέσποτα.

Τῷ σοφωτάτῳ μοι καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ
μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων οἰκτρὸς ἐν
κυρίῳ χαίρειν.

Μακρὸς διελήλυθε χρόνος μέχρι τῆς δεῦ-
ρο ἐξ ὅτου ἀπῆρα ἐνετίηθεν τὴν ἐνταῦ-
θα ἀφικέσθαι γλιχόμενος, καὶ τὸν τίμιον
γράμμα ἕως τοῦ νῦν μὴ δεξάμενος, καὶ γὰρ οὐ
μικρὰν μοι ὠδίνην παρέχει τὸ τῆς σῆς ἐπιστο-
λῆς ἐστερεῖσθαι, ἐγὼ δὲ ὡς οἶδε θεὸς οὐκ ἔ-
ληξα ὁσημέραι σοι γράφειν καὶ ἐπιστέλλειν, καί-
περ πεπομφέναι σοι τὰ κατ᾽ ἀξίαν διαπορού-
μενος. ἀλλ᾽ οὖν καὶ τούτων μὴ εὐπορῶν οὐκ ἀπε-
νάρκησα τοῖν χεροῖν γράψαι σοι αὖθις. τοιγαρ-
οῦν, φιλτάτη καὶ ἐρασμία μοι κορυφὴ, συγγνω-
θῆμοι τανῦν ἀξιῶ, ὅτι μνήμης χάριν καὶ ἀ-

 πε-

ποστολῆς ἄξιον εὑρεῖν τι καὶ πέμψαι σοι οὐχ εὑρήκαμεν, τοῦ χειμῶνος σφοδροῦ γε ἤδη ἐπικρατοῦντος· ἠβουλήθημεν δ᾽ ὅμως εὑρεῖν καὶ ζητῆσαί τι ἐκ τῶν τῆς γῆς φυομένων ἅττα τυγχάνει σοι καταθύμια, καὶ τοῦ σκοποῦ οὐκ ἐπιτευξαίμεθα. καὶ γὰρ οὔπω ἀσπάραγγοι καὶ ἕτερ᾽ ἄττα γῆθεν ἀνήχοντο πρὸς τὸ ἀποσταλκέναι τῇ σῇ λογιότητι. ἴσθ᾽ οὖν φιλότης ὅτι ὁ ζωγράφος ὁ ἐκ κύπρου τοὔνομα γαβριῆλος βούλεται τὸ ἀγγελικὸν καὶ μονῆρες ἀμφιέσασθαι σχῆμα, καὶ τὸ χρῆμα καὶ πρᾶγμα τοῦ ἐγχειρήματος πνευματικῷ τρόπῳ μοι ἐκοινώσατο. ἐγώ γε οὖν μὴ ποιῆσαί τι ἄξιον κρίναι τῆς σῆς ἔκτος γνώμης τε καὶ κελεύσεως, ὡς τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ, ἀνήνεγκα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ τὸ δρᾶμά τε καὶ γνωμάταμα. πλήν γε μετὰ ταύτης τῆς ὑποσχέσεως ὅτι ὑπισχνεῖται συνελθεῖν καὶ συναποδημῆσαί μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω. σὺ δὲ, σοφώτατε δέσποτα, καὶ περὶ τούτου ἐκλιπαρῶ ἀντιγράψειάς μοι καὶ ἀντιπέμψειας. πρὸς τούτοις δὲ ἔσο γινώσκων, ὅτι ἐγευσάμην τοῦ οἴνου οὗπερ σοι γέγραφα πρὸ μικροῦ, καὶ δεδοκίμακα τοῦτον εἰ πόσιμος εἴη γευστός τε, καὶ πότιμος, καὶ ἀρεστός μοι ἐφάνη. καὶ εἰ ἐφετόν σοι ὑπάρχει γράψον μοι, ἵνα σοι πέμψω ἐξ αὐτοῦ πέντε, ἢ ἕξ σέκια. ἔτι δὲ δηλώσαις ἀντιβολῶ τί ἀπεκατέστη περὶ τῶν ἐνεχύρων καὶ ἱερῶν σκευῶν. ὅτι οὐ μικρῶς περὶ τούτων μαθεῖν ἐφιέμεθα, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δὲ, ἁγιώτατε δέσποτα, ἐρρωμένος εἰς ἐπιμήκιστον χρό-

νον

νον διαβιώης τῶν σοι καταθυμίων ἀπολαύων. ἅπαντας τὰς περὶ τὴν σὴν λογιότητα προσυνῶς κατασπάζομαι. μουνιχιῶνος ἐκτῇ ἐπὶ δέκα, ἐκ πόλλας. ὁ νύμφος καταφιλεῖ τὰς αἰδεσίμους καὶ ἁγίας σου χεῖρας.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, μητροφάνης ὁ τῶν ἐλαχίστων ἱερομόναχος εὐπράττειν.

Ὀλίγων ἡμερῶν διελθουσῶν ἔφθημεν γεγραφότες τῇ σῇ λογιότητι, σοφώτατε δέσποτα, μετὰ τοῦ μισερ ἀνδρέου βενζάμου τὰ καθ' ἡμᾶς λέγω, τὰ περὶ τῆς ὑγίειας καὶ ἀνόδου ἡμῶν, πρὸς δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἱερῶν ἀμφίων, μεθ' οὗ καίτινας λαυρακίσκου, εἴπερ πεπομφότες μικρᾶς γέτινος μνήμης ἕνεκα. σὺ δὲ, ἐλλογιμωτάτη καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, σήμηνον ἡμῖν δι' ἐπιστολῆς τίδ' ἂν καὶ περὶ τούτων ποιήσαιμεν. νῦν δὲ ὡς οἶδε θεὸς πρός γε τὸ παρὸν οὐχ ἐδυνήκαμεν ἀποσταλκέναι τί ὄψον θαλάττιον τῇ σῇ ἀξίᾳ φιλότητι. ἀξιοῦμεν δὲ τὴν πανιερώτατα ἵνα ποιήσῃς τοῦτο τὸ εὐεργέτημα, ὡς ποιεῖν εἴωθας πάντοτε. ὁ συμπλάσας μοι ἰωάννης, ὁ καὶ τἀργύρια μυστικῶτινι τρόπῳ σοι παραδοὺς, ἃ ἔφθασαν αὐτὸν κεκλοφέναι ἔφη μοι ὅτι ἐμηνύθοι αὐτῷ παρά τινος κεφαληναίου νοταρίου τῆς δίκης τοῦ

κρεμονάλλίου, τῇ δίκῃ γραφῆναι. ἡ σὴ δὲ λογιότης ἀκριβῶς πέμψας ἐρώτησον πρὸς αὐτῆς τῆς μακαρίας καὶ ὀλβίας ψυχῆς σου εἰ ὄντως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐς τὰ μάλιστα πίνεται ὁ ἀνὴρ, καὶ εἰ οὕτως ἔχει ὡς ἐδηλώθη τ' ἀνδρὶ, εἰ δύναιο τοὔνομα τ' ἀνδρὸς τῆς γραφῆς ἐξελεῖν καὶ ἀπαλεῖψαι, ἀπάλειψον εἰδ' ἄλλως, διὰ γράμματος δήλωσον. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. σὺ δὲ ἐρρωμένος διαβιώης εἰς χρόνους πολλοὺς πολλῶν ὠφελείας ἕνεκα. μαρτίω α ἰσαμψυ, ἐγεγράφη ἡ παροῦσα σπουδαίως.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας ἱππότῃ λινδάνος εὖ ἔχειν.

Ὅτι μὲν, οὐκ ἐκ ῥαθυμίας ἢ βραδίας, πρὸς τὸ χεδάριον τῆς φιλοστοργη σου πρὸς ἐμὲ ψυχῆς ἀπόκρισις, ἀλλ' ἐξαμελείας γε θεραπαίνων, παντίπου δῆλον, καὶ γὰρ, ὀψὲ πορίμοι πρὸς ἀνάγνωσιν τοῦτ' αὐτὸ δεδωκασίμοι. ὅτι δὲ τηλικαύτην βίβλον νῦν τὴν ἱερὰν σου κεφαλὴν αὐτός γε οὐκ ἔκτημαι καὶ αὐταῖς ταῖς ἀληθείαις φανερὸν, ἐκ τῶν συνόντων μοι. τοιγαροῦν εἰκελδύσοιο ὑπισχνοῦν καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν, καὶ γὰρ τὸ θρυλούμενον ὡς τὰ τῶν φίλων κοινὰ, διὰ μνήμης ἔχειν τὰ ὁμολογηθέντα μοι ἑκατὸν ἐκτετυπωμένα ἐκκλησιαστικῶν κανόνων βιβλία μετὰ καὶ τῷ ἐμοῦ ἀρχετύπου ἀντιβολῶ τὴν προσκυνετὴν σου τιμιώτητα, ἐπεὶ ἤκου-

κουσαίμοι τὸν χαλκοτύπον εὐθὺ τῶν κερκύρων κατὰ τάχος βούλεσθαι ἀναχθῆναι. ἐρρωμένως διαβιώης ἀρχιερέων καλωνί.

Ἀνδρέας λονδάνος ἱππότης γαβριήλῳ τῷ μοναχῷ εὐπράττειν.

Ὁ Μὲν ἀσκραῖος ποιητὴς, σεβασμία κεφαλὴ, φθονεῖσθαι τοὺς ἀοιδοὺς ἀπεφήνατο, σὺ δὲ ὅμως χαίρειν ἐάσας ταύτην τὴν γνώμην, ὡς εἰκὸς ἀνδρὶ σπουδαίῳ καὶ πεπαιδευμένῳ, ἄλλως τε, καὶ τοῦ θείου κάλλους καὶ ἔρωτος ἐνδεδιμένῳ, μὴ ὅτι φθονεῖν οὐκ οἶδας τοὺς ἀοιδοὺς, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ λόγῳ ἐπαίρεις τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπαίνους, ὡς αὐτὸς πεπείραμαι, τῶν σῶν ἀνθηρῶν λόγων τὸ ἐμμελὲς ἔναγχος κατατρυφήσας, εἰς ὑπερβάλλοντα τῶν ἐμῶν συνόντων ἀγαθῶν ὄγκον. φημὶ τὸ ὑπαγορευθέν μοι ὑπὸ σοῦ τοῦ ἐπαινοῦντος, μᾶλλον ἢ ἐπαινουμένου. ἐπανέρχονται οἱ ἔπαινοι γὰρ, πρός τε τοὺς ἐπαινοῦντας ἂν ἄγαν ἐπαινῶσιν. ἐγώ γε μὲν, ὅπερ ἐκ τῶν αὐτῶν σου λόγων διισχυρίζομαι, οὐκ ἂν ἀποσιωπήσαιμι. ἦν γὰρ τῶν ἑλληνικῶν λόγων, ὥς φασιν, ἀκρωδακτύλῳ γευσάμενος, καὶ γέγονα νῦν σοφώτερος, κατὰ τὸ σολομόντιον, καὶ δοὺς μικρὰς ἀφορμὰς τόκους ἐκομισάμην, ὥστε δεῖ δὲ, μεγίστας τὰς χάριτας ὁμολογεῖν σοι, μᾶλλον δὲ τῷ ὁδηγήσαν τίσε θεῷ ἐκ προνοίας ἐνταῦθα εἶναι ὑπὲρ τῶν

ὧδε

ὧδε νηπαζόντων, καὶ ἁπαλῆς τροφῆς ὑπὸ σοῦ δεομένων, ἄνδρα γεννάδα, καὶ ἐνάρετον ἐπιδαυρίτην, φύλακα τοῦ ἑαυτοῦ λογικοῦ. καὶ βασιλικοῦ ποιμνίου, τωόντι, ἐκ τοῦ λακωνικοῦ καὶ παλαιοτάτου γένους, ἐ τοῦ νῦν καλουμένου ῥωμαίου, σώφρονά τε, καὶ ἐπιεικὴ, καὶ μουσηγέτην. ἐῤῥωμένως διαβειώης, προστάττων ἀεὶ τὸ κατ᾽ ἐμέ.

Hanc quidem Epiſtolam iis interſerere debuiſſem, quae annum MDLXXVII, quo Gabriel Epiſcopus ordinatus eſt, praecedunt; ſed neſcio quomodo diligentiam meam hoc effugerit.

Ἔπαινος οὐενετιῶν ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ κελτῶν βασιλέως.

Σκηπτοῦχος κελτῶν
Βασιλεὺς ὁρῶν
Τὰν ἀδελφάδος
Βασιληΐδα.
Τόσον βληθεὶς ὃς
Οἶστρον, ὅσσον τὲ
Κύπριδος ἄρης.
Εἶπεν, ἐμοῖο
Πλῆθος πολίων
Ἐμ᾽ ἀνικήτων.

Ἀλλ᾽ ἄγε τοίνυν
Ποτ᾽ ἴδον, οὔτε.
Μὲν εἰσόψεται.
Ἡέλιος, ὢν
Πάντα ἐφορῶν.
Χ᾽ ἵμερος μ᾽ αἱρεῖ;
Δηρόντε μῆνα.
Κενεὸν τῆδε
Βραδύνειν, τλοῦ.
Λουκετίης τε.

Ὀφρυ-

Ὀφρυοέσσης
Ἡμετέρης, ὡς
Πραπίδεσσ' ἴδω.
Θαῦμά τε νοήσω
Πολυαστερέων.
Θαῦμα γὰρ, ὡς ῥώξ
Ἀδριάδος μὲν
Ἐμπέφρακται, καὶ
Τὰ τενάγεα
Πόῤῥω τοῦ γαίης.
Θέμεθλ' ἄστεως.
Ἐνεάτων, καὶ
Τὸ παλίῤῥητον
Ἄλμαρ ὕδωρτε.
Διναμένον ἐν
Ὥραισιν ῥηταῖς.
Ἴδειν εἴκελον
Τῷ εὐβοίης, καὶ
Τὰ διοτρεφῶν
Βενέτων καλὰ
Δώματ' ἄστροισιν
Γειτονέοντα
Τετρόροφα, καὶ
Κούρους εὐζώνους
Καλλικόμους τε
Γυναῖκας, ἢ τὰν
Ἐρώτων χρέειν.
Ἀμιλλωμένας.
Τέλος.

Cuiuſcumque opus hi verſiculi ſint, licet ex praecedenti Epiſtola *Londano* tribui poſſunt, facti quidem videntur occaſione capta ex adventu Venetias *Henrici III. Valeſii* Galliarum Regis. Quum enim e Sarmatia in Gallias contenderet, Venetiis tranſivit anno MDLXXIV.

Ἐκομισάμην τὰ παρὰ σοῦ πεμφθέντα μοι γράμματα, καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ἐφεσίου ἐπισκόπου ἐπιστολήν. τῆς μὲν οὖν σπουδῆς τε καὶ ἐπιμελείας ἣν εὐποιήσω, τοῦτο μὲν ὥς τε μεταγραφῆναι, καὶ ἀκριβῶς διορθωθῆναι. τοῦτο δὲ ὥς τε διαπεμφθῆναι τὴν ταχίστην, μεγάλην οἶ-

δάσοι χάριν, τὸ δὲ μηδὲν ἐπεσταλκέναι
περὶ τοῦ μισθοῦ, ὅπως τὸν μεταγράψ
ταμείψωμαι, τοῦτο θαυμάζω, πλὴν εἰ μὴ φι-
λόδωρος καὶ μεγαλόψυχος αὐτὸς ὢν, ταπεινὰ
τὰ τῶν ἄλλων ἀποδεῖξαι, καὶ τὸ μέγιστον αὐ-
τῶν ὑπερβαλεῖν φιλοτιμίαν, καὶ πῶς ὦ φίλη
κεφαλὴ τοῦτο δίκαιον, ἢ πῶς τῶν τῆς φιλίας
θεσμῶν οὐκ ἀλλότριον, τὸ μέσον αὐτὸ, καὶ τὴν
ἰσότητα οὐ σῶζον, σήμαναι τοίνυν διαβραχέως
τί πέμψας τῷ γραφεῖ, τουτὶ τὸ χρέος ἐξαλεί-
ψω. ἐκείνῳ γὰρ οὐδ᾽ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλ-
πίζω ἐξαλείψειν. τὸ τῶν τοσούτων λέγω, καὶ
τοιούτων ἐπαίνων οὓς κατὰ κεφαλῆς μοι κατέχε-
ας ἐκ πηγῆς ἀενάου διγλωττίας νᾶμα χρυ-
σοῦν ἀρσάμενος. ἔρρωσο, καὶ μὴ θαυμάσῃς
τὸ ψυχρὸν τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐν τοσαύτῃ φρίκῃ
καὶ χιόνι γραφείσης ἐκ φερραρίας μηνὸς γαμη-
λιῶνος δ φθίνοντος, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς τοῦ σωτῆ-
ρος γεννήσεως, αφλα.

Ὁ κατὰ πάντα σός

Φραγγίσκος ὁ δαπάρτος.

Cur heic hanc *Franciſci Daporti* Epiſtolam inſeruerim, ne ipſe quidem rationem adferre poſſim, niſi quod poſt Epiſtolas quaſdam *Gabrieli Severo* ſcriptas una cum aliis invenerim; ſed quum & iſtam publici iuris facere propoſuiſſem, parum refert an heic, vel alio loco, edatur, quum iam de meo

auſa

auſu Lectores opportune monuerim. Ceterum in litteris *Daporti* annos ſignatos notis αφλά exiſtimavi, quamquam tertiam numeri litteram non facile legerim, & forte non tam λ quam ν eſſe poſſit; ſed aliquo modo legendum erat.

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας
Τῷ θείῳ ἀρχιερεῖ κυρίῳ Ἀρσενίῳ τῷ τρνόβου.

Εἰ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου ἥκιστα εἴδομεν, οὔ τε σοι συνομιλήσαμεν, καί τοι διαμελέτης τὸ δ' ἐκ τηλοῦ εἶχον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐ διαλείπομεν, μὴ τὰ σὰ ὑπεραίρειν, καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν. ἤκουσαι γὰρ αἱ ἡμῖν τῆς γεννέας σου ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν διαθέσεις, καὶ ὁ περὶ τὴν σοφίαν αὐτὴν βίος, καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἕξις, ἣν γε οὐ τὸ τῆς ἑώας μέρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἑσπερίων μετὰ πολλοῦ ἀεὶ τοῦ θαύματος, καὶ γὰρ θαυμάζει τὰ μὲν πάντα, εἰ καί τις ἀνθηρίῳ χωρίῳ καταγωγὰς ἔχοντι καὶ τέρψεις ἐφημέρους οὐκ ἂν τοῦ σκοποῦ δοκεῖ μοι διαμάρτοι. τοίνυν διὰ τοῦ ψυχροῦ τοῦδε γράμματος ὅπερ ῥυθμὸς τῆς ἀμφοῖν φιλίας εἴγε ἀναγκαῖον αὕτη τῷ βίῳ, καὶ οὐκ ἄντις ποτὲ ἄνευ φίλων ἕλοιτο ζῆν. τὰ λοιπὰ πάντα ἔχων ἀγαθὰ κατὰ τὸν φιλόσοφον, ἔτι δὲ πρῶτον αἴτιον καὶ σύνδεσμος ἀδιάλυτος ἔσεται. προσαγορεύ-

ρεύωσου τὴν θείαν καὶ ἱερὰν κεφαλήν, τὴν ὄντως καὶ μόνην ἀρκοῦσαν τοῖς πάλαι θεοεικέλοις ποιητικώτερον φάναι, συνεξετάζεσθαι σοφοῖς τε ἀρχιερεῦσι καὶ ἐπιγήμοσι, ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν φιλικῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς καὶ εὐνοικῶς διακεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸ διείργειν μέγα, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν μόνον τῆς φιλίας, οὐ μέν γε καὶ αὐτὴν τὴν φιλίαν δύναται διαλύσαι. καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, τὸν δὲ παρόντα μοναχὸν τὸν κύριον λαυρέντιον, τὸν ὑπότινος τῶν ἀναγκαίων πρὸς ὑμᾶς ἤδη παραγενόμενον συνίστημί σοι τῷ ἀξιαγάθῳ ἀρχιερεῖ, δεχθείοις αὐτὸν ἀσμένως, καὶ ἐπικουρήσοις αὐτῷ, διά τε λόγου καὶ σκέπης τῆς σῆς πανιερώτητος, ἡμῖν δ' αὖθις κέλευε τὸ δυναμενον καὶ εὕροις ἂν ἑτοίμως ὑπηρετεῖν καὶ ὑπήκειν σοι, ἀρχιερέων ἄριστε.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, πέτρος ὁ ἀρκούδης, εὐπράττειν.

Ἐγώ σε, τιμιώτατε πάτερ, καὶ πρότερον δι' εὐφήμου μνήμης, καὶ θαύματος ἦγον, καὶ νῦν δὲ περιπλειόνος ποιεῖσθαί σε τὴν ἱερὰν καὶ τριπόθειτον κεφαλὴν ὁ ἡμέτερος λεόντιος αἴτιός μοι γέγονε, πάνυ γοῦν σαφῶς τὴν σὴν περὶ τὸν θεῖον ἀδολωτάτην σπουδὴν πυθόμενος ἔγνων. καὶ τὴν παρὰ θεοῦ σοι πίστιν ἀρχαίαν εἰλικρινῆ, πατρῴαν καὶ ἀκίβδηλον εἰσπνευθεῖσαν, μεθ' ὅσης εἰπεῖν χαρμονῆς τυγχάνω

με-

μεμαθηκῶς, καὶ ταῦτα ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τοῦ γένους οὕτω δυστυχοῦντος, στασιάζοντος, καὶ ἑτεροδοξοῦντος. τοιγαροῦν ἐμακάρισάσε τῆς εὐτυχίας τῆς ὀρθῆς γνώμης ἐπῄνεσα, καὶ τοῖς γνησιωτάτοις τῶν παλαιῶν τῆς σοφῆς ἐπινοίας ἐνέκρινα. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα περὶ ἄλλων λεγέτωσαν, σοὶ δ' ἅπαντα ὡς προτίσῳ καὶ μόνῳ πάντων μὲν κρατέειν, περὶ πάντων δ' ἔμεναι παραχωρείτωσαν, ὁ σοφὸς τοῦ σοφωτέρου δεῖται καίσε ἐνοχλεῖ ὁ βουλεύομενος τὸν καθ' ὅμηρον συμφράδμονα διώκων τὰ ἑαυτοῦ ἀνακοινοῦται. ὁ ἕλλην τὸν φιλέλληνα περιπτύσσεται. οἱ περὶ τὴν εὐσέβειαν τὸν φιλόχριστον ἀλογοῦσι. τὸν δίκαιον οἱ περὶ πολιτείαν ζωγραφοῦσιν. ὁ ἐνδεὴς τὸν φιλάνθρωπον τῆς χρείας μακαρίζει. ὁ ξένος αὐτόν σοι τὸν φίλιόν τε καὶ ξένιον ἐνορᾷ. κἂν τούτοις ἅπασιν ὁ θεόφρων τὸν ὀρθόφρονα ζηλωτὴν ἀποφαίνει. ῥάδιον γοῦν ἑρμηνεῦσαι νῦν ἐπιστολῆς ὅτῳ πρόσεστι μᾶλλον τὸ καλῶς φρονεῖν τῶν ἄλλων.

Ἔρρωσο, ἀπὸ ῥώμης ποσειδεῶνος ὀγδόῃ ἱσαμένου.

Ἱεραρχοῦντος γρηγορίου τοῦ τεσσαρασκαιδεκάτου, ἀνδρὸς εὐγενοῦς, φιλανθρωποτάτου, καὶ ἀξιεπαινετάτου.

Γαβριὴλ τῆς φιλαδελφείας παχωμίῳ τῷ δοξάρῃ.

ΚΑὶ διὰ τοῦτο μικρὸν δῶρον προσκυνηκότος σοι ἡμέτερον ἐπέμφθησοι γράμμα, εὐχαριστοῦντι μάλιστα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, τῆς τε μνήμης καὶ τῆς διαθέσεως ἣν πρὸς ἡμᾶς ἔχων διατελεῖς. νῦν αὖθις οὐκ ὀκνῆσαί μοι ἔδοξε τὰ ἡμῶν ὡς εὖ ἔχει θεοῦ εὐδοκοῦντος δηλῶσαί σοι, καὶ μένειν σε τῇ πατρίδι μέχρι τὸν ἥλιον ἐς καιρὸν παραγενέσθαι. καὶ γὰρ σκοπός μοι πάντως τότε, εἰ μή τοι γε ἄλλο μοι ἐμποδὸν γενήσοιτο, ἢ αὐτὸν ἐμὲ ὡς ὑμᾶς ἢ αὐτόν σε πρὸς ὑμᾶς ἐλεύσεσθαι, τοίνυν ὑγείνε ἡμῶν μνημονεύειν τῶν ποθούντων σε ὅλῃ ψυχῇ.

Τοῦ αὐτοῦ, διονυσίῳ τῷ σιμέωνι.

ΤΟ' μὲν τυχεῖν τῶν βιβλίων, θεία μοι κεφαλὴ διονύσιε, οὐ τῶν εὐπορωτάτων ἐστὶν ἤδη γερμανῶν γὰρ τούτων ἐπιμέλειαν ἐχόντων καὶ φροντίδα, οὓς οἱ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνταῦθα διοικοῦντες, οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλάγε καὶ ὅποιον οὖν ὑπεκείνων νεωστὶ πεποιημένον, καὶ διωρθωμένον ἀπόρρητον ἡγοῦνται, ὧν δὲ τύχομεν ταῦθ' ὡς ἔτυχεν ὠνήσαντες τῇ σῇ ἀποστέλλομεν σεμνοπρεπείᾳ, ἐξ ὧν τὰ τοῦ ἀριστοτέλους δυοκαίδεκα τῶν ἐνταῦθα καλουμένων λιβρῶν ἐπριάμεθα, τὰ μὲν τοῦ στράβωνος τεσσαρασκαίδεκα,

κα, τὰ δέγε ἰωσήπου εἴκοσι καὶ ἕξ, καὶ τὰ τοῦ φίλωνος εἴκοσι τὰ μὲν βασιλείου καὶ γρηγορίου καὶ τῶν λοιπῶν γεγραμμένων σοι οὐ ῥάδιον εὑρεῖν, ἂν δέγε τούτοις ἐντύχοιμεν, οὐκ ἂν διαληψώμεθα ταῦθ' ἀσμένως ὠνήσασθαι, τὴν δὲ τῶν εἰρημένων βίβλων τιμὴν, ἀποδώσειας τῷ γατιάνῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Hanc primam Epiſtolam *Arſenii* eſſe Monembaſiae Archiepiſcopi non videtur dubitandum, cum ex argumento, quod tractat, tum ex eo quod aliis *Arſenii* Epiſtolis,una cum Epiſtolis *Maximi Margunii* in his *Deliciis* publici iuris factis, in Codice Manuſcripto ſuccedit, aetaſque eius *Arſenio* omnino congruit. Adde quod ſecunda harum Epiſtola *Arſenii* eſſe ex ipſa etiam indubitata ſubſcriptionis nota dignoſcitur, quæ ſtatim hanc primam conſequitur. Sed & tertia Epiſtola, ut videtur, mutila, eidem *Arſenio* tribuenda eſt,prout vel ex ipſa materia elucet atque eminet; praeterquamquod tertia haec in MS. Codice ſecundam excipit & conſequitur. Cui ſcribantur hae tres Epiſtolae non indicatur in codice; ſed quasdam *Antonio Eparcho*,Corcyrenſi, viro litteratiſſimo, ſcriptas eſſe prope eſt ut adfirmem: verum hanc diſquiſitionem in aliud tempus lubenter omitto.

ΣΥ μὲν ταῖς τῶν ἑλλήνων ἀχθόμενος συμφοραῖς, ὁ τοῦ γένους τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος καὶ τοὺς λόγους ἐκείνων ὁρῶν τὰ λοίθια πνέοντας, μηδέπω καὶ τήμερον ἐκείνοις παύη συνάραθαι, καὶ ζητεῖν ὅθεν τἀκείνων ῥαΐσει. καὶ τοῦτό σου πρὸς τὸ γένας τῆς ἄκρας σύμβολον σχέσεως.

στεως. ἐγὼ δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτ. ὡστε-
ως, καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδόσεως, ἐπιμε-
λῶς τε ἅμα καὶ ἐπιπόνως με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς
ἴχνεσιν ὅση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, δίκαιος
ἂν εἴην παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι,
καὶ ταῦτ' ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἐντὸς
ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν, προ-
ενεγκεῖν εἰς προὔπτον ἐκεῖνα δεῖν. ὅπως ἂν δυ-
νασταίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν.
τοιγάρτοι ἄμφω τὰ χρέη τοναίως ἀποτιννύν-
τες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν, καὶ ἀναμιμνήσ-
κειν, μηδ' ὁπωσοῦν τοσύνολον λήξομεν. ἐπὶ λέ-
οντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν
ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ
τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπου-
δῆς πείσας τὸν ἀρχιποίμενα, γυμνάσιον ἐν
ῥώμῃ ἀναδεῖξαι δύο καὶ δέκα μειρακίων ἑλλη-
νικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνάδειξαι, σοῦ καταβάλλοντος
τὰ σπέρματα, ὁ γὰρ τὰ σπέρματα καταβαλὼν, ὡς
ὁ καλός φησι ῥήτωρ, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος.
μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συνα-
ριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες, ὃ
τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσὶν,
ἐπίδοσις οὐ μετρία, τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο.
ἐποιχομένου δ' ἐκείνου, κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέ-
ρᾳ συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ' ὦ θει-
ότατε ὑπερείσασθαι καὶ αὖθις τοῦ γένους: ἐν σοὶ
γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέ-
λησον τοίνυν εἶναι κἂν τῇ ἑλλαδικοὺς λόγους ἀν-
θῆσθαι, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον γὰρ κα-

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Hanc primam Epiſtolam *Arſenii* eſſe Monembaſiae Archiepiſcopi non videtur dubitandum, cum ex argumento, quod tractat, tum ex eo quod aliis *Arſenii* Epiſtolis, una cum Epiſtolis *Maximi Margunii* in his *Deliciis* publici iuris factis, in Codice Manuſcripto ſuccedit, aetaſque eius *Arſenio* omnino congruit. Adde quod ſecunda harum Epiſtola *Arſenii* eſſe ex ipſa etiam indubitata ſubſcriptionis nota dignoſcitur, quae ſtatim hanc primam conſequitur. Sed & tertia Epiſtola, ut videtur, mutila, eidem *Arſenio* tribuenda eſt, prout vel ex ipſa materia elucet atque eminet; praeterquamquod tertia haec in MS. Codice ſecundam excipit & conſequitur. Cui ſcribantur hae tres Epiſtolae non indicatur in codice; ſed quaſdam *Antonio Eparcho*, Corcyrenſi, viro litteratiſſimo, ſcriptas eſſe prope eſt ut adfirmem: verum hanc diſquiſitionem in aliud tempus lubenter omitto.

ΣΥ μὲν ταῖς τῶν ἑλλήνων ἀχθόμενος συμφοραῖς, ὁ τοῦ γένους τῶν ἑλλήνων ἐπιστημότατος καὶ τοὺς λόγους ἐκείνων ὁρῶν τὰ λοίσθια πνέοντας, μηδέπω καὶ τήμερον ἐκείνοις παύη συνάραθαι, καὶ ζητεῖν ὅθεν τἀκείνων ῥαΐσει. καὶ τοῦτό σου πρὸς τὸ γένας τῆς ἄκρας σύμβολον χέσεως.

στεως. ἐγὼ δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτ. ὡστε-
ως, καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδόσεως, ἐπιμε-
λῶς τε ἅμα καὶ ἐπιπόνως με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς
ἴχνεσιν ὅση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, δίκαιος
ἂν εἴην παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι,
καὶ ταῦτ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἐντὸς
ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν, προ-
σενεγκεῖν εἰς προὖπτον ἐκεῖνα δεῖν. ὅπως ἂν δυ-
νασθαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν.
τοιγάρτοι ἄμφω τὰ χρέη τονναίως ἀποτιννύν-
τες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν, καὶ ἀναμιμνήσ-
κειν, μηδ᾽ ὁπωσοῦν τὸ σύνολον λήξομεν. ἐπὶ λέ-
οντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέους, αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν
ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ
τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπου-
δῆς πείσας τὸν ἀρχιποίμενα, γυμνάσιον ἐν
ῥώμῃ ἀναδεῖξαι δύο καὶ δέκα μειρακίων ἑλλη-
νικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνάδειξαι, σοῦ καταβάλλοντος
τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν, ὡς
ὁ καλός φησι ῥήτωρ, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος.
μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλλει τοῖς ζῶσι συνα-
ριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες, ὁ
τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσὶν,
ἐπίδοσις οὐ μετρία, τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο.
ἐποιχομένου δ᾽ ἐκείνου, κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέ-
ρᾳ συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ᾽ ὦ θει-
ότατε ὑπερείσασο καὶ αὖθις τοῦ γένους: ἐν σοὶ
γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέ-
λησον τοινῦν εἶναι κἂν τῇ ἑλλαδικοὺς λόγους ἀν-
θῆσθαι, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον ἢ κα-

ταξηρωθέντας τὸ σύνολον. ἔργον τέλεσον καὶ τὰ νῦν, τίμιόν τε καὶ εὐπετὲς, ἐμοί τε ἰδία καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ τῆς ἐκκλησίας προστάτης, ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποίμενος λέοντος, ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἔχομεν καὶ αὖθις εὐεργεσίας οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρας ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, ἐτύχομεν πρότερον. ἵνα δὲ γνῷς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος, καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἴσον τῆς ἱερᾶς ἐκείνης γραφῆς ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς, αἴτησον ἐπικυρωθῆναι καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ τοῖς τῶν ἐπισκοπῶν, τῆς ἱερᾶς λέγω πίτνας καὶ τῆς χερρονήσου, προστατεύουσιν ἐπισκόποις τανῦν, μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν ἑαυτῶν θρόνων. κατὰ δὴ πρότερον μιωνήλιος καὶ δαμόντης, τὼ ἐπισκόπω, φθονήσαντε πεποιήκατον, συγχωρῆσαι τὸ σύνολον. ἄγε τοίνυν ἀσμένως, καὶ προθύμως, βοήθησον. διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἐλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι, σοῦ τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως συναραμένου, καὶ δὸς τοῖς λόγοις ῥαῖσαι, ὁ τῶν λόγων πρύτανις. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς ξυμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τ' οὐρανὸν καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν. ἔρρωσο, ἐξ ἐνετιῶν, πυανεψιῶνος, πέμπτη ἐπὶ δέκα, τοῦ ͵αφλά ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

Οὐ

ΟΥ' χρὴ θαυμάζειν, ὦ ἀρχικῆς ἀρετῆς ἀψευδέστατον βασανιστήριον, εἰ οἱ πονηροὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐκπεπολέμωνται, καὶ οἱ ἀμαθεῖς τοῖς πεπαιδευμένοις. τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ οὕτω μὴ εἶχεν. εἰ γὰρ καὶ λίαν ἄτοπον δοκεῖ, καὶ οὔτε λόγῳ ῥητὸν οὔτε ἔργῳ φορητόν ἐστι τοῦτο. ἀλλ' ὅμως κατὰ λόγον γίγνεται· ἐναντιοῦται γὰρ τὸ σκότος τῷ φωτὶ, καὶ λησταὶ τοὺς λύχνους σβεννῦντες, ἐπὶ τὸ ληστεύειν τρέπονται, ἔλεγχον γὰρ ἡγούμενοι τοῦ σφῶν βίου τὸν τρόπον ἐκείνων ἐκ ποδῶν αὐτοὺς ποιῆσαι πραγματεύονται. τοῦτο τοίνυν τῶν τῇ κακίᾳ προστιθεμένων τινὲς τυρρεύσαντες κατ' ἐμοῦ, συνεστήσαντό με τῷ ἡγεμόνι κακοήθως καὶ πονηρῶς, ὡς ποιεῖν γε εἰώθασιν, ᾧ δὴ ζητήσαντί γε μαθεῖν, ὅτου χάριν τριάκοντα πρὸς τοὺς ἓξ χρυσίνους λαμβάνω παρὰ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας ἡμῶν κατ' ἔτος γε σιτηρέσιον, τὰς αἰτίας ἀνήνεγκα γράμμασιν ἃς ἔξεστι καὶ σοὶ τῷ σοφωτάτῳ μαθεῖν, εἰ ἀρεστὸν φανείη τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ λογιότητι, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας δύο γράφω πρὸς σὲ τὸν σοφώτατον καὶ ἀληθῆ διδάσκαλον. ἐπτὰ γὰρ καὶ μόνον ἐκείνῳ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ἡγεμόνι πολλὰς ἔχων λέγειν ἀνέφερον. ὅτι ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, οὐχ ὅπως τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ τῇ ἐκλαμπροτάτῃ αὐθεντίᾳ τῶν βενετιῶν καθοσιωσάμην ἑαυτοὺς, καθάπερ μοι πάντες οἱ ἐμοὶ συμπολῖται συμμαρτυρήσουσιν, ὅσοι τιμᾶν εἰώθασι τὴν ἀλή-

τῆς εἰωθείσης δεήσεως, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀφέξομαι, φωνὴ δ' ὅμως οὐκ ἐντεταμένη τὴν ἀρχὴν ἐσαῦθις προήσομαι, λίμῳ ποτὲ δηλιμῷ πιεζόμενος.

Ἐρρωμένως διαβιώης πάντων ἕνεκεν

Ὁ μονεμβασίας ἀρσένιος.

ΜΕγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος, καὶ ἐπαίνου πέρα παντὸς, ἡ παρὰ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων, καὶ ἐλευθεριωτάτων μεδίκων, περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδεμονία, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ ταύτην καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἂν, μάλιστα δὲ, ἐξ ὧν τοὺς λόγους, ὅσον τὸ καθ' ἑαυτοὺς, τῶν ἑλλήνων ἐποίκιλαν, καὶ πολυανθεῖς τούτους ἀπέδειξαν. ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνος καὶ φιλέλλην καὶ μεγαλόνους λαυρέντιος, τὸ ἄκρον τῆς τῶν φλωρεντίνων γερουσίας ἄωτόν τε καὶ κλέος, εἰδὼς τὰς τῶν παλαίων ἐκείνων, καὶ μακαρίων βίβλους ἀνδρῶν, ὧν οὐχ ὅτι γε οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλῷ ἡμῶν πρότεροι, οὐδ' ἴσως ᾔδεσαν τὰ ὀνόματα, μὴ ὅτι γε τὰ συγγράμματα, τὰς μὲν, ὅποι γῆς τῷ χρόνῳ κρυβείσας, τὰς δ' ἡμιβρώτους σησὶ, καὶ κόνισι γενομένας, ἀναλώμασιν οὐκ εὐκαταφρονήτοις τοῖς ἑαυτοῦ, ἀνεσώσατο ἐν φλωρεντίᾳ, διὰ τοῦ σοφωτάτου λασκάρεως. τῶν μεδίκων δὲ τοῖς ἴχνεσιν ἐπακολουθῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων τῆς ὑμετέρας παναγιότητος,

ἰω-

ἰωάννης ματθαῖος ὁ γίβερτος, ὁ αἰδεσιμώτατος τῆς οὐερώνης ἐπίσκοπος, καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ὁ ἐλευθεριώτατος, τὴν τοῦ χρυσορρήμονος ἰωάννου εἰς τὰς τοῦ θεσπεσίου παύλου ἐπιστολὰς ἑρμηνείαν, κτῆμα δηλαδὴ ἀξιολογώτατον, παντὶ τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, πνευματικῆς πανδαισίας προὔθετο, τράπεζαν, μηδεμιᾶς δαπάνης φεισάμενος. ἣν εἴτις νὴ τὸν λόγιον πολυανθεῖ λειμῶνί γε ἀπεικάσειεν, οὐκ ἀπόθεν πάντως τοῦ σκοποῦ τοξεύσειε. ὡς γὰρ ἐκεῖσε ῥοδωνιαί, καὶ κρινωνιαί, καὶ πολυειδῶν ἑτέρων ἀνθέων εὐωδία ἐκπνέει οὕτω κἀνταύτῃ ἀρετῶν ποικίλων διδασκαλία εὐωδιάζει. ὅθεν καὶ οἱ ἐν αὐτῇ εἰσιόντες, ἀνδρείας λόγους διδάσκονται. φρονήσεως, σωφροσύνης, ἀρίστης ταπεινώσεως, μεθόδους, πραότητος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀποδιαιρουμένων ταῖς πρακτικαῖς ἀρεταῖς. καὶ ὅπως μὲν τοῖς δαίμοσι δεῖ πολεμεῖν. ὅπως δ' ἐνίσασθαι κατὰ τῶν παθῶν, οὐ λειμῶνι δὴ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἰατρείῳ ἀκεσωδύνῳ ὁμοίωται, ἐν ᾧ, ὁ νόσῳ τρυχόμενος φοιτῶν, τὸ κατάλληλον δρέπεται φάρμακον, τοίνυν ὁ τῇ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ φλεγμονῇ πυρακτούμενος, τὸ τῆς τοῦ βίου διατάξεως μνημοσύνης, τὴν ῥῶσιν τρυγεῖ, καὶ ἁπλῶς φάναι, τὸ πρόσφορον νοσήλιον φάρμακον ἑκάστου πάθους, ἐκ τῶν θειοτάτων συγγραμμάτων τοῦ παμμάκαρος ἰωάννου ἀρυόμεν, ἃ τὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσι πᾶσαν γραφὴν ἑρμηνεύσας καταλέλοιπε τῇ τοῦ κυρίου ἐκκλησίᾳ. τινὲς γὰρ τῶν φιλοθέων μετὰ τὴν πρὸς κύριον ἐκδημίαν αὐτοῦ,

τοῦ, τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους συναγάγοντες λόγους ἐκ τῶν αὐτοῦ βιβλίων περὶ τῶν λοιπῶν ἠτονήκασιν. πᾶσα μὲν οὖν καὶ ἄλλη τούτοις μακάρος τούτου γραφή, πλεῖστα ὀνείνησι τοὺς ἐμπόνως μετιόντας αὐτὴν, ἡ δὲ τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνείατε καὶ διδασκαλία, εἴπερ τις ἄλλη τῶν ἑαυτοῦ, ὀρέγει παντοδαπὴν διδασκαλίαν, καὶ ψυχικὴν λυσιτέλειαν. ποταμὸς γὰρ βαθυδίνης πολλῷ μᾶλλον ἐν αὐτῇ ἀναδέδεικται. οὐ μικρὰ κατάγωω ὡς ὁ πακτωλὸς πρὶν χρυσοῦ ψήγματα, ἀλλ' ὅλος χρυσὸς αὐτοχρημα ὢν, καὶ πλημμυρῶν ἀφθονῶς χρυσόρρειθρα νάματα, μᾶλλον δὲ τῆς τοῦ χρυσοῦ δίψης ἀπάγων, καὶ φιλαργυρίας σβεννύων τὸν καύσωνα, ἰδοὺ τοίνυν πᾶσιν ἐπέρρευσιν ἀκίνωτος ἔκβλυσις, ὕδωρ πηγάζουσα ζῶν, καὶ πρὸς σωτηρίαν τοὺς ἀρυομένους μετοχετεύουσα, καὶ γὰρ οὐ πόσιν χορηγεῖ τάχιστα ὀλλυμένην, ἀλλ' ἀρρευστόν τε καὶ ἄυλον. τούτου οὖν δεῦτε χανδὸν ἀπορροφήσωμεν ἅπαντες. δεῦτε τούτου τῇ ἀπολαύσει, τὰ τῆς ψυχῆς παύωμεν αἰθητήρια, καὶ τὸν τῆς καρδίας φλογμὸν καταψύξωμεν. ὁ γὰρ τούτου τῷ ποταμῷ τὰ χείλη προσάπτων, ἀλεξητήριον πάθους εὑρίσκει παντὸς, καὶ σωτηρίας θηρᾶται τὸ ὁρμητήριον. ποῖον γὰρ ἀρετῆς εἶδος ἐν τούτῳ οὐ πελαγίζει; ποῖον δ' οὐ βρύει νοσήλειον φάρμακον; τὴν τοῦ παρακλήτου γὰρ χάριν ἐπισπασάμενος, τῇ ὑπὲρ ἄνθρωπον βιωτῇ, ἀρετῶν κατείληφε τὴν μισγάγγειαν, καὶ ποταμηδὸν ἐκκρουνίζει τῶν ψυχοτρόφων.

Τῷ

Τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ, καὶ ὡς ἐν κυρίῳ ἀδελφῷ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τρύφωνι νικόλαος ὁ μαρῖνος εὐπράττειν.

ΕΙ᾽ ϗ μὴ εἰδώς σε τυγχάνω, ἀλλ᾽ οὖν τεκμαίρομαί σε τοιοῦτον εἶναι, οἷόν τις τῶν φίλων, διά τινος πρὸς ἐμὲ γράμματος πρώην ὑπεζωγράφησεν. ἀρκεῖ τ᾽ ἐμοί, τὰ περὶ τῆς σῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν σῶν ἀρίστων ἠθῶν δεδηλωμένα, καὶ χαίρομεν, οἶδε θεός, τοιούτῳ σοι ὄντι, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα φιλικῶς σε ἐγνυικὼς διακείμενον· καὶ ταῦτα γὰρ οἶμαι ἐκείνῳ κἀυτός σοι ἔσομαι, ἐπειδήπερ ἐκείνου ἐξήρτημαι. ταυτὶ γοῦν σοι διὰ βραχέων τῆς πρός σε μου εὐνοίας ἔστων τεκμήρια, ἐμοί γε γὰρ τὸ νῦν εἶναι μακροτέροις οὐκ ἔξεστι χρήσασθαι, σὺν θεῷ δ᾽ εἰπεῖν ὅσον οὔπω αὐτός σε ἀφέξομαι, ϗ ὄμμασιν ἀκοῆς, ὥς φασι, πικροτέροις τυγχάνουσι ἰδών σε, περιπτύξομαί τε ἅμα ϗ τὰ μέγιστα εὐφρανθήσομαι.

Ἐρρωμένον σε ψυχήν τε ϗ σῶμα διαφυλάττοι ὁ κύριος. ἐκ παταβίου, ἑκατομβαιῶνος, ζ′ ἱσταμένου ἐπὶ δέκα τοῦ αφοβ′ ἔτους.

Πα-

Παναγιώτατέ μοι δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα.

Ἔννοιά μοι ἐγεγόνει τοῦ συγγράψαι με βίβλον μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς συντείνουσαν πρὸς ἕνωσιν ἀμφοτέρων ἐκκλησιῶν, δυτικῆς τε καὶ ἀνατολικῆς φημι, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ῥωμαίου γένους, ἀναγκαιοτάτην ἐσομένην γιγνώσκοντί μοι πρὸς ἐρίδων μάλιστα ἀνασπασμὸν καὶ ἐκρίζωσιν, καθεκάστην ἀναφυομένων κατὰ τῆς ἡμετέρας θρησκείας. καὶ γὰρ ὁ πολὺς ὄχλος διδασκόμενος ὑπὸ τῶν ἀμαθεστάτων ἐνθάδε κηρύκων τῆς κατὰ λατίνους ἐκκλησίας, πλημμελεῖν περὶ τὸ θεῖον τὴν καθ' ἡμῶν ὀρθόδοξον οἴεται ἐκκλησίαν πολλῶν ἕνεκεν, ἧς τὴν σὴν μακαριότητα θεοῦ προνοίᾳ ἐπαξίως ἐπιστατεῖν, καὶ τοὺς αὐτῆς οἴακας ἀῤῥήτῳ σοφίᾳ καθάπερ ὁλκάδος παμμεγέθους ἐπισταμένως, καὶ ὡς δεῖ ἀκοῇ ἴσμεν διιθύνειν πρὸς σωτηρίαν ποιμνίου τοῦ χριστωνύμου καὶ τῷ σῷ ἐναρέτῳ φρονήματι ἐμπεπιστευμένοι, ὥς τε ἐπικουρίᾳ τοῦ ἐνισχύοντός με τρισυποστάτου καὶ ἀπείρου τῶν ὅλων θεοῦ, πέρας ἐπιθῆναι οὐ μετὰ πολύ, χρηστὰς ἔλω τὰς ἐλπίδας, οὐ μέν τοί γε ἀνδρὶ τοῦ ἀναχεῖρας συνοδικοῦ καὶ τοῦδε ὑποδεδεμένου τόμου ἐπὶ μαξίμου πατριάρχου, οὗ τὴν διαδοχὴν ὡς ἔοικεν ἐδόξω. οὗ τάμου περὶ οὐ τηνάλως ἴσως γε ζητεῖν ἡγησάμην τὰ δοκοῦντα τῷ ὡς ἀληθῶς ὀρθατομοῦντι τὸν ἀληθινὸν λό-

ΑΙ'δεσιμώτατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπαπᾶ ἡμέτερε καταπάντα, χαίρεις εἴησοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. εἰ καὶ χρόνου μῆκος παρῆλθεν καὶ οὐ τὴν σὴν ἐδόξαμεν ἀσπάζεσθαι ἁγιωσύνην, καὶ οἷα ἡμῖν συνέβη αὐτῇ δηλῶσαι, οὐχ ἡμῖν σε δεῖ τὸ αἴτιον, ἀλλὰ τῷ καιρῷ δοτέον. τῷ πολλάς μοι σχεδὸν προξενήσαντι ἐνοχλήσεις καὶ ταραχὰς, αἰτίῳ τεόντι τῶν ἰδίων ἀμνημονεῖν. ἡμῶν δὲ τὸν πόθον, καὶ οἵαν διάθεσιν προσέχοντες διατελοῦμεν, ὁποίαντε εἰς ἔπειτα παρ' ἡμῶν λήψειας εἴ γε θεὸς δῴσοι, καλοκαγαθίαν τῶν ἀδυνάτων γραφῇ παρεστήσαισοι. ὅθεν συγγνωτέον ἡμῖν. περὶ δὲ τῶν ἡμῶν ὅπως τ' ἔχει, τὰ πάντα τῷ σῷ τιμίῳ μαθήσῃ γαμβρῷ, ἡμῖν δὲ τοῖς δικαίοις τὰ περὶ τῆς ῥώσεως σου μαθεῖν ἐφιεμένοις, μηδ' ἀλιπὲς ἀποστέλλειν, πρᾶγμα τεόντι μέγα, τοῖς τῆς εὐνοίας ἀκριβδήλως κατέχειν πειρωμένοις. ἔῤῥωσο.

Hae duae ſuperiores Epiſtolae ſcriptae videntur Protopapae Corcyrenſi. Corcyrae enim Paaeſul quidam Graecorum eſt, Protopapas adpellatus; Latinorum vero tantum Archiepiſcopus: ut ex Corcyrenſi *Marmorae* hiſtoria intelligere eſt.

ΘΕοφιλέστατε ἐπισκοπε γλυκέας, τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ αἰδῶ ἀπονέμομεν

τῇ

τῇ θεοφιλίᾳ σου, εἰ καὶ μὴ τὴν σὺν τοῖς σωματικοῖς κατείδομεν ὀφθαλμοῖς θεοφιλίαν. πίνυν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμματος ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν σε, τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ δυνάμει, καὶ φρονήσει τελείᾳ, συνδραμεῖν καὶ βοηθῆσαι, τῷ προερχομένῳ σοι μοναχῷ σεραπίωνι. καὶ γὰρ αὐτὸν ἡμεῖς περί τινος ἀναγκαίας χρείας, καὶ πνευματικοῦ καὶ φιλοθέου ἔργου εἰς τὰ ὑμέτερα πέμπομεν, ἐξ οὗ τὰ πάντα μαθήσεις. βοήθησον οὖν αὐτῷ ἀδελφὲ, ὅπως τέλος δώσῃ τῷ ἔργῳ, δι᾽ οὗ τὴν σὴν παρακαλοῦμεν θεοφιλίαν, ἡμᾶς δὲ τὸ δυνατὸν ὅρισζε, καὶ κέλευε τοὺς ἑτοίμως ἔχοντας ὑπηρετῆσαι καὶ ὁλοψύχως ὑπείκειν τῇ κατὰ πάντα ἀρίστῃ θεοφιλίᾳ σου. ἔῤῥωσο.

ΠΑνιερωτάτε μητροπολίτα παρωνάξου ἡμετέρε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, χαίροις ἐν κυρίῳ. πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν γυνή τις κυάρα τοὔνομα, σὺν δάκρυσι καταβοῶσα τὴν ὅσην ἀδικίαν τε καὶ παρανομίαν ἔδειξεν πρὸς τὴν θυγατέραν αὐτῆς αἰκατερίναν ὁ γεώργιος τῆς λουκιανῆς. ἀραβωνισάμενος γὰρ αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς ὁ ἀλιτήριος ἤδη ἔτη δύο, ταύτην αἰάσας χωρίς τινος αἰτίας, εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα τ᾽ ἀπεδήμησε, ἐν ᾗ μέχρι τοῦ δεῦρο διατρίβων ἦν διόλου, καὶ οὐ δόλως διαμνήμης ἔχων πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανακάμψαι γυναῖκα, ἢ γράμματί τινι δοῦναι τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος διασημέναι.

ναι. τοίνυν φροντισάτω ἡ σὴ ἀρχιερωσύνη, οἷ-
άπερ ποιμὴν ἄριστος καὶ καλὸς, καὶ πεισαίτω τὸν
εἰρημένον οἷς οἶδας τρόποις πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπα-
νελθεῖν γυναῖκα, καὶ πέρας τὰ τοῦ γάμου λήψε-
ται, εἰδ' ἂν οὐ βούλεται, τὴν αἰτίαν ἡμῖν διδό-
μενός σου γράμματος δηλοποιήσοις, ὅπως τἀ-
ληθὲς φανερωθῇ, καὶ τὸ ἀδικοῦν μέρος κανονι-
κῶς τε καὶ νομίμως παιδευθῇ, εἰς σωφροσύνην
μὲν τῶν τοιαῦτα τολμώντων ποιεῖν, ἔπαινον δὲ
καὶ μὴν τῶν καλῶς τοὺς θεσμοὺς τῶν θεοφό-
ρων πατέρων κρατούντων καὶ τηρούντων.

ΗΜῶν ἐνταυθὶ καθεζομένων, καὶ ὡς οἷόν τε
τὰ πρὸς τὴν χρείαν σωτηριωδῶς τῷ λαῷ
τούτῳ ὑπηρετούντων, ἥκασιν ὅ, τε κύριος μιχαὴλ ὁ
τζούκις ὁ τοῦ ἀνδρέου, καὶ μιχαὴλ τζούκις ὁ τοῦ
νικολάου, καὶ ἀκριβῶς διῆλθον, τὴν ὅσην κατ'
αὐτῶν κατηγορίαν διήγειρε, ὁ ἐξ ἰουδαίων παμ-
μίαρος ἐκεῖνος ὁ σολομὼν, δι' ἧς ἑκάτεροι ἐνο-
χλοῦνται διὰ τὸ τῆς ὁμωνυμίας σημαινόμενον.
ἡμεῖς δὲ ἐξακριβοῦν τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐ-
τῶν, οὐκ ἰσχύσαντες διὰ τὸ ἀπορεῖν μαρτύ-
ρων τε καὶ ἀποδείξεων, ἔτι δὲ ἑτοίμως ἔχοντες
αὐθὺ κριτῶν ἀποπλούσας, τῇ σῇ πανιερώτη-
τι τὸ πᾶν ἀναθῆναι δεῖν ᾠήθημεν, ἀγχίνῳ τε
ὄντι καὶ φρονίμῳ, καὶ τὸ πᾶν δυναμένῳ ἀρίστως
διαπαιράναι. τοιγαροῦν δεχθείοις τουτὶ ἀσμέ-
νως, καὶ τοῖς πρότερον αὐτοὺς κειταῖς τὸ πᾶν
προσεπιθείοις σὺν φόβῳ θεοῦ, καὶ βάρει

καὶ

καὶ τέλος τὸ προσῆκον θατέροιν τοῖν ἀνδροῖν παραχείοις, οἷα ποιμὴν καλὸς ἀρχιερέων ἄριστε.

Εἰ καθεξῆς διελθεῖν ἐθελήσαιμι, οἷά μοι πράγμαθ' ὁ δαίμων προσενήνοχεν, θεία μοι κεφαλή, οὐκ ἂν μοι κατὰ τὸν ποιητὴν δέκα γλῶτται ἀρκέσωσι. καὶ γὰρ τῆς σῆς ἔξοτε διέστην συνουσίας, οὐδενὶ σχεδὸν τῶν λυσιτελῶν ἐνετύχομεν, νόσοι δὲ συνεχῶς, καὶ τὰ περὶ τὴν πενίαν ὡς θλιβόμεθα. ἵνα δὲ μὴ καὐτὸς κοινωνῶν δόξῃ τοῖς ἡμῶν (καὶ γὰρ κοινὰ τὰ τῶν φίλων) ταῦτά σοι τῷ τῆς ψυχῆς μου μέρει γέγραπται. οὐδὲν μᾶλλον γὰρ τῷ ὄντι σεαυτὸν λανθάνειν οἴομαι, ἢ πρὸς ...ἀκίβδηλος διάθεσις. ὅθεν δ' ἴθι, ἀρχιερεῦ ἐπινικέστατε, ὡς οὐδὲν μέχρι τοῦ δεῦρο ὧν ἐφιέμεθα τυχεῖν διηνύσαμεν. τὰ γὰρ τῶν ὧδε μακρά πως ὄντα διατελοῦσι. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πέρας ὑπὲρ τὴν ἀρχήν· ἀσμένως γὰρ καὶ τῷ ὄντι ἑτοίμως οἱ κρατοῦντες ἐδέξαντο. λαβοίμεν, δ' ἐτυχήσαμεν παμέγιστα, εἰδ' ἂν τοὐναντίον, εἰ μή τις θεία ἡμῖν ἐπικουρήσει ἐνεργεία, τῷ τῆς δυστυχίας ἄκρῳ προσεγγίσαιμεν, καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. σὺ δ' αὐτὸς τὰ τοῦ ῥώσεως ἀνάγγελον, καὶ πῶς τὰ ὑμῶν διοικεῖται. ἤκουσαί μοι γὰρ τὰ περὶ τὸν Καντακουζηνὸν, καὶ λίαν μου τὴν ψυχὴν ἤλγησα.

ἘΓὼ μὲν σοῦ τὴν παρουσίαν (τὸ γεμὸν εἰπεῖν) ὑπέρ τινα ἄλλον ἐγλιχόμην ἰδεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν ἀλλοδαπῇ διατρίβων, ὥς τ' ἐντρυφῆσαί σου τῇ συνουσίᾳ καὶ ἀπολαῦσαι τῆς γνησίας καὶ εἰλικρινοῦς σου ἀγάπης, καὶ γὰρ οὐ λεληθέναι σε οἴομαι τὴν πρός σε μου διάθεσιν, καὶ τὴν ἐξάλειπτον μνήμην. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμποδών μοι καὶ τουτί, καὶ γὰρ σύνοιδα ἑτοίμως εἰ μὴ τὰ τῆς ἀσθενείας διεκωλύσεν, τὰ τοῦ πλοῦ σου εἶχον, ἐγένετο, καὶ ὧν ἐφιέμεθα ὑστέρησας, οὐχ ὡς ἔτυχε πάντι ἐλύπησεν, ἡμᾶς, ἰάσατο δ' ἔμπης τὸ δυσαχθὲς ἡμῶν ἡ τῶν γραμμάτων σου ἄφιξις, ἅπερ σχεδὸν πᾶν μου τὸ λύπηρον ἀφεῖλε. οὐκοῦν γράφε ἡμῖν συνεχέστερον, καὶ μὴ ἀποστερήσῃς ἡμᾶς τῆς συντυχίας τῆς σῆς. πολλῆς γὰρ εὐφροσύνης ἐμπλήσεις ἡμᾶς, καὶ μείζω ἡδονὴν τοῖς συνεχῶς λυπουμένοις παρέξεις, τὰ περὶ τῆς ὑγίας σου ἡμῖν ὁσημέραι διαγγελιζόμενος. ἔρρωσο.

Κατὰ τοῦ ῥάστου.

Recentiori manu Italice in fronte paginae ſcriptum eſt: *A un religioſo della Chieſa di Zara*; ſed perperam.

ΕὐΛαβέστατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπάπα Κερκύρων, σὺν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι, καὶ ἅπασι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, χάρις εἴη ὑμῖν.

ὑμῖν εἰρήνητε καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. γνωςὸν ἔςω ὑμῖν ὡς ἱερομόναχός τις ἀθανάσιος τοὔνομα, τὸ γένος ῥασέας, δι' ἐπιξοπῆς ἡμετέρας ἐφημερεύων ἦν, ἐν τῷ θείῳ τῷ ἐν τῇ τζάρᾳ ναῷ. ἐκεῖσε δὲ μωρῶς πῶς κυβερνηθεὶς, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀλόγως ἐναντιωθεὶς, γνώσθης σὺ δὲ καὶ ὑμεῖς τὸν ἄνδρα, ἀπό τε τοῦ βαδίσματος καὶ τῆς προσφορᾶς) πρὸς ἡμᾶς φυγὰς ᾤχετο ἀπεδήμησεν, ἡμεῖς δὴ τὰ ἐκεῖ σκάνδαλα ὅπως δηποτοῦν βουληθέντες εἰρηνεῦσαι πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀποσκοποῦντες, οὐκ οἶδ' ὅπως ὁρισθεὶς τῶν ὧδε ἀπῆλθεν, μηδὲν ἡμῖν εἰπεῖν ἢ ὅλως προσφθέγξασθαι καταδεχθεὶς. ἢ γράμματος ἀπολυτικοῦ ὡς οἱ κανόνες οἱ θεῖοι καὶ τὸ ἔθος ἀπαιτεῖ τῆς ἐκκλησίας δεηθεὶς, τοιγαροῦν γράφοντες, ἐντελόμεθα ὑμῖν ἅπασι καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα πνεύματι, μὴ εἰς κοινωνίαν τὸν μνημονευθέντα δεχθῆτε, ἢ λειτουργῆσαι ἀφίσητε, ἐπαργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ.

Κατὰ τοῦ ἰωαννᾶ.

Ἐπειδὴ τοὺς πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀνελθεῖν βουλομένους ἀξίωμα, ἁγνοὺς εἶναι παρελάβομεν, καὶ σεμνῶς βιοῦν, καὶ ἑαυτοὺς βίῳ καθαρῷ καὶ ἀρεταῖς χριςῷ ἀρεσκούσαις κοσμεῖν ἐδιδάχθημεν, δέον τοίνυν ἡγησάμεθα εἶναι κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ

παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου ἱερεμίου, καὶ νεωστὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντα ἱερέα μοναχὸν ὄντα τὸ πρότερον, ἰωαννᾶ τοὔνομα, ἀκριβῶς ἐξετάσας αὐτὸν, εἴγε νομίμως τε καὶ κανονικῶς, ἐχειροτονήθη, καὶ ὡς οἱ θεῖοι κανόνες καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια ἀπαιτεῖ. καὶ γὰρ κύριος θεόφιλος ὁ φαρακλὸς ὁ ζακύνθιος, ἀρνητὴν αὐτὸν τοῦ χριστοῦ γεγονότα, καὶ ἀσέμνως καὶ ἀκολάστως βιοῦντα ἐν τῇ ζακύνθῳ ἡμῖν διεσήμανε, καὶ ὑφ' ἡμῶν δὶς ἐξωθεὶς τῆς πανευδαίμονος ταύτης πόλεως, πολλῶν ὁσημέραι κατ' αὐτοῦ λεγόντων πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. ὅθεν καὶ διαμαρτύριον τὰ κατ' αὐτοῦ εἴγε ἀληθῶς εἴη ἄξιον ὑπειλήφαμεν ἀνιχνεύσας ἐν τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ τῷ ἄκρῳ φημὶ ἀρχιερεῖ κωνσταντίνου πόλεως τὸ πᾶν ἀνατιθέναι τὰ πάντα ἐπιεικῶς τε καὶ δικαίως, κρίνειν ἐπισταμένῳ διὸ καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν κατὰ τοῦ εἰρημένου ἰωαννᾶ λαληθέντων, αἱ ὑπογραφαὶ καθιερώθη μαρτυρίαι.

Μελέτιος ἐλέῳ θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπίτροπος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Ἱερώτατε καὶ ἐλλογιμώτατε μητροπολῖτα φιλαδελφείας, ὑπέρτιμε, καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, καὶ ἐπίτροπε καθολικὲ πατριαρχικέ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλ-

συλ-

συλλειτεργȣ̃ τῆς ἡμῶν μετριότητος. χάρις εἴη σȣ τῇ ἱερότητι καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεȣ̃. ἀνηνέχθη ἡμῖν, ὅτι θανόντος πιέρȣ ζερβȣ̃ κυπρίȣ, πολλοὶ ἀφήρπασαν ἀπὸ τῶν ἐκείνȣ πραγμάτων, καὶ οὐ φανερȣ̃σι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνȣ. διὸ γράφομεν, ποῖοι τῶν χριστιανῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀφήρπασαν τȣ̃ θανόντος,.... ῥοῦχα, καὶ λοιπὰ πράγματα ἀξιολόγȣ ἰσότητος ἐὰν μὴ φανερώσωσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνȣ, ἀφωρισμένοι ἔςωσαν, καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι, ἕως ȣ̃ φανερώσωσιν αὐτά. ὁμοίως καὶ οἱ γινώσκοντες τȣ̀ς λαβόντας καὶ μὴ φανηρȣ̃ντες αὐτȣ̀ς, πνευματικῶς ὑπ' ἀφορισμὸν ἔςωσαν. ȣ̃τω γένοιτο. ἡ δὲ τȣ̃ Θεȣ̃ χάρις εἴησȣ τῇ λογιότητι, αφϛὲ ἀπριλλίȣ. α ἱςαμένου.

Ο᾽ δȣ̃πελὴς δȣ̃λός σȣ λογοθέτης ὁ υἱὸς τȣ̃ μεγάλȣ λογοθέτȣ ὁ πρὸ ὀλίγȣ γράψας τὸ ἐπιςοπικὸν, προσκυνῶ τὴν σὴν ἀκραν ἐλλογιμώτητα.

λόγον, αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας θεσπεσίῳ
ἀρχιερεῖ, μεταβολῆς πάντα χρὴ ποιεῖν ὡς
ὁ λόγος. ἔστι γὰρ δεινὸς ὁ ἀνὴρ τὰ τῆς καθ᾽
ἡμᾶς θεοσεβείας τε καὶ ἀληθείας. καὶ ἕτοιμος
ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λό-
γον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, οὗ τὸ σῶφρον
καὶ ἡ ἀγχίνοια, καὶ τὸ εὐγενὲς τῶν λόγων ὑπ᾽
οὐδένος τῶν αὐτὸν εἰδότων καὶ μὴ τῶν φρενῶν
κατενεχθέντων. ἄφρον, γὰρ ἡ σολομόντιος σοφί-
α διακόνῳ χρήσεται, ὃς ἐρείδεται ἐπὶ ψευδέ-
σιν, μωμήσετ᾽ ἂν. καὶ γὰρ οὐκ ἐξαγώνιον ὑ-
πὲρ αὐτοῦ φάναι ἀφορμὴν τοῖς πᾶσιν δεδωκέ-
ναι τοῦ μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας τῇ θειο-
τάτῃ σου κεφαλῇ δωρησαμένῃ δῶρον ἡμῖν αὐ-
τοῖς τιμαλφέστατον πρὸς πᾶν ἔργον, πνευμα-
τικόν τε καὶ μή, οὐκ ἥκιστα δὲ ὅπου τύχης μετα-
βολαί, οὐκ εὐέλπιδες, φέρουσιν ἄνω καὶ κάτω τὰ
ἀνθρώπινα, ἐν ᾧ πολλὰ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ φι-
λοσόργου ψυχῆς δυναίμην εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἐπάνει-
μι ὅθεν ἐξέβην τοῦ λόγου, τούτῳ λοιπὸν συμ-
βόλῳ χρησαμένῳ ἀκούσαντο τὰ περὶ τοῦτο μου
ὃς πρὸς τὸν δεσποτικόν σου παρώξυνε θρόνον,
γνώμονα ἀποκαλῆσαι ἀειστάρχειον. οἶδε γάρ σε
ποιμένα σοφίην τε καὶ σύνεσιν καλῶς ἐκξέ-
φοντα, ὥστε ἐκ μέσου μου τῆς καρδίας ἱκετείαν
τὴν καθήκουσαν πρὸς μάθησιν ὑπαγορεύω
καὶ κατάνευσον μοι δεομένῳ κἂν τὸ κῦρος ἔχῃ
ὁ τόμος, κἄντω οὗ λεξάτω μοι. οὐδὲν γὰρ ἄλ-
λον ἐστὶν τόμος ἐκκλησιαστικὸς παρό, φῶς καὶ ὁ-
δὸς ζωῆς. τοιγαροῦν πρὸς πληροφορίαν ἡμετέ-

ραν

ραν καὶ τῆς ὑμετέρας τοῦ ὄγκου ἀρχιερωσύνης καὶ ὀνόματος ἀξίωμα ἐπάκουον. ὁ δὲ κύριος διαφυλάττοι σου τὸ θεῖον σκῆνος εἰς μακρὸν γῆρας, πατὲρ ὁσιώτατε. ἐξ ἐνετιῶν θαργηλιῶνος α΄ ἱσαμένου τοῦ αφοθ΄.

Οἰκέτης τοῦ ὑμετέρου προσκυνητοῦ θρόνου ἱππότης τῆς τάξεως τοῦ ἁγίου στεφάνου καὶ τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης διδάσκαλος.

Ἀνδρέας λονδάνος.

ΑΙ'δεσιμώτατε πρωτοπάπα, καὶ ἔντιμε χωρεπίσκοπε χαίροις ἐν κυρίῳ. διὰ τῆς θείας δυνάμεως καὶ δι' εὐχῶν σου ὑγιαίνομεν. ὁμοίως δέ σε ὑγιαίνειν τὸν θεὸν ἱκετεύομεν. ὁ εὐλαβέστατος ἱερεὺς ὁ κύριος κωνσταντῖνος, καὶ σὸς γαμβρὸς, ἐλθὼν ἐνταῦθα οὐκ ἠδυνήθημεν ὅσα ἦν αὐτῷ εἰκὸς ποιῆσαι, τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῖν μὴ συγχωρούντων. τοίνυν ὅπερ ἐδυνήθημεν οὐκ ὠκνήσαμεν ὑπὲρ αὐτοῦ διαπράξασθαι, καὶ ὃ εἰς ἔπειτα ἰσχύσαιμεν οὐκ ἂν διαλειψώμεθα ὑπὲρ τῆς σῆς ἀγάπης, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀγαθῆς προαιρέσεως, ἀφθόνως διανῦσαι. τοίνυν συγγνώσθη ἡμῖν, καὶ κέλευε διηνεκῶς τοῖς ὡς υἱοῖς σου φιλτάτοις ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν σοι πάντως προαιρουμένοις. ἔρρωσο.

Αἰ-

ΑΙ'δεσιμώτατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπαπᾶ ἡμέτερε καταπάντα, χάρις εἴησοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. εἰ καὶ χρόνου μῆκος παρῆλθεν καὶ οὐ τὴν σὴν ἐδόξαμεν ἀσπάζεσθαι ἁγιωσύνην, καὶ οἷα ἡμῖν συνέβη αὐτῇ δηλῶσαι, οὐχ ἡμῖν σε δεῖ τὸ αἴτιον, ἀλλὰ τῷ καιρῷ δοτέον. τῷ πολλάς μοι σχεδὸν προξενήσαντι ἐνοχλήσεις καὶ ταραχὰς, αἰτίῳ πεόντι τῶν ἰδίων ἀμνημονεῖν. ἡμῶν δὲ τὸν πόθον, καὶ οἵαν διάθεσιν προσέχοντες διατελοῦμεν, ὁποίαντε εἰς ἔπειτα παρ' ἡμῶν λήψειας εἴ γε θεὸς δῴσοι, καλοκαγαθίαν τῶν ἀδυνάτων γραφῇ παρεστῆσαίσοι. ὅθεν συγγνωτέον ἡμῖν. περὶ δὲ τῶν ἡμῶν ὅπως τ' ἔχει, τὰ πάντα τῷ σῷ τιμίῳ μαθήσῃ γαμβρῷ, ἡμῖν δὲ τοῖς δικαίοις τὰ περὶ τῆς ῥώσεως σου μαθεῖν ἐφιεμένοις, μηδ' ἀλιπὲς ἀποστέλλειν, πράγμα πῶόντι μέγα, τοῖς τῆς διανοίας ἀκιβδήλως κατέχειν πειρωμένοις. ἔῤῥωσο.

Hae duae ſuperiores Epiſtolae ſcriptae videntur Protopapae Corcyrenſi. Corcyrae enim Paaeſul quidam Graecorum eſt, Protopapas adpellatus; Latinorum vero tantum Archiepiſcopus: ut ex Corcyrenſi *Marmorae* hiſtoria intelligere eſt.

ΘΕοφιλέστατε ἐπισκοπε γλυκέας, τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ αἰδῶ ἀπονέμομεν

τῇ

τῇ θεοφιλίᾳ σου, εἰ καὶ μὴ τὴν σὺν τοῖς σωματικοῖς κατείδομεν ὀφθαλμοῖς θεοφιλίαν. πλὴν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμματος ἀξιοῦντες ἱκετεύομέν σε, τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ δυνάμει, καὶ φρονήσει τελείᾳ, συνδραμεῖν καὶ βοηθῆσαι, τῷ προερχομένῳ σοι μοναχῷ Σεραπίωνι. καὶ γὰρ αὐτὸν ἡμεῖς περί τινος ἀναγκαίας χρείας, καὶ πνευματικοῦ καὶ φιλοθέου ἔργου εἰς τὰ ὑμέτερα πέμπομεν, ἐξ οὗ τὰ πάντα μαθήσεις. βοήθησον οὖν αὐτῷ ἀδελφέ, ὅπως τέλος δώσῃ τῷ ἔργῳ, δι' οὗ τὴν σὴν παρακαλοῦμεν θεοφιλίαν, ἡμᾶς δὲ τὸ δυνατὸν δεῖξε, καὶ κέλευε τοὺς ἑτοίμως ἔχοντας ὑπηρετῆσαι καὶ ὁλοψύχως ὑπείκειν τῇ κατὰ πάντα ἀρίστῃ θεοφιλίᾳ σου. ἔρρωσο.

Πανιερώτατε μητροπολῖτα Παροναξίου, ἡμέτερε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, χαίροις ἐν κυρίῳ. πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν γυνή τις Κυάρα τοὔνομα, σὺν δάκρυσι καταβοῶσα τὴν ὅσην ἀδικίαν τε καὶ παρανομίαν ἔδειξεν πρὸς τὴν θυγατέραν αὐτῆς Αἰκατερίναν ὁ Γεώργιος τῆς Λουκιανῆς. ἀραβωνισάμενος γὰρ αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς ὁ ἀλιτήριος ἤδη ἔτη δύο, ταύτην αἰάσας χωρίς τινος αἰτίας, εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα τ' ἀπεδήμησε, ἐν ᾗ μέχρι τοῦ δεῦρο διατρίβων ἦν δι' ὅλου, καὶ οὐ δόλως διαμνήμης ἔχων πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανακάμψαι γυναῖκα, ἢ γράμματί τινι δοῦναι τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος διασημέναι.

ναι. τοίνυν φροντισάτω ἡ σὴ ἀρχιερωσύνη, οἷάπερ ποιμὴν ἄριστος καὶ καλὸς, καὶ πεισαίτω τὸν εἰρημένον οἷς οἶδας τρόποις πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανελθεῖν γυναῖκα, καὶ πέρας τὰ τοῦ γάμου λήψεται, εἰδ᾽ ἂν οὐ βούλεται, τὴν αἰτίαν ἡμῖν διδόμενός σου γράμματος δηλοποιήσοις, ὅπως τἀληθὲς φανερωθῇ, καὶ τὸ ἀδικοῦν μέρος κανονικῶς τε καὶ νομίμως παιδευθῇ, εἰς σωφροσύνην μὲν τῶν τοιαῦτα τολμώντων ποιεῖν, ἔπαινον δὲ καὶ μὴν τῶν καλῶς τοὺς θεσμοὺς τῶν θεοφόρων πατέρων κρατούντων καὶ τηρούντων.

Ἡμῶν ἐνταυθοῖ καθεζομένων, καὶ ὡς οἷόν τε τὰ πρὸς τὴν χρείαν σωτηριωδῶς τῷ λαῷ τέτῳ ὑπηρετούντων, ἥκασιν ὅ, τε κύριος μιχαὴλ ὁ τζούκις ὁ τοῦ ἀνδρέου, καὶ μιχαὴλ τζούκις ὁ τοῦ νικολάου, καὶ ἀκριβῶς διῆλθον, τὴν ὅσην κατ᾽ αὐτῶν κατηγορίαν διήγειρε, ὁ ἐξ ἰουδαίων παμμίαρος ἐκεῖνος ὁ σολομὼν, δι᾽ ἧς ἑκάτεροι ἐνοχλοῦνται διὰ τὸ τῆς ὁμωνυμίας σημαινόμενον. ἡμεῖς δὲ ἐξακριβοῦν τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν, οὐκ ἰσχύσαντες διὰ τὸ ἀπορεῖν μαρτύρων τε καὶ ἀποδείξεων, ἔτι δὲ ἑτοίμως ἔχοντες εὐθὺ κριτῶν ἀποπλεύσας, τῇ σῇ πανιερότητι τὸ πᾶν ἀναθῆναι δεῖν ᾠήθημεν, ἀγχίνῳ τε ὄντι καὶ φρονίμῳ, καὶ τὸ πᾶν δυναμένῳ ἀρίστως διαπαιράναι. τοιγαροῦν δεχθείοις τούτοι ἀσμένως, καὶ τοῖς πρότερον αὐτοὺς κειταῖς τὸ πᾶν προσεπιθείοις σὺν φόβῳ θεοῦ, καὶ βάρει

καὶ

καὶ τέλος τὸ προσῆκον θατέροιν τοῖν ἀνδροῖν παραχείοις, οἷα ποιμὴν καλὸς ἀρχιερέων ἄριστε.

ΕΙ καθεξῆς διελθεῖν ἐθελήσαιμι, οἷά μοι πράγμαθ᾽ ὁ δαίμων προσενήνοχεν, θεία μοι κεφαλὴ, οὐκ ἄν μοι καὶ τὸν ποιητὴν δέκα γλῶτται ἀρκέσωσι. καὶ γὰρ τῆς σῆς ἔξοτε διέστην συνουσίας, οὐδενὶ σχεδὸν τῶν λυσιτελῶν ἐνετύχομεν, νόσοι δὲ συνεχῶς, καὶ τὰ περὶ τὴν πενίαν ὡς θλιβόμεθα. ἵνα δὲ μὴ καὐτὸς κοινωνῶν δόξῃ τοῖς ἡμῶν (καὶ γὰρ κοινὰ τὰ τῶν φίλων) ταῦτά σοι τῷ τῆς ψυχῆς μου μέρει γέγραπται. οὐδὲν μᾶλλον γὰρ παντὶ σεαυτὸν λανθάνειν οἴομαι, ἡ πρὸς...ἀκίβδηλος διάθεσις. ὅθεν δ᾽ ἴσθι, ἀρχιερεῦ ἐπιεικέστατε, ὡς οὐδὲν μέχρι τοῦ δεῦρο ὧν ἐφιέμεθα τυχεῖν δεδυνήσαμεν. τὰ γὰρ τῶν ὧδε μακρά πως ὄντα διατελοῦσι. ἀλλ᾽ εἰ μὲν τὸ πέρας ὑπὲρ τὴν ἀρχὴν, ἀσμένως γὰρ καὶ παντὶ ἑτοίμως οἱ κρατοῦντες ἐδέξαντο. λαβοίμην, δυστυχήσαιμεν παμέγιστα, εἰδ᾽ ἂν τοὐναντίον, εἰ μή τις θεία ἡμῖν ἐπικουρήσει ἐνεργεία, τῷ τῆς δυστυχίας ἄκρῳ προσεγγίσαιμεν, καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. σὺ δ᾽ αὐτὸς τὰ τῆς ῥώσεως ἀνάγγελον, καὶ πῶς τὰ ὑμῶν διοικεῖται. ἤκουσα μοι γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακουζηνὸν, καὶ λίαν μου τὴν ψυχὴν ἤλγησα.

ΕΓὼ μὲν σου τὴν παρουσίαν (τὸ γοῦν εἰπεῖν) ὑπέρ τινα ἄλλον ἐγλιχόμην ἰδεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν ἀλλοδαπῇ διατρίβων, ὥς τ' ἐντρυφῆσαί σου τῇ συνουσίᾳ καὶ ἀπολαῦσαι τῆς γνησίας καὶ εἰλικρινοῦς σου ἀγάπης, καὶ γὰρ οὐ λεληθέναι σε οἴομαι τὴν πρός σέ μου διάθεσιν, καὶ τὴν ἐξάλειπτον μνήμην. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμποδών μοι καὶ τουτὶ, καὶ γὰρ σύνοιδα ἑτοίμως εἰ μὴ τὰ τῆς ἀσθενείας διεκωλύσαν, τὰ τοῦ πλοῦ σου εἶχον, ἐγένετο, καὶ ὧν ἐφιέμεθα ὑστέρησας, οὐχ ὡς ἔτυχε τῷ ὄντι ἐλύπησεν, ἡμᾶς, ἰάσατο δ' ἔμπης τὸ δυσαχθὲς ἡμῶν ἡ τῶν γραμμάτων σου ἄφιξις, ἅπερ σχεδὸν πᾶν μου τὸ λυπηρὸν ἀφεῖλε. οὐκοῦν γράφε ἡμῖν συνεχέστερον, καὶ μὴ ἀποστερήσῃς ἡμᾶς τῆς συντυχίας τῆς σῆς. πολλῆς γὰρ εὐφροσύνης ἐμπλήσεις ἡμᾶς, καὶ μείζω ἡδονὴν τοῖς συνεχῶς λυπουμένοις παρέξειας, τὰ περὶ τῆς ὑγίας σου ἡμῖν ὁσημέραι διαγγελιζόμενος. ἔρρωσο.

Κατὰ τοῦ ῥάσεα:

Recentiori manu Italice in fronte paginae ſcriptum eſt: *A un religioſo della Chieſa di Zara*; ſed perperam.

ΕΥ'λαβέστατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπάπα κερκύρων, σὺν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι, καὶ ἅπασι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, χάρις εἴη ὑμῖν.

ὑμῖν εἰρήνην τε καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. γνωςὸν ἔςω ὑμῖν ὡς ἱερομόναχός τις Ἀθανάσιος τοὔνομα, τὸ γένος ῥασέας, δι' ἐπιζοπῆς ἡμετέρας ἐφημερδῶν ἦν, ἐν τῷ θείῳ τῷ ἐν τῇ τζάρᾳ ναῷ. ἐκεῖσε δὲ μωρῶς πῶς κυβερνηθεὶς, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀλόγως ἐναντιηθεὶς, γνώσθης σὺ δὲ καὶ ὑμεῖς τὸν ἄνδρα, ἀπό τε τοῦ βαδίσματος καὶ τῆς προσφορᾶς) πρὸς ἡμᾶς φυγὰς ᾤχετο ἀπεδήμησεν, ἡμεῖς δὴ τὰ ἐκεῖ σκάνδαλα ὅπως δήποτοῦν βυληθέντες εἰρηνεῦσαι πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀποσκοποῦντες, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑλισθεὶς τῶν ὧδε ἀπῆλθεν, μηδὲν ἡμῖν εἰπεῖν ἢ ὅλως προσφθέγξασθαι καταδεχθεὶς. ἢ γράμματος ἀπολυτικοῦ ὡς οἱ κανόνες οἱ θεῖοι καὶ τὸ ἔθος ἀπαιτεῖ τῆς ἐκκλησίας δενηθεὶς, τοιγαροῦν γράφοντες, ἐντελόμεθα ὑμῖν ἅπασι καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα πνεύματι, μὴ εἰς κοινωνίαν τὸν μνημονευθέντα δεχθῆτε, ἢ λειτουργῆσαι ἀφίσητε, ἐπαργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ.

Κατὰ τῶ ἰωαννᾶ.

Ἐπειδὴ τοὺς πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀνελθεῖν βυλομένους ἀξίωμα, ἁγνοὺς εἶναι παρελάβομεν, καὶ σεμνῶς βιοῦν, καὶ ἑαυτοὺς βίῳ καθαρῷ καὶ ἀρεταῖς χριςῷ ἀρεσκούσαις κοσμεῖν ἐδιδάχθημεν, δέον τοίνυν ἡγησάμεθα εἶναι κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐξυσίαν παρὰ τοῦ

 παντα-

παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου ἱερημίου, καὶ νεωστὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντα ἱερέα μοναχὸν ὄντα τὸ πρότερον, ἰωαννᾶ τοὔνομα, ἀκριβῶς ἐξετάσας αὐτὸν, εἴγε νομίμως τε καὶ κανονικῶς, ἐχειροτονήθη, καὶ ὡς οἱ θεῖοι κανόνες καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια ἀπαιτεῖ. καὶ γὰρ κύριος θεόφιλος ὁ φαρακλὸς ὁ ζακύνθιος, ἀρνητὴν αὐτὸν τοῦ χριστοῦ γεγονότα, καὶ ἀσέμνως καὶ ἀκολάστως βιοῦντα ἐν τῇ ζακύνθῳ ἡμῖν διεσείμανε, καὶ ὑφ' ἡμῶν δὶς ἐξωθεὶς τῆς πανδαίμονος ταύτης πολέως, πολλῶν ὁσημέραι κατ' αὐτοῦ λεγόντων πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. ὅθεν καὶ διαμαρτύριον τὰ κατ' αὐτοῦ εἴγε ἀληθῶς εἴη ἄξιον ὑπειλήφαμεν ἀνιχνεύσας καὶ τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ τῷ ἄκρῳ φημὶ ἀρχιερεῖ κωνσταντίνου πόλεως τὸ πᾶν ἀνατιθέναι τὰ πάντα ἐπιεικῶς τε καὶ δικαίως, κρίνειν ἐπισαμένῳ διὸ καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν καὶ τοῦ εἰρημένου ἰωαννᾶ λαληθέντων, αἱ ὑπογραφαὶ καθεσρώθη μαρτυρίαι.

Μελέτιος ἐλέῳ θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπίτροπος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Ἱερώτατε καὶ ἐλλογιμώτατε μητροπολίτα φιλαδελφείας, ὑπέρτιμε, καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, καὶ ἐπίτροπε καθολικὲ πατριαρχικὲ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλ-

συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος. χάρις εἴη σου τῇ ἱερώτητι καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ. ἀνηνέχθη ἡμῖν, ὅτι θανόντος πιέρου ζερβοῦ κυπρίου, πολλοὶ ἀφήρπασαν ἀπὸ τῶν ἐκείνου πραγμάτων, καὶ οὐ φανεροῦσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνου. διὸ γράφομεν, ποῖοι τῶν χριστιανῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀφήρπασαν τοῦ θανόντος, ... ῥοῦχα, καὶ λοιπὰ πράγματα ἀξιολόγου ἰσότητος ἐὰν μὴ φανερώσωσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνου, ἀφωρισμένοι ἔστωσαν, καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι, ἕως οὗ φανερώσωσιν αὐτά. ὁμοίως καὶ οἱ γινώσκοντες τοὺς λαβόντας καὶ μὴ φανεροῦντες αὐτοὺς, πνευματικῶς ὑπ' ἀφωρισμὸν ἔστωσαν. οὕτω γένοιτο. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴησου τῇ λογιώτητι, αφϛε' ἀπριλλίου. ἱσταμένου.

Ὁ εὐτελὴς δοῦλός σου λογοθέτης ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου λογοθέτου ὁ πρὸ ὀλίγου γράψας τὸ ἐπισκοπικὸν, προσκυνῶ τὴν σὴν ἄκραν ἐλλογιμότητα.

Ἀνωνύμου.

Quamquam Anonymi eſſe dicatur haec Epiſtola in Codice MS. tamen ipſe *Dionyſii Cateliani* eſſe crediderim, quod Cytherorum Epiſcopi ſit, & per ea tempora *Dionyſius Catelianus* eius inſulae Antiſtes fuerit. Sed non hanc tantum Epiſtolam *Dionyſio* illi tribuerim, verum etiam duas inſequentes: attamen maturius id examinandum, adeoque ampliandum eſt.

Μελετίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἱερομονάχῳ τῷ βλάστῳ υἱῷ ἐν κυρίῳ περιποθήτῳ, χάριν, ἔλεος καὶ εἰρήνην ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

Εἰ καὶ χρόνος συχνὸς ἐξότου διὰ γραμμάτων γοῦν οὐ συνεγενόμεθα καὶ συνελαλήσαμεν ἀλλήλοις, ὡς ἂν μὴ καταμαρανθῇ τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν οἴχοιτο διὰ τῆς λήθης τῆς μακρᾶς, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡμεῖς ἐς μνήμην εἴχομεν τὴν σὴν τελειότητα καὶ μὴ γράφοντες, οἷοί ἐσμεν γράφοντες, τοιοῦτοι ἀεὶ καὶ μὴ γράφοντες, νυνί γ' ὅμως μικρὸν τῶν ὧν, εἴχομεν πραγμάτων καὶ περιπετειῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ σχολῆς τῆς οἱασοῦν ἀπολαύσαντες, δεῖν εἶναι ᾠήθημεν προσειπεῖν σου τὴν ἐλλογιμότητα ὡς μὴ δοκοίημεν τῶν φίλων ἀμελεῖν ἤδη, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἀναχθέντες. οὐ γὰρ ἡμῖν τοῦτι καλὸν εἶναι ὑπείληπται ὥς τι

σι, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον κατὰ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. καὶ ταῦτα ταύτῃ ἔχει. ἄλλο δέ τοι, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐρέω σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλεο σῇσι. σκοπὸς ἡμῖν εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἐπαναζεύξειν ἦν, οὐ διὰ τὸ ἡμῖν αὐτοῖς συμφέρον μᾶλλον, ἢ τὸ τοῖς πᾶσι λυσιτελοῦν, ὡς τῷ θεῷ δῆλον, καὶ ἴσως ἀπέβη τὰ τῷ σκοπῷ κατάλληλα τέλη, εἰ μή τις τῶν σκαιῶν, καὶ φθόνῳ φίλων καθ' ἡμῶν ἀναστὰς, πρέσβυς δ' οὗτος τῶν κεφαληνήτων, τὴν οἰκοδομὴν ἡμῶν ἅπασαν κατέστρεψεν ὁ κατάρατος, φάσκων μὴ εἰκὸς εἶναι, ἐπίσκοπον εἰς τὴν τῶν κυθήρων καθέζεσθαι, οὗ δὴ χάριν καὶ σοῦ τὴν φιλίαν νῦν αἰτούμεθα ὡς ἂν τῇ δικαιοσύνῃ βοηθείσειε, καὶ συνηγορήσειε τοῖς οἷς αὐτόσε πέμπομεν κεφαλαίοις; ἰχύειν δὲ πολλὰ βουληθεῖσαν οἴδαμεν λόγοις τε καὶ ἔργοις φίλων οὐ ἔργον ποιῆσαι, φίλων περιπόθητε. εἰ δὲ γένοιτο ὅπερ ποθοῦμεν, τότε δὴ καὶ τὸ κοινῇ ξυνοῖσον φανεῖται, καὶ πολλοὶ κινδύνων χαλεπῶν ἀπαλλαγήσονται εἰς κεφαληνίαν πορευόμενοι τὴν ἱερωσύνην ληψόμενοι, καθὰ δήπου πολλοῖς πολλάκις συνέβη, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δὴ συμφέροντες ποιουμένοις ἡμῖν τὸν ἀγῶνα, συναγωνισθῆναι, καὶ σοῦ τὴν ἀγάπην παροξύνομεν, ὅπου ἂν δεήσειε, καὶ ὅσον οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν φιλίαν, ὅσον διὰ τὴν λυσιτέλειαν τοῖς πολλοῖς. ἐρρωμένην διαφυλάττοι ὁ κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κεφαλὴν εἰς ἔτη πολλά. ͵αχθʹ.

Τῇ πολιτείᾳ πάσῃ.

ΟΙ ἐν τῇ θεοφρουρήτῳ νήσῳ κυθηρείᾳ, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τιμιώτατοι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, καὶ ἅπας ὁ τοῦ κυρίου χριστώνυμος λαὸς μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων, τέκνα ἐν κυρίῳ περιπόθητα τῆς ἡμῶν ταπεινώτητος χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ἡ ταπεινότης ἡμῶν εὔχεται καὶ εὐλογεῖ πάντας ἡμᾶς εὐλογίᾳ πνευματικῇ. παρακαλοῦσα τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν διαπαντὸς, ἵνα διαφυλάττῃ ὑμᾶς ἅπαντας ὑγιεῖς ψυχήν τε καὶ σώματα, ἀμήν. ἐπειδὴ ποιμένας ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέστησεν ὥστε ποιμαίνειν ὑμᾶς καὶ ὁδηγεῖν εἰς τὰς τοῦ κυρίου ἐντολὰς, δι᾽ ὧν εἰς τὸν τῆς χλόης τόπον, τῆς ἀκηράτου τροφῆς δηλαδὴ, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀναπαύσεως, τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δυνῶνται κατασκηνοῦν, οὐ παυόμεθα τὸν δυνατὸν τρόπον παροξύνειν ὑμᾶς ἀπόντες ἤδη, ἕως ἂν δυνηθῶμεν ἐν τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὀφθῆναι ὑμῖν, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς ἡμετέρας ἀγάπης, πρῶτον οὖν γράφοντες παραγγέλλομεν ὑμῖν τὸ κεφάλαιον τῆς ὑμετέρας σωτηρίας φυλάττειν, καθ᾽ ὡς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς παραινεῖ, τὴν εἰς τὸν θεὸν ἀγάπην ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς διανοίας, καὶ τῆς ἰσχύος εἰς τὸν πλη-

σίον

τίον, ἐν ταύταις γὰρ ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅ-
λον τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας κρέμασθαι ἔφη
ὁ κύριος, ὧν χωρὶς οὐδεὶς δύναται διαρεστῆ-
σαι τῷ θεῷ. πρώτην δὴ συνίων καὶ μεγάλην,
καὶ σωτηρίαν πρόξενον ταύτην τὴν ἐντολὴν, πρῶ-
τον καὶ ἡμεῖς ὑμῖν φυλάττειν ἐντελλόμεθα, χρέ-
ος ἔχοντες διεγείρειν ὑμᾶς καὶ ὑπομιμνήσκειν
τῶν πρὸς σωτηρίαν συντεινόντων. δεύτερον ἀ-
πέχεσθαι τῶν αἰσχρῶν πράξεων, ἃς τὸ ἱερὸν
κωλύει εὐαγγέλιον μὴ ποιεῖν τοὺς εἰς τὸν κύ-
ριον πιστεύοντας. τρίτον τῆς ὀρθῆς ὀρέγεσθαι
πίστεως, καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ἃ ἡ ἀνατο-
λικὴ φυλάττει ἐκκλησία παρὰ τῶν ἁγίων πα-
ραλαβοῦσα πατέρων. τέταρτον εὐσεβεῖς τε καὶ
εὐλαβεῖς εἶναι εἰς τὰ θεῖα τῆς ἐκκλησίας μυ-
στήρια. θερμοὺς παρὰ τὸν τοῦ θεοῦ πόθον. ἀ-
όκνους πρὸς τὰ καλὰ ἔργα, σπουδαίους πρὸς τὴν
εἰσέλευσιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλήλους πρὸς τὰ
καλὰ ἔργα παρακινοῦντας, τοὺς ἀτάκτους νουθε-
τοῦντες καὶ ὅσα θεῷ φίλα καὶ εὐάρεστα πράττον-
τες. ταῦτα δὲ ποιοῦντας, δυνατὸν καὶ ῥᾴδιον
τῆς αἰωνίου ἐπιτυχεῖν βασιλείας ἐν χριστῷ
ἰησοῦ, οὗ ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

Τῷ

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ καθηγουμένῳ τοῦ ὁσίου πατέρος ἡμῶν ἀντωνίου τοῦ βροντισίου κυρίῳ λαυρεντίῳ τῷ μαρίνῳ ἀδελφῷ ἐν χριστῷ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, ἔλεος, εἰρήνην παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

ΟΥ' δίκαιον δεῖν ἡμῖν κέκριται μὴ προσειπεῖν σου τὴν ἀγάπην ἐς τοῦτο τοῦ βαθμοῦ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἀναχθεῖσι, φίλων ἄριστε λαυρέντιε. οὕτω γὰρ ἂν ἠδικεῖτο φιλία καὶ οἱ ταύτης θεσμοὶ συνεπιδιδόναι οὐ σημειοῦσθαι ὀφείλουσα ταῖς τῶν ἀξιωμάτων ἀναβάσεσιν, εἰ καὶ ἄλλως τισὶν ὕψος μόνον οὐ χριστοῦ φέριστε καὶ μεγίστης εἶναι δοκεῖ τἀξιώματα τοὐναντίον, ἢ προσῆκεν αὐτοῖς φρονοῦσιν. ἐπεὶ οὖν τοῦ θεοῦ τρόπον τινὰ ἡμᾶς συνωθήσαντος ἐς τοῦτο ἀνεβιβάσθημεν, γράφομεν πρὸς τὴν σὴν φιλοκαγαθίαν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἡμῖν αὐτοῖς εἰκότα ποιεῖν ἡγούμενοι. οὐ γὰρ ἄλλη που εὐμοιροῦμεν τέως ἐνταῦθα παροικοῦντες ὡς ἂν εἴποι τις, τῇ σῇ ἀγάπῃ πεπομφέναι ἢ τοῦτόγε. πρὸς δὲ τούτοις δῆλα τὰ ὑμῖν σύμβαντα τίθεμέν σου τῇ συνέσει ἐν βραχεῖ. ἡ μὲν παρεσκευασμένη τῇ τῶν κρατούντων βουλῇ καὶ ἐνδόσει, ἐπανιέναι εἰς τὴν ἣν ἐκληρώθημεν ἐπισκοπὴν τῶν κυθήρων ἐπισκεψάμενοι ὡς εἰκὸς τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν ζήλῳ θείῳ κινούμενοι μᾶλλον, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν. ἐπεὶ δ' ὁ φθόνος ἐμπέπηγέ-

πως

πως τοῖς καλοῖς ἐμποδὼν καὶ ἡμῖν ἐγένετο, κεφαλλωίτην τινὰ πρότερον καθ' ἡμῶν ἀναςήσας, μὴ δεῖν λέγοντα ἐπίσκοπον εἰς κυθηρείαν εἶναι, ὡς δῆθεν ἀρχοῦντα τὸν κεφαληνίαν, καὶ οὕτως ἑτοίμως ἔχοντας ὑμᾶς ἐπανελθεῖν ἀνέκοψεν. διὸ ἀξιοῦμεν σου καὶ τὴν πανοσιότητα φίλου ἔργου ποιήσασθαι ἤδη εἴπου δεήσεις, καὶ τοῖς γραφθησομένοις κάτω κεφαλαίοις ἐς δύναμιν βοηθήσειν. οἴδαμεν δὲ ὅτι ἰσχύεις αὐτόθι βουληθείς. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τῆς πατρίδος ὑμῶν ἔςαι, ὡς ἂν ῥᾷον ἔχοιεν οἱ χειροτονηθησόμενοι εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἀφικνεῖσθαι ἀκινδύνως, καὶ μὴ ἄλλως κινδυνεύειν, καθὼ πολλοὶ πολλάκις πολλοῖς ἐνέπεισον κακοῖς, μηδὲν ἀπελήσης τοιούτου ἔργου ὑπερασπίσασθαι τὸν ἐνόντα τρόπον. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἔςαι μετὰ τῆς σῆς λογιότητος, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν συνοδίας.

Ἰάκωβος ἐλέῳ θεοῦ τῆς κωνςαντίνου πόλεως νέας ῥώμης ἀρχιεπίσκοπος οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπειδὴ ἀνήνεγκεν ἡμῖν ὁ γεώργιος λίλλος ὡς ἔχων διαφορὰς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰωάννου ἱερομνήμονος κ. τ. λ. ὡς ἔχων ὁ πάνυ ἱερομνήμων παρ' ἐν ᾧ τοῦ διατεταγμένου καὶ ὡς ἐδόμοσεν ἐν οἷς ὁ μαχομένῳ κ. τ. λ.
τούτου χάριν ἐδέηθη ἐφ' ἡμῖν καὶ γράφοντες εἰ οὕτως ἔχει ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς κ. τ. λ. ἡ

δ' ἀλ-

δ' ἄλλως ποιήσῃ ἀφορισμένος ἔσω ἀπὸ τȣ̃ κυρίȣ παντοκράτορος, καὶ κατηρημένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος κοπήσονται, αὐτὸς δὲ ȣ̓δαμῶς κληρονομήσῃ τὸ λύτρον τȣ̃ Ἰησȣ̃, ἀλλὰ τὴν ἀγχοίαν τȣ̃ Ἰούδȣ. σχισθεῖσα ἡ γῆ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν δάθαν καὶ ἀβειρῶν, καὶ εἴη στένων καὶ τρέμων ἐπὶ γῆ ὡς ὁ καὶν, καὶ προκόπην ȣ̓ μὴ ἴδοι ἐπὶ ζωῆς αὐτȣ̃, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὄκτω θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων ἕως ȣ̓ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν κ. τ. λ. καὶ τότε τύχῃ συγχωρήσεως.

Ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ ζ' ἱσαμένȣ
ἀπ' οἰκονομίης αυ σώφρονος.

Haec Epiſtola *Jacobi* Patriarchae Conſtantinopolitani adeo male ſcripta eſt, ut fieri non potuerit, ut a me penitus legeretur; adeoque multis in locis corrupta eſt, niſi quod illa κ. τ. λ. in Epiſtola vere inſunt, ſed Latinorum more.

Ἀθανάσιος ἐλέῳ θείῳ μητροπολίτης ἀλεξανδρείας ἐπίτροπος καὶ ἔξαρχος πατριαρχικός.

ΠΑσὶ τοῖς ἁπανταχοῦ τȣ̃ ἱερȣ̃ καταλόγου καὶ πολιτικῆς ἀξίας καὶ τάξεως, χάριν καὶ ἔλεος εἴη παρὰ θεȣ̃ παντοκράτορος, εὐχὴ καὶ εὐλογία παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος. Ἣν μὲν

ὅτι

ὅτε παρὰ ἱερατικοῖς ἡ βασιλεία, καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ἦν συνακμάζοντα, ἡνίκα δὲ ταῖς μόναις ἐξῆν τοῖς τοιούτοις ἐκκεῖσθαί τε καὶ προσκεῖσθαι ἐν ἀφθονίᾳ τῶν ἀναγκαίων διάγουσιν, ἐξ ὅτου μέντοι ἀνόγεται ἐρρίμως τοῖς ἑλληνικοῖς κακοῖς ἐκβακχεύσασα σκυθικῷ ζυγῷ τὰ τούτων ὑπέταξεν. ἔρρει (φεῦ) σὺν τῷ κράτει τῆς βασιλείας καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τύχης ἐπικρατείᾳ ἐμπιστεύεσθαι πέφυκεν. ἀλλ' ἐπειδὴ θεία αἶσα τὰ τῆς ἑλλαδικῆς ἐλευθερειότητος ἑτέρωσε (οὗ σκῆπτρα χριστιανικῇ ἐπωνυμίᾳ καλήνεται) μετέβητε καὶ μετῴκεισαι. τούτου χάριν πᾶσι τοῖς ἀπορίᾳ σύνωσιν ἐκεῖσε προσφεύγειν ἐστί. τοιούτοις οἴδαμεν ἡμεῖς τοὺς διακομίσας τῶν παρόντων ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ κωνστάντιον σὺν τῷ ὑποδιακόνῳ βενιαμὴν ἐκ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ βατοπαιδίου τοῦ ἐν τῷ ἄθῳ. ὅθεν δι' αὐτῶν τὴν ἐκείνων μόνην τῇ ὑμετέρᾳ κατὰ χριστὸν ἀγάπῃ συνιστῶντες ὑποδοχῆς τῆς παρ' ἀμφοῖν καὶ ἐλεημοσύνης ἀφθόνου ἀξίους ἡγούμεθα δι' ἧς αὐτοῖς τε μὲν τῇ χρείᾳ θεραπεία ὑμῶν ἢ τῇ ἀρετῇ ἐπίδοσις περιγενήσεται. ἔρρωσθε.

Ἐνετίνηθεν. ἔτος τὸ αχλή μηνὸς ἰαννουαρίου ιβ' ἰν. ζ.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ ἁγίῳ πρωτονοταρίῳ σύμεων εὐ-
πράτζην, κυρίῳ θεοδοσίῳ.

Τετράδα τοῦ βυζαντίου ἐκπλεύσαντες, καὶ ἐν μὲν ἡρακλείᾳ διημερεύσαντες μίαν, ἐν δὲ λήμνῳ τρεῖς, κατευθὺ ἐς τὸ ἁγιώνυμον τῶν ὀρέων εἰσήλθομεν, ὥστε διὰ τεττάρων ἐτελεσιουργήθη τὰ ἡμέτερα. καθ' ὃν τόπον ἐθεασάμην ἄνδρας ἐν ἀρετῇ τοῖς πάλαι ἀσκήσασι ἐφάμιλον ἔχοντας· ἐῶ τά τε τῶν κοινοβίων, καὶ τὰ βιβλία σὲ τὸν θεασάμενον διακείνοντα, ἐν οἷς εἶδον μὴ ἐξελθόντα τινὰ τῆς ἑαυτοῦ κέλλης ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, συνεχῶς τῇ πράξει καὶ θεωρίᾳ σχολάζοντα, εἶεν, περὶ δὲ τῆς σαυτοῦ κελεύσεως καὶ θελήσεως, ἤδη πεπλήρωται, γράψοις μοι καὶ αὐτός τινα ἐκ τῶν αὐτόθι πολλῶν, ἅπερ οἶσθα φιλοῦντί μοι.

Ἔρρωσο μετάγε τῶν σῶν πάντων, καὶ τοῦ φιλτάτου υἱοῦ κυρίου φωτινοῦ. τὸν ἅγιον τὸν μέγαν ῥήτορα, τὸν ἅγιον τὸν δικαιοφύλακα, καὶ τὸν κύριον ἀλέξανδρον, καὶ πάντας τοὺς φίλους ἀσπάζομαι. ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος ὁ καθηγούμενος τούτους ἀσπάζεται. εἴπερ ἔλθοι πόθεν γράμμα ἐξ ἐμοῦ φίλου ἡμέτερον, ἀντιβολῶ πέμψον μοι.

Μιχαὴλ παρασάτης κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι εὖ πράττειν.

Ὅτι μὲν ἐβράδυνα γράψαι σοι τῇ φιλτάτῃ μοι κεφαλῇ, καὶ τὴν προςαχθῆσάν μοι παρὰ σοῦ ἐπιςολὴν τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τοῦ σε κυνδινοῦ ἐπιςεῖλαι, ὁμολογῶ καὶ συγγνώμην αὐτῷ. πάντως δὲ οἶδ᾽ ὅτι συγχωρήσεις μοι καὶ αὐτὸς, φύσεως τοιαύτης χρηςοτέρας, καὶ ἀρίςης λελοιχὼς τῆς περὶ λόγου ἀσκήσεως. τοῦτο δέ φημι ὅτι τοῖος ὢν οὐ μέμψῃ μοι τῆς βραδύτητος, εἰδώς με φροντίσι βιωτικαῖς καὶ θορύβοις ἐνοχλούμενον. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν πρόσφατον εἴπου ἀκήκοας ἐπενεχθεῖσάν μοι παρὰ τῶν λῃςῶν ξυμφοράν. τὴν γὰρ ἐπ᾽ ἀμβρακίαν φέρουσαν διαπερῶν, ἐχθίςοις φασὶ πειράταις ἐκποθὲν ἀφράςου φανεῖσι περιέπεσον. πάνθ᾽ ὁμοῦ σεσυληκόσιν ἀνοικτὶ, ὅσ᾽ ἐγώ τε καὶ οἱ συμπεπλευκότες ἐφερόμεν. ταῦτα τοίνυν εἴ γε πρὸς ἀπολογίαν ἱκανὰ πιθέτε ὡς φιλότης καὶ οἷς οὐκ ἄλλο ἐμποδὼν μοι μέχρι τοῦδέ γε γράψαι σοι. νυνὶ δὲ ὀψόποτε βραχείας ἀνέσεως ἐντυχὼν καὶ τῆς ἐχέτλης ἵν᾽ οὕτως εἴπω τροπικῶς τοῦ ἀρότρου ἐπιλαβόμενος γεωργεῖν ἤδη τὸ τῆς ἡμετέρας φιλίας ἠρξάμην γεώργιον, γεώργιε φίλτατε, καὶ σπείρειν καρποὺς ἀγαθοὺς ἀφ᾽ ὧν δ᾽ ἐλπίς εἰμι δρέψασθαι τὴν τῶν λόγων σοῦ παγκαρπίαν. οὐ μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ, καὶ τὴν ψυχὴν καθηδύνουσάν τε καὶ τρέφουσαν. μόνην γὰρ τῷ ὄντι τροφὴν προσήκουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοὺς

λό-

λόγους τίς ὀνομάσεις. οὕτω τοίνυν ἐγώ γε, φίλ-
τατε, γνώμας ἔχω διατελῶν ἐπαινεῖν ἀεὶ καὶ
ἐγκωμιάζειν τὰς περὶ ἀρετὴν μελέτας σου καὶ ἱ-
δρῶτας πολλοὺς μηδέποτε ὀλιγωρήσειν. εἰ καὶ
ἐνδεῶς ἐμαυτὸν ἔχειν πρὸς τοῦτο αἰσθάνομαι.
δεῖν καὶ ἄλλως οἰόμενος ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ἀ-
γαθούς, τοὺς δὲ σκολιοὺς ψέγειν. οἵπερ διηνε-
κῶς ἀρδεύων τὴν ἄρουραν, ἀποδείξειν οἶμαί σ'
οὐκ εἰς μακρὰν παντοδαπῶν λειμῶνα καρπῶν
καὶ κῆπον ἀδώνιδος ταῖς τῶν λόγων σου ζωηραῖς
καὶ φωτιστικαῖς ἀκτῖσι. ὅθεν ἐμοί γε πρώτῳ ὡς
τῆς καλῆς ταύτης ἐργασίας προκατάρξαντι με-
ταλαβεῖν ἔξεσται καὶ τοὺς περὶ λόγους τῶν ἡμετέ-
ρων σπουδάζουσι μεταδοῦναι οὐκ ἔλαττον. ἔσαι
δὲ τοῦτο πῶς εἴγε τῶν ἀμοιβαίων ἀξιώσῃς ἡμᾶς
γραμμάτων καθωραϊσμένων τῇ πολυτρόπῳ
ποικιλίᾳ τοῦ ἡγειοῦς σου ἑλληνισμοῦ ἐφιεμένους
τὰ μέγιστα καὶ ἰδεῖν ἐπιμελῶς καὶ προσπτύ-
ξασθαι εὐλαβῶς ὡς ἱερὸν ἀποκύημα ἀνδρὸς
ἱεροῦ καὶ παντ' ἀρίστου καὶ τῶν ἱερῶν πιερίδων
τροφίμου. τόγε γὰρ τό τε ἔσαι ἡμῖν τὸν περὶ τοὺς
λόγους σπουδήν σου ἀνακηρύττειν λαμπρότερον,
ὅστε κλινὸν καὶ ἀρίδηλον τοῖς πᾶσι δεικνύου-
σι. νέων γὰρ μέριμναι σὺν πόνοις ἑλισσόμεναι
κλέος καὶ τὸν εἰπόντα εὑρίσκουσι λάμπει δὲ
χρόνῳ ἔργον μετ' αἰθέρα λαμπεθέντα. ἀλλ'
ὦ βέλτιστε, ἐν εὐμενίᾳ τὰς δ' ἐπιστολὰς ταύτας
τὴν εὐκταίαν ἡμῖν ἀντηχῶν ᾠδὴν τῇ παναρ-
μονίῳ λύρᾳ τῶν λόγων σου, εἴ σοι τὰ ἡμέτερα
ἐν ἀριθμῷ καὶ οὐχ ὡς τὰ τῶν μεγάλων καθέστη-

κε.

κε. εὐτυχοίης, τὸν λογιώτατόν μοι καὶ χρηστὸν ἑρμοδώρον ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσειπε, προσηρείσθω μοι καὶ ὁ κύριος ἀνδρόνικος εἴγε ἀπὸ ῥώμης ἀφίκετο. δὸς χάριν ἐμοὶ καὶ τὴν τρίτην γραφὴν τῷ δαμιανῷ.

Κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι, μιχαὴλ παραστάτης εὖ πράττειν.

ΠΡὸ μηνῶν ἤδη τριῶν ἐπέσταλκά σοι τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τοῦ σεκουνδίνου ἐπιστολὴν μεθ' ἧς καὶ ἑτέραν ἐμὴν ἀπεριςκέπτως ἐπεπόμφειν σοι. οὐκ ἐμαυτῷ τοσοῦτον θαρρήσας, ὅσον τῇ πρὸς ἡμᾶς σοῦ φιλικῇ διαθέσει. διακειμένῳ ὡς οἶδα καὶ σοὶ περὶ τὴν τῶν λόγων ὀλιγώρως σχολήν. καὶ διὰ τοῦτο πάνυ δυσκόλως περὶ τὰ σπουδαιότερα ἤπερ οἱ πλείονες οἴονται μ' ἔχειν. ὑφ' ὧν ἀκριβέστερόν μοι τὰ συντιθέμενα κἂν ὁποῖα εἰσὶν ἐπεξείργαστο. ἐπεὶ δὲ οὕτω μοι τυρβάζοντι ἐν ἄλλαις τοῦ βίου φροντίσιν ὡς εἴρηται, ἢ οὑτωσὶ ἃ περὶ μεριμνῶν καὶ τὸ ἀριστοφάνειον ἀπὸ τῆς ἀνασκησίας. δεῖ γάρ με τ' ἀληθῆ φάναι οὕτω συντέθηται, σύγγνωθι, φίλτατε, φίλος ὢν καὶ φίλων ὁ χάριστος. δέον δὲ καὶ ἄλλως ἵν' εἴπω ἐστὶ πιθανώτερον, οὐ πρὸς τὸ τῶν δώρων εὐτελὲς εἰ παρ' εὐγνώμονός τι δωρεῖται, ἀλλὰ πρὸς τὰς εὐνοίας τῶν μηδὲν πλέον παρ' ὃ εἰσφέρουσιν, εὐεργετεῖν δυναμένων τὸν συνετὸν ἀφορᾶν. ὡσαύτως δὲ καὶ δίκαιος

ὑπάρχειν ἡγοῦμαι τοῖς λόγων μεταχοῦσιν οὐ πρὸς τὰ ἐπιστελλόμενα τὴν ἐξέτασιν ἀκριβῆ ποιεῖσθαι καὶ ἐρευνᾶν εἴπερ τι λέληθε τοὺς πέμποντας ἢ παρέδραμεν ἀσχόλους ἐν ἄλλοις ὡς εἴρηται καὶ ταῦτα τυγχάνοντας καὶ εἰ κατὰ ῥυθμὸν ὑγιᾶ καὶ ἑλληνισμὸν ἢ ἀξίαν τῷ πρὸς ὃν πέμποντι οὐκ ἐξεπονήθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν καλὴν τῶν ἐπιστελλόντων διάθεσιν καὶ στοργήν. οὐ δὲ γὰρ οἱ ἐρῶντες τοῖς ξ   θεμένοις τῶν λόγων κατὰ τέχνην καὶ τάξιν καὶ διαίρεσιν μᾶλλον, ἢ τοῖς τῶν ἐρωμένων ψελίσμασιν
ἂν ὦσιν ἐνήδονται τῷ φιλικῷ νόμῳ ὑπείκοντες, οὐ καὶ ἡμᾶς ἀμοιρεῖν ἀδύνατον κατὰ τὸν τῆς φιλίας θεσμὸν πάνυ σαφῶς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ πυθαγόρου ὁρισθέντος. ἀλλὰ σὺ μὲν ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς μᾶλλον ἢ ταῖς τῶν ἐξ ὑπὸ γῆς βλαστησάντων ἥσθης ἐξ ὧν θήκαις, καὶ πανθ' ὅσ' ἑλλὰς ἐμόγησεν αὐχένων εἰδέναι σάφ' οἶδα πρὶν δέ τινα τούτων ταύτην κοινώσῃν βουλόμενος ἴσως τὴν ἣν τρέφομεν πρὸς ἀλλήλους ἐκείνοις γνωρίσαι διάθεσιν, διόρθωσον εἴτι μετ' αὐτὴν γράφοντ' ἅμα καὶ διεξιόντα παρέδραμε, ἵνα μὴ ἀφορμὴ τοῖς μεμψιμοίροις τούτοις, οἵδας οὓς φημί, καὶ περὶ ἔργοις περὶ τὰ ἀλλότρια μέμψεως καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς γέλωτος γένηται. ἀκονῆται νοῦς ἢ πῶς δοκεῖ περὶ τὰ ἴδια. μικρὸν πίνυυ χάριν ἐμὴν περὶ τῆς ἐκείνης πόνησον διόρθωσιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμᾶς τῶν ἐλπίδων ἀστοχήσαντας, οὐ μικρῶς ζημιώσῃς. τὰς γὰρ ἐλπίδας ἀτυχούσας τοῦ τέλους

ζη-

ζημίας ἔφησεν ὁ σοφιστὴς κρίνεσθαι, ἐφιεμένῳ ἤ τι μέγιστα δέξεσθαι τὴν παρὰ σοῦ ἀμοιβαίαν, ἐπιστεῖλαι μὴ κατοκνήσῃς. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δὸς τῷ πρέσβει τοῦ βασιλέως πρὸς φιλίην φίλτατε. ἔρρωσο ἀπὸ κερκύρας, μαρτίου εἰκοστὴν ἑκτὴν ἄγοντος.

Ἀνονύμου ἀρχιέρεως.

Ἡ μακρὰ τοῦ τόπου διάστασις, ἐνδοξώτατε ἄρχων κύριε ἀνδρέα ὑὲ καὶ πνεῦμα ἀγαπητὲ, πολλά μοι τὰ ἐγκλήματα, παρεισάγει. καὶ πρὸ πάντων ἐστὶ καὶ τόδε, τὸ, ἐπιλήσμονα ἴσως τῶν καλῶν φίλων γενέσθαιμε, ὅπερ ἀπεύχομαι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο δοθείη, φίλτατε, τυχὸν ἑτέροις, πολλοῦ καί γε δεῖ πρὸς τὴν σὴν ἐνδοξοτάτην. ὅς τις μοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ἀληθῆ φιλίαν ἐφύλαξας, καὶ πολλοὺς τάχα τῆς κακίστης ἐκείνων ἀπέστησας ὁρμῆς οἷα παρὰ πολλῶν τοῦτ' ἐδιδάχθην, καὶ συνελῶν, ὅσον ἦν σοι τὸ κατὰ δύναμιν οὐκ ἔπαυσας ἀντιφέρεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς ἔδοξεν. ἀλλ' ὅμως τ' ἀληθὲς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς ἠγωνίσω, ὑπὲρ ἧς μισθαποδότην ἔχεις χριστὸν, τόσον, ὅσον οἱ ταύτης τοὐναντίον ἀντιφερόμενοι. καὶ γὰρ ἔχεις τοῦτο μαθεῖν καὶ παρ' ἄλλοις, ὅτι χριστιανοὶ μὲν ἴσως ἐλέγοντο, ἐνταῦθα δηλαδὴ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ τῶν θετταλῶν. ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τῇ κλήσει ἦσαν πολέμιοι. τανῦν δὲ

θεοῦ χάριτι, ἐρεθίζοντες τῇ κλήσει τῶν ἔργων γενέσθαι ὁμόζοποι, συνεργοῦντός μοι τοῦ θείου πρὸς τοῦτο διὰ παντός. ὢ πρῶτον εὐχαριστῶ σὺν αὐτοῖς, μεθ' οὗ δὲ καὶ σοὶ τῷ συναγωνίζω τῶν καλῶν. καὶ ἣν τοῖς γείτωσι τῶν ἄλλων πόλεων ἡ ἡμετέρα ἐπίζηλος, ἐν ταῖς πρὸς τῶν καλῶν ἔργων εὐποιίαις, καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τύπων συνάξεσιν, ὧν ὅση μετὰ θεοῦ καὶ ἡ σὴ ἐνδοξότης αἰτία τοῦ καλοῦ, τοῦ μὴ σκορπισθῆναι τὸ λογικὸν τοῦ χριστοῦ ποίμνιον. μὴ δὲ τῷ νοητῷ ἐκδοθῆναι αὖθις λύκῳ εἰς βορὰν ἀπρεπεῖ καὶ ἀνήλεον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς λόγοις ἀναμέξω τοῖς ἐμοῖς, ὅπου γε καὶ πρὸς ἄλλων τοῦτ' ἔχεις μαθεῖν κρειττοτέρως. ἕν γε δὴ μόνον ἔχω σοι μνημονεῦσαι, ὅτι εἰ γυνὴ οὐκ ἐπιλήσηται τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς, οὐδὲ ἐγὼ ἐπιλήσμων ποτὲ γενήσομαί σοι κατὰ τὸν συνέσιον, παῖδας ἐγέννησα διὰ λόγου κἀκεῖνός φησι αὐθέντι καὶ αὐτὸς ἐνδοξότατον ἔκγονον εἰκίως τῆς ἐμῆς ψυχῆς, πῶς ἂν ἦν δυνατὸν ἐπιλήσμων γενέσθαι σε, μὴ γένοιτο. ἀλλ' ἡ τοσαύτη ζάλη τοῦ ἀλάστορος ἐκείνου, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐξαληφθείη ἐκ βίβλου ζώντων, ἐν τοῖς κακίστοις ἐπιχειρεῖ μετὰ τῶν συμμυστῶν αὐτοῦ, τούτων ἡ ἀγελαία ὁρμὴ, ἴσως ἐπιλήσμονά με πεποίηκε κατά τι καὶ οὓς ὄφελον δώροις δεξιοῦσθαι κἂν τὸ, χαίρειν, οὐκ εὐπορήσας ποτὲ λέξαι. τανῦν δὲ μόλις ἀνανεύσας τῆς ἀλογίστου φορᾶς ἐκείνων θεοῦ συναιρόμενόν μοι καὶ τῆς σαυτοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν συνδρομῆς, εἰς μνήμην

ἤλ-

ἦλθον σου τοῦ πνευματικοῦ μου υἱοῦ καὶ ἀληθοῦς φί-
λου, κἂν διὰ μικροῦ προσαγορεῦσαί σοι γράμ-
ματος. καὶ τὴν προτέραν φιλίαν ἀνανεώσασθαι.
εἶεν καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα ἐς τόσον, κύριος δὲ ὁ
θεὸς πολυχρόνιόν σε ποιήσει πολλῶν ἐτῶν καὶ
καλῶν.

Ἀνωνύμου.

ΕΥ῎λαβον ἐκείνην σου τὴν καλὴν καὶ γεν-
ναίαν ἐπιστολήν, ἣν οὐχ ἅπαξ καὶ δίς,
ἀλλ᾽ ἤδη πολλάκις ἐπιὼν, οὐκ ἂν εἴποιμι δυ-
σχερῶς ὅσης γε ἐνεπλήσθην τῆς ἡδονῆς, τά τε
ἄλλα καὶ ὅτι σε πάντας φιλοῦντα ἐφάνη μηνύου-
σα. καὶ τοῦτό γε οὐ μικρὸν δεῖγμα τῆς σῆς ἀρε-
τῆς, τὸ ἀγαπᾶν τούς τε γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους,
καὶ δι᾽ εὐμενείας πάντας οἰκείους τε καὶ ξένους
προσκαλούμενός γε φιλίαν. καὶ τοῦτο σου τὸ φιλο-
γαθὸν οὐκ ἐπέσχε ἡ τοῦ τόπου διάστασις, ἀλ-
λὰ καὶ ὡς ἡμῶν ἐφήπλωτο. μνησθεὶς γάρ μου
τοῦ ὀνόματος τότε ἐν τῷ πρὸς τὸν πρωτοθύτην ῥη-
θήμνου παρὰ σοῦ πεμφέντι γράμματι, αὐτός
μοι τόγε οὐ μετέδωκεν εἶναι λογισάμενος. ἐν
τῷ μὴ ἀμείψομαί σε ἀντεπιστολῇ, δυνηθεὶς
δυσχερῶς τὰς διαβολὰς ἐπιστάξειν, ὃ καὶ πε-
ποίηκεν. ἐγὼ δὲ πῶς γε τολμήσω μωμήσε-
σθαι πότε λόγους τοὺς σοὺς, ὁ πάλαι καλῶς πεῖ-
ραν τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ παιδίας λαβὼν καὶ με-
γάλα σαφῶς κατειδὼς, ὅτι λόγων ἀρίστη φύ-

 σει

σει καὶ σπουδῇ κεχρημένος προκέκοφας. καὶ καθ' ἑκάστην ταῦτ' ἔχομεν ἐκ πολλῶν αὐτόθι πρὸς ἡμᾶς φοιτόντων, καὶ κατὰ τὸν σοφὸν, φήμι δ' ἀτιπαμπαν ἀπόλυται ἣν οἱ πολλοὶ φημίζουσι. περὶ δὲ κάλλους συνθέσεως καὶ ῥυθμοῦ τέχνης σῶν λήγων, οὐδὲν ὅλως αὖτις εἰπεῖν γε δυνήσοιτο, μᾶλλον μὲν αὐτὸς ἐπειράσω φαυλίσαι δέ τινα συλλαβήν μου, ὃν ἐπιμελὲς ἐθέμην γνῶναι εἰ δικαίως μ' ἐμέμψω, ἵνα σ' ἐξόχως ἀγαπήσω κατὰ τὸν τοῦ σοφοῦ λόγον, ἐντυχὼν οὖν, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν ἐνενόουν ταύτῃ κεκρυμμένην αὐθάδειαν, ἐδωχέρανον μὲν ἐπὶ τῇ οὐκ ἀληθῆ ταύτην μέμψιν, ἀλλ' ἀκούων παύλου τοῦ θείου λέγοντος, εἰρήνην δίωκε. τὰς δὲ
δεύτους ζητήσεις, παρὰ τοῦ. εἰ δὼς ὅτι γεννῶσι μάγας, ἐπέχων ἐμαυτὸν οὐ μικρῷ τοῦ πάθους. ὅθεν οὐδὲ
ἢ μᾶλλον ἀπολογίας ἀπέστειλα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν ἐκποδῶν γενέσθαι, ὅτι ἡ ἀγάπη οὐκ ἀσχημονεῖ, ἀλλ' οὐδὲ παροξύνεται κατὰ τὸν ἀπόστολον. ἧς γε δὴ θαυμάσιε πρότερος αὐτὸς καταρξάμενός σου ἐπιστείλας, διὸ ἔγωγε προθύμως ἐθέμην πάσῃ σπουδῇ ταυτηνὶ πρὸς σὲ φυλάξαι ἀθόλωτον. ἔρρωσο, καί μοι τῆς τῶν γραμμάτων δυσμουσίας ἀνέχου, μηδὲ ζήτει τοῖς σοῖς παραπλήσια, ὑπὲρ λόγον γὰρ ὅλως ὂν παραλλήλως δυστυχεῖν κατὰ σὲ φύσει καὶ παιδείᾳ ἐν λόγοις.

Γεώρ-

Γεώργιος ὁ βαλσαμὼν γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ.

ΓΝώμης τὸ πρὶν γενόμενον ἀποστερήσας ἐμαυτὸν ἐπὶ χρόνον τῆς ἐκ τοῦ γράφειν σοι εὐφροσύνης διά τινα ἀσχολίαν οὐκ ἄχρηστον, μετέγνων ὕστερον καὶ ἀντεπιστέλλω σοι, οὐ τὴν τυχοῦσαν γὰρ ἀφορμήν μοι παρεσχείκας, τοῦ ἕτερα ἢ προσῆκε δοξάζειν περὶ ἡμῶν. μακαρίζων γάρ με διατελεῖς, εἰ τῷ ἐς λογικήν τε καὶ φιλοσοφίαν τεινόντως ἐμφοροῦμαι παρὰ τοῦ θείου λασκάρεως. εἰ δὲ πάλιν ἐπανήειν εἰς τὰ γραμματικά, τὸ ἀνάπαλιν. ἐγὼ δ' οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ εἰς τὰ τῶν κελτικῶν ἐπανελθόντι, ἀλλὰ μᾶλλον ἤδη τούτων ἐπιβαλλομένῳ. τοιγαροῦν τὴν ἐπιβολὴν εἰς ἐπάνοδον μεταστρέπων, οὐδὲν ἄλλο τυγχάνεις αἰνιττόμενος ἢ τὴν περὶ λόγους μου ἀφυΐαν καὶ τὴν τοῦ νοὸς σκαιότητα· οὐ μὲν διὰ τοῦτο πάνυ ἄχθομαι, οἶδα γὰρ ὡς οὐκ ἄν τις ὑπὸ σκώμματος χείρων γένοιτο, ἀλλὰ τοὐναντίον, χρηστότερος. σὺ μέντοι ὡς δοκεῖς τὰ τοιαῦτα ὑπείληφας περὶ ἐμοῦ, ἀπὸ τοῦ τὸν σπονδεῖον σπόνδυλον χθὲς καὶ πρώην λέγοντος τεκμαιρόμενος εἰ ἐκεῖνος μετὰ μικρὸν τὴν σοφίαν κυνηδὸν ἐσιτήσατο. ἄλογον γὰρ ἄρα τὸν τοῖς αὐτοῖς τούτοις πάλαι ἐνασχολούμενον, πολλῶν πάνυ προβεβηκέναι. ἀλλ' ὅτ' ἂν, ἔδεισε καὶ τοῦτο λογίσασθαι, ὡς ἄρα ἀρετὴ φύσει, μαθήσει, χρήσει τοῖς ἀνθρώποις προσγένεται. ἐμοὶ δὲ ταῦτ' οὐκ ἐγένετο. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ τῆς φύσεως γε ὡς οἶσθα οὐκ εἶχες δεξίως ὥσπερ σοί.

ὃ δὴ

ὃ δὴ μέγιςόν ἐςι πάντων καὶ κυριώτατον, κατὰ εἰ καὶ ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ἡδύσματα προυτίθετό μοι ὁ ἡμέτερος καθηγέμων ἑκάςοτε, ἀλλ' ἐγώ γε θελοκάνων αὐτὸς καὶ ἀπεδοκίμαζον ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε. καὶ πρὸς τέρψιν βλάβος φέρουσαν ἀπέκλινον. ὃ καὶ σύμπρος μαρτυρήσειας, ὑπ' ἀπειρίας τῆς πλεῖςον ὠφελεῖν δυναμένης ἀπολαύσεως. ἔνθεν καὶ συνέβαινεν τὰ πλεῖςά σου τὴν μνήμην διαφεύγειν μὴ τῇ μελέτῃ διαφυλάττοντος ἅπερ ἐμάνθανον, διὰ ταύτης τοίνυν δοκῶ μοι ἐπαινήκειν. πῶς γὰρ ἐπανακάμπτειν φῶμεν, τὸν μὴ δάκτυλον προβεβηκότα τῆς ὕσπληγγος. ταῦτ' οὖν ἔχωσοι ἀπολογίσασθαι ὑπὲρ ἐμαυτοῦ. ὀρθῶς καὶ δικαίως εἰρημένα κατ' ἐμὴν γνώμην. ἔνθεντοι καὶ σύ με πεπείθητι; καὶ τὰ προσήκοντα εἰς τὸ ἑξῆς φρόνει περὶ ἡμῶν. εἰδ' ἄλλως τοῖς προτέροις ἐμμένων λογισμένοις, τὰ μὴ προσόντα μοι προσάψεις, οὐ χαλεπῶς οἴσομεν. πέπεισμαι γὰρ ὡς εἰ ἐπιλήσμων καὶ σκαιὸς παρὰ σοὶ λογισθήσομαι, παρὰ γοῦν τοῖς γνωρίμοις, πτλησειονός τε καὶ παιδείας ἐραςής. τῷ μὴ πρὸς ἄλλην τινὰ ἰδὼ τεχνῶν ἀγεννῆ καὶ ῥάςην ἐκ μαθεῖν ἐξαπτῆναι. ἀποδειλιάσαντα πρὸς τὴν ἐν λόγοις ἐνοῦσαν μοι ἀφυίαν, ἀλλ' ἐμμεῖναι οἷς ἅπαξ προειλόμην, καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ἴσθι καὶ ἡμᾶς νὴ τὸν λόγον, σὲ μὲν θαυμάζοντας καὶ εὐδαιμονίζοντας τῆς εὐφυΐας. τὸν δὲ κοινὸν καθηγέτην σέβοντας καὶ ὑπὲρ ἐπαινοῦντας τῆς ἐν τῷ διδάσκειν δεινότητος.

μέ-

μέγιστα γὰρ καὶ ἀξιάγαστα τοῖς τῷ ὄντι τῶν λόγων ἐρασταῖς δωρεῖται, ὡς ἐν σοὶ ἐπεδείξατο. ἐν οὕτω γὰρ βραχεῖ τοιαῦτα σοὶ περιέθηκεν καὶ περιεποιήσατο, οἷα οὐδεὶς ἄλλος ἕτερόν γε διδάξειεν. ἅπασι γὰρ σε τοῖς σπουδαίοις ὡς εἰπεῖν, ζηλωτὸν καὶ ἐπίφθονον ἀπεφήνατο. ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ὅς τις τῶν τὰ σὰ γράμματα ἀναγνόντων εἰ νοῦν ἔχοι, οὐκ εὔξαί τ' ἂν ὅμοιός σοι γενέσθαι, εἰ γὰρ ἀντίπαιδα ἔτι σε ὄντα, τοιαδὶ ἐπιστέλλειν ὁ θεῖος ἀρσένιος ἀπειργάσατο. τίς ἂν ἔσοιο ἐπ' ἀρετῇ ἥνικα ἐπὶ τὴν ἀμείνων λογίζεσθαι δυναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇς; ταῦτα μὴν πρὸς σέ. ὁ δὲ φράγγισκος εἰ ἐγκαλεῖ, οὐ δικαίως μοι δοκεῖ. αὐτὸς γὰρ ἔγραψε ὡς εἰς παρρησίους ἄγουσαν περὶ αὐγούστου φθίνοντα ἔμελλε τραπῆναι. καὶ διὰ τοῦτ' ἔγωγ' ἐσίγων. τὴν ἄλλως ἐπιστέλλειν οὐκ ἐγνωκώς, πλὴν ἔμοιγε καὶ τοῦ γράφειν ἀπεχομένῳ συμπρόεισι τῷ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ φίλτρου προσθήκη, ἐξ ἀκάκου γὰρ καὶ ἀτελῆς ἔτι ψυχῆς κατὰ τὸν εἰπόντα, ἡ εὔνοια συνεκτροφομένους πρὸς τὸ τέλειον ἄνδρας τε. ἐπειδὴ οὐδ' εἴπω καὶ τήμερον οἶδα περὶ αὐτοῦ ὅθι τὰς διατριβὰς ποιεῖται, σὺ τοῦτο δηλώσας ἡμῖν; τὰ μέγιστα χαριῇ σύστησόν με τῇ τοῦ κοινοῦ εὐεργέτου αἰδεσιμότητι ἔτι δέ, καὶ τῷ οὐκ ἔλαττον τῶν πατρίων τὰ τῶν ἑλλήνων μεταχειριζομένῳ κυρίῳ πέτρῳ τῷ βαρδήνῳ. ὑγίαινε, μαρτίου β' ἱσταμένου.

Τὸ παρ' ὑμῶν πεμπόμενον οὐδέπω ἑώρακα, τοιγαροῦν δήλου σαφέστερον.

Παῦ-

Παύλος μανούκιος γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ εὖ πράττειν.

Σφόδραμοι θαυμάζειν ἔπεισι, καὶ διαπορεῖσθαι, φίλτατε κορίνθιε, ἀκούοντι, τῶν μὲν ἄλλων τῶν ἑλλήνων λαμπρότατον ὄντασε, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκιμοῦντα, τοῦ γε μὲν τοῖς νέοις ἐξηγεῖσθαι τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα, οὐδὲ μὴ τὰ τινὸς διαλέγεσθαι, οὐ δὲ μετὰ σαυτοῦ διανοεῖσθαι, τοῦτο γὰρ ἀνάγκη οὐκ εἰκῇ, οὐδὲ παραλόγως γίγνεσθαι, ἀλλὰ μοι ὅπερ ἂν σε τοῦ δὲ τοῦ ἐπιτηδεύματος, καὶ τῆσδε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς δόξης ἀποστέρησιν, ἐγὼ πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶν, καὶ διανοούμενος, δύο μάλιστα τὰς αἰτίας εὑρίσκω, ἢ γὰρ αὐτὸς σεαυτῷ ἀμαθίαν συνειδὼς, ἡσυχίαν ἄγειν προαιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν οὐχὶ, κατὰ δέ τινα τοῖς ἐλευθέροις ἐμπεφυκυῖαν αἰσχύνην οὐ τολμᾷς οὔτε αἰτεῖσθαι, οὔτε προσφερόμενα παραλαβεῖν, ἃ πολλὰ αἰτοῦσιν οὐκ ἐξεγένετο τυχεῖν, βούλομαι δὴ περὶ τούτων ἀμφοτέρων οἰκείως μετὰ σοῦ καὶ ἐλευθερίως, ὥσπερ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ προσήκει διαλεχθῆναι, διό τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένη κακῶς τε καὶ ἀνοήτως κρινόντων ἐφορῶ. πολλοὶ μὲν γὰρ, οὐ δὲ ἄκροις, ὅ φασι, δακτύλοις, παιδείας ἡμμένοι, μέγα τε καὶ φρονοῦσι, καὶ τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν αὐτὴν ἐπαγγέλλονται, ὃ κάκιστον καὶ ἀνοητότατον εἶναι γένος, οὐκ ἔστιν ὅς τις οὐ διορᾷ, τινὲς δὲ, καὶ μάλιστα εὐφυεῖς, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐν τῇ ψυχῇ περιλαβόντες, ὅμως οὔπω πε-

εἰ

ρὶ τῆς σφετέρας δυνάμεως ταπεινοφρονοῦσι, ὥστε οἷον ὕπνῳ βαθεῖ κρατουμένους, οὐδέποτε πρὸς τὰς ἐπιφανεῖς καὶ περιβοήτους διατριβὰς ἐξεγείρεσθαι, καὶ τὰ τῶν πράξεων μέγιστα δύναμιν ὑποστῆναι, τῶν μετριωτέρων διὰ μικροψυχίαν ἀπέχεσθαι. ἐν ᾧ σε γένει ἐγκαταλέξας τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι, κορίνθιε. τί γὰρ βουλόμενος ὁ πάντ' ἄριστος ἐκεῖνος σὸς θεῖος ὁ μονεμβασίας ἐπίσκοπος φύσιν οὕτως δεξιὰν καὶ εὐγενίαν παραλαβὼν ἐπαίδευσε, καὶ τοῖς καλλίστοις τῶν μαθημάτων ἐπήσκησεν. ἆρά ποτε ἵνα ἐν σχολῇ ἀφανεῖ βίον ἀνώνυμον διάγων καταγηράσκῃς, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὃ καὶ πιθανώτερόν ἐστιν, ἵνα ἐς ἄκρον παιδοτριβηθεὶς, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις τοῖς θείοις ἀνδράσι, τῷ τε βησσαρίωνι, καὶ θεοδώρῳ, καὶ γεμιστῷ, δόξαν, διὰ καλῶν ἀγώνων σαυτῷ περιάπτῃς. ὃ δύνασαι μὲν, ἂν βούλῃ ῥαδίως. βούλεσθαι δὲ προθύμως ὀφείλεις, ὅτι τοῦ μὴ βούλεσθαι οὐδεμία σοι σκῆψις ὑπολείπεται. φέρε γὰρ εἰ τοσοῦτον ἀπιστεῖς σεαυτῷ, μιμοῦ τοὺς νοσοῦντας, τοὺς οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς ἰατροῖς πιστεύοντας, καὶ σὺ δὲ τοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ σαυτῷ, πίστευε. τίνα γοῦν ἔχουσι περὶ σοῦ γνώμην οἱ φίλοι; ἔθνους ἑλληνικοῦ φῶς εἶναι κορίνθιον περιφανές. ὥσπερ προγόνους ὀνομαστοτάτους, καὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἄρξαντας ἀνθρώπων, ἀναφέροντι τὸ γένος, καὶ μετὰ τὴν τύχην ἐκείνων ἡττωμένῳ, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν ὑπερέχοντι, παρὰ μόνην τὴν βούλησιν οὐδὲ ἕτερον ἐ-

πιλείπει. διὸ ταύτην μὴ φοβοῦ τὴν ἀμαθίαν, μηδὲ σὲ νόμιζε ἀμαθῆ, ἵνα μὴ ἅπαντας ἡμᾶς, οὓς ἄγομεν ἐν τιμῇ, καὶ ἐγκωμιάζομεν, ἀμαθεῖς ἅμα νομίζῃς. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς πρὸς πάντα τὰ μαθητὰ ἀνατείνειν βουλοίμεθα τὸν νοῦν, καὶ σὲ δήπου, ὦ κορίνθιε, καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς νομιστέον. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον οὐδ' ἂν οἱ περὶ πλάτωνα καὶ ἀριστοτέλη μαθόντες ἱκανῶς δόξαιεν. ἄπειρα γάρ ἐστιν, καὶ ἀναρίθμητα τὰ ἐν τῷ σφαιροειδεῖ τούτῳ κόσμῳ συγκατακλεισθέντα μαθητὰ εἰδ' ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀποβλεψόμεθα, πόσον τι σὺ, ὦ κορίνθιε, διὰ πάντων, εἴ καὶ τίς ἄλλος, ἥκεις τῶν μαθημάτων, καὶ οὐδεὶς σοῦ τὸ τήμερον κατάγε τὴν ἐμὴν σοφώτερος. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὴ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, διὰ δὲ τὸ αἰσχύνεσθαι ἡσυχάζων διατελεῖς. καί τι καὶ τοῦτο ποιῶν ἐξαμαρτάνεις τὴν γὰρ αἰσχύνην, φόβον ἀτιμίας οὖσαν, ἀνάγκη μάθον, εἶναι. εἴ γε πάντα φόβον πάθος εἶναι φανερὸν, τὰ δὲ πάθη, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν παραμένει, οὐδεὶς ἂν ποτὲ καλὰ νομίσειεν. ἐμβραδύναντα δὲ, κάκιστά τε καὶ αἰσχρότατα πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. διὰ ταῦτα φέρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς νεοτέροις, ἀπὸ τῆς ἀπειρίας καὶ ἀπαιδευσίας ἐξαμαρτάνουσιν. ἐν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς σπουδαίοις, ὧν τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς παιδείας φρονίμους εἶναι δεῖ, οὔτε φέρομεν αὐτὴν, ἀλλ' ἐξελέγχομεν ἀκριβῶς, ἃ καὶ τοιαῦτα κάλλιστα δὲ, καὶ δαιμονιώτατα, ἐν τῷ τῶν ἠθικῶν

τετάρ·

τετάρτῳ ἐν τῷ τέλει, διαλέγεται ὁ σὸς ἀριστοτέλης. οὐ τὰς μὲν γνώμας ἀκούω ἐγκωμιάζοντά σε. ἐπιτηδεύοντα δὲ παραπλησίως οὐχ ὁρῶ. οὔτε γὰρ δήπου νεώτερος εἶς, οὔτε ἀπαίδευτος, ἀλλὰ τῆς μὲν ἡλικίας ἐν τῇ ἀκμῇ, τῶν δὲ πεπαιδευμένων ἡ κορυφὴ, δι' ὃ σοὶ, ἐν ᾧ νῦν δοκεῖς εἶναι πάθει, περιμένειν οὐ πρέπει. τίνος γὰρ ἕνεκα, ὅπερ φιλικιανὸς ὀνεωστὶ τελευτήσας ἐποίησε, καὶ νὴ δία καλῶς ἐποίησε, τοῦτο σὺ μὴ ποιήσῃς, καὶ κάλλιστα ποιήσεις; τόλμα κορίνθιε, τόλμα θαυμάσιε, ἅπαντα προχωροῦσι, τολμητέον δ' εἶναι πρὸς τὰ τῶν πραγμάτων ἔντιμα, πάντες μὲν ᾄδουσι ποιηταὶ, μάλιστα δὲ ὁ τῶν ποιητῶν ὅμηρος ἄναξ, ὃς καὶ τὸν ὀδυσσέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμιθέους ἅπαντας κινδυνεύοντας καὶ φιλοπονοῦντας ἐμυθολόγησεν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸ ἐκείνους ἐγκωμιάζεσθαι, ὅσον διὰ τὸ τῆς νάρκης ἡμᾶς ἀποξεπομένους, πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστρέφεσθαι. ἑώρα γὰρ ὁ τυφλὸς, ἀλλὰ τόν γε νοῦν ἥκιστα τυφλὸς, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἰ μὴ τοῖς παραδείγμασι παροξύνοιτο, ἐς τὴν ῥᾳστώνην εὐχερῶς ἀπικλίνουσαν. ἄξιον οὖν πάρεχε σεαυτὸν τῶν προγόνων καὶ γνῶθι σαυτὸν ὦ γεώργε, τὰς ἐπιστήμας ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν σεμνολογίαν ἐν τῷ στόματι, τὴν ἀξίαν ἐν τῷ εἴδει, ἃ καθ' ἕκαστα μὲν πλείστους ἔχοντας ὁρῶμεν. πάντα δὲ εἴ τις ἕνα, ἢ μάλιστα δύο περιλαβόντα δηλῶσαι ἐν ἑκάστῃ πόλει δυνήσεται, μέγα ποιήσει. οὕνεκα βαρυτέρως, οἱ τὰ πάντα εὐτυχοῦντες, καὶ μὴ με-

τὰ

πιλείπει. διὸ ταύτην μὴ φοβοῦ τὴν ἀμαθίαν, μηδὲ σὲ νόμιζε ἀμαθῆ, ἵνα μὴ ἅπαντας ἡμᾶς, οἷς ἄγομεν ἐν τιμῇ, καὶ ἐγκωμιάζομεν, ἀμαθεῖς ἅμα νομίζῃς. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς πρὸς πάντα τὰ μαθητὰ ἀνατείνειν βουλοίμεθα τὸν νοῦν, καὶ σὲ δήπου, ὦ κορίνθιε, καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς νομιστέον. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον οὐδ' ἂν οἱ περὶ πλάτωνα καὶ ἀριστοτέλη μαθόντες ἱκανῶς δόξωσιν. ἄπειρα γάρ ἐστιν, καὶ ἀναρίθμητα τὰ ἐν τῷ σφαιροειδεῖ τούτῳ κόσμῳ συγκατακλεισθέντα μαθητὰ εἴδ' ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀποβλεψόμεθα, πόσον τι σὺ, ὦ κορίνθιε, διὰ πάντων, εἴ καί τίς ἄλλος, ἥκεις τῶν μαθημάτων, καὶ οὐδείς σου τὸ τήμερον κατάγε τὴν ἐμὴν σοφώτερος. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὴ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, διὰ δὲ τὸ αἰσχύνεσθαι ἡσυχάζων διατελεῖς. καί τοι καὶ τοῦτο ποιῶν ἐξαμαρτάνεις. τὴν γὰρ αἰσχύνην, φόβον ἀτιμίας οὖσαν, ἀνάγκη πάθον, εἶναι. εἴ γε πάντα φόβον πάθος εἶναι φανερὸν, τὰ δὲ πάθη, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν παραμένει, οὐδείς ἂν ποτὲ καλὰ νομίσειεν. ἐμβραδύναντα δὲ, κάκιστά τε καὶ αἰσχρότατα πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. διὰ ταῦτα φέρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς νεοτέροις, ἀπὸ τῆς ἀπειρίας καὶ ἀπαιδευσίας ἐξαμαρτάνουσιν. ἐν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς σπουδαίοις, ὧν τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς παιδείας φρονίμους εἶναι δεῖ, οὔτε φέρομεν αὐτὴν, ἀλλ' ἐξελέγχομεν ἀκριβῶς, ἃ καὶ τοιαῦτα κάλλιστα δὲ, καὶ δαιμονιώτατα, ἐν τῷ τῶν ἠθικῶν

τετάρ·

τετάρτῳ ἐν τῷ τέλει, διαλέγεται ὁ σὸς ἀριστοτέλης. οὗ τὰς μὲν γνώμας ἀκούω ἐγκωμιάζοντά σε. ἐπιτηδεύοντα δὲ παραπλησίως οὐχ ὁρῶ. οὔτε γὰρ δήπου νεώτερος εἶ, οὔτε ἀπαίδευτος, ἀλλὰ τῆς μὲν ἡλικίας ἐν τῇ ἀκμῇ, τῶν δὲ πεπαιδευμένων ἡ κορυφή, δι᾽ ὃ σοί, ἐν ᾧ νῦν δοκεῖς εἶναι πάθει, περιμένειν οὐ πρέπει. τίνος γὰρ ἕνεκα, ὅπερ φηλικιανὸς ὁ νεωστὶ τελευτήσας ἐποίησε, καὶ νὴ δία καλῶς ἐποίησε, τοῦτο σὺ μὴ ποιήσης, καὶ κάλλιστα ποιήσεις; τόλμα κορίνθιε, τόλμα θαυμάσιε, ἅπαντα προχωροῦσι, τολμητέον δ᾽ εἶναι πρὸς τὰ τῶν πραγμάτων ἔντιμα, πάντες μὲν ᾄδουσι ποιηταί, μάλιστα δὲ ὁ τῶν ποιητῶν ὅμηρος ἄναξ, ὃς καὶ τὸν ὀδυσσέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμιθέους ἅπαντας κινδυνεύοντας καὶ φιλοπονοῦντας ἐμυθολόγησεν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸ ἐκείνους ἐγκωμιάζεσθαι, ὅσον διὰ τὸ τῆς νάρκης ἡμᾶς ἀποξεομένους, πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστρέφεσθαι. ἑώρα γὰρ ὁ τυφλός, ἀλλὰ τόν γε νοῦν ἥκιστα τυφλός, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἰ μὴ τοῖς παραδείγμασι παροξύνοιτο, ἐς τὴν ῥαστώνην δυσχερῶς ἀποκλίνουσαν. ἄξιον οὖν πάρεχε σεαυτὸν τῶν προγόνων καὶ γνῶθι σαυτὸν ὦ γεώργε, τὰς ἐπιστήμας ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν σεμνολογίαν ἐν τῷ στόματι, τὴν ἀξίαν ἐν τῷ εἴδει, ἃ καθ᾽ ἕκαστα μὲν πλείστους ἔχοντας ὁρῶμεν. πάντα δὲ εἴ τις ἕνα, ἢ μάλιστα δύο περιλαβόντα δηλῶσαι ἐν ἑκάστῃ πόλει δυνήσεται, μέγα ποιήσει. οὕνεκα βαρυτέρως, οἱ τὰ πάντα εὐτυχοῦντες, καὶ μὴ με-

τὰ κοινῆς ὠφελείας ἐπασκοῦντες, ἁμαρτάνουσιν, ὅ σοι σφάλμα ἵνα μή ποτε ἂν ἐπονειδισθείη, τὰς τῶν φίλων ἄκουε φωνὰς, τὰς πρὸς τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν καὶ διήγησιν παρακαλούσας, ἐν ᾗ τιμὴν, ὁ θεῖον ἀγαθὸν, σοφώτατος ἀνὴρ ἀπεφήνατο, μεγίστην ἐνεῖναι, πάντες, ἥκιστα κατάγε τοῦτο ψευδόμενοι νομίζομεν. ἔῤῥωσο.

Θεοφάνης μοναχὸς τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ ἐλλογιμωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυρίῳ ἰγνατίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Ἐμοὶ παντὸς μᾶλλον, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, κατὰ σὲ δὴ χαίρειν. καὶ ἀεὶ μὲν πρότερον, νυνὶ δὲ μάλιστα περισπούδαστον, τοῖς δεξυγκεκυρηκόσι τοῖς πράγμασι, οὐκ εἰδὼς εἴ τῳ ἄλλῳ, τί ποτ' ἂν ἄλλος, καὶ τὸ δὲ ὅτι μὲν λείπεται ζώπυρ ἐλπίδος χρηστῆς, ἐπὶ τούτοις ἄρα τοῖς ἀλγεινοῖς καὶ παραμυθίας ὁποιοῦν ἀφορμὴν νῦν τε τῷ βίῳ ὅσον ἄρα λοιπὸν εἴη καὶ μεθύστερον. ὡς δ' ἀμέλει νῦν τίς ἐβάσκηνε δαίμων ἔφεδρος ἀεὶ καὶ λῃστὴς ὢν, οὐκ ἀναίδην μᾶλλον, ἢ κρύφα τε καὶ σὺν δόλῳ, καὶ σαιωρούμενος ἀκάμας, καὶ ἄϋπνος τὸν ἀεὶ χρόνον, τὴν προκοπὴν τῶν βελτίων λεποδυτῶν, ὑφ' οὗ ἔοικε πάντα τὰ σὰ κατερείπεται, καὶ περιφανῆ ταῖς συμφοραῖς ποιεῖται, τί ποτ' ἐρῶ τί ποτε πέπονται διὰ σὲ, πάγκοινα τῇ φθορᾷ τὰ ἐκ πολλῶν χρόνων ἀγαθὰ χωρήσαντα τῇ ἑνώσει τοῦ πολυστρόφου

καὶ

καὶ πολυπλασίου ἀνδραπόδου, τοῦ ἑρμοδώρου λέ-
γω, ὅθεν δέδηγμαι τὴν καρδίαν, ὡς διὰ σὲ οἷ-
ος ἦς, οἷος γένου ὡς ἀκούω τὰ κατὰ σέ. καὶ
κλύδωνι παντάπασιν ἀπογνώσεως πάσης ἀγα-
θῆς ἐλπίδος αὐτίκα αὐτόθεν, ὅσαι ἡμέραι τε
καὶ νύκτας περιάπτομαι καὶ ναυάγω. ἀλλ' ὅμως οὔ-
ποτ' ἄρ' διελπιστία ἐμοὶ λείπει, καὶ μνήμης ἐ-
πὶ χρηστοῖς ἐμπορεύομαι, καὶ ὃ γὰρ ἐμοὶ παν-
τὸς μᾶλλον ποθεινόν τε καὶ τίμιον, καὶ μόνον
ἐπὶ ξυμφορᾷ τοσαύτῃ τοῦ γένους ἤρκει φέρον, ἥν
τινα δὴ ῥᾳστώνην, καὶ πνεῦμα πῶς οὔριον καὶ κοῦ-
φον τῇ πάντ' ἐμῇ ταλαιπόρῳ ψυχῇ, τὸ δὲ καὶ
αὐτὸ τραπὲν καὶ νοσῆσαν μικροῦ ἐν σάλῳ λοι-
πὸν ἤδη προδήλων νῦν, καὶ προσθήκη μοι σὺ
γίγνῃ, τῶν ἄλλων μειζῶν, ὦ βέλτιστ' ἀνδρῶν
καὶ φίλτατε, καὶ κολοφὼν τῆς παροιμίας ἐπαύ-
ξων ταῖς ἀποφάσι τύχαις, τὰς πικρὰς ψήφους;
ἢ μάλιστ' ἐπισημαίνων αὐτὸς τοῖς φθάσασι δει-
νοῖς, καὶ κράτος ἐργωδέστατον ἀπαντᾶν σφίσι
διδοὺς, καὶ ὃν σὺ διαπαντὸς σοι τοῦ ζῆν, δια-
φερόντως ἦρας, δεῖν εἶναι πάντα πράγματα. καὶ
ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ διαπαντὸς ἐπῄγου ταῖς
εὐχαῖς, καὶ πλεῖστον πονεῖν ἠξίους ἐμοὶ, καὶ
πρὸς πάντα κάματον ὅπως ἄρ' ὃ ποιοῦν ἔξεστιν
οὐκ ἂν μή ποτ' ἀποτρέπεσθαι, νῦν ἔλαθες ἤ-
δη μεταλλάξας τὸν τρόπον ἐπὶ πᾶσι πράγμα-
σι δυσχερὲς καὶ χαλεποῖς ὡς λέγουσι διὰ τὸν
ἑρμόδωρον, ἀλλὰ τανῦν μάλιστα μὲν ἐμὲ, καὶ
ἀεὶ πρότερον δι' ἀθυμούμενον κατὰ τὸν βίοτον, καὶ
πολυδόξως ἀνύτοντα, καὶ ἔτι πλεῖστον ὡς ἂν

εἰπὼν, φλέγων ἐκτόπως εἴχετε καὶ ἔχει πόθος τε καὶ σπουδὴ ὑπερβαλλόντως, ἐξηρτισμένης μοι τῆς καρδίας ἐπὶ σοὶ, καὶ ὡσανεὶ ζωηφόρον ἐντεῦθεν ἐκπνεύσης, καὶ θαλπομένης αὔραις ἀτέχνως διενδότοις, ἔνδον καὶ δροσοφόροις κατὰ παντὸς τοῦ λυποῦντος, καὶ τὸ περιλειφθῆναί μοι σεαυτὸν ἐν ἀγαθοῖς, ὡς ἄρ' εἶχε σέως, καὶ ἀεὶ πρόσω ἥεις, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ἅπαξ ἄθωον καὶ ἀλώβητον, καὶ πᾶσα ἐπηρεία, κομιδῇ πάντων δικαιότατόν σε καὶ πάντων ἐμοὶ τιμώμενον δεικνύοντος, καὶ τόδ' εἶναι μάλιστ' ἐπέπισμεν ἀσφαλέστατα, μετὰ τῆς ἐπιστάσιος τοῦ πεῖραν ἄσειστον ἐν τόποις δεδωκότος οὐχ ἧττον ἢ πρὶν ἐν τῷ νῦν ἐργώδει, καὶ δυσαντήτῳ μοι, καὶ πολυκύμονον χρόνῳ, ἐπειπάμε πάσης ἀληρμένον πρὶν δοκούσης διπραγίας, πῶς οὐχ ἡγησαίμην δυστυχίαν τῷ πράγματι, καὶ τοίνυν τηρητέον τὸν μὲν καὶ προσηκτέον, δι' μάλ' ἀσχολεύμενον τὸν νοῦν. ὡς ἂν ἄρ' εἰκὸς τόδε καὶ ἀνεμέσητον, ἅμα καὶ πρὸς τὸ γινόμενον ἅπαν. καὶ τὴν ἄσχολον καὶ τὴν χνικὴν ἕξειν κατ' ἀρισοτελῆς τῆς ἐργασίας, καὶ πάντ' διοίκητον ἀνύτειν, ἅμα ἢ καὶ πρὸς τὸ κρατερῶς καὶ μὴ ἀνειμένως, ἀποδύεσθαι, καὶ συνίσασθαι καὶ συναθλεύειν. πρὸς τὰς ἐπιτιθεμένας ἑκάστοτε μετὰ τοῦ καιροῦ καὶ δ' ὑπαθαίπως οἰκονομεῖν τε καὶ φέρειν γενικῶς τὰ ξυμπίπτοντα πάντ' ἐργώδη, καὶ μὴ τῶν προσηκόντων ἑκάστοις ὀλιγωρεῖν ἀμηγέπῃ, καὶ ἅμα ἔτι τὸν ἐρεῖν, ὃ καὶ ἴσως ἐρεῖν αἰσχύνοιτ' ἄν τις, καὶ ἴσως ὅλως ἀμ-

φι-

φιλονεικεῖν αἰσχύνοιτο, πρὸς τὸ τοῦ ἤθους καὶ τῶν τρόπων ἀλικομενές. καὶ πάσης προσπαθείας ἑαυτῷ καὶ καπηλείας ἀνώτερ ὁ παντάπασί μου ὡς ἀληθῶς, ἀποτρόπαιον καὶ ἀπευκταιότατον, ὥς τε καὶ μόνον ἐρεῖν, καὶ μόνον ἐν ᾧ θέσθαι, ἔρρωσο. καὶ τὸν ὑμέτερον ἀδελφὸν καὶ συναγωνιστὴν καὶ συνέριθον πρὸς ὅπερ παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας αὐτῷ κεχάρισται, δηλονότι, τὸ τοῦ ῥήτορος ὀφφίκιον, τὸν κὺρ ἱερόθεον ἀσμένως ὑποδέξαι. ἔδει γάρ σε χαρῆναι καὶ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ προσαγορεύσει, εἴθε τοιούτους αἱ ἐκκλησίαι προτιμῷεν καὶ προϊσταῖεν ὡς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἂν ἀνορθοῖντο τὰ ἡμέτερα, διὰ τοῦτο χαῖρε καὶ εὐφραίνου ἐπὶ τοιούτοις καλωπίσμασι τοῦ γένους ἡμῶν. μηνὸς γεγνιῶντος ζ' φθίνοντος.

Τῷ ὁσιοτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυρίῳ ἰγνατίῳ τῷ ἐλλογιμωτάτῳ. δόθω ἐν χίῳ.

Θεοφάνης Μητροφάνει τῷ θεοφιλεστάτῳ.

Ὁ Μὲν τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προδιδοὺς, πρόδηλον τῆς τῶν καλῶν διαμάρτοι θήρας, θεοφιλέστατε πάτερ. ἐπεὶ καὶ πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν, ὁ ἐκκλησιαστὴς ἐδίδαξεν. ὅσοι δ' αὖ γε καὶ τοὺς λόγους λειποτακτήσαντες φέροντες ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν σμικρολο-

γίαις τισὶν, οἷς ἀεὶ παραμένειν ἀνάγκην ἔ-
χουσιν ἄσκεπτον, καὶ ξενηλασίαν τινὰ, τῶν
πρότερον ἐκείνων ἀγενῶν λογισμῶν πεπόνθα-
σιν, εἰ καὶ μὴ δοκοῦσι καθάπαξ ἀνήροτον καὶ ἀ-
κατέργαστον τὴν τῆς διανοίας καταλιπεῖν χώ-
ραν, ὡς καὶ οἱ βαρύγειόν τινα καὶ λιπαράν τε
διάδα σφέτεραν καταχερσώσαντες, καὶ συγχω-
ρήσαντες ἐξυβρίσαι καὶ ὑλομανῆσαι τῶν ἀνο-
νήτων. ὅθεν ἔδει οὐχ ὡς ἐπίστανται τινὲς βά-
σκανοι καὶ τυραννικοὶ παντάπασιν ἀμβλώσαν-
τες τὸ τοῦ νοῦ μεγαλοφυὲς καταλιπεῖν ἀργὸν,
καὶ περὶ τῶν ἐπεισοδιαδικῶν φροντίζειν, ἀλλὰ
μὴ περὶ τῶν αὐθυπάρκτων διὰ τὸ μὴ μεταπα-
ρασκευῆς ἀκμαζούσης, καὶ διανοίας ἀσείστου φρο-
νήματος, τῇ τῶν ὄντων ἐπισχολάζειν θεωρίᾳ.
ἧς οὐδὲν τίποτ᾽ ἂν ἄλλο γένοιτο κατ᾽ ἀνθρώπους
ἥδιον, ὡς ὅταν τις ἑαυτοῦ γενόμενος ὅλος, καὶ
τοῖς τῆς σοφίας συνουσίας ἁρμοῖς ἐπινδύσειεν,
εἰς ἂν ἔκδημον καὶ ἀμέριστον ἑδρασμὸν, ὡς ἐν
μοναυλίᾳ ἀπόλυτον ἐπόπτην ἀφήσῃ πρὸς ξύμ-
παντα τὸν κόσμον, διαίρων ὁμαλῶς τὼ ὀφθαλ-
μὼ, καὶ καταθεώμενος τὰς ἀμυήτους ἁρμο-
νίας, καὶ θειοτάτην ἐπαφὴν ἐφαπτόμενος, μὴ
κατοχλάζων καθάπερ τὸν ἀπέραντον δίαυλον,
ἀλλοῖον πρός τινα πομπὴν, ἀκύμαντε καὶ ἔμ-
μουσον ἐκδημῶν, ἀνήνυτον μὲν, ἄπονον δέ. καὶ
ἄρειστον μὲν, ἥδιστον δὲ μετὰ μεγάλης τὴν τοῦ
παντὸς οὐσίαν ἀνακουφίζει καὶ τὰ τῆς θεωρίας
ἀναπεταννύει λαῖφη, ἐπιξενούμενος καὶ κατα-
τρυφῶν, ἅττ᾽ ἂν δοκῇ, καὶ ἃ βέλτιστα τοιαύτου
τοί-

τοίνυν ὡς τὸ τάττειν εἰδὼς θαυμάσιε, παραινῶν ἡμᾶς ὅρον ὁρίζει φιλίας τῆς ἀρίστης, οὐ τῆς ἐχούσης τὸ χρήσιμον, οὐδὲ τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῆς δ' ἀρετῆς, καθότι καὶ ἑκάστη τῶν ἀρετῶν κατ' ἀριστοτέλην, φιλία ἐστὶν αἰτία τὸ γὰρ ἀγαθὸν πᾶσίν ἐστιν ἐραστὸν, ὅθεν καὶ ἡ τοιαύτη φιλία καὶ ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις δι' ἀλλήλους λέγεται. φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν, ὥστε αὕτη ἐν ἀνθρώποις μόνη φιλία, ὡς μόνη προαιρέσεως αἰθομένη, αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, οἷον τὸν τρόχιλον τῷ κροκοδείλῳ, καὶ τὰς διοδείας τοῖς μάντεσι. μὴ παύσαι ὅ τοίνυν τούτοις χαίρων, καὶ ταῦτ' ἐπιδεικνύμενος, καὶ παραινῶν, καὶ ποιῶν, ὡς δυνάμενος πάντ' ἀνακρίνειν τῷ πνεύματι.

Ἐπιγραφή.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, κυρίῳ μητροφάνει, ὡς ἡμετέρῳ δεσπότῃ καὶ πατρὶ ἐν κυρίῳ.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τε καὶ λογιωτάτῳ ἐπισκόπῳ κυρίῳ μητροφάνῃ θεοφάνης ὁ ... ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΧω τὸ νικᾶν σε τοῖς φιλικοῖς, θεοφιλέστατε ἡμέτερε ἐν χριστῷ πατὴρ καὶ δέσποτα,

 ὃν

ὧν τοῦ πρότερος προσεπιστέλλειν, αἰτῶ σε δ' ἂν τὶ ταύτης τῆς προθυμίας οὐδὲν τῶν ὄντων ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ φιλίαν ἀληθεινὴν, πρᾶγμα τῶν σπανίων νῦν μάλιστα, καὶ παρ' ὀλίγοις εὑρισκόμενον. καὶ ταύτης ἡμῖν αἰτίας, οὔτε συγγένεια γένους, οὔτε κοινωνία πατρίδος, οὔτε, ὥφησιν ὅμηρος, ὁμηλικία ἐρατεινὴ, ὅσον ὁμοτροπία καὶ τὸ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν, ὃ μάλιστα πήγνυσι τὰς φιλίας καὶ βεβαιοτέρας ἐργάζεται. ταύτῃ γε τοίνυν ἡμῖν ὀρθοδοξίας, καὶ ὁ τοῦ θείου νόμου θέσμους. ὑπὲρ ὧν ἀπόστολοι μεγαλοψυχίᾳ ἑαυτοὺς φραξάμενοι, τοσούτοις πολέμοις συῤῥαγέντες, ἀρκοῦσαν εἶχον παράκλησιν τὴν τῶν ἀγώνων ὑπόθεσιν, οὐ γὰρ ὑπὲρ οἰκίας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δεσποτικῆς δόξης ἔπασχον, ἅπερ ἔπασχον. οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅταν μὴ δι' οἰκείαν σκαιότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην πάσχομεν, ἀλύειν οὐκ ὀφείλομεν. ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς κόσμον καὶ πρὸ τῶν μελλόντων στεφάνων, ἡ τῶν ἀγώνων ὑπόθεσις, ἀλλ' ἡσυχάζοντες ὑμεῖς, οὐ τῇ δυνάμει τινὶ, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι καὶ μόνοι οὐκ ἀρχόμενοι τὴν αὔξησιν τῶν ἐναντίων, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες, καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὡς ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. εἰ οὖν καί τινες ἄλλοι, νομίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἄξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγου προσενέγκειν. ἀλλ' ὥς τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων ἐπ' αὐτοῖς οἱ τὸν θεὸν ὁμολογοῦντες εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμενοι. τῷ τε γὰρ δια-

πτύ-

πτύειν τὰ παρ᾽ αὐτῷ κελευθέντα, τῷ, τε ἑτέρους παρασκευάζειν βλασφημεῖν αὐτὸν, νόθους ἑαυτοὺς ἀπελέγχουσιν. τοιοῦτος ὁ Βεῤῥοίας. ὁ παρὰ δύναμιν μὲν τολμητοῖς, παρὰ γνώμην δὲ κινδυνευτοῖς, καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις εὔελπις. ὃς ἃ μὲν ἐπινοήσειε, μὴ ἐπεξέλθοι οἰκείων στέρεσθαι ἡγεῖται, ἃ δ᾽ ἂν ἐπέλθοι κτήσηται ὀλίγω πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξοι. ἢν δ᾽ ἄρα τῷ πείρᾳ σφαλείη, ἀντελπίσας ἄλλα ἐπλήρωσε τὴν χρείαν. μόνος γὰρ ἔχει τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζει, ἃ ἂν ἐπινοήσει, καὶ ταῦτα μετὰ πόνου καὶ κινδύνου δι᾽ ὅλου αἰῶνος αὐτῷ μηχανόμενος, ὥς τε καί τι αὐτὸν ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτὸν ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐὰν ὀρθῶς ἂν εἴποι. ᾧ ἄν τις οὐδ᾽ ἀλόγων ζώων ἀγέλην ἐγχειρίσειε, μή τι γε λογικὴ ἀνθρώπων. ὡς ἀνθρώπους τετραγωδημένους ἐπὶ πάσης ὀρθῆς πίστεως. κἀκ τῶν δρωμένων μυρίας σκανδαλίζειν ψυχὰς οὐ παύεται. τῆς σῆς τοίνυν ἐστὶν ὦ τίσι κλέσας ἀξίωσει προσείπω μεγαλονοίας. τὴν μὲν ἀκριβῆ τῶν πλημμελημάτων αὐτῷ δίκην, τῷ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ δουλεῦσαι, οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὸν ἀντάξιον τὴν ἀξίαν ἀποδοῦναι τίσιν. κινηθῆναι δὲ ἀμῦναι τοῦτον καὶ ἀποσοβῆσαι, εἴπερ φρονοῦμεν ταῦτα, εἴ τὰ τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει βοηθῆσαί τε τῇ Βεῤῥοιρόπων ἐκκλησίᾳ ἕνεκε Θεοῦ καὶ ἀληθείας, τυραννηθείσης παρ᾽ αὐτῷ. οὐ γὰρ βίᾳ καὶ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ προσηνείᾳ ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία

κατὰ τὸν ἀπόστολον κατασκευάζεται. διὸ καὶ τὸ κῦρος ἔχει ἕκαστος τῆς οἰκείας σωτηρίας, ἵνα καὶ οἱ στεφανούμενοι, καὶ οἱ τιμωρούμενοι, δικαίας ὑπομένοιεν, ὅπερ ἥρηνται. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μέμνησο ἐν ταῖς πρὸς κύριόν σου ἐντεύξεσιν.

Θεοφάνης α . , . . τῷ σπουδαιοτάτῳ κυρίῳ ἑρμοδώρῳ ἐν κυρ ω χαίρειν.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλῳ τινὶ τύχη βάσκανος ἐπικωμάζη, τί μοι λέγειν. ἐμοὶ δ᾽ ἄντικρυς ἄρτι νῦν ἐπεκώμασα ἀλλ᾽ ἥδιστ᾽ ἂν εἴη ὡς τὰ τοῦ πράγματος ἂν ἄλλα. ἰδοὺ γὰρ κατὰ πλάτωνα ὁ πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος, ὁ δὲ τρίτος πῶς; μὴ τοῦτο τοίνυν σε πείσῃ, βέλτιστε, μὴ καὶ τοιοῦτον ἕκαστον εἶναι, οἷσπερ ἥδεται ξυνών, μέτρουστε παρακατέχειν ἀποδίδοντα, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν προσάπτοντα. ὥς τε μηδρὺ ἢ τῶν δεόντων ἐκεῖναι, ἢ τῶν μὴ δεόντων ἐλλίπειν. κατὰ τοῦτο γὰρ ἔχουσι καὶ ἀποτελέσματα τὴν ὁμοιότητα, πρὸς τὰ προσεχῆ αὐτῶν αἰτία. ἡ τοίνυν ἐσχάτη μακαριότης τῆς καθ᾽ ἡμᾶς φύσεως, ἐν τῇ τοῦ νοῦ ἐνεργείᾳ συνίσατο οὕτω τοῦ φιλοσόφου κἀν τῷ ἐννάτῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, καὶ ἐν τῷ ϛ᾽ τῶν ἠθικῶν λέγοντος καὶ πρό γε πάντων τῆς αὐτοαληθείας οὕτω διδασκούσης, αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν καὶ δεσπότην, τὴν πρώτην καὶ καθαρωτάτην ἀλήθειαν. ἡ γὰρ καθαρὰ ἐνέργεια

γεια τελειοτέρα ἐστὶ, τῆς μεμιγμένης δυνάμει. οὐ γὰρ ἦν ὂν, ἀλλ' ἦν τοῦ ὄντος, ταῖς γραμμικαῖς ἀναγκαῖς διάτινων ἐπισοδιωδικῶν κεχρώυσ τὸ εἶδος, κατ' οὐδὲν ἄρα ἴδιον, καθὸ δηλονότι τὸ ὑπὸ τοῦ νοῦ δυνάμενον ὅπως δηποτοῦν λαμβάνεσθαι. ἐκ γὰρ τοῦ ᾧ ἐστιν, ἢ ὅπερ ἐστὶν ἐγκεῖσθαι, ὅθεν καίτινες ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν λαγίνων τὰς ἀφορμὰς ἐξαντλοῦντες, ἐκ τῆς ἀφετηρικῆς διοπτίας τὰ παραδείγματα διδόασιν, ἅπερ οἷα σκιαὶ σωμάτων παρέπονται. εἰ καὶ ἡ παίδευσις καὶ τὸ ἔθος ἰσχὺν ἔχουσι φύσεως, ἐξ ὧν πάντως συμβαίνει, τῶν ἀπὸ νεότητος ταῖς ψυχαῖς ἐντε τυπομένων, οὕτως ἰσχυρῶς ἔχεσθαι, οἷα εἰ φυσικῶς ἂν καὶ καθ' ἑαυτὰ ἦν φανερὰ, εἰ τὰ καὶ ἡ τῆς οἰήσεως πρόληψις, ὕδρας τι πολυκεφαλώτερον καὶ χεῖρον θηρίον ἐπιφυὲν, οὐκ ἐᾷ τῷ μεγάλῳ φωτὶ ἀτενίζειν, μηδ' ἀτρέμεσιν ὄμμασιν τὰ ἀπόρρητα δοξάζειν. ἀλλὰ τὴν τῆς φιλανθρωπίας ὑπερβολὴν, ἀσθενείας ὑπεροχὴν φαντάζονται. ὥσπερ οὖν ἐσχάτης ἂν ἦν μανίας, εἴ τις ἰδιώτης ὢν, τὰ παρὰ φιλοσόφου προβαλλόμενα, ψευδῆ πάντως ἐνόμιζεν, εἰ ταῦτα νοεῖν οὐκ ἠδύνατο, οὕτω καὶ πολλῷ πλέον ἐσχάτης ἀμαθίας ἐστὶν, εἴ τις ἃ θεόθεν ἀγγέλων διακονούντων ἀπεκαλύφθησαν ὑποπτεύοι ψευδῆ. ὅτι μὴ λόγῳ δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἀνερευνᾶσθαι. ὁ γὰρ ἡμέτερος νοῦς οὕτως ἔχει πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἃ φανότατα τῇ ἑαυτῶν φύσει εἰσὶν, οἷα δὴ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ταῦτα ἐμποδὼν καθι-

θιςάμενός τισι μὲν ὁ δεσμὸς τῦ σώματος, ἄλλοις δὲ ἡ ἁπλῶς λεγομένη ἀνάγκη. πολλοῖς δὲ ϗ ἐξ ἀμελίας ϗ ῥαθυμίας γένοιτ' ἂν ἡ εἰς ταῦτα ζημία, ὥς τ' ἄνευ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς ἐπὶ τὴν τοιαύτην τῆς ἀληθείας ζήτησιν ἀδύνατόν ἐςιν ἐλθεῖν. ἀλλ' ἐλάχιςοι παντάπασιν, ὑπιέναι ἐρεῖται ϗ τῇ τῆς αὐτῶν φύσεως ἀφυΐᾳ, ὡς θ' ὑπολαμβάνειν τῇ ἑαυτῶν γνώσει, δύναθαι πᾶσαν τὴν τῶν πραγμάτων οὐσίαν μεξεῖν. καὶ τὸ δοκῦν αὐτοῖς, νομίζοντες εἶναι πᾶν ἀληθές. τὸ δ' ἐναντίον ὃ μὲν δοκεῖ ψεῦδος καὶ ποι τὴν ἀγαθὴν ἔφεσιν, ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων διανοίαις τῦ θεῦ φυσικῶς ἐγκενξίσαντος, καὶ διὰ τῦτο, ὔτ' ὀρθῶς τὰ πράγματα τάττονται, ὔτε καλῶς διοικῦσιν, ἐπειδὴ ἁπάντων πρός τι τέλος τεταγμένων, ϗ τῆς τάξεως τὴν κλῆσιν ἀνάγκη πρὸς τὸ αὐτὸ λαμβάνεσθαι: τότε γὰρ τῶν πραγμάτων ἕκαςον ἄριςτ' ἂν διατεθείη, ὅταν ἁρμοττόντως πρὸς τὴν οἰκίαν τίθεται τάξιν, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπλανῆ φυλάττει προσηγορίαν, διὸ ϗ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀναξοπὴν καὶ τὴν τῆς ἁςάρτης ϗ τῦ χαμῶς βδελύγματος καθαίρεσιν ϗ ἡ θεία σοφία σάρκα ἐνδῦσα, ἑαυτὴν ἐληλυθέναι μαρτυρεῖ. ἐγὼ εἰς τῦτο ἐλήλυθα ϗ εἰς τῦτο γεγέννημαι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τὴν ἀλήθειαν. ὥς τε καὶ καινὸν ὄνομα δέδωκε, καὶ πάντας διδακτὰς θεῦ πεποίηκε. ϗ εἰς καινὸν πολιτείαν κατέςησε, ϗ τῦτο δηλότερον ἢ τὰ πράγματα τῦ εἶναι ἔχει, θάτερον ἄρα τῶν ἐναντίων προσιέσθαι σε δεῖ φίλτατε,

τε, καὶ τὸ λοιπὸν ἀποθέσθαι, τὸ τῆς ἀληθεί-
ας ἐναντίον, ἀφορίζεσθαι ψεῦδος, ὃ τῇ εὐλα-
βείᾳ πάντως ἐναντίον ἐστίν. ἥτις δεῖ καὶ εὐσέ-
βεια ὀνομάζεται, καὶ τοὐναντίον τῷ ψεύδει, τὸ
τῆς εὐσεβείας ὄνομα κεῖσθαι καὶ ἐν οἷς ἀγαθοῖς
ἐσπαργήνωσαι, καὶ πρὸς ἀγαθὸν ὑψηλότερον ὑπὸ
τῆς θείας προνοίας τετάχθαι σε νοοῦμεν, ὥς
τε καὶ τὸν νοῦν ἔδει πρός τι μεῖζον ἀνακληθῆ-
ναι τούτων. ἐφ' ἃ δυνατὸν τὸν λόγον φθάνειν ἐν
τῷ παρόντι, ἵν' οὕτως ἐπιθυμεῖν, ἀλλ' οὐ τῇ
μαθήσει, καὶ τῇ σπουδῇ πρὸς ἄλλο τι τεθῆναι
ὃ τὸ τῆς παρούσης ζωῆς καὶ πάντα εἴδους ἐστὶν ἐ-
πέκεινα, καὶ τοῦτο μάλιστα ὀρθοδόξῳ καὶ ἀνοθεύ-
τῳ δόξῃ, ἥ τις τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια ἀ-
γαθὰ ὑπισχνεῖται, ἵν' ὥσπερ οἱ πυρρήνως διὰ
τοῦ τῶν δακτύλων πιέσματος πρὸς οὐρανὸν ἀφεθῆς
οἷα δὴ βέλος ἐντέχνου τοξότου χειρὶ πρὸς τὸν ἄ-
νω σκοπὸν ἀποπεμφθῆς, καὶ τὸν ἑρμὴν ἐς τὸ
παντελὲς ὁ θεῖος καὶ πρῶτος λόγος ἀναιρήσει-
ται, καὶ ἀπὸ κινήσεως εἰς στάσιν μεταστρέψειε τὴν
σὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ τιχωλανῆς ταῖς ἰγνύ-
αις παρ' οὗ πᾶν δώρημα τέλειον· καταβαίνειν
εἴωθεν ἐφ' ἡμᾶς. ταῦτα τοίνυν ἔγωγε, ὁ πρὸς
τὴν σὴν ψυχὴν ἀνακεκραμένος διὰ τῆς καλῆς
ἐπιστολῆς, καὶ θείῳ πρὸς σὲ ἀνήφθην πυρὶ,
καὶ διαπέφλειγμαι πρὸς σὲ τὴν καρδίαν, ἐξερεύ-
ξαμαι εἴπως ἐνῆν καὶ αὐτὰς ἄν σοι τὰς πνευ-
ματικὰς δέλτους ἀνέῳξα. καὶ ἀποκαλύψασθαι τὰ
κρύφια. τοῦτο δὲ τῆς πρώτης φιλοσοφίας ὅρος
ἐστὶ, καὶ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐχόντων. ἡμεῖς δὲ κά-

τόπου

τόπου καὶ πρὸς τὴν ὑπωρείαν βαδίζοντες, ὡς οἷόν τε ἦν τὸν πόθον ἐνεδειξάμεθα, σὺ δὲ ταῦτα πίστευε, ἄρξαι, δράμε, διακαρτέρησον, καὶ εἰ μὴ φθάσῃς, ἀλλά τόγε προκόψαι ἡδύ. ὃς γὰρ εὐσεβῶς ἀνιχνεύει τὰ ἄπειρα, εἰ καὶ ποτὲ μὴ ἐπιτυγχάνοι, ἀεὶ μέν τοι προκόπτει τῷ προϊέναι, καὶ ταῦτα τῷ μέλλοντι ταμιευέσθω πνεύματι. εἴης οὖν ἐρρωμένος. ὑγιαίνων ψυχῇ τε καὶ σώματι, τῆς θείας σοι χάριτος ἀεὶ συνεργούσης, εἰς ἅπαν ἀβούλητον, τιθεμένης ἀτέλεστον. ποσειδεῶνος θ΄ ἀρχομένου.

Θεοφάνης α΄ .... μιχαήλῳ τ΄ ἑρμοδώρῳ τῷ ληξάρχῳ.

ΟΥ' μὴν ἐγώ γε κόρον ὀψὲ λαβεῖν σε τοῦ βασκαίνειν, βουγενὲς ἀνδρόπρωρον κατ' ἐμπεδοκλέα, ἢ μᾶλλον ἐρεῖν, κάμηλον ἄρα μόλις ταῖς καθ' ἡμῶν κακηγορίαις καὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς πράγματ' ἔχειν, καὶ διαπληκτίζεσθαι τὸν ἀεὶ χρόνον ἐνέξει λαβόντα τὸ κακορραφεῖν, καὶ ἤδη λοιπὸν ἐννεάστωτα. καὶ γὰρ καὶ πάντων εἶναί φασί τῷ χρόνῳ κόρον, καὶ ἥ γε τοιαύτη κατ' ἀνθρώπων σπουδὴ καὶ τοῦ βίου πρόθεσις καὶ ἅμιλλα, πονοῦντι καματηρὸν καὶ πολύμοχθον. ἐπεὶ δ' ἔοικας τὸν παλαιὸν ἡμῖν ἀποδεικνύειν ἀληθῆ λόγον, ὡς ἄρα οὔποθ' ὁ φθόνος γηράσκει, ἀλλ' αὔξει μᾶλλόν γε μὴν τῇ ἡλικίῃ καὶ συμπρόεισι, καὶ συντάττει σοι καθ' ἡμῶν ἐπιστο-

λί-

λίδεια ἀπρεπῆ, πάσης ἀμαθίας καὶ ψεύδους καὶ ἀναισχυντίας ἔμπλεα δοκεῖ βέλτιστον. καὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἀπεικὸς εἴη δευτέρους ἐπιόντας ἀμύνασθαι, κἂν εἰ παρὰ φύσιν καὶ παρ' ἔθος τοῦ θ' ἡμῖν ὡς ῥᾴδιον καθορᾶν τοὺς εἰδότας ἡμᾶς νῦν δῆθ' ἡμᾶς ἐκβιάζῃ δοῦλος ἐκγενετῆς καὶ ἀνδραπόδου ἀτιμίας, μεγάλα καθ' ἡμῶν βουλόμενος ὡς δ' ἀμέλει δοκεῖς καὶ δυνάμενος, ἔξω τῶν ἡμῖν εἰωθότων πειρᾶσθαι, ἀτόποιμεν τ' ἂν εἴημεν καὶ παντάπασι βραδεῖ; καὶ ψυχροί τινες τὴν γνώμην, εἴ σου μή τι γε εἰδότος λέγειν. ὅμως γε μὴ καμόντος ἐν τοῖς πιστοῖς, ἀλλ' ἀεὶ θερμότερον ἐξάπτοντος καὶ φιλοπονοῦντες τῷ καθ' ἡμᾶς φθόνῳ, ἡμεῖς ἰσχυρότεροι πρὸς τὸ λέγειν ὄντες, καὶ δικαιότεροι πρὸς τὸ μάχεσθαι, καθάγε καὶ σὺ, εἴπερ καὶ διάβολος καὶ συκοφάντης κατὰ τὴν πρόσκλησιν τὴν σὴν ἐπιφαίνῃ τοῖς ἐμοῖς, ἀλλ' ὅμως καὶ ἄκων προσμαρτυρήσεις. οὐ γὰρ σκιαμαχεῖν ἡμῖν ἀτεχνῶς συμβαίνειν καθάγε σοι, κατιδοῦσιν ἀκριβῶς, ἅττα σοι τῇ γραφίδι τὸ θράσος καὶ ὁ φθόνος μεταμανίας κάπρας ἐχορήγησεν. ἀφίκετο γὰρ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖθεν, ὅθεν ἀπέσειλας ἐκεῖνο σου τὸ μιαροψευδογραμμάτιον. καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισι πῶς εἰς τοσοῦτον ἀναιδείας χωρῇ, τυφλὸς ὢν ἄντικρυς πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ κλήψειν ὑπολαμβάνων καὶ λήσεσθαι σοφιζόμενος, καὶ τί περὶ τούτων ἡμῖν ἔμελλε. τί δὲ δικαίως ἐντεῦθεν ἦν ἡμῖν δυσχεραίνειν, εἰ μὴ συνήδειμεν ἑαυτοῖς οὕτω

μένοις ὥσπερ ἂν εἰ καὶ καταμεθυόντων, ἢ κλεπτῶν, ἢ ἄλλων οὖν τινων οὐ φαύλων, αὐτὸς μὲν ἐγραμμάτευες προδιδάσκων ἀρετὴν ἀνθρώποις, βαρὺ δ' ᾤοντο τοῦτό τινες, οἳ συνῄδεσαν ἑαυτοῖς ἐνεχομένοις τῇ κακηγορίᾳ. περὶ μὲν οὖν ὧν τῇ ἀληθείᾳ συνηγορήσαμεν καὶ συνηγοροῦμεν, διδασκαλικῆς παρὰ τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τυχόντες καθέδρας, καὶ θεοκύρηκος σφραγῖδα τῇ τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος φωτιστικῇ δυνάμει σφραγισθέντες, καὶ ἔτι συνηγορήσομεν θεοῦ διδόντος ἡμῖν πρὸς τοῦτο τὴν δικαιεῖαν, κἂν εἰ σοί γε παντάπασιν ἀνιαρῶς προσεποίηται, καὶ μᾶλλον πλήττομέν σοι τὴν καρδίαν ἐκ τούτων, καὶ ξυμπίπτειν αἴτιοί σοι γιγνόμεθα πλεῖστ' ἄχθη ἠθῶν μεζίων, ὅσαι ἡμέραι σχεδὸν ἐπιφορτίζοντές σοι κατωμαδόν, ἀπ' ἄνθρωπε ἄνθρωπε, ὃν ἐξ ἀνθρώπων προώλην τε καὶ ἐξώλην γενέσθαι, καὶ πάσης ἀλλότριον δόξης, ἐφετὸν τοῦτο πάλαι σοι, καὶ πάντα τρόπον εἰς τοῦτ' ἐπόνησας, καὶ ἀεὶ πονεῖς καὶ πειρᾷς, περὶ τοίνυν τοῦ ἡμετέρου βίου, εἴτε ἀρετῆς αὐτῷ μέλει, εἴτε κακίας ὡς αὐτὸς λέγοις, ἄλλοις πιστεύειν ἐχόμενοι τὴν κρίσιν, τοῖς βέλτιον ἢ κατὰ σὲ κρίνειν δυναμένοις, καὶ ἀπαθέστερον, καὶ ἀποχρώντως ἐξ αὐτῶν ἔχοιμεν, καὶ στεργόμεν οἷς ψηφίζονται. ἐρρέτω δ' ἄδρας, καὶ σύ γ' εἰ βούλει μετὰ τοῦ σοῦ βραβευτοῦ ἑρμοῦ τοῦ παλιγκαπήλου ῥήγνυσθαι συγχωροῦμεν, πιστεύειν δέ σοι τὴν περὶ τούτου κρίσιν, καὶ τῇ τῆς σῆς ἀβλεψίᾳ

βα-

βασκανίας, οὐ πρὸς ἡμῶν αὐτῶν ποιούμεθα, καὶ αὐτὸς σὺ, σοί γ' αὐτῷ ἦν ἄρ' ὁ ποιῶν σωφρονῆς οὐκ ἂν πιστεύοις τὴν περὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων συνταγμάτων κρίσιν καθ' ἡμῶν μεμηνὼς, καὶ τοῦτ' αὐτὸς σεαυτῷ κάλλιστα συνειδὼς, εἰ καὶ ὁπιοῦν ἀναφέροις καὶ κρίνειν ἔχοις. ὅτι δ' οὐκ ἐφ' ἡμᾶς ἡ παρασκευή τοι ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, καὶ ὁ σκοπός ἦν ἐν σκότῳ βάλλων, εὔηθες ἂν εἴη σοι κομιδῇ, πειρᾶσθαι πείθειν καὶ κλέπτειν καὶ σοφίζεσθαι, καὶ μάλ' ἐπόνεις καὶ πονεῖς τῇ δεινότητι ταύτῃ τῆς βασκανίας καὶ ἀπάτης καθ' ἡμῶν. σὺ γὰρ εἰ ὁ πολλάκις ἀναιδεῖ καὶ πλατεῖ στόματι, κατατρέχων ἡμῶν ὀνομαστὶ, καὶ μὴ κρύπτων μηδὲ συσκιαζόμενος ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων, οἳ παράχρημα τῶν σῶν λόγων, καὶ τῆς σῆς βασκανίας καὶ ὕβρεως ἡμῖν αὐτάγγελοι γίγνονται, καὶ μάλιστ' ἀπ' αὐτοῦ γε, οὐ παντάπασιν ἡ κρίσις ἀπειθὴς καὶ ἀδέκαστος, καὶ οὐ φειδῶ πάντως μεμνῆσθαι καθ' ἡμῶν ἐνεδρεύσεως, καὶ γέλωτ' ὄφλων, ὅτι δὴ μὴ ταῦτά σοι κατὰ τὸν λόγον, βουκολοῦμεν παιδίοις καὶ τοῖς ἐξ ἀγορᾶς εὐσύνοπτα, καὶ ἁλώσιμα καὶ συνήθη, σύ γε ὁ σκευωρούμενος ταῦτα, καὶ νύττων ἐξ ἀφανοῦς εἰ καὶ μὴ λανθάνοις τῷ τοῦ φθόνου κέντρῳ φθονούμενος λέγων. καὶ ἡμεῖς γ' ὅμως παρορῶντες δεῖν κρίνομεν, ἀλλ' ἐπειδήτοι μάλιστ' ἀναιδέστερον καθ' ἡμῶν χωροῦντα, καὶ συγγραφεῖς ψευδέσι βάλλοντ' ἔγνωμεν, καὶ καθ' ἡμῶν τοὺς εἰδότας ἡμετέρους διδάσκοντα, οὐκ ἀνεκτὸν ἡ-

μῖν

μῖν ἔδοξε τῦ λοιπῦ φέρειν, ὐδ' ὥσπερ ἀγνοούμενον, καὶ ἀπρόσκοπόν σε κατὰ βέλη ἐνεργεῖν καθ' ἡμῶν συγχωρεῖν, ἵνα δὴ μὴ κἀντεῦθεν, ὑβρίζῃς μάλιστα καὶ περιττόντι φρονῇς, ὡς νικῶν καθ' ἡμῶν καὶ περιγινόμενος καὶ βάλλων ἐξ ἀφανῦς δοκεῖς ἀγνοεῖσθαί τε, καὶ λανθάνειν, ἀλλ' ὐσύ γε, ὦ βέλτιστε, ὐχ ὕτω δεινὸς εἰ καὶ ἄληπτος, ὐδὲ λανθάνεις βασκαίνων, ὐ δὲ λανθάνεις ἐντεῦθεν ἀκρατὴς ὢν σεαυτῦ, καὶ διὰ τῦτο μεθύων πολλάκις ἀκολασαίνεις, δῆλος γε ὢν καὶ νῦν εἶναι πλεῖσον ἀκραταθεὶς τῷ πάθει τῦ φθόνυ καὶ παραπαίων αὐτόθεν ἀλώσιμος εἶ, καὶ ὐ πολλ' ἐλέγχων δεηθεὺς, αὐτόθεν πολλὴν ἡμῶν τὴν ἑωλοκρασίαν τῆς παροιμίας καταχεόμενος, καὶ τὸ δὴ γελοιότον αὐτὸς μάλις' ἐνεχόμενος, οἷς καταμέμφῃ καὶ ἐπιτιμῶν, τῷ κακολέγειν ὑπ' ἀμαθίας νὴ τὺς λόγυς, καὶ ἀτέχνου καὶ ἀδιοικήτου τῆς χρήσεως, ἀλλ' ὅτι γε περὶ ἡμῶν συ τὸ βάσκανον καὶ πικρίας ἁπάσης μεςὸν, ἐκ τῆς σῆς βρυύσης καρδίας προῆλθε γραμμάτιον μανδραγόρα τινὰ πεποκὼς, ἢ τῦ τῆς λήθης καταχῶν νάματος, ἐπιλέλυτε τῶν σαυτῦ τῶν τ' ἐν Βενετίαις καὶ τῶν ἐξ ἧς ὡς ὁ πρόθερός συ διεμαρτύρατο ἀληθέςατα, τί κυίνεις πρὸς ταῦτα περὶ σεαυτῦ, τινὰ τὴν δίκην ἐπάγῃς; τίνα τὴν ποινήν; ἐγώ σοι ἐρῶ δι' ὀλίγυ, ἀραῖς ταῖς ἀνηκέσαις σοι, καὶ ἀΐδίοις συνοδικαῖς πεδηθήσῃ τρὶς κατάρατον μίασμα. ὅπη γε μέλλει συναθροισθῆναι τὴν συνόδον, εἴτ' ἐν

τῷ

τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει, εἴτ' ἐκ θεοῦ κἀκεῖθεν λήψῃ τὰ ἐπίχειρα τῶν ἔργων σου, τὰ γὰρ ἡμέτερα ἐπίδηλά εἰσιν τοῖς ἐνοῦσι ἡμῖν, καὶ οἷς σύνεσμεν πανταχοῦ, καὶ μάλιστα τοῖς πνευματικοῖς, ἐκ πάντων δὲ τῷ δεσπότῃ μου τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τότ' ἐπιδηλότερα γενήσονται ὅτι αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα τοῖς δεικνύουσι, κἂν σὺ μὴ ἀκούῃς, ἐπιφράττων τῷ περὶ τούτου κρότῳ καὶ τῇ βροντῇ ταῦτα, καὶ ὅσον αὐτὰ τὰ περὶ ἡμᾶς δῆλον ποιεῖται τοῖς ὁρῶσι κἂν εἰ σὺ μὴ ὁρᾷς μύων ὡς εἴρηται βασκανίᾳ τῷ ὀφθαλμῷ καὶ ἄχθη πιέζοντά σοι τὴν καρδίαν ταῦτα δοκεῖς, ἀλλὰ καταπτάσοις τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν φθόνον καταθήσοις οἶδα τάχεως, ἔδει γάρ σ' ἐπιγνώμονα εἶναι τῆς σαυτοῦ ἀμαθίας, καὶ πονεῖν μανθάνειν εἰ καὶ ἀπηλάκτησας, καὶ πειραθῆναι ἡμῶν εἰ οἷοί τ' ἐσμὲν καὶ τοὺς ὑπὲρ σὲ διδάσκειν, ὥσπερ σὺ πάλιν τοὺς ὑπὸ σοῦ, κἂν εἰ μὴ σύ γε περὶ τούτων οὕτω δόξῃς, καὶ συγχωρήσαις μέγιστα τῆς σοφίας εἶναι ταῦτα καὶ οὐ τῆς γραμματικῆς. φάσκειν σε τοῦ λοιποῦ μαίνεσθαι, καὶ περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια λόγου, καὶ φαῦλα μάτην πονεῖν καὶ τρίβειν. ἐπεὶ δὲ οὐχ οὕτω πεποίηκας ὡς οὐταμὸς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀσωφρόνιστος δοῦλος ἐκείνου τοῦ λασκάρεως, τὰ ἄνω δὲ καταδεικνύεις καὶ πάντα συγχέεις μὴ εἰδὼς τὸ βέλτιστον, ὡς οὐ μή ποτε τοῦτο φαίητις ἂν ἀριστοτέλης μέν γ' αὐτός φησι ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, ὡς αἱρούμεθα ἑτέραν πρὸ ἑτέρας, ἐπιστήμην ἐπιστήμης, τῷ ἀκριβεστέραν εἶναι ἄλ-

λίω ἄλλης ὡς τῷ βέλτιον καὶ τιμιωτέραν εἶναι τῶν ὑποκειμένων. ὁ δὲ πλάτων, ἔν τ' ἄλλων πολλῶν τε καὶ ἐν πολλοῖς. τῷ αὐτοῦ ἄγ' ἂν τῇ ἐπινομίδι φησι οἶδας πάντως καὶ ἀκούωσε, ὁ κατὰ μέρος διεξίεις, πᾶν διάγραμμα καὶ ἀριθμοῦ σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν, ἅπασαν τήν τε τῶν ἄστρων περιφοράν, ἀναλογίαν ποίαν οὖσαν ἁπάντων σαφῶς, οὕτωσὶ λέγει τὸν περὶ τῶν μαθημάτων ἐπιστήμονα, ὧν καὶ ἡμεῖς ἐπιστήμονες, ὡς εἴτις ἄλλος, ἀλλ' οὔτον, σὺν θεῷ ὁ λόγος καὶ σὺ βάσκαινε καθ' ὅσαν οἷός τ' εἶ. οὐ δὲ τῷ αὐτῷ βιβλίῳ τὸν περὶ τῶν ὀκτὼ σεπτῶν, ὡς αὐτὸς φησι οὐρανίων περιόδων θεωροῦντα, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν ἡσίοδον τούτους γεωργικοὺς, καὶ ναυτικοὺς οἵους τοὺς κατὰ σὲ βαναύσους, ἀνατολάς τινας καὶ δύσεις ἀστέρων πρὸς τὸ καίριον τῆς χρείας ἐπιδιδάσκοντας, κατ' ἐμπειρίαν δήτινα ταύτην ἀναλόγισον. ὧν ὅτι γε ἡμεῖς ἀλλόξιοι καὶ τυφλῷ δῆλον, κἂν εἰ μὴ τῇ σῇ βασκανίᾳ ἀλλ' ἡμῖν μὲν ἄχρι τοῦδε συγγραφέσθω, βραχέως δὴ ἄττα πρὸς μακρὰ τὰ σά γε καὶ ὡς ἡμᾶς ἥκοντα, ἡμῖν μέν τοι καὶ ταῦτα ἀπεχρήσεν ἐμφῆναί σου τὴν ἀμαθίαν, καὶ ἅμα διανοίας τὸ φαῦλον, πρὸς δὲ τὸ ἑξῆς, τὸ περὶ τοῦ οὐ διττάς σοι τῆς κινήσεως, ἡμεῖς φαμεν οὐδὲν, ἄλλοις δὲ παρίεμεν αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκείνων σου καταγελᾶν, καὶ δὴ ἀντίγραφε καὶ μάλα θαῤῥῶν ὡς ἡμᾶς οὐκέτι οὐδοτιοῦν πρός γε τὰ σὰ ἀντιγράψοντας. ἴσμεν γὰρ ὡς ὅσαν ἂν πλείω γράψῃς, τοσοῦτον καὶ μᾶλλον ἀσχημονήσεις, εἰ δέ τισι καὶ

δό-

δόξεις τί λέγειν, ὅτι οὐκ ἄλλοις ἢ ἀμαθέσι τε ὁμοῦ καὶ μωροῖς δόξεις, οἱ δὴ μάλα ἴσμεν, οἵων ἡμῖν ἀνδρῶν τῆς δόξης οὐ πολύ τι μέλλει, ἀλλ᾽ ὅτι δὲ ἂν βλασφημήσῃς, ἡμῶν μὲν οὐχ ἅψα, οὐ γὰρ οὐδ᾽ ἡμῖν προσόντα ἐρεῖς, φλυαρήσει δὲ τὴν ἄλλως, καὶ σαυτὸν μόνον ἀσχημονεῖς τὴν σαυτοῦ σκαιότητα καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιδεῖξαι, ἡμῖν δέ σου τὰ τοιαῦτα ἴσα καὶ κυνα μελιταίου τινὸς ὑλακαῖς λελόγισταί τε ἤδη, καὶ αὖθις λογισθήσεται, καὶ ἑτέροις ἀσφαλισθήσεται τὰ κατὰ σὲ ὡς δεδήλωται. μεταγειτνιῶνος ζ′ φθίνοντος.

.... Χῖος (1) Μιχαήλῳ τῷ σοφικῷ εὐπράττειν.

(1) Hic forte eſt *Hipp lytus* Chius, cuius alias litteras ſuperius edidimus.

Ἐς Ῥώμην ἐληλυθὼς ἄρτι, μόγις ὀφθαλμοῖς ἐπειθόμην τήν τε πόλιν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας σκοπῶν, καὶ τὰ πάλαι περὶ αὐτῶν τεθρυλλημένα αὐτοῖς παραβάλλων, οἷα γὰρ ἐξ οἵων, ἀλλὰ ῥώμην μὲν καὶ ῥωμαίοις ἐάσομαι, οὔτε γὰρ ἐν πολέμῳ κατάγε τὸν ποιητὴν (Scholion, ἴσως λείπει ἐναρίθμοι οὔτ᾽ ἐνὶ βουφῇ) περὶ δὲ τῶν νῦν κατ᾽ αὐτὴν δυναστευόντων, ὡς εἰκὸς ἐπιστέλλοντα, συντόμως ἐρῶ. ἄνδρας οὐν ἴδοις ἂν (εἴ γε δεῖ τοὺς τοιούτους ἄνδρας καλεῖν) λόγῳ μὲν ὅσιον ἐπαγγελλομένους βίον, ἔργῳ δὲ ἀ-

ἁπάσης κακίας ἰδέᾳ προσεοικότως καὶ δεινοτάτους ἀρετῆς ἐχθρούς. ἀφικνείσθω γὰρ ἐς ῥώμην γανυμήδης τις, ἢ καλὸς ἐνδυμίων, κἂν πένης, κἂν ἀγενής, κἂν ἁπάσης ἀρετῆς ἢ πόῤῥω, λίθοις πολυτελῆ συνημμένος ἐσθῆτα, καὶ πᾶσι περίοπτος, ἐφίππου ἰβηρικοῦ ἢ καμπανοῦ διὰ τῆς πόλεως ἐποχούμενος, καὶ παντοδαπῶν οἰκετῶν πλῆθος ὄπισθεν ἄγων ὀφθήσεται. πλάτων δέ τις ἢ σωκράτης, πολλὴν χρόνον πενίᾳ τε καὶ ταλαιπωρίᾳ συμπαλαίσας, τέλος ὑπ' ἀμηχανίας μακρὰν φεύξεται. εἰ δ' τις καὶ μικρόν τι παρὰ τῶν σεμνῶν τούτων εὐεργετεῖται, καὶ συκελῆς, ἢ συβαριτικῆς ἀξιοῦται τραπέζης, κολακεία μᾶλλον ἢ σοφία τούτου τυγχάνει. καὶ γὰρ ὁ φιλαλήθης καὶ μὴ κολακεύειν εἰδώς, ὡς ἐναγής τι καὶ ἀποτρόπαιος παρὰ τούτοις μισεῖται, ὥστε βοᾶν μοι καὶ σχετλιάζειν πρὸς τὸ θεῖον ἔπεισιν, ὅταν ἴδω ἄνδρας καλοὺς τε κἀγαθούς, καὶ ἐς τὰ μάλιστα σοφούς, πημίῳ ἱματίῳ πονηρῷ καὶ κατατετριμμένῳ ἐνειλημμένους καὶ τῶν ὑποδημάτων ἐνίοτε διασπασθέντων τοὺς δακτύλους ἐκφαίνοντας, τῇ δὲ καὶ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἀποροῦντας, καὶ ὀλίγου δεῖν προσαιτεῖν ἠναγκασμένους, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ὅλος, ὦ καλὲ μιχαῆλε, ἐνιαυτὸς οὐκ ἀρκέσειεν ἂν τὰς τῶν τρισκακοδαιμόνων σπουδαίων ἐν ῥώμῃ συμφορὰς διεξιόντι. σοὶ δ' μὴ γένοιτο τὴν πατρῴαν ἐλευθερίαν, ὑπὸ σφαλερᾶς ἐλπίδος καὶ κοινῆς φιλοτιμίας προδόντι, οὔ-

οὕτω δουλοπρεπῆ καὶ ἀνελεύθερον ἑλέσθαι βίον. ἔρρωσο, ἐκ ῥώμης ἰουλίου ϛʹ ἱσταμένου.

Ἰωάννης σοφῷ ῥωβέρτῳ εὐπράττειν.

ΤΗν μὲν ἐπιείκειαν τὴν σὴν, ὦ θαυμάσιε, καὶ περὶ τοὺς λόγους ἐμπειρίαν, τοῦτο μὲν παρὰ πολλῶν πυθόμενος ἔγνω, τοῦτο δ' ἐντυχὼν σοι κἀγὼ καὶ προσδιαλεχθεὶς, καίπερ ὀλιγοχρονίου γενομένης τῆς ἡμῶν συνουσίας, ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο φύσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παραστῆσαι. ἐμοὶ δέ σου τἆτ' ἄλλα, καὶ τῶν λόγων ἡ χάρις, καὶ τὸ εὐφυές σου καὶ κόσμιον τοῦ τρόπου τοιοῦτον ἐξήνεγκε δεῖγμα τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ὥστε με ὑπὲρ ἀγαπᾷν σε ἤδη καὶ θαυμάζειν. κράτιστῳ δὲ καὶ πρός τ' ἄλλα αὐτοῦ πρός με εὐεργετήματα, πλείστην χάριν εἰδέναι τῷ τοιαύτης ἐμοὶ φιλίας αἰτίῳ γενομένῳ, νῦν δ' αὖθις τὴν σὴν ἐπιστολὴν ἐκομισάμην, οὐ μόνον ἐθαύμασα ἀλλὰ καὶ ἐναβρυνόμην, ἡράκλεις λέγων ὡς πολλή τ' ἀνδρὸς ἡ κομψότης καὶ μεγαλόνοια. καί σε μὰ δία οὐ μάτην ὡς γράφεις, ἀλλ' ἕνα τῶν παλαιῶν ἐν τοῖς ἐχρησοι κέκρικα, πῶς τ' οὐ; ὅς τις καὶ παρ' ἕλλησι καὶ λατίνοις τοσοῦτον πηγὴν νέκταρ ἀφθόνως ἐξέχεας, καὶ οὐκ ἔστιν ἐφ' οὔτις ἀφικόμενος οὐκ αἰεὶ τὸ σὸν ὄνομα ἐπὶ σοφίᾳ τε, καὶ ἐπιεικείᾳ, θρυλλούμενον τε καὶ ὑπερεκθυσιαζόμενον, καί τοι τὸ μὲν περὶ τὴν πάτριον εὐδοκιμεῖν φωνὴν, καὶ

μὴ τοῖς ἄλλοις ἐξίσου καθίσασθαι. μέγα μὲν καὶ λαμπρόν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως, τὸ δὲ περὶ τὴν ξένην ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ τοῖς πλείστοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικήν, τοσοῦτον διενεγκεῖν, ὥς τε τὰ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τῶν βιβλίων, τὰ δὲ τυποῦν καὶ ἐξηγεῖσθαι, ἀλλὰ ψυχαγωγεῖν καὶ διασαφεῖν αὐτῶν, ἑλληνικῶς τε φράζοντα, δοκεῖν ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς ἀττικῆς τραφῆναι, τοῦτο ἤδη πᾶσιν, ὑπερῆρεν θαύματος ὑπερβολήν, οὐχ ἥνικα δὲ πρός τ' ἄλλα σου ἀγαθὰ καὶ θεῖα δωρήματα, μακαρίσειε δ' ἄν τις, καὶ τοῦτο, ἀποδημήσας γάρ σὺ τῆς πατρίδος καὶ ἐπὶ ξένην ἐλθὼν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ τηλικούτῳ συντυχεῖν ἠξιώθης, λέγω δὴ τῷ πάντως σοφῷ νικολάῳ τῷ κρώσσῳ. τῷ ὄντι γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος, εἰκών τις ἐστὶ καὶ εἴδωλον τῆς παλαιᾶς ἑλλάδος, καὶ τῶν ἐπὶ λυκούργου καὶ δημοσθένους ἄξιος συνεξετάζεσθαι, τοῖς ἐλλογιμωτάτοις, ὡς καὶ σὺ φῂς αὐτὸν μέν τοι διὰ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινῶν, ὦ ῥωβέρτε, κοινὸν ἔμοι γε πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οἷς αὐτὸς τοῦ εὖ λέγειν αὐτὸν τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιός ἐστι καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον οὐ μαδία τοῦ χάειν οὐδεμίαν ἀποδιδόναι αὐτῷ πειρωμένου διὰ ταύτων, οὐδ' ἐν ἐπαινέτου τάξιν καθισάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγώ, ὥς τε μὴ τιμῆς ἁπάσης κρείττω ἡγεῖσθαι τὰ κατ' αὐτόν, ἄλλῳ μὲν γὰρ ἀλλότι τῶν δοκούν-

των

των εἶναι καλῶν ἔδωκε, φασὶν, ὁ θεὸς, ὧν ἐφ' ἓν ἡγῆτω σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι τῷ κεκτημένῳ δικαίως, αὐτὸς μέντοι καὶ ταῦτα πάντα συλλαβὼν ἔχει, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τῶν ἐν ἑλλάδι πόλεων ἐκ τῶν διασημοτάτων, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν καὶ πλοῦτον, ἄλλος μὲν ἄν τις θαυμάσειε τῶν ἀτοπώτερον διατεθειμένων. αὐτὸς δὲ τὸν ἀληθινόν τε ἅμα καὶ ἀκέρατον πλοῦτον ἀσπασάμενος, τοὺς λόγους φημὶ, καὶ τὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐφ' οὕτω μέγα προὔβη ἀρετῆς τε καὶ δόξης, ὥς τε τῆς ἐν λόγοις δεινότητος παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένως αὐτὸν τὰ πρωτεῖα ἀνῃρεῖσθαι, καὶ ταῦτα μὲν ἔχω λέγειν ἐγὼ, ἅπερ ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ μεγάλων ἀξιώσεων, οὔτε μέρος ἐστὶν, οὔτε πολοστημόριον. ἀλλ' οἴδε ὅσοι μου μουσικώτεροι καὶ εὐπορώτεροί εἰσι. μείζονας αὐτῷ ᾠδὰς καὶ χάριτας ἄσουσιν, ἃς ἔχων διατελεῖ. ἐγὼ δὲ ποιῶ ἅτε δύναμαι. ἔῤῥωσο. ἐμὲ δὲ ἀσθενοῦντα καὶ πονήρως ἔχοντα ἴσθι, ὁσημέραι δὲ καθαρτικῶν φαρμάκων γευόμενον, καὶ ἄλλα ποιοῦντα, οὐδεμίαν δίδωσιν ἔκδοσιν, ἔνθα καὶ μικροῦ δεῖν ὑπό τε τῶν μεριμνῶν καὶ τῆς συνεχοῦς ἀσχολίας καταπέπτηχ' ὁ δείλαιος. τοῦτο δὴ χάριν, ὥσπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐδεμία σχολὴ οὐδὲ καταμικρὸν οὐχ ὅπως τοῦ κόμψως γράφειν, ἢ ἄλλως περὶ λόγους φιλοτιμεῖσθαι. ἀλλ' οὐδ' ὅπως δὴ τοῖς φιλτάτοις ἔξεστί μοι διὰ γραμμάτων ἐντυχεῖν. οὐδέ-

μοι σύγνωθι, τῷ μὴ σοι ἀποσείλαντι ἐκ τοῦ παραχῆμα ἀποκεῖσθαι, προϊσχομένῳ τὴν αἰτίαν τῆς νόσου, ἥ τις ἐςὶ πάθος παρ' ἰατροῖς, ἀπεψία, ἢ ὀξυρεγμένα, ἢ ὅλως ἀσθένεια σομάχου καλούμενον, ὄγγος διαφῆς, καὶ μαλὰ δυσανατος. περὶ δὲ τῶν προσπεμφθέντων βιβλίων τοῦ πέτρου ἀνδρέου, εἴπερ εἰσὶ κίβδηλά τε καὶ πονηροῦ κόμματος, ὡς ἔφηθα, οὐκ οἶδα. οὐ οἶδα, ὅτι ἐκ τῆς ἑλλάδος ταῦτα παρήνεγκε, καὶ ὅτι διὰ τιμῆς ἦγεν, ἐῶ δὴ λέγειν ὅσον ταῦτα τετίμηκεν. ἡμεῖς δὲ τὰ πολλὰ ἐάσαντες χαίρειν, χρυσία δόσωμεν δέκα. σκούδα, παρὰ τοῖς κοινοῖς ὀνομαζόμενα καὶ τόσα δὴ πέμπετε, καί τοι γ' ἐκεῖνος τριπλάσια ἀπῃτήσατο. σράβωνα, καὶ τὸν χρονογράφον, τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων, καὶ τ' ἄλλα μοι τῶν βιβλίων ὅσα ἐςὶν ἀξιόλογα, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς αὐτόθι ἀφικομένος, θεοῦ συλλαμβανομένου, παραθήσω τῷ ἐλλογίμῳ ῥήτορι, ὅτῳ καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἀνεθέμην, τοῦτον μεθ' ὅσης ταπεινοφροσύνης, καὶ δουλοπρεποῦς τιμῆς, τὼ χεῖρε κύσον ὑπὲρ ἐμοῦ. προσηρήσθω καὶ νικόλαος ὁ ἡμέτερος καὶ μάρκος.

Ἐκ παταβίου, μουνιχιῶνος πέμπτῃ φθίνοντος.

Μητροφάνους ἀρχιερέως μονεμβασίας παραίνεσις πρὸς τὸν λαόν.

Οἶμαι μὲν ἡμᾶς, ὦ φιλόχρισοι, καὶ φιλόθεοι χριστιανοὶ, καὶ λίαν πιςότατοι τῆς πολυμνή-

λυμνήτου ἡμῶν αὐθεντίας ἡ τῆς γεγενημένης εἰρήνης ἀγγελία, ὡς καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατέλαβε. καὶ διέθηκε τὰς ψυχάς, ὡς οἱ δύο γὰρ τζαουσιοι ἐνταῦθα παραγενόμενοι, ἔξειπον ὅτι παρὰ τοῦ ἀσεβοῦς τούρκου ἀπεσταλμένοι εἰσὶν τοῦ ἀποδιώξαι ἕνεκα ἐκ παντὸς τόπου τῆς ἐκ λαμπροτάτης ἡμῶν αὐθέντιας ὅσους ἂν πειρατὰς εὕρωσιν ἐπιτέτους, ἀποπέμψαι αὐτοὺς ἐν τῇ ἀφεικῇ, τῆς εἰρήνης τέως δὴ γενομένης, ὡς μὴ ὤφελεν. ἐπὶ γὰρ ἡμέτερον κακὸν γέγονε. φασὶ γὰρ ὅτι τὴν δυστυχεστάτην φεῦ καὶ τριτάλαινα πατρίδα ἡμῶν σὺν τῷ ἀθλίῳ ναυπλίῳ ὁ κάκιστ᾽ ἀπολούμενος τύραννος ὡς λύτρον τε καὶ δώσει τὰς περιφανεῖς τ᾽ ἂν κατέλλαβε πόλεις. οὔτε γὰρ πλῆθος χρημάτων, οὔτε τῶν πολιτιμήτων κτημάτων οὐδέν, οὔτε πόλις ἑτέρα τὴν ἀδαμάντινον ἐκείνου ψυχὴν κατεμάλαξέ τε καὶ κατεπράυνεν ἀλλ᾽ ὡς ἐγλυκύτατος διὸ καὶ μὴ θέλουσα ἡ γαλυνοτάτη καὶ φιλεύσπλαγχνος μήτερ ἡμῶν, φημὶ δὲ τὴν θεοφύλακτον αὐθεντίαν ἐλεεινὴ τῇ ψυχῇ παρεχώρησε μὲν τοῦ λαβεῖν ἐκεῖνον τὸν ἄθεον τὰς πόλεις αὐτὰς οὔπω κενάς. ἡμᾶς δὲ ἅπαντας ἐπὶ τὰ κύθηρα ἐπαναξείητε καὶ μετοικίσειε. ταῦτα μὲν ἀκούσαντες παρά τε τῶν ἀθέων τούτων τζαουσίων, καὶ παρ᾽ ἄλλων πολλῶν τῶν ναξίας ὧδε ἀφικομένων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν κόνιν ἤραμεν καὶ σπαραττόμενοί τε τὰς παρειὰς καὶ τὰς τρίχας τιλοῦντες ἐστίνομεν ὑποβρύχια. οἴμοι τίς δώσει ὕδωρ τῇ κεφαλῇ μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου πηγὴν

δα-

δακρύων. καὶ κλαύσωμεν τὴν πάγκοινον ἡμῖν συμφοράν, οἴμοι τῶν συμβάντων ἕνεκα. ἐν ἀπολείᾳ γὰρ τὰ ἡμέτερα. καὶ γὰρ ἣν παρελάβομεν ἤδη παρὰ τῶν προγόνων. ἡμῶν φίλην πατρίδα ἁμαρτᾶσι φεῦ ἡμετέροις ἀπολέσαμεν ἔτι, οὐκ ἔτι δὴ πόλις ἡμῶν οὐκ ἔτι, ἣν βασιλεῖς ἱδρύσαντο καὶ πατριάρχαι συνεστήσαντο, καὶ συνόδοις ἁγίων πατρῶν ἐκλέισαν, ἀπόλιδες δῆτα ἡμεῖς καὶ ἀπάτριδες, καὶ τίς ταῦθ' ὑπομεῖναι δυνήσεται ποθεινῆς γενέσθαι πατρίδος ἐξώριστον, τίς ὑποδέξασθαι δυνηθείη ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ μιαιφόνους τε καὶ ἀσεβεῖς τούρκους, οὐδεὶς οὕτως οὐδείς. ἀλλὰ κρεῖσσον σὺν τῇ πατρίδι θανεῖν· τίς λιθίνην ἔχων καρδίαν ἐξελθεῖν βουλήσεται, ἄρ' οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς ἑλκομένου χειροῦ βοώσης μέγα, λαός μου, ποῦ πορεύεσθαι, ποῦ δ' ἀπελθεῖν γε τολμᾶτε. τὸν ἐμὸν περικαλῆ καὶ θεόδμητον ἀφέντες ναὸν τὸν γέμοντα δόγματα δυσσεβείας διδασκάλων

σπήλαιον ἀνόμων λῃστῶν

ταῦτα μὲν ὀλοφυρόμενος στενάζων καὶ μεταξὺ ὀδυρόμενος ταυτὶ δήμου τὰ λύπης γέμοντα γράμματα ἐξέπεμψα, οὐ παρὰ ψυχῆς χαίρειν. τίς γὰρ ἂν λόγος εὑρεθείη τοσαύτης συμφορᾶς ἰατρός, ἀλλ' ἵνα πᾶσαν ὄκνον ἀφέντες ἀναλάβητε τοὺς κόπους οὓς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλάβετε, καὶ μὴ ἀνάσχησθε ἀποσβεσθῆναι καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχετε ὑπὲρ τῆς θεοδοξάστου ἡμῶν αὐθεντίας μὴ περιέσθητε τὴν πόλιν ἡμῶν. τί οὖν ποιήσαντες περισώσασθαι ταύτην, οὐ δέεσθε πάν-

πως

τως μαθεῖν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν ὑποθήσεται. πλὴν τοῦτο ἀναμνήσκομαι ὅτι τάχους χρείας ἐστὶν τοῦ ἀποστεῖλαι ἄνδρας ἱκανοὺς ἐν τῇ ὑψηλοτάτῳ ἡμῶν αὐθεντείας ληψομένους χάριν τοῦ ἀπελθεῖν ἡμᾶς γοῦν ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, ἃ μὴ γένοιτο κύριε, καὶ μὴ ἐς τὰ κύθηρα ἐπεὶ ἀνιαρὸς ὁ τόπος, καὶ λιμώδης τε [illegible] πεζώδης, καὶ διψώδης τὰ μάλιστα, καὶ τὸ χεῖρον, οὐ βέβαιος, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο δὴ μεῖζον πάντων κακὸν τὸ, ἐς παροικείαν πεσεῖν. εἰ γὰρ καὶ μὴ καταρχὰς οἱ παντ' ἐλεύθεροί γε ἡμεῖς, ἀλλ' οὖν οἱ παῖδες ἡμῶν ἐπὶ τόν τε ἔπειτα ἀναμφιβόλως πεσοῦνται, μέλλοντες τοῖς ἐκεῖ παροίκοις γάμῳ νομίμῳ διαζευχθῆναι. τίνα δὲ τόπον ζητήσομεν εἴποιτε, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀρίστων ἀνδρῶν γνώμην συμβουλεύομεν καὶ ἡμεῖς τὴν τῶν κορφῶν. ἐπιτήδιος γὰρ πᾶσιν ἡμῖν ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ πολλοὺς ὁδοὺς ἔχων πρὸς τὸ ζῆσαι ἡμᾶς ἄνευ καμάτων πολλῶν: ἐξελέξατε οὖν ὅσον τάχος πρὸ τῆς ἐξελεύσεως ἡμῶν οὓς ἂν ἀξίους ὑμῖν ἄνδρας δοκεῖ περὶ τὴν σὺν τούτοις δὲ ἔστω καὶ ὁ πάντα ἄριστος κύριος γεώργιος ὁ κορίνθιος, ἱκανὸς ὢν ἔργῳ καὶ λόγῳ τὰ μέγιστα ἡμᾶς ὠφελῆσαι, οὐκ ὀκνήσω δὲ καὶ αὐτὸν τὰ εἰκότα ποιῆσαι. πέμψατε δὴ κατὰ τάχος, οὐ γὰρ ὑπὲρ χρημάτων, οὐχ ὑπὲρ δόξης, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς πολεμούμεθα, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ προπατορικοῦ κτήματος τῆς προφιλεστάτης πατρίδος ἀλλὰ τί δὲ τὸ αἷμα ὑμῶν ἐκχύσατε ταύτης ἕνε-

ἕνεκα, ϛῆτε φιλόπατϱιδες, ἀδελφοί, καὶ τὰ εἰκότα ποιήσατε θελήματι τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἡγεμόνος ἡμῶν. ἀντιςάθητε τοῖς πολεμίοις καὶ μὴ ὡς καπάδικοί γε ὑποχωρήσετε, μείνατε ἐν τῇ πατϱίδι οἱ καλοὶ τοῦ ἑλκομένου χριςοῦ ἀγώνιςαὶ, μὴ ἀκηδιάσητε, καὶ γάρ ὁ πᾶς ὁ κόσμος ἀφανισθήσηται μέλλει, τί θαυμαςὸν καὶ ἡμᾶς μέρος ὄντας τῷ κοινῷ πάθει ἀναμένουσιν ἡμᾶς οἱ τῶν μαρτύρων χοροὶ οἱ ςέφανοι ἕτοιμοι τῶν ἁγίων, ἕτοιμοι οἱ τῶν ἁγίων χοροὶ ὑμᾶς ὑποδέξασθαι. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἅγιοι διὰ μεγάλων πόνων τῶν ςεφάνων κατηξιώθησαν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπαιγμῶν καὶ μαςίγων πεῖραν ἔλαβον, ἄλλοι δὲ ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. μακάριος τοίνυν ὁ πλεονάσας ἐν τοῖς παθήμασιν ὅτι οὐκ ἄξια, τὰ παθήματα τῶν νῦν καιρῶν πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν εἰς ἡμᾶς ἀποκαλυφθῆναι. εἰ μὲν οὖν ἦν δυνατὸν αὐτόν με παραγενέσθαι, οὐδὲν ἂν ἔγραψα ἡμῖν, ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷός τε ἦν. ἀνάγκη τοί γε νῦν ἐλθεῖν με ἐπὶ τὰ γράμματα παρακαλῶντα ὑμᾶς τοῦ ἐτελέσαι ὅσα ἄνωθεν εἴρηται, ἵνα καταξιωθῶμεν εὑρεῖν τινα τρόπον τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον κυρίου καὶ εὑρεῖν ἔλεος. δουλεύσατε αὐτῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἧς γένοιτο πᾶσιν ἡμῖν ἐντυχεῖν ἐν χριςῷ ἰησοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. συναινοῦντος καὶ ἐμοῦ γεωργίου κόμητος τοῦ κορινθίου, ὁ ἡμέτερος δεσπότης τὰ ἄνωθεν εἰρημένα γέγραφε

ὑμεῖς

ὑμεῖς ὀφείλειν δεῖ τῷ συμπονοῦντι καὶ συναλγοῦντι τοῖς ἡμῶν συμβάμασιν τε καὶ πάθεσιν καὶ τῷ ἑτοίμῳ ὄντι ὑπὲρ ὑμῶν πάντα πόνον ὑπομεῖναι. ἔῤῥωσθε, καὶ Θεὸς ὁ πάντα κυβερνῶν εἰς ἀγαθὸν αὐτὰ μεταβάλοιτο.

Τιμιώτατε χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἡμέτερε ἐν ἁγίῳ πνεύματι περιπόθητε. εὔχαί μοι εἰσὶν ἐνδελεχεῖς εἰς Θεὸν, τοῦ ὑγιαίνειν τὴν νοῦ νέχειαν κατ' ἄμφω, εἰς ἡμετέρῳ πνεύματι κὴν εὐφροσύνην ὑγραίνομαι καὶ αὐτὸς ἐλέει Θεοῦ ἀναγραπτόνσου τὴν ὑπεροχὴν εὐλαβέςατε ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς περιφέρωδέλτοις, ὡς μήτε λέγειν ἢ γράφειν ἀμνημόνευτον τίθεσθαι. λαθοίμην γὰρ ἂν ἐμαυτοῦ, ἢ τῆς τοιαύτης χρυσῆς σειρᾶς ἐπιλήσομαι. ἐπειδὴ γνησιόν τε πάντοτε κατὰ πάντα κεκτήμεθα, ὡς μήτε λόγῳ, μήτ' ἔργῳ τοῦ τοῦθεν ἀπολιπεῖν μὴ πρόθυμον εἶναί σοι τοῖς πράγμασι. διό γε μάλα μᾶλλον ἡμῖν ἀγαλματίζεσθαι πάρεστι τοίους φίλους κεκτῆσθαι, οὓς ὁ τῆς καλοκαγαθίας ἔρως ἐκτήσατο. καὶ ὡς χρυσοῦν καὶ πολύολβον ἐγκόλπιον ἀειδήλως ἀπεδείξατο, οὓς καὶ Θεὸς εἴη πολυχρονίους διαφυλάττων καθὼς ἡμεῖς εὐχόμεθα ὡς ἂν οἱ φίλοι τὴν ἀλλήλων ἐπίξοιντο καλοήθειαν, ἢ τοῖς φίλοις χρεὼν, καὶ γάρ τοι ἀγαθῶν ἀγαθώδες ἡ παροιμία φησί. ἀλλ' οὖν ὡς ἐρασμιώτατε, ἧς ἂν ἔχοις χρήσεως διατελῶν πρὸς ἡμᾶς,

μᾶς, μὴ κατόκνει πρὸς φίλους φιλτέρους φίλων, γράφειν, ἃ χρὴ χρεὼν εἰδέναι φίλοις, ἀλλ' ὡς τάχιστα τὴν ἄφιξιν ἡμῖν δήλωσιν, τοῦ οἰκουμενικοῦ δεσπότου. καὶ ὅπως τε ἔχων κυρεῖ. ἄγαν γὰρ ἡμεῖς ἐκ πάλαι καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐποθοῦμεν εἰδέναι ὁ ποτ' ἀφναίου καὶ τοῦτ' ἀπ' ἀρχῆς ἀπεκδεχόμεθα παρὰ σοῦ. πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτ' οὐκ ἔλαχον, ζώοις πιγαροῦν τὸν χρυσοῦν βίοντε καὶ εὐδαίμονα ἐπ' ἀπείρους λυκάβαντας. ἔῤῥωσο καὶ ἡμῶν ἐνάλλαξ φίλει, καὶ ὧν ἂν δέη, πρὸς οἰκίους θαῤῥῶν γράφε.

Καὶ εἰ ὁ πανα γιώτατος ἡμῶν δεσπότης ἔλαβε τὸ παράτιον τῆς ἐπισκοπῆς θαυμακοῦ καθὸ ἐπροεγράφη, καθικετεύομεν δοῦναι αὐτὸ τοῖς μοναχοῖς τοῦ μετεώρου.

λαρίσσης διονύσιος.

Ἐπιγραφή. Τῷ ἐντιμωτάτῳ μεγάλῳ χαρτοφύλακι τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τῷ ἐρασμίῳ καὶ κατὰ πάντα ἀρίστῳ φίλῳ, εἰς χεῖρας δοθείη.

Διονυσίου τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

ΤΟ' μὲν δὴ ἔχειν σε ἐδήλωσεν ἡμῖν ἡ τῶν γραμμάτων σου παρουσία, ἐφ' ᾧ τὰ μέγιστα εὐφράνθημεν, καὶ τῆς ἀνίας ἐκουφίσθημεν; τὸ δ' οὔπω τὰς ἐπιστολὰς γράφειν, καὶ τοιούτῳ

σε

σε χαρακτῆρι χρᾶσθαι, καὶ μάλλ' ἀπαρέσκει μοι, παρὰ γὰρ τὸν κάνονα καὶ τῶν πάλαι θείων ἀνδρῶν ἐκείνων ῥυθμὸν, λιβανίου τε φημὶ τοῦ πάνυ, καὶ βασιλείου τοῦ ἀξιαγάστου, καὶ συνεσίου τοῦ θεσπεσίου, δοκεῖ μοι τὰ τῆς ἐπιστολῆς. τοίνυν ὡς τάχιστα ἔκτρεψον τὸν σαυτοῦ τρόπον, καὶ τὰς τῶν ἀττικῶν προσλάμβανε συλλαβὰς καὶ χρῶ τούτων τὰς λέξεις, φεῦγε δὲ τὰς τῶν ποιητῶν, ἃς μὲν τοῖς λόγοις θετέον, ἥκιστα δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς.

ΕΜοὶ μὲν, παναγιώτατε δέσποτα, τὸ τοῖς ἡγουμένοις ὑπείκειν, ἄγαν προσφιλὲς, τοῖς δὲ αὐτῶν ἐντάλμασιν ἀόκνως τε καὶ προθύμως ὑπερετεῖν, πάνυ ποθεινόν. τοῦτο γάρ με παῦλος καὶ πέτρος οἱ κορυφαῖοι, αἰδεσίμως τε καὶ ἀκινήτως κατέχειν τε καὶ τηρεῖν παραινοῦσι. καὶ σχεδὸν ἥπερ κύκλος πρὸς κέντρον ἀφορᾷν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ μεταξὺ οὔρεά τε σκιόεντα, θάλασσά τε ἠχύεσσα, ἄλλως τε δὲ καὶ δέος τι τῶν οὐ τυχόντων τῶν αὐτόθι κρατούντων ἐμποδὼν μοι ὑπάρχει, τοῦ μὴ εὐθὺς τὸ ἐντελλόμενόν σοι διανύσας, συγγνώμην τοῖς θέλουσι μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, παρασχεῖν ἡμῖν τὴν φιλάνθρωπόν σου καθικετεύομεν ψυχήν. εἰ δὲ γέ τι τῶν ἀναγκαίων τῶν ὑμῶν ὑποταράττει ἡμετέραν τὴν ἐκκλησίαν φημὶ, ὥς τε καὶ τῶν ἡμετέρων χρήζειν, τῶν οἷον κώνωπος πρὸς ἐλέφαντα παραβαλλομένων, διὰ ἱεροῦ ἁγίου σου γράμματος ἡμῖν αὐτὸ δή-

δήλωσον, τοῖς τῶν πάντων ὑπερφρονήσει γλιχομένοις καὶ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι ὅσον τάχος, εἰ καὶ φορτικὸν καὶ κινδυνῶδες, τῷ ὄντι προαιρουμένοις. καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. περὶ δὲ τῶν γραμμάτων τῶν τοῖς ἐνθαῦθα πεμφθέντων σοι τῇ τοῦ παρόντος ἑβδόμῃ ἐντίμως ἀναγνωσθῆναι ἐποιήσαμεν. ἔρρωσο, παναγιώτατε πατὲρ, ἡμῶν μνημονεύοις εἰλικρινῶς τοῖς ἡγουμένοις ὑπείκειν προαιρουμένων.

Superior Epiſtola ſcripta eſt, ni fallor, a *Gabriele Severo* Archiepiſcopo Philadelphiae. Vide ſuperius pag. 113.

Ὁσιώτατε κῦρ μελέτιε καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος υἱὲ ποθεινὲ, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἐλθόντων πρὸς ὑμᾶς ὅτε ἰωάννης, καὶ πέτρος, οἱ κύπριοι, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα δοθῆναι αὐτοῖς καθικετευσάντων, ἀσμένως αὐτοὺς προσεδέχθημεν, καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν χριστῷ ἀρεσκομένην εἰδότες, καὶ τὸ ζέον τῆς ἀγάπης αὐτῶν καλῶς ἀνιχνεύσαντες, ῥασοφορεῖν αὐτοὺς ἐποιήσαμεν, καίπερ διετίαν διὰ πείρας τὰ τῆς μοναχικῆς πάντα διετέλουν, οἵγε καὶ προθύμως ὑποσχεθέντες ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς, πρὸς τὴν τοῦ κατὰ διονυσίου μόνην τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τυγχάνουσαν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ ἐλλείποντα τῆς μοναχικῆς ἐκπληρῶσαι διὰ τάξεως. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ

πό-

πορευόμενος . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Cetera deſiderantur.

F I N I S.

Digitized by Google

[illegible]

FINIS

Digitized by Google

LEGGENDA

DELLA

SACRA IMMAGINE

DI SANTA MARIA

DELL' IMPRUNETA. (a)

In Chriſti nomine. Amen.

A*L Nome di Dio. Amen.* Qui appreſſo ſi farà memoria di tutto e quanto è poſſibile, come ebbe principio la Tavola,

A

(a) Queſta leggenda è eſtratta da un Codice MS. della Libreria Riccardiana, nel quale ſono pure due altre Leggende ſimili, ma alquanto variate, ſcritte dalla medeſima mano, benchè con inchioſtro diverſo: lo ſcritto è del ſecolo quartodecimo, e non è forſe molto meno antico della Memoria del ritrovamento della ſacra Immagine, ſcritta circa il 1375. e riportata da *Giovan Batiſta Caſotti* nelle Memorie della Chieſa dell' Impruneta, ſtampate a Firenze nel 1714. benchè queſta non ſia molto concorde con quelle. Delle tre Leggende io ho ſcelto queſta, che in ordine è ſeconda, perchè mi pare più breve, e più corrente, e che con-

la, (*a*) e Figura, di Noſtra Donna, di Santa
Ma-

contenga minori anacroniſmi; dove le altre ſono di più ancora ritocche, e fatte loro giunte in margine, e in fine. Il Codice è ſegnato n. XX. ed è nel Pluteo O. Ordine III. nel quale ſi contiene ancora il Filoſtrato del *Boccaccio*, e il Dialogo di Filomeno e Pulidoro. La dicitura di queſta Leggenda è rozza, ſemplice, è malconneſſa; ed io l' ho conſervata ſenza alterazione, ſe non che l' hò ridotta all' ortografia moderna, quando l' ho potuto comodamente fare, e ſenza levarle l' aria d' antico. Tanto più volentieri la pubblico, quanto è ſtata ignota al lodato *Caſotti*, diligente riccercatore per altro di queſte memorie; onde è che ſcrive tralle altre: *E' dunque ugualmente incerto il tempo in cui fu primieramente eſpoſta al culto de' Fedeli queſta venerabile Effigie, e quello del ſuo miracoloſo ritrovamento; perchè ſiccome è ignoto il tempo della erezione del primo antichiſſimo Oratorio, così non ſi ſa preciſamente quello della fondazione di queſta Pieve*. Si può aggiungere, che non ho veduto alcun altro, che ne faccia menzione, e avendone interrogato l' iſteſſo Sig. Dottor *Anton Maria Biſcioni*, verſatiſſimo in queſte notizie noſtre, ſiccome nelle altre, ha detto di non l' avere mai veduta.

(*a*) Nota qualmente ſi chiama Tavola, come ancora più ſotto: pure ſi potrebbe dire Tavola, anche caſo che dipinta foſſe in terra
cot-

Maria in Pruneto, (*a*) ſecondo molte iſcritture antiche, e ſecondo in comune parlare di molti ricordi d' antichi uomini di detto paieſe; (*b*) e per memoria di chi principio di tanta devozione fu: e per reverenzia di detta noſtra Santiſſima Vergine *Maria*, Advocata de' peccatori.

Nel tempo, che per divina miſerazio-

cotta, come oſſerva il Signor Dottor *Pier Franceſco Foggini* nelle Memorie di queſta Santa Pittura, ſtampate in Firenze nel 1740.

(*a*) Queſto luogo nel ſecolo XI. e XII. ſi diceva *Pineta*; nel ſecolo XIII. ſi trova detto *Pinita*, *Peneta*, *Pieneta*, *Penete*, *Poneta*, *Pianeta*, *Pruneta*, *Pruneto*, *Prunetis*, e *Impruneta*, come ſi può vedere appreſſo *Giovan Batiſta Caſotti* nelle Memorie citate di queſta Sacra Immagine. Il noſtro Anonimo lo dice ſempre *Pruneto*.

(*b*) Oſſerva eſſere ciò quaſi contrario a quanto dice il *Caſotti*, il quale non dubita di ſcrivere così: *In queſta maniera è venuta da remotiſſimo principio fino a' dì noſtri, non già per le ſole bocche del volgo, come una voce popolare, ma in bronzi, in marmi, in fogli, l' antichiſſima tradizione di ciò, che ſi è tenuto coſtantemente fino a quì intorno a queſta miracoloſa Immagine ec.* Il noſtro Autore Anonimo non ha ſaputo molte di queſte coſe, e dice pure anche eſſo di avere conſultate le ſcritture antiche, e le tradizioni.

ne nell' Apoſtolica Sedia ſedea la buona memoria Papa *Vrbano* Secondo, anno Domini mille novantacinque, (*a*) provide e ordinò fare paſſaggio, per racquiſtare la Città ſanta di Gieruſalem. E bandito la Croce contra alli infedeli nella noſtra Fiorentina Città per parte di detto Santo Padre *Vrbano*, molti e infiniti noſtri Cittadini, e Contadini, andarono al detto ſanto viaggio di Terra Santa (*b*); e per tutte le provincie del popolo Criſtiano; e per la grazia di Dio

ra-

(*a*) Il paſſaggio di oltre mare fu ſtabilito nel Concilio di Clermont l' anno MLXXXXV. eſſendo ſtata preſa Geruſalemme da' Saracini nel MLXXXIX. Paſſarono poi in Paleſtina i Crociati, e Geruſalemme fu racquiſtata nel MIC. Nella prima Leggenda in vece di MLXXXXV. ſi dice anno MLXXXVIIII. con notabile anacroniſmo.

(*b*) Che molti Fiorentini prendeſſero la Croce, e paſſaſſero in queſta occaſione in Terra Santa, l' affermano tutti i noſtri Storici, e ſpezialmente il *Villani Lib. IV. Cap. XXIII.* e l' *Ammirato* all' anno 1093. il quale anticipa queſto paſſaggio oltre mare due anni, ed il *Taſſo* fa il medeſimo. Si può vedere appreſſo il Signor *Giuſeppe Cerracchini* nella Cronologia de' Veſcovi Fiorentini, che vi è chi ha detto eſſere paſſati oltre mare i Fiorentini in numero di duemila cinquecento.

racquiſtarono detta Città, e tutta Terra Santa, per la Santa Chieſa Romana, e popolo Criſtiano, e con grande vittoria, letizia, e feſta, di detto acquiſto, e perdono di colpa e pena di tutti i peccati, (*a*) data e conceduta da detto Santo Padre, e così ciaſcuno ritornando alle loro patrie e abitazioni. *Deo gratias. Amen.*

Alquanti divoti e fedeli Criſtiani del Piviere di detta Santa *Maria* in Pruneto, (*b*) ritornati da detto ſanto viaggio, (*c*) alluminati da Dio, come appreſſo ſi dirà, (furono in tutti cinque, di cinque delle infraſcritte famiglie di detto Pievere, uno per ciaſcuna famiglia;

(*a*) Allora ſi cominciarono a cangiare le Penitenze Canoniche nell' Indulgenze, che ſi diſpenſano in diverſa maniera in oggi, come oſſerva il *Van-Eſpen*, e ſi ricava da *Natale Aleſſandro*, e dal *Fleurì*, ſiccome da tutti quei, che hanno ſcritto di queſto Concilio, e di queſta prima Crociata.

(*b*) Dice bene eſſere ſtati del Piviere di *S. Maria* in Pruneto; perchè di queſta Pieve ſi trovano memorie ſino del MXXXX. come ſi può vedere appreſſo il *Caſotti*. Ma queſto Autore pare prenderlo in diverſo ſenſo.

(*c*) Ancora la prima Leggenda pare che indichi che tornaſſero dopo la preſa di Geruſalemme, la quale seguì nel MIC. e la terza l' afferma chiaramente; onde ſempre più ſi ſtà male a Cronologia, come ſi vedrà.

glia; in prima *Stefano* vocato *Mazuolo*, per memoria dell' antica ſua famiglia del popolo di S. *Stefano* a Pazzolatico, (*a*) volgarmente chiamati *Mazuoli da Verviano*; uno della famiglia *da Montecchio*; uno della famiglia *de' Caſini*; uno della famiglia *de' Salini*; e uno della famiglia *de' Brandi* (*b*)) collegati inſieme con

(*a*) La prima Leggenda legge *Pezzolatico*. In Bolla d' *Adriano IV.* del MCLVI. ſi dice *Patholitico*.

(*b*) La prima Leggenda pone ancora altri nomi, cioè, uno della famiglia da *Fabiolli*, e uno della famiglia da *Doglia*; e confondendo le più antiche memorie, che ſono quelle di queſta Leggenda ſeconda, che io pubblico, dice che queſti inſieme co' nominati nel Teſto, furono i primi *a principiare i nuovi fondamenti di detta Pieve, dove era anticamente iſtato detto Oratorio, e Romitorio*; e che *Mazuolo da Verviano* fu quello, che *ritrovò, e udì voce, Non mi dare da detta figura;* quaſi che eſſo foſſe preſente al ritrovamento della Tavola, e non foſſe l' autore dell' antico Oratorio, come dice la Leggenda antica: poichè ſi vede queſta prima Leggenda eſſere molto alterata, e avere aggiunte molte coſe, che ſi recitano nel Prologo del Libro de' Capitoli della Confraternita di S. *Maria* dell' Impruneta, inſtituita nel 1340. come ſi dice in queſta prima Leggenda, e in quel Prologo, lo che viene

con perfetta carità in detto ſanto viaggio, per rivelazione divina fatta a detto *Stefano* in Terra Santa, nel luogo proprio, dove noſtro Signore *Gesù Criſto* nacque, cioè nella Chieſa di Santa *Maria* di Bettelem (*a*). Ritornati, come di ſopra ſi dice, tutti adinſieme, ſi trovarono in detta Chieſa di Santo *Stefano*, come fu di piacere di detto *Mazuolo*; imperocchè fu come Padre a tutti ſuoi compagni detti, e perchè era di vita aſſai laudabile, e perchè era il più antico di tutti. Pervenuti in detta Chieſa, furono con gran feſta ricevuti da Prete *Buono* (*b*) Rettore di detto luogo; e di ſubito detta Meſſa, e comunicati tutti inſieme, finita la

ne interpretato dal *Caſotti*, riformata, ſupponendo che ſia molto più antica, ſenza dire il fondamento di così opinare contro l' eſpreſſione chiariſſima dell' antico Autore.

(*a*) Che in Bettelem vi ſia la Chieſa di Santa *Maria*, non ne ho trovata memoria nè nel *Tevenot*, nè in *Cornelio Magni*; ma queſti parlano de' tempi noſtri.

(*b*) Si vede che in quelle parti ſi ſolevano porre nome *Buono*; onde Monte Buoni, cioè *Mons Boni*; come *Podium Bonitii*, Poggio di Bonizo, Poggibonzi. Non ſarebbe gran coſa che queſto Prete *Buono* foſſe della famiglia *Buondelmonti*, che erano Signori di Monte Buoni.

Meſſa, detto *Mazuolo* in preſenzia di detto Prete *Buono* (uomo di ſanta vita era) e di tutti i ſuoi cari compagni, con grande devozione revelò a tutti la volontà di Dio a lui fatta in detta Betelem, come lui con detti compagni dovevano eſſere tutti adinſieme al ſervigio di Dio in vita Eremitica; (*a*) e come e dove in luogo ſalvatico dovevano abitare e ſervire a Dio per ſalute di loro anime, cioè dov' è oggi la detta Pieve di Santa *Maria*, (*b*) come ſi doveva fare uno Romitorio (*c*) con Cappella a onore di noſtra Donna, e fare una Tavola con figu-
ra

(*a*) Le Religioni Mendicanti ebbero origine nel ſecolo XI. al più; e *Giovanni Foca* racconta che in queſto ſecolo vi erano alcuni Romiti nel Monte Carmelo, da' quali poi probabilmente ebbe origine l' Ordine Carmelitano. Ma i Romiti erano cominciati già *ab antiquo*, e una ſpecie di quelli ſi era rinnovellata nel ſecolo X. da S. *Romualdo* in Camaldoli. Nel ſecolo XI. s' inſtituì pure in Toſcana l' Ordine Vallombroſano da S. *Giovan Gualberto*, benchè non di Romiti, ma che poteva ſervire d' incitamento a menar vita religioſa.

(*b*) La Pieve di *S. Maria* vi era ancora in quel tempo, come ſi è oſſervato ſopra.

(*c*) Il Romitorio vi è ancora in oggi, ma è dedicato a Santo *Stefano*, e ſi dice in Bi-
ſo-

ra di Santa *Maria*; e che detta rivelazione era da Dio manifeſtata al noſtro Meſſer lo Veſcovo di Firenze (*a*): e più, come detto Prete *Buono* doveva eſſere loro Padre ſpirituale delle loro anime; e come detta Figura di noſtra Donna per a tempo ſarebbe riſervata

fonica; e ancora ſi conſerva fama che vi ſteſſe un Romito, come ſi può vedere appreſſo il *Caſotti*, benchè nell' inſcrizione appoſtavi s' indica non che queſto Romito fuſſe quello che fondò queſto luogo, cioè, *Mazuolo*, ma bensì altro Romito, che aveſſe parte nel ritrovamento della Sacra Immagine. E coſa certa che la Chieſa di S. *Stefano* in Bifonica vi era nel MCLVI. poichè di eſſa ſi fa menzione in Bolla di *Adriano III.* di queſto anno. Il noſtro Autore ha forſe confuſo il Romitorio con la Chieſa di *S. Maria*; oppure ſi può dire che il Romitorio foſſe dedicato a *S. Stefano*, per eſſerſi riſoluti a farlo nella Chieſa di *S. Stefano* a Pazzolatico; e per avere avuto a nome *Stefano* il primo inſtitutore; e per avere cominciato ad eſeguire il giorno dell' invenzione di *S. Stefano*.

(*a*) Biſogna dunque che Iddio gli aveſſe ancora revelato d' averlo revelato pure al Veſcovo di Firenze, o ſivvero che il Veſcovo aveſſe detto ciò a *Mazuolo*, acciò lo poteſſe ſapere; ma queſto ſecondo non pare che foſſe, per quanto ſi dice nel ſeguito di queſta Leggenda.

da Dio; e di luogo iſterile e prunoſo, (*a*) per avvenire ſarebbe fertile e abbondante, per molti ed infiniti miracoli, che Iddio dimoſtrerebbe per la reverenzia della glorioſa Vergine *Maria*. (*b*) Vdite tutte queſte coſe il detto Prete *Buono*, e detti compagni, con infinite lagrime gittando per devozione, e tutti abbracciati adinſieme, e laudando, e grazie a Dio rendendo; e di poi meſſi ginocchioni a piè di detto Sacerdote, promettono a lui, e a Dio, eſſere e ſeguitare quanto per detto *Mazuolo* era detto. E fu tanto noto a tutti parenti e amici di tutto il paieſe concorrenti a detta Chieſa per

(*a*) Da queſta narrazione ſi conoſce che l' Autore ha creduto un certo ritrovamento di queſta Sacra Immagine fatto ne' tempi poſteriori, onde quelle parole: *E come detta figura di noſtra Donna per a tempo ſarebbe riſervata da Dio*. E queſto più diſteſamente ſi narra nella prima Leggenda; ma non ha già mai creduto che queſto ritrovamento ſeguiſſe, quando ſi cominciò la Chieſa dell' Impruneta, come ſi vedrà da quel che ſegue.

(*b*) Pare che l' Autore Anonimo voglia darci ad intendere che *Pruneto*, foſſe detto da' pruni; quando ſi ſa chiaramente che è detto da' pini, come ſi è accennato ſopra, e s' indica ancora nelle altre Leggende.

per molte ragioni e cagioni; e ciaſcheduno a Dio rendeva grazia, e fu grande popolo così uomini e donne, trovandoſi a dette coſe, che non ſarebbe credibile; e laudato Dio.

Dopo le dette revelazioni manifeſtate a tutti i ſopraddetti, con grande fervore, e reverenza di Dio, a detta Chieſa di *S. Stefano* ritornati, per adempiere per operazioni, e mettere ad effetto, il detto *Mazuolo* con ſuoi fratelli in *Criſto Ieſu*; e pregando il detto Prete *Buono*, che celebraſſe Meſſa, e Sacrificio a Dio, fare quanto era piacere d' eſſo Idio di diſporre loro animo e volontà a perfezione, fare quanto loro deſideravano. Celebrando eſſo Sacerdote la Meſſa di Santo *Stefano*, con l' orazione della Santa Croce, e di noſtra Donna; imperocchè detto dì la Chieſa Santa fa della invenzione di detto Santo *Stefano*, cioè a dì tre di Agoſto, anno vero MLXXXXVII. (*a*) dell' Incarnazione di *Ieſu Criſto*. E finita detta Meſſa, detto Sacerdote ebbe a confortare detto *Mazuolo*, e i compagni: tutti a un animo concorrente di ſubito moſſi con

(*a*) Queſto è contrario all' indizio dato ſopra, che quando queſti tornarono di Terra Santa, foſſe già preſa Geruſalemme; eſſendo ſeguita queſta preſa nel MIC.

con grandiſſima devozione, e vennono tutti ainſieme al Reverendo in Chriſto Padre per la grazia di Dio Veſcovo Fiorentino, il quale aveva nome Santo *Podo*, (*a*) di nazione Lombardo, il cui venerabile corpo, e ſepultura, è appreſſo all'altare di Santo *Zenobio*. Pervenuti al detto Santo *Podo*, fatta tutti la debita reverenza con grande feſta e letizia ricevuti, di ſubito il detto Santo ma-

(*a*) San *Podo*, o *Poggio*, Veſcovo di Firenze, morì nel MII. onde non poteva eſſere vivo nel MIIIC. Le due altre Leggende, altre volte citate, che pure eſiſtono nello ſteſſo Codice di queſta, nella Libreria Riccardiana, non hanno *Podo*, ma *Ardingo* Veſcovo di Firenze, il quale reſſe queſta Chieſa dall'anno MCCXXX. ſino al MCCIIL. onde ne pur queſto ſi confà col tempo, che ſi vuole quì che ſeguiſſe un tal fatto. E ſe vogliamo che foſſe il Veſcovo *Rodingo*, da alcuni chiamato ancora *Ardingo*, repugna parimente a queſto la Cronologia, poichè viſſe nel DCCCLIII. Del reſto ſe ſi retraeſſe queſto tempo a S. *Podo*, e che ſi credeſſe, che queſti buoni uomini foſſero andati in Terra Santa in quel tempo, e che il noſtro Autore sbagli a dire che vi andaſſero per la prima Crociata, la narrazione ſarebbe più giuſta, e potrebbe ſtare colle memorie del MXL. che ſi hanno della Chieſa dell' Impru-

manifeſtò tutta a piena detta revelazione, da Dio fatta a detto *Mazuolo*; imperocchè il medeſimo dì, e ora, lui aveva dall' alto Idio, e noſtra Donna, manifeſtato tanto e quanto, a detto *Mazuolo* era da Dio revelato. (*a*) Vdite tutte le predette coſe, detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e Compagni, e alquanti Cappellani di detto Veſcovo, ragunati nella Cappella di detto Veſcovo, e lui incominciando, *Te Deum laudamus &c.* e con orazione di noſtra Donna e dello Spirito Santo. Finite tutte orazioni, *Amen*.

Per la grazia di Dio ſi provide a quanto era di biſogno, principalmente del luogo; dove è ora al preſente detta Pieve, e donato fu da cui ſi apparteneva, e grazioſamente per amore di Dio e di noſtra Donna. (*b*) E i detti Prete *Buono*, e *Mazuolo* e com-

pruneta. Se poi queſto fatto ſuccedè in verità ſul finire del ſecolo XI. biſogna dire che era Veſcovo di Firenze *Ranieri*, il quale reſſe queſta Chieſa fino al MCXIII. per lo ſpazio di anni XLII.

(*a*) Il racconto di ſimili revelazioni fatte ſempre nello ſteſſo tempo a più d' uno, e ſpezialmente anche al Superiore, è frequentiſſimo in tali Leggende.

(*b*) Probabilmente fu donato da' Signori *Buondelmonti*, onde eſſi ne hanno ancora l' *ius patronatus*.

e compagni, ritornati al detto Meſſer Santo *Podo* Veſcovo noſtro (*a*), e notificandoli della limoſina a loro fatta, per potere fare Romitorio, e Cappella, come di ſopra ſi dice, per revelazione da Dio fatta a detto Veſcovo e *Mazuolo*; renduto di ciò grazia a Dio, il detto Meſſer lo Veſcovo mandò a detti non piccola limoſina per fare detto luogo, e con ſua benedizione partendoſi, e detto Veſcovo dicendo, che preſentemente deſſono effetto a quanto biſognava, per la grazia di Dio ſi cominciò a fare detto Romitorio, e Cappella, a dì 24. di Marzo MLXXXXVII. e finito a dì primo di Maggio MLXXXXVIII. (*b*) E fatte tutte predette coſe, detto Meſſer lo Veſcovo viſitò detto Romitorio con molti Parlati, e fu noto nel paeſe detta andata di detto Veſcovo, e fu gran popolo concorrente in detto luogo, e queſto fu a dì otto di Maggio detto anno. E la cagione fu principalmente, che mentre che ſi fece detto Romitorio detto Meſſer lo Veſcovo fe fare e dipignere la Tavola di no-

(*a*) Quindi, e da quello che ſotto diceſi; ſi conoſce che l' Autore di queſta Leggenda è un Fiorentino.

(*b*) Nella prima Leggenda ſi dice che queſta fabbrica fu cominciata nel MLXXXX. il dì VIII. di Settembre.

noſtra Donna, (*a*) come lui ebbe per revelazione da Dio; e dipintore ne fu uno grande ſervo di Dio, e di ſanta vita, noſtro Fiorentino, (*b*) il quale aveva a nome *Luca*, ſanto volgarmente chiamato (*c*); e quando faceva figura di noſtra Donna, prima confeſſandoſi e comunicando, e ne alcuno prezzo pigliando; e queſto ſervo di Dio era molto ſin-

(*a*) Nella terza Leggenda ſi dice che il Pittore cominciò a dipignere il di VIII. di Dicembre MIIIC. e finì la Tavola a dì 24. di Marzo; ma nella prima ſi ha che la terminò il di primo di Febbraio dell' anno MLXXXX. Tanta diſcrepanza è in queſte Leggende.

(*b*) Queſto fa vedere, cho nel ſecolo XIV. non ſi credeva che la Tavola di S. *Maria* dell' Impruneta, foſſe una pittura di Greca mano, e anteriore al Concilio Efeſino, come hanno immaginato gratis alcuni moderni, e il *Caſotti* in ſpecie; o che foſſe portata in Toſcana da S. *Romolo*, e da' primi Predicatori in eſſa dell Evangelio.

(*c*) Ecco che queſta Iſtoria conferma mirabilmente la ſaggia congettura de' dotti *Bollandiſti*, e del *Tillemont*, e di altri eccellenti Critici, i quali penſarono che la credulità che S. *Luca* Evangeliſta foſſe Pittore, e che ſi trovino molte Madonne da lui dipinte, è nata dall' equivoco del nome di qualche Pittore chiamato *Luca*, e tanto più ſe que-ſto

ſingolare ſervo di detto ſanto *Podo* Veſcovo. E proveduto quanto era di biſogno alla Cappella di detto Romitorio di paramenti, e meſſale per potere celebrare; ragunato il popolo di detto luogo, e molti Sacerdoti di detto paeſe a proceſſione andando incontro a detto Veſcovo con grande feſta, e canti, e orazioni per infino. E in detto luogo Meſſer lo Veſcovo avendo detta Tavola benedetta, e iſcoperta da detto Veſcovo, e lui dicendo al popolo come per revelazione da Dio allui, e a *Mazuolo* fatta, e quella era Advocata de' peccatori, e principalmente di detto paieſe; e per l'advenire l' altiſſimo Iddio dimoſtrerebbe molti, e infiniti miracoli. Finite tutte le dette coſe detta Tavola con grande devozione, e mol-

te

ſto Pittore era nominato Santo, come in queſta Leggenda ſi dice. A queſto *Luca* Santo, Pittore Fiorentino; ſi dee credere che alluda la lettera de' Fiorentini ſcritta nel MCCCLXXXV: e riportata dal *Caſotti*, ove ſi dice che credeſi queſta ſacra Immagine eſſere ſtata dipinta da S. *Luca*; o almeno così ſi dee benignamente interpretare, per ſalvare il decoro di tanta Repubblica. Ne oſta che ſia piaciuto al *Vaſari* che la Pittura rinaſceſſe in Firenze con *Cimabue*; poichè queſto ſi può intendere dell' arte più perfetta, e più bella.

te infinite lagrime, molti, quando fu data a detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e alquanti Sacerdoti, ſeguitando proceſſionalmente pervennono a detto Romitorio, e detto Meſſer lo Veſcovo celebrato Meſſa, e finita, e con detta Tavola dando la benedizione, e concedendo molte indulgenze in detto luogo; (*a*) e poi ponendo detta Tavola nella Cappella di detto Romitorio ſopra l' altare; e ſaputo e certo era, come frate *Mazuolo* co' ſui Compagni, loro buono fervore, die loro di vita Eremitica. (*b*)

(*a*) In quel tempo non uſava darſi l' indulgenze nella maniera, che ſi è fatto dopo.

(*b*) Da tanti sbagli, anacroniſmi, e fatti incoerenti, che ſi narrano in queſta Leggenda, ſi conoſce eſſere ella apocrifa e ſuppoſitizia; e ſe alcuna coſa di vero vi ſi contiene, eſſere malagevole a ſepararlo dal falſo. Se io aveſſi a dire il mio ſentimento, queſto ſarebbe, che può ſuſſiſtere queſta narrazione riducendola in queſti limiti cioè: che la Pieve di S. Maria dell' Imprùneta vi era ſino da' principj del ſecolo XI. e che ſulla fine di detto ſecolo certe divote perſone, eſſendo ritornate di Paleſtina, fabbricaſſero il Romitorio, e Cappella di S. *Stefano*, e vi faceſſero fare una Pittura della Santiſſima Vergine, la quale ſia poſteriormente ſtata trasferita nella Chieſa Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta; e queſto forſe

ac-

accadeſſe nel ſecolo XII. o pure nel XIII. quando eſſendo morti tutti i fondatori del Romitorio, eſſo fu traſandato e negletto; poichè nella prima Leggenda così ſta ſcritto quello, che può ſervire di ſupplemento a queſta Leggenda più corta: *La grande devozione in detto luogo incominciava, e pigliando grande reverenzia per amore di noſtra Donna, e per la buona e ſanta vita di detti ſervi di Dio Romiti; infra poco tempo fatti orticelli attorno con fonte a pie di detti orti, e Pini poſti, e altr. fruttiferi alberi, e così ſeguitando per continuo detto luogo, e devozione mantenendo per popolo concorrente; e viventi detti Eremiti con alquanti loro diſcepoli per inſino quaſi negli anni Domini* 1140. *come piacque a Dio chiamare a ſe all' eternale patria, e venendo una grande peſtilenza in detto paieſe, paſſarono di queſta vita tutti i detti Romiti, e loro diſcepoli; e per queſta cagione di detto Romitorio, e luogo rimaſe diſabitato. E in poco tempo cadendo e rimanendo per modo, che detto luogo non rimaſe ſe non certe mura, e coperta di detto Oratorio e Cappella per modo, che detta prezioſa Figura di noſtra Donna fu riſervata per grande permiſſione di Dio, per modo che detta figura non potè mancare per alcuno modo, per inſino a tanto, quanto fu il piacere di Dio. E perchè in detto paieſe era aſſai fatica ciaſcuno battezzarſi, e andare alla Propoſitura di S. Martino a Strata, provvideſi come per innanzi ſi dirà &c.* Quindi per quello, che riguarda il ritrovamento della Sacra Immagine, ſi rimet-

met-

mette a quanto ſi dice nel Prologo de' Capitoli della Compagnia dell' Impruneta, e vorrebbe dare ad intendere che in occaſione di queſto ritrovamento fu edificata la Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta, moſſi eſſendo i popoli ancora dall' incomodo di andarſi a battezzare a S. *Martino* a Strada; coſe tutte inſuſſiſtenti, poichè la Pieve del Impruneta dal 1040. in quà vi è ſempre ſtata, e vi era ancora nel 1059. quando fu privilegiata da *Niccolò II.* e nel 1156. che le furono conſermati i privilegi da *Adriano IV.* e nel 1291. quando *Niccolò IV.* parimente la privilegiò. Di quì ſi conoſce falſo che S. *Martino* a Strada foſſe Propoſitura innanzi la Pieve dell' Impruneta, mentre ſino nel 1156. era quello ſuffraganeo di queſta, come appariſce dalla Bolla di *Adriano IV.* Queſte ragioni, e l' incoerenze, e gli aſſurdi, che ſi trovano in tale racconto, fanno vedere che alcuna coſa, che ſi narra nel citato Prologo de' Capitoli della Compagnia, non può ſuſſiſtere, poichè ancora lì diceſi eſſere ſtata cominciata la Pieve, quando ſi ritrovò la Sacra Immagine, che è coſa falſiſſima, ſe pure è vero nulla di quanto in queſte Leggende raccontaſi. Biſognerà dunque dire, che ritrovata la ſacra Effigie, fu quella traſferita nella Chieſa di S. *Maria* dell' Impruneta, dove creſcendo le grazie di Dio, e la devozione de' popoli, ſi arricchì ſempre più quella Pieve, ſino a che fu ridotta nello ſplendido ſtato, in cui ſi trova di preſente. Si conoſce che manca qualche parola in fine di

que-

queſta Leggenda, poichè l'ultimo verſo non ha ſenſo neſſuno, onde ſupplirò ciò con quanto ſi recita nella terza Leggenda, che dice così: *Fatto detto Romitorio e Altare, il detto Mazuolo co' ſuoi quattro, ritornati a detto Veſcovo, addomandò per amore di Dio, e di noſtra Donna, addomandando di grazia di pigliare abito di vita eremitica. Detto Veſcovo veggendo in loro buono fervore, fe fare quello abito, che intorno a ciò ſi richiede; e lui benedicendo, e inveſtendo ciaſcuno, incominciando a detto Mazuolo, e facendolo padre di detti ſuoi fratelli in Criſto; e detto Prete Buono padre loro ſpirituale confermando. Ritornando tutti inſieme a detto loro nuovo Romitorio &c.* Del reſto, comecche io abbia detto che la copia di queſta Leggenda, da me data in luce, ſia d' intorno allo ſcadere del ſecolo XIV. pure la Leggenda ſembra alla dicitura, e allo ſtile, molto più antica; e può eſſere beniſſimo de' principj del detto ſecolo; benchè non ſi poſſa dire il medeſimo della prima Leggenda, che è interpolata, e contiene delle aggiunte poſteriori al MCCCLXXV. Si conoſce dalla Lettera de' Fiorentini del MCCCLXXXV. che queſta Leggenda era in quei tempi nota a pochi, ſiccome è ſtata ignota a tutti fino al dì d' oggi; onde io tanto più volentieri l' ho pubblicata, per far ſapere coſe da parecchi ſecoli in qua non ſapute.

ANT. SEBAST. BRAZZINIVS

Bibliopola Florentinus.

Viris eruditionis amantibus S. D.

QVum haud ſemel a pleriſque veſtrum Catalogum operum, *quae* Io. Lamius, *Eccleſiaſticae Hiſtoriae in Florentina Academia Profeſſor*, *& Riccardianae Bibliothecae Praefectus*, *publici iuris fecit*, *& optatum & requiſitum fuiſſe perſpectum ſit*, *rem gratam iucundamque vobis me facturum eſſe exiſtimavi*, *ſi quaſcumque lucubrationes hactenus ille edidit*, *aliaque ad eas ſpectantia*, *heic ordine recenſerem*; *quod quidem & mibi percommodum continget*, *quum ita ea moleſtia liberabor*, *qua crebris interpellationibus in dies adficior*.

Catalogus Operum IO. LAMI Profeſſoris Florentini.

I. *De recta Patrum Nicaenorum Fide*, *Diſſertatio*. *Venetiis apud Io. Baptiſtam Recurti*. 1730. in 4. Haec Diſſertatio dicata eſt *Violanti Beatrici*, Magnae Etruriae Principi, Carmine Epico in Epiſtolae modum praefixo.

In ea veteres Eccleſiae Patres ab accuſatione Tritheiſmi adverſus *Io. Clericum* vindicantur. Scripta fuit ab Auctore partim in Italia, partim in Germania. Huius Diſſertationis *Caput XIX.* quod Tritheiſmi hiſtoriam complectitur, a *Io. Chriſtoph. Harembergio*, in ſuis *Otiis Gandershemenſibus* peculiari Tractatu impugnatum eſt anno 1740. Quare ab Auctore edita eſt

II. *Reſponſio ad Io. Chriſtoph. Harembergii Obſervationem XII.* Italice, in Ephemeridibus litterariis Florentinis, anno 1741. n. 20.

III. *De recta Chriſtianorum in eo, quod myſterium Divinae Trinitatis adtinet, ſententia Libri VI. Florentiae* 1733. *apud Tartinium & Franchium, in* 4. Opus *Ieſu Chriſto* Dei Filio dicatum, in quo hiſtoria dogmatis de Trinitate Divina contexitur, & illud a Platonicis ad Chriſtianos derivatum non eſſe demonſtratur. Scripſit illud Auctor Maſſiliae, & Lutetiae Pariſiorum, Florentiae autem ſupremam manum admovit, & numeris omnibus abſolvit, adiecitque in calce

IV. Μιχαὴλ τοῦ Γλύκα τιμιωτάτῳ μοναχῷ Κυρῷ Μαξίμῳ τῷ Σμενιώτῃ, περὶ τοῦ ὁποῖος ἦν ὁ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς κατάγε δόξαν ἐμοῦ καὶ λαμπρότητα, λόγον, ideſt, *Michaelis Glycae ad honorabilem Monachum Domi-*

minum Maximum Smenioten de gloria & claritate, qua a principio Adamus coruſcavit, Orationem, Graece, cum ſua Interpretatione Latina, ex Codice MS. Riccardiano erutam. Vt autem illud opus de Divina Trinitate a maleferiatorum hominum calumniis vindicaretur, editus eſt ab Auctore.

V. *De eruditione Apoſtolorum liber ſingularis, in quo multa, quae primitivorum Chriſtianorum litteras, doctrinas, ſcripta, placita, ſtudia, conditionem, cenſum, mores, & ritus, attinent, exponuntur & illuſtrantur; Critice ſacra iuvatur & promovetur; prima B. Pauli Apoſtoli ad Corinthios Epiſtola paſſim ediſſeritur; plura proferuntur inedita, apteque Diſſertationes duae interſeruntur, quarum prima eſt*

VI. *De re veſtiaria Chriſtiani hominis primitivi; altera*

VII. *De Codicibus MSS. Novi Foederis, qui in Bibliothecis Florentinis adſervantur. Ad Nereum Corſinium S. R. E. Diaconum Cardinalem Ampliſſimum. Florentiae anno* 1738. *Ex Typographio Bernardi Paperinii, in* 8. Opus hoc Ephemerides litterariae Venetae indigne elevarunt, quibus ab Anonymo reſponſum eſt edito Syngrammate, cuius titulus:

VIII. *Paragrafo da aggiungerſi alle Novelle Letterarie di Venezia del dì* 18. *Ottobre*

 1738.

1738. *In Roveredo, a ſpeſe della Compagnia*. Contra hoc Syngramma, & librum *De eruditione Apoſtolorum*, inſurrexere quidam, latitantes ſub nomine *Atromi Thraſeomachi Calabri*, & ediderunt Epiſtolas VI. Italice anno 1741. Auctorem noſtrum indigne habentes; quos tamen late confutavit Anonymus, libro inſcripto atque edito, cuius titulus:

IX. *Dialoghi d' Aniceto Nemeſio in difeſa e confutazione delle ſtolte e indegne lettere, che contro il libro De eruditione Apoſtolorum del Signor Dottore Giovanni Lami, Pubblico Profeſſore Fiorentino, diedero in luce &c. Roveredo* 1742. *in foglio*. Hac occaſione, quum quidam contra *Lamium*, quem Dialogorum auctorem putabant, varia molirentur, ab eo

X. *Epiſtola ad Ephemeridum litterariarum Florentinarum Auctores* Italice data, atque edita eſt, in ipſis Ephemeridibus anni 1743. n. 12. qua cum praedictorum Dialogorum, tum aliorum libellorum, auctorem ſe eſſe negavit. Sed ut *Atromi Thraſeomachi* Epiſtolas citius confutaret Auctor, antequam Dialogi illi in vulgus prodirent,

XI. *Epiſtola*, ſub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernae, die 3. Martii 1742. Italice; & altera

XII. *Epiſtola*, ſub eodem titulo, pariter

ter Italice, data die 10. eiuſdem menſis atque anni, vulgatae fuerunt, quibus Auctor, antequam Epiſtolas *Thraſeomachi* vidiſſet, quum quid continerent ex Ephemeridibus litterariis Venetis intellexiſſet, eas confutare, & ſe defendere, adgreſſus eſt.

XIII. *Chronologia uirorum eruditione praeſtantium, qui a mundi conditu ad annum Chriſti MD. floruerunt. Florentiae apud Tartinium & Franchium, in* 8. Hoc opus, quod adhuc ſub praelo eſt, ſcribere coepit Auctor Lutetiae Pariſiorum, Florentiae autem abſolvit.

XIV. *Applauſi Poetici per le nozze dell' Illuſtriſſimo Signor Marcheſe Cavalier Vincenzio Maria Riccardi con l' Illuſtriſſima Signora Marcheſa Maria Maddalena Ortenzia Gerini. In Firenze* 1733. *per li Tartini e Franchi. In foglio*. Haec collectio eſt carminum diverſorum, Graecorum, Latinorum, Italicorum, & Gallicorum, varios Auctores habentium; quorum quaedam Graeca, Latina, & Italica, noſtri Auctoris ſunt, qui hanc collectionem adornavit.

XV. *Diſſertazione ſopra le Ciſte Miſtiche*, antiquarium opuſculum editum Romae inter Specimina Diſſertationum Academiae Etruſcae Cortonenſis, Tomo I. anno 1735.

XVI. *Io. Meurſii opera omnia XII. va-*

luminibus comprehenſa. Ioannes Lamius Florentinus Profeſſor recenſuit, & perpetuis obſervationibus illuſtravit. Florentiae apud Tartinium & Franchium 1740. *in folio*.

XVII. *Deliciae Eruditorum, ſeu veterum ἀνεκδότων opuſculorum Collectanea. Florentiae* 1736. *& ſequentibus, Tomi XV. in* 8. quibus continentur.

XVIII. *Michaelis Glycae Epiſtolae X. Graece ac Latine, Ioanne Lamio Interprete;* ex Codice MS. Riccardiano, quibus inſerta eſt

XIX. *Diſſertatio de Reſurrectione carnis adverſus Philoſophos, & Thomam Burnetium praecipue*. Item

XX. *Diſſertatio de Statu Daemonum*, Praefixa eſt primo volumini

XXI. *Diſſertatio de Michaele Glyca, & eius ſcriptis*.

XXII. *Diſſertatio de Maximo Margunio, & eius Scriptis*, ſecundum volumen praecedit. Hae *Glycae* Epiſtolae, duobus Tomis continentur, quorum primus *Bernardino*, alter *Vincentio Mariae*, Marchionibus Riccardiis nobiliſſimis, dicati ſunt. In calce autem primi Voluminis

XXIII. ὅρος πίστεος ὀρθοδοξίας, hoc eſt, *Definitio fidei Catholicae*, Graece ac Latine, ex MS. pariter Riccardiano editur.

In

In calce vero ſecundi voluminis proferuntur

XXIV. *Epiſtolae quaedam Maximi Margunii Cytherorum Epiſcopi*, Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii* Veronenſis, V. Cl.

XXV. *Leonis Vrbevetani Chronicon Pontificum & Imperatorum*, ex Codice MS. Riccardiano, duobus voluminibus comprehenſum, quorum primum P. *Salvatori Aſcanio* Dominicano; ſecundum Eminentiſſimo Principi *Kiliano Lambergio* S. R. E. Cardinali, inſcribitur. Eduntur ſimul

XXVI. *Diplomata Pontificum*, *Imperatorum*, *Regum*, *Principum*, *Rerumpublicarum &c.* cum in hiſce, tum in aliis *Deliciarum Eruditorum* voluminibus. Inferuntur item

XXVII. *Tractatus de veſtibus, quibus utuntur Epiſcopi & Sacerdotes in celebratione Miſſarum*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXVIII. *Lettere di Papa Gregorio IX. a Meſſer Federigo Secondo Imperadore*, ex Codice MS. pariter Riccardiano.

XXIX. *Ioannis ab Inſula de geſtis & factis memorabilibus Francorum liber*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXX. *Alani Quadrigarii Epiſtolae duae*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXXI. *Selecta & Chronologica rerum*

ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicariis, Capitaneis, Miſſis, ſeu Nunciis, Civitatibus, & Populis, in Etruria geſtarum Synopſis, Ioanne Lamio Auctore.

XXXII. *Lettere due d' Innocenzio III.* ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIII. *Lezione fatta per gli Principi della Magna con volontà di Roma de Currado figliuolo dell' Imperador Federigo ſuo padre, e per ſua volontà e conſentimento ad eſſere Imperadore appreſſo lui.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIV. *Lettera di Papa Clemento a tutti i Parlati di Spuleto, che predicaſſero la Croce contro il Re Manfredi, che guerreggiava la Chieſa di Roma.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXV. *Ambaſciata di Genova a Federigo Secondo Imperadore, e Riſpoſta di detto Imperadore.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVI. *Copia de' nomi de' Padroni di quelle Galee, che i Piſani perdettero alla Melora, eſſendone Capitano, e Condottiere Ugolino, Conte di Donoratico, nell' anno MCCLXXXVIII. a dì VII. d' Agoſto.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVII. *Nicetae Heracleenſis Expoſitio*

nio in Epiſtolam I. B. Paulli ad Corinthios, ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, Graece ac Latine, *Io. Lamio* Interprete. Tomus *Io. Franciſco Stuppanio*, Pontificio apud Magnum Etruriae Ducem Oratori clariſſimo, nuncupatus eſt. In eo praemittuntur

XXXVIII. *Memorabilia Eccleſiae Corinthi*, & inſeruntur

XXXIX. Ἐρωτήσεις ιβʹ τοῦ αἰδαισιμωτάτου Καρδιναλίου τῆς Λωρίνης Κυρίου Κλαυδίου τῆς Γουίσης, καὶ ἀνταποκρίσεις πρὸς ταῦτα Ἑλλήνων, Hoc eſt, *Interrogationes XII. Reverendiſſimi Cardinalis a Lotharingia Domini Claudii Guiſae, & ad eas Graecorum Reſponſiones*, Graece ac Latine, *Io. Lamio* interprete, ex Codice MS. Riccardiano. Item

XL. *Libri, qui Chriſtianiſmus Rationabilis inſcribitur, brevis confutatio*.

XLI. *Laurentii Bonincontri Hiſtoria Sicula*, ex Codice MS. Riccardiano, tribus Tomis comprehenſa; quorum primus *Dominico Aquivivae Aragonae* Atriae Duci Excellentiſſimo; ſecundus, *Vincentio Marco de Beauvau*, Ampliſſimo Primati Lotharingiae; tertius *Paullo Victorio*, Equiti Florentino, dicatus eſt. Praemittitur

XLII. *Vita Laurentii Bonincontri*. Inſeruntur

Pa-

XLIII. *Pacta Conventa inter Saladinum Regem Saracenorum, alioſque Principes Saracenos, & Populum Piſanum, anni* MCLXXIV. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLIV. *Libro del Prioriſta di Piſa, detto Chronica Antianorum*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLV. *Diplomata & Inſtrumenta varia*.

XLVI. *Catalogus familiarum Florentinarum, quae Gibellinae erant*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVII. *Proceſſus & Sententia contra Florentinos lata & data ab Henrico Imperatore de Lucemburgo*. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVIII. *Epiſtola Ioannis XXII. Papae, Magiſtro Hoſpitalis Sancti Iohannis Ieroſolymitani, & Mercatoribus & Societati Perutiorum de Florentia*, ex Membrana ἀυ]ογράφω Dominorum *Perutiorum*.

XLIX. *Diario di Giovanni Lelmi* dal MCCCII. al MCCCXVIII. Ex Codicibus MSS. Dominorum *de Roſſia*, Patriciorum Miniatenſium. Item

L. *Frammento d' Iſtoria Fiorentina ritrovata tra certi ſcartabelli da Bindaccio di Michele di Conſiglio di Michele Bindaccio di Meſſer Conſiglio de' Cerchi*. Ex Codice MS.

Ric-

Digitized by Google

Riccardiano. Item

LI. *Prioriſta Fiorentino*. Ex Codice MS. *Vgolini Gryphonii*, Equitis Florentini.

LII. *Maximi Margunii Epiſcopi Citherorum* Epiſtolae, Graece ac Latine, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii*, *Philippo Elmio* interprete, quarum nonnullae poſt partem II. Epiſtolarum *Glycae* editae ſunt. In eodem Tomo ſunt ex eodem Codice

LIII. *Dionyſii Cateliani Epiſcopi Citherum* Epiſtolae, Graece.

LIV. *Arſenii Archiepiſcopi Monembaſiae* Epiſtolae, Graece.

LV. *Antonii Eparchi* Epiſtolae, Graece.

LVI. *Ieremiae II. Patriarchae Conſtantinopolitani Vita*, *Lamio* Auctore.

LVII. *Deſcriptio brevis Monaſteriorum Montis Atho*, eodem *Lamio* Auctore.

LVIII. *Catalogus Librorum Cardinalis Beſſarionis*, ex Codice MS. Riccardiano. Dicatus eſt Tomus Excellentiſſimo Principi D. *Barptolemaeo Corſinio*, Siciliae Proregi.

LIIII. *Gabrielis Severi Archiepiſcopi Philadelphiae* Epiſtolae Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii*.

LX. *Variorum Graecorum recentiorum Epiſtolae*, Graece. Ii autem ſunt, qui ſequuntur:

An-

Andreas Londanus eques D. Stephani.
Andreas Spiras.
Anonymus.
Athanaſius Patriarcha Alexandrinus.
Coius.
Conſtantinus Lucaris.
Conſtantinus Patricius.
Daemonioannes.
Dionyſius.
Emmanuel Pegas.
Franciſcus Coccus.
Franciſcus Daportus.
Georgius Balſamon.
Georgius Carophiles.
Georgius Lampadarius magnae Eccleſiae.
Geraſimus Hieromonachus.
Hermodorus.
Hierotheus Metropolita Monembaſiae.
Hippolytus Metropolita Chii.
Iacobus Patriarcha Conſtantinopolitanus.
Ieremias II. Patriarcha CP.
Ieremias Tzancarelos Hieromonachus.
Ioannes.
Ioannes Bonapheus.
Ioannes Nathanael Sacerdos.
Ioannes Sozomenus Cyprius.
Leontius Cyprius Hieromonachus.
Leontius Hieromonachus.
Manuel

Mar-

Marcus Morezenus Sacerdos.
Maximus Archidiaconus Alexandriae.
Maximus Hieromonachus.
Meletius Monachus.
Meletius Pegas Patriarcha Alexandrinus.
Metrophanes Hieromonachus.
Metrophanes Pontifex Monembaſiae.
Metrophanes Rhacendytorum & Melenici.
Michael Blaſtus.
Michael Paraſtates.
Nathanael Graſos Hieromonachus.
Nicephorus Hieromonachus Chartophylax.
Nicephorus Paraſches Hierodiaconus.
Nicolaus Marinus.
Nicolaus Protonotarius Choniates.
Nicolaus Rhodius Sacerdos.
Paulus Ma:ucius.
Petrus Arcudius.
Simeon.
Syneſius Hellanicus.
Theophanes.
Theophanes Monachus.

Hic Tomus merito dicatur D. *De la Curne Sainte Palaie*, Pariſienſi. Hae autem omnes Epiſtolae recentiorum Graecorum deſcriptae fuerunt ex Codice MS. laudati Marchionis *Maffeii*.

LXI. *Charitonis & Hippophili Hodoeporicon*, tribus Tomis comprehenſum; quo-

quorum primus D. *Ioanni Giraldio* Equiti Florentino; ſecundus D. *Gerio de Arena Martellinio*, Equiti pariter Florentino; tertius autem D. *Caietano Antinorio*, Equiti itidem Florentino, nuncupatus eſt. Hoc opus deſcriptionem itineris cuiuſdam per Etruriam continet, ex quo, ſumta occaſione, plurium Etruriae locorum hiſtoria contexitur. Inſeruntur

LXII. Hiſtoria Empuli Etruriae oppidi, Italice, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIII. Excerpta ex Ordine Sandaliorum, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIV. Vita S. Zenobii Epiſcopi Florentini a Simpliciano ſcripta. Ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXV. Lettera di Girolamo Roſſia da Sanminiato a Antonio degli Agli. ex Codice MS. Riccardiano.

LXVI. Nota de' Fiorentini a Cavallo, che rimaſero morti o preſi nella ſconfitta di Montecatini. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVII. Nota de' Prigioni di Firenze, che furono preſi da' Lucchesi nella ſconfitta d' Altopaſcio. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVIII. Nota di Libri e Cartapecore, che ſi conſervavano nel Palazzo della Signoria di Firenze. Ex Codice MS. Riccardiano,

Alio

Alio autem *Deliciarum* volumine continentur

LXVIIII. Paullus Attavantius De Origine Servorum B. Mariae, iterum editus.

LXX. Dominici a Corellia Theotocon, Liber tertius & quartus ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXXI. Alberti Advogadrii Vercellenſis de Religione & Magnificentia Coſmi Medicis Libri II. Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXII. Timothei Maffei Veronenſis adverſus detractores Magnificentiae Coſmi Medicis, Dialogus. Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXIII. Philippi Redditi Oratio ad Petrum Medicem in magnanimi ſui parentis imitationem. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXIV. Memorie di Coſimo Medici il Vecchio, e altro frammento d' Iſtoria Fiorentina. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXV. Acta Apocrypha D. Romuli Epiſcopi Feſulani. Haec opera, ut dixi, uno volumine continentur, quod D. *Io. Baptiſtae Deotallevio Bonadratae*, Marchioni Ariminenſi, dicatum eſt.

LXXVI. Catalogus Codicum Manuſcriptorum Graecorum, Graece ac Latine, *Philippo Elmio* Interprete. Ex Codice MS. Marchionis *Maffei*. *Pie-*

LXXVII. *Pietoſa Fonte*, *Poema di Zenone da Piſtoia in morte di Meſſer Franceſco Petrarca*, *compoſto nel MCCCLXXIV*. Ex Codicibus MSS. Riccardiano, & Expertiano. Tomus, qui haec duo poſtrema opuſcula complectitur, D. *Aloiſio Ioſepho Expertio*, Praeſuli Romano, inſcriptus eſt. Addita ſunt in fine.

LXXVIII. *Franci*, ſeu *Franciſci Sacchetti* Florentini ode Italica in obitum *Franciſci Petrarchae*.

LXXIX. *Sonetto di M. Antonio da Ferrara al Petrarca*, caſtigatius editum ex Codice MS. Riccardiano.

LXXX. *Sonetto del Conte Ricciardo al Petrarca*, iterum editum.

LXXXI. *Riſpoſta di Ser Minghino Mezani di Ravenna al Petrarca*, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXII. *Sonetto di Matteo di Landozzo degli Albizzi al Petrarca*, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIII. *Leggenda della Sacra Immagine di Santa Maria dell' Impruneta*. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIV. *Ragionamento, in cui ſi tratta quanto le donne abbiano cooperato all' aumento delle ſcienze, e delle belle arti*. Hi *Deliciarum Eruditorum* Tomi, quibuſdam littera-

variis concertationibus occaſionem dede-runt; primuſque omnium in primum vo-lumen inſurrexit, quamquam cenſuram ty-pis publici iuris non fecit, *Ang. Mar. Ric-cius*, Litterarum Graecarum in Academia Florentina Profeſſor; cuius obiectionibus ſatisfecit

LXXXV. *Prologus Galeatus* Parti pri-mae Chronici *Leonis* Vrbevetani praefixus. Deinde P. *Fidelis Soldanius*, Monachus Val-lumbroſanus, quaedam, quae a noſtro Au-ctore de S. *Zenobio* Florentino Epiſcopo di-cuntur, Epiſtola edita impugnavit; cui re-ſpondit

LXXXVI. *Dialogo del Reverendiſſimo Sig. Abate Giuſeppe Clemente Bini, Sacerdote, Dot-tore in Sacra Teologia, Oratore e Poeta Fio-rentino, Accademico Fiorentino, Apatiſta, Fi-lergita &c. in riſpoſta alla Lettera ſeconda del P. Maeſtro D. Fedele Soldani Vallombro-ſano, con cui pretende di confermare alcuni fatti riguardanti S. Zanobi Veſcovo di Firenze. In Colonia appreſſo Wolfgango Stadt* 1742. in 4. Inſuper *Ant. Franc. Gorius*, publicus Hiſtoriae in Florentina Academia Profeſſor, iniuria alicubi in *Deliciis Eruditorum* ſe caſtigari proteſtatus eſt, edito brevi Syngrammate, cui reſpondit

LXXXVII. *M. P. Viri incomparabilis ad*

 Fi-

Fidelem Soldanium Monachum Vallumbroſanum Paraeneſis. In *Deliciis* autem *Eruditorum*, ſeu *Hodoeporico*, comprehenduntur etiam

LXXXVIII. Epiſtolae duae Coluccii *Salutati*, ex Codicibus MSS. Riccardianis; &

LXXXIX. Vita di Vincenzio Duranti da Santa Croce, Canonico Fiorentino, e Veſcovo d' Orvieto, ſcritta dal Sig. Canonico Salvino Salvini.

XC. Epiſtolae quaedam Reipublicae Florentinae. Non pauca autem ſunt, quae *Lamius* de ſuo, praeter Praefationes atque Obſervationes, in vulgus prodit in operum Meurſianorum voluminibus; & quae hic recenſere lubet.

XCI. De legibus Romanorum ab Athenienſibus & Spartanis acceptis, Diſſertatio, contra *Io. Baptiſtam de Vico*, Neapolitanum.

XCII. Ad Meurſii Themin Atticam ex Sam. Petito Supplementum.

XCIII. *Archontum Athenienſium Hiſtoriae Supplementum*.

XCIV. *Michaelis Pſelli in Canticum Canticorum Latina Interpretatio*.

XCV. Euſebii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVI. Polychronii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVII. Methodii De libero arbitrio Latina Interpretatio. Con-

XCVIII. Conſtantini Prophyrogennetae Tactica, Graece ac Latine. *Meurſius* huius operis exiguum tantum fragmentum Graece ediderat; *Lamius* univerſum opus, paucis lacunis exceptis, ex ſingulari Codice MS. V. Cl. Marchionis *Maffeii* reſtituit, & Latinam interpretationem adiecit. Addidit inſuper

XCIX. Κωνςανλίνου ἐν Χριςῷ βασιλεῖ αἰονίῳ βασιλέως Ῥωμαίων, ςρατηγικὸν περὶ ἐθῶν διαφόρων ἐθνῶν, καὶ ὡς ἕκαςον αὐλῶν μάχελαι, καὶ πῶς δεῖ αὐλῷ ἀντιμάχεσθαι. *Conſtantini in Chriſto Rege aeterno Imperatoris Romanorum Strategicon de variarum gentium moribus, & quomodo unaquaeque earum pugnat, & quomodo ei pugnando reſiſtere oportet*; ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, addita Latina Interpretatione.

C. Leonis Imperatoris Tactica a Meurſio edita, & a *Lamio* ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano abſolutiſſimo nunc demum ſuppleta, & reſtituta.

CI. Io. Meurſii Hiſtoriae Danicae continuatio, hactenus inedita. Ex Codice MS. Regio Hafnienſi, & cum commentariis luculentiſſimis in univerſam Danicam *Meurſii* Hiſtoriam, V. Cl. *Ioannis Grammii*, Sereniſſimi Danorum Regis a Bibliotheca.

CII. Io. Meurſii, & *eruditorum Virorum ad Io. Meurſium Epiſtolae*, hactenus

 ine-

ineditae, ex Codicibus MSS. Batavis, & Hafnienſibus, ſuppeditantibus VV. CC. *Jo. Grammio*, & *Abrahamo Gronovio*.

CIII. *Iulii Africani Ceſti*, Graece ac Latine, *Lamio* interprete, hactenus inediti, ex Codicibus Vpſalenſi, ſuppeditante V. C. *Andrea Norrelio*, & Mediceo-Laurentiano. Et haec quidem in Meurſianorum operum voluminibus.

CIV. *Ephemerides litterariae Florentinae ab anno* 1740. *Tomi* 4. *in IV.* Hoc opus excogitavit *Lamius*, & una cum aliis ſociis exſequutus eſt; donec anno 1743. menſe Iulio ſolus remanſit harum Ephemeridum auctor; quarum occaſione variis controverſiis agitatus eſt; quumque civis quidam Brixienſis adverſus Ephemeridas iſtas ſcripſiſſet, edita eſt

CV. *Reſponſio* in ipſis Ephemeridibus anni 1740. n. 20. Sed quum interim *Leo Paſcolius* Peruſinus, Ephemeridum Florentinarum Auctoribus minitari in ſuo quodam libro auſus eſſet, & ab illis ſe male habitum quereretur, ſub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernenſes prodiit:

CVI. *Irriſio* quaedam libri *De Tiberi navigato & navigabili Leonis Paſcoli*, & operum aliorum vitilitigatorum, qui putidis libellis editis Academiam *Furfuream* Florentinam

tinam maledictis proſcindere, aut contemnere, & traducere, veriti non fuerant, in 4. 1740. menſe Decembri. Verum antequam hoc Syngramma ederetur, aliud praeceſſerat ſub eodem Bernae titulo, illudque erat

CVII. *Cenſura* quaedam Epigrammatum Italicorum *Iacobi Martinengi*, qui in eorumdem Praefatione *Lamium* oblique perſtringere auſus fuerat; quare *Lamius* eum concidit etiam in Praefatione tertiae Partis Hiſtoriae Siculae *Laurentii Bonincontri* in *Deliciis Eruditorum* Anno 1740. At quum *Leo Paſcolius* adverſus *Lamium* amplius debacchatus fuiſſet, duodecim Italica Epigrammata contra illum ab Anonymo edita fuerunt, cum titulo inſequenti:

CVIII. *Saggio d' Encomi al Sig. Abate Leone Paſcoli. In Pechino, a ſpeſe della Società* 1741. *in* 8. Quum vero hoc eodem anno *Laurentius Mebus* adverſus *Lamium*, Ephemeridaſque litterarias, acriter inſurrexiſſet; *Lamius* quidem eiuſmodi criminationes deſpexit, ſed Ephemeridum Auctores ediderunt

CIX. *Reſponſiones ad Laur. Mebus cenſuras*, quae inſertae ſunt ipſis Ephemeridibus anni 1741. n. 51. & anni 1742. n. 1. 4. 6. 8. At *Ioſeph Rigaccius* Bibliopola Florentinus, *Lamium* a *Laurentio Mebus* oppugnari indignatus, nomen ſuum praefixit

 cui-

cuidam *Lamii* defenſioni, quae primo Epiſtolarum *Coluccii Salutati* volumini adnexa eſt, atque ita inſcribitur:

CX. *Ioſephi Rigacci ad ſuum primum Epiſtolarum Colucci Salutati Volumen Appendix. Coloniae Allobrogum. Typis Petri Wolfangi* 1742. Quum autem *Lamius* ultroneam Canonici Panhormitani, *Iohannis de Ioanne*, viri eruditiſſimi, contra calumniatores defenſionem in Ephemeridibus litterariis ſuſcepiſſet; & contra eum criminatorum partes *Benedictus Pactus Roccafortis*, Sacerdos Panhormitanus, edito libello ſubſtinuiſſet; ultus eſt *Lamium*, qui iam in ipſis Ephemeridibus anni 1743. n. 43. bonum illum Sacerdotem irriſerat, Anonymus quidam Syngrammate publici iuris facto cum hoc titulo:

CXI. *Riſpoſta alla Lettera Apologetica dell' Abate Benedetto Patti toccante la inibizione alla pubblicazione del Codice Diplomatico del Canonico Giovanni di Giovanni fatta dal Marcheſe N. N. Napolitano*. Aſt Florentinarum Ephemeridum Auctores etiam ab *Ioanne Baptiſta Moreali* Saxolenſi Medico, & Regii Lepidi cive, oppugnati fuerunt, quod hic ſuum opus de Febribus malignis, & contagioſis inſcriptum ab illis anno 1740. elevatum, & lepida ironia deriſum fuiſſe doleret; eius tamen libro, in quo adverſus

An-

Auctores illos cenſoriam virgam ſumit, ſub *Ioannis Belmontis* nomine latitans quidam reſpondit, digniſque ſarchaſmis praefractum & reſipiſcere nolentem concidit

CXII. *Epiſtula ad Ioannem Lamium Genevae data anno* 1743.

CXIII. Α'νακρέοντος Τέϊυ μέλη. *Anacreontis Teii Carmina, addita in fine partim Henr. Stephani, partim Eliae Andreae, Latina, eodem verſuum genere, interpretatione. Io. Lamius recenſuit. Florentiae*. 1742. in 12. Quum haec editio in Ephemeridibus litterariis Florentinis, quae ſingulis Trimeſtribus vulgantur, reprehenſa fuiſſet, *Lamius* eam defendit, eiuſque

CXIV. *Reſponſio* ad Ephemeridum illarum Auctores, exſtat in aliis Ephemeridibus Hebdomadariis, anni 1742. n. 34.

CXV. *Memorabilia Italorum Eruditione praeſtantium, quibus vertens ſaeculum gloriatur. Tomus I. Florentiae* 1742. *in* 8. Dicatus eſt Celſiſſimo Principi *Ioſepho Mariae ex Comitibus Tonenſibus*, Epiſcopo Gurcenſi.

CXVI. *Diſſertazione ſopra i Serpenti Sacri*. Inſerta eſt inter Specimina Diſſertationum Academiae Etruſcae Cortonenſis, Tomo IV. Romae 1742.

CXVII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldaſſeroni ſopra la Collezione de' Ca-*

coni, intitolata Polycarpus. Edita eſt in Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1743. num. 19. 20. 32.

CXVIII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldaſſeroni, in cui ſe gl' indirizza una Diſſertazione compoſta dal Signor Lami ſopra l' età e il nome di un Veſcovo Fiorentino, citato, ſenza indicarſi il nome, nel Decreto di Graziano*. Exſtat in Ephemeridibus praedictis anni 1743. num. 37. 38.

CXIX. Spiegazione di un Diptico d' Avorio dell' Eminentiſſimo Sig. Cardinale Angelo Maria Quirino. Inſerta eſt dictis Ephemeridibus anni 1742. num. 49.

CXX. Deſcrizione d' un Baſſorilievo Greco, rappreſentante un S. *Stefano Protomartire*. Exſtat in iiſdem Ephemeridibus anni 1743. n. 27.

CXXI. Carmina Graeca, Latina, & Italica, varia, quae ſparſim edita ſunt.

Quoniam vero multa Diplomata, ut diximus, ab Auctore noſtro, in Deliciis Eruditorum ſparſim edita ſunt, eorum quoque ſeries, hic breviter expoſita, Eruditis, rei Diplomaticae, & Hiſtoriae, ſtudioſis, grata & utilis fuerit.

857 *Placitum Vaſſorum Imperialium pro Epiſcopio Lucenſi*.

941 *Placitum Vgonis, & Lotharii Regum pro* *Epi-*

Epiſcopio S. Lucenſis Eccleſiae.

992 Gilla Comitiſſa, & Vvido Comes eius filius, donant Monaſterio Strumenſi.

1001 Vgo, & Lotharius Comites donant Monaſterio S. Mariae de Monteplano.

1006 Lotharius Comes donat Monaſterio S. Salvatoris Ficecli.

1011 Leo Iudex vendit Vgoni cuidam bona quaedam non procul a S. Geneſio.

1015 Henricus Imperator concedit privilegium Monaſterio S. Salvatoris de Septimo.

1017 Greſolfus & Gilla iugales, & Gherardus, & Teudelinda iugales, donant Monaſterio Strumenſi.

1017 Vvido Comes donat Monaſterio Strumenſi.

1017 Bonifacius Marchio donat Monaſterio Fontanae Thaonis in Alpibus ſito.

1021 Dominicus de Sparina donat Monaſterio Strumenſi.

1026 Corradus II. Imperator donat Monaſterio Fontanae Thaonis.

1029 Vvido Comes donat Monaſterio Strumenſi.

1029 Benedictus Epiſcopus Portuenſis, Petrus Epiſcopus Caſtri Felicitatis, & Gonfredus Epiſcopus Volaterranus, iudicant inter Epiſcopum Arretinum & Senenſem.

1048 Villelmus Comes donat Monaſterio S. Salvatoris de Septimo Hoſpitale.

1051

1051 *Leo Pontifex Privilegium concedit Monaſterio Sanctae Mariae in Gradibus in Dioeceſi Arretina.*

1053 *Vgo Comes donat Monaſterio S. Petri in Palatiolo.*

1072 *Venditio facta a Petro Vgoni Comiti.*

1074 *Placitum Comitiſſae Matildae.*

1075 *Ildebrandus, Nero, & Vgo donant Cappellam S. Victoris Bertae Abbatiſſae.*

107.. *Privilegium Gregorii VII. Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1083 *Vgbicio Comes donat Monaſterio S. Mariae de Mantignano.*

1089 *Vgo Comes donat Monaſterio S. Mariae de Morrona.*

1090 *Vgo Comes, & Cilia eius uxor, donant Monaſterio S. Salvatoris de Septimo.*

1096 *Vgo Comes donat Monaſterio S. Mariae de Monteplano.*

1096 *Vgutio Comes inſtituit Hoſpitium peregrinorum de Corticellis.*

1097 *Vgo, Reinerius, Lotherius, & Bulgarus Comites donant Eccleſiae S. Gillii de Teupaſſio.*

1097 *Comites Vgo, Rainerius, Bulgarus, & Lotherius iudicant in cauſa Monaſterii de Fontebono.*

1098 *Mathilda Ducatrix donat Hoſpitali S. Michaelis Archangeli ſito in loco Bumbia-*

biano iuxta Rhenum.

1099 *Mathilda Ducatrix donat Monaſterio Fontanae Thaonis in Alpibus.*

1100 *Vvido Comes donat Monaſterio Strumenſi.*

1100 *Martinus filius Leonis vendit Monaſterio Strumenſi.*

1103 *Opizzus Legatus Dominae Comitiſſae Matildae iudicat.*

1104 *Mathilda Ducatrix donat Monaſterio Fontanae Thaonis in Alpibus.*

1104 *Vgo Comes donat Hoſpitali de Ficiclo.*

1104 *Vgo Comes donat Monaſterio S. Salvatoris de Septimo.*

1105 *Benedictus filius Ruſtichi permutat quaedam bona cum Ioanne Presbytero, & Rectore Hoſpitalis de Roſacio.*

1105 *Vgo, & Lotherius Comites concedunt Privilegia Eccleſiae S. Mariae de Fine.*

1107 *Mathilda Ducatrix ſententiam fert pro Monaſterio de Ficeclo.*

1108 *Vgo Comes donat Hoſpitali de Ficeclo.*

1108 *Vgo Comes donat Hoſpitali de Ficeclo.*

1109 *Vgo Comes donat Monaſterio S. Mariae de Morrona.*

1109 *Vgo Comes vendit Monaſterio S. Mariae de Morrona.*

1109 *Privilegium Paſchalis Papae Petro Presbytero conceſſum.*

1113 *Cecilia Comitiſſa reſtituit bona diverſis Eccleſiis.*

1115 *Epiſtola Paſchalis* II. *Papae ad Ademarum Abbatem Vallombroſanum.*

1115 *Vvido Comes confirmat bona Monaſterio Strumenſi.*

1118 *Henricus V. Imperator Privilegium donat Hoſpitali S. Michaelis ſito in Bumbiano iuxta Rhenum.*

1119 *Imillia Comitiſſa Caſtrum Empuli condit.*

1121 Calliſtus *II. privilegia dat Monaſterio S. Mariae de Morrona.*

1131 *Imillia Comitiſſa, & Vvido Comes vendunt Monaſterio Strumenſi.*

1131 *Arduinus Comes donat Eccleſiae Piſanae.*

1136 *Sententia Bentonis Iudicis in lite inter Vbertum Archiepiſcopum Piſanum, & Vicecomitem, alioſque.*

1143 *Privilegium Coeleſtini Papae Monaſterio S. Hillari in Epiſcopatu Faeſulano conceſſum.*

1144 *Guido* Cardinalis, *& Vbaldinus eius frater, donant* Caſtellum *Montiſalti Eccleſiae Romanae.*

1148 *Privilegium Eugenii III. Monaſterio S. Hillari in Epiſcopatu Faeſulano conceſſum.*

1150 *Eugenius Tertius concedit privilegia Eccleſiae S. Mariae ad Montem.*

1152 *Monaſterium Morronae vendit Villano Archiepiſcopo Piſano.*

1152 *Homodeus Rector Hoſpitalis de Roſari pignori dat Guidoni Rectori Hoſpitalis S. Iacobi de Teupaſſio.*

115 . . . *Privilegium Alexandri III. Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1170 *Privilegium Friderici Imperatoris Dominis de Buggiano conceſſum.*

1181 *Privilegium Lucii III. Papae Monaſterio S. Hillari in Epiſcopatu Faeſulano conceſſum.*

1185 *Vvido Comes donat Monaſterio Strumenſi.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris Monaſterio S. Salvii conceſſum.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris conceſſum Ficiclenſibus.*

1188 *Privilegium Clementis III. Monaſterio S. Hillari in Epiſcopatu Faeſulano conceſſum.*

1190 *Henricus Teſta legatus Imperatoris in Tuſcia ſolvit debitum Ildebrando Epiſcopo Volaterrano.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Vallumbroſanis conceſſum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monaſterio S. Hil-*

Hillari conceſſum.

1191 *Privilegium Henrici VI. Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1193 *Privilegium Henrici VI. Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1194 *Privilegium Caeleſtini III. Papae Conventui S. Benedicti Placentino conceſſum.*

1194 *Caeleſtinus Tertius Papa concedit Privilegia Ecclſiae S. Geneſii.*

1195 *Privilegium Caeleſtini III. Eccleſiae S. Praxedis Romae conceſſum.*

1198 *Privilegium Innocentii III. Monaſterio Valliſumbroſae conceſſum.*

1198 *Innocentius III. Papa concedit privilegia Hoſpitali de Altopaſſu.*

1199 *Sententia inter Monaſterium de Ficeclo, & detentores eius bonorum.*

1205 *Innocentius Tertius Papa concedit privilegia Eccleſiae S. Geneſii.*

1206 *Privilegium Innocentii III. Abbati de Strumis Arretinae Dioeceſeos conceſſum.*

1208 *Privilegium Monaſterio de Criſpino in Dioeceſi Faventina ab Innocentio III. conceſſum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Civitati Piſanae conceſſum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monaſterio Fonta-*

tanae Taonis conceſſum.

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monaſteriis Vallumbroſanis conceſſum.*

1214 *Pax & concordia inita inter Arretinos, & Caſtellionenſes.*

1216 *Privilegium Friderici II. Imperatoris conceſſum hominibus Caſtri S. Miniatis.*

1220 *Privilegium Friderici II. filiis Guidonis Guerrae Comitis conceſſum.*

1223 *Capitula quaedam Statutorum Congregationis Vallisumbroſanae.*

1226 *Privilegium Henrici II. Monaſteriis Vallumbroſanis conceſſum.*

1228 *Privilegium Gregorii IX. Monaſterio S. Hillari in Epiſcopatu Faeſulano conceſſum.*

1229 *Privilegium Gregorii IX. Papae Conventui S. Michaelis de Podio S. Donati Senenſi conceſſum.*

1230 *Epiſtola Gregorii IX. ad Archipresbyterum Senenſem pro Conventu de Cultu bono.*

1231 *Homines de Camparena ſe ſubdunt ditioni, & Iuriſdictioni communis Caſtri S. Miniatis.*

1231 *Piccolinus Comes ſubdit ſuam partem Caſtri de Tonda ditioni, & Curiae Caſtri S. Miniatis. In hoc Inſtrumento mendoſe interdum ſcribitur Gonda pro Tonda.*

1238 *Epiſtola Alexandri IV. ad Archiepiſtopos Epiſcopos &c. per Romandiolam, & Sardiniam conſtitutos.*

1239 *Ioanna Comitiſſa, & Guido, & Simon Comites reſtituunt bona Monaſterio Strumenſi.*

1241 *Sententia Ardengi Epiſcopi Florentini.*

1243 *Bulla Innocentii IV. ad Scottum Abbatem Caenobii S. Salvatoris de Spongia.*

1248 *Epiſtola Innocentii IV. ad Archipresbyterum Florentinum.*

1249 *Epiſtola Innocentii IV. Papae ad Abbatem Vallisſumbroſae.*

1250 *Electio Abbatis Monaſterii Strumenſis.*

1253 *Epiſtola Innocentii IV. Papae ad Abbatem Vallisſumbroſae cum tribus aliis Epiſtolis ad eumdem Abbatem hoc eodem anno directis.*

1253 *Epiſtola Innocentii IV. Papae ad Abbatem de Septimo, & Plebanum de Centoia, & Priorem S. Michaelis Berteldis.*

1254 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem Vallisſumbroſae.*

1254 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem Vallumbroſanum.*

1254 *Epiſtola Alexandri IV. ad Magiſtrum Petrum Henrici Canonicum D. Petri Romae circa Monaſterium S. Hillari in*

Epi-

Epiſcopatu Faeſulano.

1254 *Epiſtola Alexandri IV. ad Priorem de Pozzale Peruſinae Diaeceſis quoad Abbatem Vallumbroſanum.*

1255 *Epiſtola, & Sententia Alexandri IV. pro Abbate, & Monaſterio Vallumbroſano.*

1255 *Conſtitutio Alexandri IV. de exactionibus faciendis.*

1256 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem Valliſumbroſae.*

1257 *Apiſtola Alexandri IV. ad Theſaurum Abbatem Valliſumbroſae.*

1257 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem, & Conventum Valliſumbroſae.*

1257 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem Monaſterii Valliſumbroſae.*

1257 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem & Conventum Monaſterii Valliſumbroſae.*

1258 *Epiſtola Alexandri IV. ad Archiepiſcopos Epiſcopos Priores &c. per Lombardiam, & Tuſciam conſtitutos.*

1259 *Epiſtola Alexandri IV. ad Epiſcopum Florentinum.*

1259 *Epiſtola Alexandri IV. Papae ad Abbatem Valliſumbroſae.*

1260 *Epiſtola Alexandri IV. ad Abbatem Valliſumbroſae.*

1261 *Epiſtola Alexandri IV. ad Theſaurum Abba-*

batem Monaſterii Vallisumbroſae.

1266 *Pacta conventa inter Civitatem Piſanam, & Commune Caſtelfranci.*

1267 *Epiſtola Alexandri IV. ad Epiſcopum Volaterranum.*

1269 *Privilegium Rodulfi Tuſciae Vicarii Monaſterio Paſſiniani conceſſum.*

1269 *Privilegium Conradi II. Imperatoris Piſanis conceſſum.*

1272 *Privilegium conceſſum ab Henrico Tuſciae Vicario Pontonariis de Caſtrofranco.*

1277 *Comes Simon Palatinus in Tuſcia concedit privilegium Monaſterio Strumenſi.*

1284 *Decretum Lucenſium quoad Communitates quaſdam Vallis-Arni inferioris.*

1287 *Commune de Pagnana ſtatuit confinia cum Communi de Marcignana.*

1297 *Ildebrandinus Epiſcopus Arretinus concedit quadraginta dies Indulgentiae Eccleſiae S. Fidelis de Strumi.*

1297 *Confinia conſtituta & deſcripta inter Florentinos, & Sanminiatenſes.*

1297 *Iacominus de Alfanis de Florentia vendit Communi S. Miniatis quaſdam poſſeſſiones.*

1299 *Conceſſio Indulgentiae quadraginta dierum facta Eccleſiae S. Fidelis de Strumi.*

1303 *Pacta ineunda a Volaterranis cum Commu-*

muni S. Miniatis.

1303 *Pacta ineunda a Sanminiatenſibus cum aliis Civitatibus Tuſciae.*

1310 *Inſtitutio Subditatus in Eccleſia S. Viti Terrae S. Crucis.*

1311 *Ildebrandinus Arretinus Epiſcopus concedit Indulgentiam quadraginta dierum iis, qui contribuerint pecuniam male acquiſitam ad reſtaurandum Hoſpitale Popienſe.*

1315 *Carolus Comes de Battifolle reſtituit Turrim quamdam.*

1318 *Privilegium Florentinorum Communitati Caſtrifranci conceſſum.*

1322 *Sententia inter Plebanum S. Mariae ad Montem, & Rectores Eccleſiarum quarumdam Caſtrifranci, & S. Crucis.*

1328 *Commune S. Miniatis ſolvit annuum cenſum Carolo Duci Calabriae.*

1329 *Pacta conventa inter plures Civitates, & Communia Etruriae.*

1347 *Pacta conventa, ſeu potius Privilegia conceſſa a Florentinis Terrae S. Miniatis.*

1355 *Privilegium Caroli IV. Imperatoris Piſanis conceſſum.*

1355 *Privilegia duo Caroli IV. Imperatoris conceſſa Caſtro S. Miniatis.*

1377 *Florentini ſententiam ferunt in contro-*

verſis Communitatum Montis Tauparii & Caſtrifranci, & Communitatum Montis Lupi, & Caprariae.

1389 *Laudum inter Communitates S. Crucis, Caſtrifranci, & Ficecli.*

1400 *Florentini componunt controverſias vertentes inter Commune Ficecli, & Monaſterium S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1400 *Florentini componunt diſcordias vertentes inter Communitates Caſtrifranci, Ficecli, & S. Crucis.*

1401 *Privilegium Ruperti Imperatoris Florentinis conceſſum.*

1415 *Supplex libellus Communitati Caſtri Franci porrectus.*

1428 *Breve Martini V. pro Monaſterio S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1442 *Balthaſſar Epiſcopus Lucanus erigit in Prioratum Eccleſiam Terrae S. Crucis.*

1453 *Stephanus Trenta Epiſcopus Lucenſis reformat Eccleſiam Terrae S. Crucis.*

1463 *Pius Secundus Papa concedit Privilegia Eccleſiae S. Geneſii Terrae S. Miniatis.*

1487 *Innocentius Octavus Papa concedit inſtitutionem Canonicorum in Eccleſia S. Geneſii Terrae S. Miniatis.*

1564 *Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus confirmat ſtatuta Capituli Eccleſiae*

Ter-

Terrae S. Crucis.

1572 *Pius V. Papa concedit Privilegia Eccleſiae Terrae S. Miniatis.*

Opera quae ab aliquibus IO. LAMIO perperam tribuuntur.

Praeter ea, quae iam ſuperius commemoravimus, quaeque cum aliis indubitatis coniunximus; ne materiae nexus ſolveretur; ſub numeris, ſcilicet, VIII. IX. LXXVIII. *LXXXIII. CVI. CX.* alia quoque *Lamio* ab aliquibus tribuuntur, at falſo, ut

CXXII. I Pifferi di Montagna, che andarono per ſonare, e furono ſonati, di Ceſellio Filomaſtige. A Leida 1738. *in.* 8. At pluries editum fuit hoc opus quod quidem prodiit, ut reſponderetur quatuor Sermonibus *L. Sectani Q. Fil.* Quum autem ab eodem *Sectano*, quinctus etiam Sermo editus fuiſſet, ei, aliiſque reſpondit

CXXIII. M. Thymoleontis adverſus improbos litterarum oſores Menippea I. Londini 1738. in 4. Quum vero Anonymus quidam ſextum Sermonem *Sectano* illi ſuppoſuiſſet; reiectus & confutatus eſt hic a

 CXXIV.

CXXIV. M. Thymoleontis adverſus Mutonium Lycoreſten Menippea II. Londini 1742. in 4.

CXXV. Iſtoria delle coſe operate nella China da Mr. Carlo Ambrogio Mezzabarba, Patriarca di Aleſſandria, Legato Apoſtolico in quell' Impero, e di preſente Veſcovo di Lodi, ſcritta dal P. Viani, ſuo Confeſſore e compagno nella predetta Legazione, opera data adeſſo la prima volta alla luce. A Parigi in 8.

CXXVI. Memorie per ſervire alla Vita del P. Abate D. Guido Grandi Camaldoleſe, Profeſſore di Mattematiche in Piſa. In Maſſa 1742. *in* 4.

CXXVII. Obſervationes in Bullam S. D. N. Benedicti XIV. P. M. qua ritus Sinici iterum damnantur, Bononiae 1742. *in* 8.

CXXVIII. Lettere Gualfondiane del Sig. Giuſeppe Clemente Bini Sacerdote Fiorentino, ſopra qualche parte dell' antichità Etruſca, all' Illuſtriſſimo Signor Drake Cavaliere Ingleſe. In Firenze 1744. Hae Epiſtolae inſertae etiam ſunt Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1744. n. 2. 3. 4. 5. 6. 11. 12. 13. 14. 15.

Digitized by Google

Opera LAMII quae ſub praelo ſunt.

Sub praelo autem ſunt nonnulla etiam ex iis, quae ſupra recenſuimus num. *XIII. XVI. XVII.* & praeterea

CXXIX. Memorabilia Italorum Eruditione praeſtantium, quibus vertens ſaeculum gloriatur, Tomus ſecundus.

CXXX. Memorabilia Sanctae Eccleſiae Florentinae, Tomus primus in folio.

CXXXI. Novelle letterarie del 1744. *Tomo V.*

CXXXII. *Diſſertatio qua Gloſſarium Graecobarbarum Io. Meurſii corrigitur, & illuſtratur.*

Opera quae LAMIVS paravit praelo quamprimum ſubiecturus.

CXXXIII. Diſſertatio de Antipodibus.

CXXXIV. Michaelis Glycae Epiſtolarum Pars tertia.

CXXXV. Laurentii Bonincontrii Hiſtoriae Siculae Pars quarta.

CXXXVI. *Nicetae Heracleenſis in Epiſtolam I. ad Corinthios Enarrationis Partes ſecunda, & tertia.*

CXXXVII. *Epiſtolarum Dionyſii Cateliani, Arſenii Monembaſienſis, Antonii Eparchi, Gabrielis Severi, aliorumque Graecorum recentiorum, Latina Interpretatio.*

CXXXVIII. *Charitonis & Hippophili Hodoeporici Pars quarta, & quinta, & ſequentes.*

CXXXIX. *Memorie di Peſcia di Franceſco Galeotti.*

CXXXX. *Diſſertatio de cenſu Daemonum iuxta veteres Theologos & Philoſophos.*

CXLI. *Diſſertatio de Angelorum, & Daemonum ſede & miniſteriis.*

CXLII. *De Dei, Angelorum, & Daemonum praeſentiis Diſſertatio.*

CXLIII. *Diſſertatio de Mundi anima ſecundum Platonicos.*

CXLIV. *Hiſtoria opinionum de mente humana.*

CXLV. *Catalogi Codicum MSS. qui in Florentinis Bibliothecis exſiſtunt.*

CXLVI. *Continuatio Editionis Anaſtaſii Bibliothecarii, quam* Ioannes Vignolius, *Cuſtos Bibliothecae Vaticanae ſuſceperat, & ex parte publici iuris fecerat, ſed morte praeventus abſolvere non potuit.*

CXLVII. *Philippi Vexillini Piſtorienſis*

ad

ad Reverendiſſimum Dominum Ant. Puccium Antiſtitem Piſtorienſem de calamitatibus ſuae patriae.

CXLVIII. *Iſtoria di Bartolommeo Cerretani.*

CXLIX. *Ad ſtatutum Florentinum ubi de Patarenis, & Fruſtatis agitur, Diſſertationes duae.*

CL. *Orationes, & Diſſertationes, & Carmina varia.*

Erit fortaſſis, cui Catalogus hic res etiam minutiores, & tenues, exileſque, nimis curioſe ſcrupuloſeque perſequi, & recenſere, videatur, quod quidem ipſe tempeſtiva ſubſpicione praeſenſeram: nihilo tamen minus haud me id de ſententia deduxit, ſed, uti propoſueram, omnia, etſi exigua, & levia, ac minutalia quoque ipſa, ut cum Tertulliano *loquar; exacte ſubtiliterque enumerare volui; nam & horum diſtincta cognitio litteratis hominibus alicui uſui eſſe poteſt. Quum vero ad manus meas pervenerint quaedam notitiae ſtudiorum, & vitae in litteris, & liberalibus diſciplinis, a* Ioanne Lamio, *cuius operum Catalogum edidimus, tranſ ctae heic eas in concinnam ſeriem digeſtas in medium proferre animum induxi, rem iucundam multis, qui eas deſiderant, me facturum arbitratus.*

Ioan-

Ioannes Benedicti F. *Caroli* N. *Lamius*, in Sancta Cruce, Etruriae oppido, inter Florentiam & Piſas ad Arnum ſito, anno MDCXCVII. VI. Id. Febr. ortus eſt. Bimulus patre vita functo orbatus eſt, quare tutela eius, & educationis cura, ad matrem *Claram Stellam Baldacciam*, & patruos; atque *Antonium Franciſcum* in primis, delata fuit. Hi puellum litteris imbuendum curarunt, praeceptoresque pro natali ſolo ſatis idoneos, qui eum domi erudirent, conduxerunt. Fuerunt hi *Thaddaeus Thaddaeius*, *Barptolemaeus Durantius*, *Vincentius Fortinius*, populares omnes, ex ordine Clericorum. Nihilo tamen minus & ſcholas publicas ille frequentavit, quibus *Bartolius* quidam a Sancta Maria ad Montem, proximo oppido, ludimagiſter praeſidebat; atque ita in Latinis Graeciſque litteris, hiſtoriaeque cognitione, aliquantum progreſſus eſt. Anno MDCCX. Pratum, Etruriae urbem, puer Collegii Ciconinii, quod Ieſuitae moderantur, alumnus futurus, miſſus fuit, ubi ſub *Ioanne Paullo Sebaſtianio* Ieſuita, aliiſque, ſcribendi peritia, & Latinae linguae eruditione, amplius excultus eſt; at quum eius corpus vireſque litterarii labores nimis attenuaſſent, in patriam anno inſequenti, menſe Iunio, saluti conſulturus iterum ſe recepit. Heic ſtudia

per

per menſes aliquot intermiſit, licet ab lectione librorum difficulter abſtraheretur, in coeleſtibus litteris evolvendis, perlegendiſque Sanctorum Patrum, & Eccleſiaſticorum Scriptorum commentariis, voluptatem incredibilem captans. Tamdem omiſſam conſuetorum ſtudiorum rationem viamque iterum inſiſtens, & multas cognitiones, quarum paene oblitus fuerat, in memoriam per ſe ipſe revocavit, & ſub *Franciſco Maria Lamio*, publico ludimagiſtro, in Rhetorica, & Latina Poeſi aſſidue ſe exercuit; donec ille ſacerdotio non multo poſt auctus, in Villam Salettam, Eccleſiam illam Antiſtes moderaturus, ſe tranſtulit. At *Joannes* in ſtudia, egregiaſque artes, toto iam pondere proclivis, Philoſophiam ediſcere voluit, adeoque Ficeclum, oppidum IV. M. P. a Sancta Cruce diſtans, quotidie ſe conferebat, *Carolum Felicem Lamium*, Ordinis Franciſcani Cucullatum, patruum ſuum, Dialecticam docentem auditurus; elementa vero Geometriae, & reliquas Philoſophicas tractationes per ſe ipſe legendo, librisque contente incumbendo, aliquatenus percepit. Interea tamen Eccleſiaſtica ſtudia non negligebat, & Latinam, Tuſcanicamque poeſim perpetim colebat, antiquosque varii argumenti Scriptores verſabat, & perlegebat adſidue.

ſidue. Sed & ex domeſticis conloquiis plurimum utilitatis capiebat, quum eius patrui, perſpicaci & vivido ingenio praediti, de veteri recentique hiſtoria, de rebus Phyſicis & Theologicis; diſſertare pro virili auderent, & huiuſmodi ſermones etiam convivales eſſe vellent. Huiuſmodi exercitamentis inſtructus & eruditus *Ioannes* Piſas, ut in illuſtri illo Atheneo Iurisprudentiae aliiſque doctrinis operam daret, anno MDCCXV. profectus eſt, ibique Ius Civile a *Ioſepho Scarlattio*, *Stephano Maria Fabruccio*, *Franciſco Maria Ceſſinio*, aliiſque didicit; Ius autem Pontificium ediſſerentes *Ioannem Paullum Gualterium*, & *Lazarum Benedictum Melioruccium*, audivit. *Carolum* autem *Taglinium*, & *Vanghettium* in Phyſica; in Geometria *Guidonem Grandium*, praeceptores habuit. Ad *Paſchaſii* quoque *Iannettii* Medicinam profitentis, & *Virginii Valſechii* ſacras litteras interpretantis, auditoria interdum accedebat, donec anno MDCCXIX. Magiſtralibus inſignibus rite decoratus eſt, & inſequenti Florentiam profectus, ut Pragmaticus evaderet. Verum quum in ſtudia amoeniora & elegantiora, quam Iuriſprudentia ſit, eius animus proclivis eſſet; ea tralatitie tractata, varia & multiiugi eruditione animum exornare ſtuduit, & linguam Graecam ab *Ant. Mar. Salvinio* plenius edidicit;

San-

Sanctos Patres fere omnes evolvit, Theologos & ſacrarum litterarum Interpretes legit, antiquos Philoſofos, & Platonicos in primis, ſcriptis diſſertationibus enarravit, optimos quoſque auctores cum Graecos, tum Latinos, & recentioris etiam aetatis, inſpexit atque perpendit, virorum doctorum amicitias coluit, litterarios coetus frequentavit, in quorum quoſdam etiam cooptatus eſt, & in omnibus ſui ingenii, & ſtudiorum luculenta ſpecimina praebuit. Lexicon vocum Graeco-Etruſcarum, *Salvinio* ſuadente, interea contexuit; & diſputationum etiam, & carminum, extemporalitate laudem quaeſivit, ita ut & Mediceis Principibus carus evaſerit. In Gallica quoque lingua ſe exercuit; Hiſpanienſis autem tantum delibavit, quantum libris eius gentis intelligendis ſufficeret. Anno MDCCXXVI. quum librum de recta Nicaenorum Patrum fide, *Io. Baptiſta Caracciolo*, Clerico Regulari Theatino, ἐργοδιώκτῃ, ſcripſiſſet, Genuam a Comite *Io. Luca Pallavicino*, ut ſuae Bibliothecae praeeſſet, evocatus eſt; eaque in urbe inter Arcadas Coloniae Liguſticae adſcriptus fuit. Anno, qui inſequutus eſt, menſe Iulio in Germaniam cum eodem *Pallavicino* contendit, & Vindobonae ſex menſibus commoratus, viriſque eruditis cognitis, in Italiam

liam Genuamque anno MDCCXXVIII. menſe Martio regreſſus eſt, quum abſolutum in Germania de recta Patrum Nicaenorum fide librum Venetiis tranſiens typis ibi excudendum curaviſſet; tamdemque menſe Maio longioris peregrinationis cupidus Genevam petiit, & inde in Gallias penetravit, moreſque hominum multorum & urbes vidit, & Lutetiam Pariſiorum, in qua duobus fere annis ſubſtitit, admiratus eſt. In Galliis verſans Latinum Poema duobus libris diſtinctum de ortu Sereniſſimi Delphini *Ludovici XV.* filii cecinit; Chronologiam Virorum eruditione praeſtantium concinnavit; ſex de recta Chriſtianorum quoad divinam Trinitatem ſententia libros ſcripſit; Telemachi caſus ex lingua Gallica in Italicam convertit; Carmina Italica pariter deduxit, quae acriori ſtilo conſcripta in lucem nondum prodierunt; Ebraicas litteras attigit, & doctis litteratiſque viris congreſſus eſt. Verum, quum annus iam MDCCXXXII. verteret, menſe Aprili, poſt regna illa, Belgium Bataviamque etiam, luſtrata, Florentiam redux ingreſſus, nihil habuit ſolemnius, quam litterarios ſuos labores continuare; quare editionem libri de recta Criſtianorum quoad Trinitatem fide, cui a peregrinatione quieſcens ſupremam manum admoverat, procuravit: at ſpe Cathe-
dram

dram in Piſano Atheneo obtinendi deiectus, iam Romam, quo evocabatur, cogitabat, quum Bibliothecae Riccardianae Praefectus a Dynaſtis praeſtantiſſimis *Riccardiis* renunciatus eſt, qui etiam curarunt, ut in Florentino Lyceo publicum Eccleſiaſticam hiſtoriam docendi munus & Cathedram, ſuprema Principis auctoritate, occuparet. Tunc creditam ſibi Bibliothecam ordinavit, Indices neceſſarios contexuit, in litteraria exercitia intentius incubuit, doctorum exterorum ad ſe aventantium amicitiam inivit, coetibus eruditis adſidue interfuit, ut *Florentinorum*, *Furfureorum*, & *Apathiſtarum*; adoleſcentes inſtituit & erudivit, epiſtolare commercium cum litteratis hominibus per Europam exercuit, lucubrationes plurimas publici iuris fecit, opera & monumenta inedita vulgavit, maximas ac frequentes litterarias controverſias ſubſtinuit, criminationes & perſequutiones incredibiles ob exactiorem ſincerioremque doctrinam paſſus eſt; denique laboribus Palladiis indeſinenter exercitus corpus paullo infirmius reddidit, vires fregit, oculos hebetavit, & numquam tamen propterea laudem & commendationem non meruit. Quae poſt annum MDCC-XXXIII. in eruditionis ſtadio *Lamius* egerit, ſingillatim recenſere ſuperſedeo, quod ex Catalogo eius operum, quem exhibui, facile

cile

cile ſit ea omnia vel coniectare, vel intelligere.

Qui plura de *Lamio*, & eius vita, & ſcriptis, noſſe deſiderat, conſulat Carmen eius libro *de recta Patrum Nicaenorum fide* praefixum; & eiuſdem libri finem: Praefationem operis *De recta Chriſtianorum in eo, quod Myſterium Divinae Trinitatis adtinet ſententia;* & opus ipſum *pag.* 49. Diſſertationum Academiae Etruſcae Cortonenſis Tomum I. *pag.* 72. Epiſtolam nuncupatoriam & Praefationem Primae Partis Epiſtolarum *Michaelis Glycae;* Epiſtolam nuncupatoriam ſecundae Partis earumdem Epiſtolarum, & ſecundae Partis Chronici *Leonis Vrbevetani;* Praefationem Primae Partis eiuſdem Chronici; & Partem ipſam primam *pag.* 131. Libri *De Eruditione Apoſtolorum* Caput Primum; *Charitonis & Hippophili* Hodoeporicon; *Aniceti Nemeſii* Dialogos; Memorabilia Vitae *Guidonis Grandii*; Memorabilia Italorum eruditione praeſtantium; Epiſtolam Nuncupatoriam, & Praefationem primi Voluminis operum *Io. Meurſii;* Ephemerides litterarias Florentinas; Ephemerides litterarias Venetas; Acta Eruditorum Lipſienſia; Ephemerides litterarias Pariſienſes &c. Quaedam in Catalogo, ut Adnotationes, & Obſervationes ad opuſcula nonnulla, tamquam leviora, conſulto omiſimus.

MAG 2006910

Digitized by Google